

בסיועה דשמייא

חג הסוכות בהלכה ובאגדה

חברתי וערכתי בהסדר ד' עלי

העיר באלפי ישראל

דוד שלום נקי ס"ט

אלול ה'תשע"ז

החוּברות שיעוֹ לאור בסינטָה דשְׁמַיָּא - בהלכה ובאנדרה:

השבת: halcot shebat ha-musiot, b'utzro' d'bari aguda la-habnata yikrata voshivotah shel shevat kodsheno. הטהרה: halcot be-lashon berora, af l'matħilim. salot akstoriahot v'uwod. formet ubuniyim morhibim uin. סדר היומ: ha-shemata ha-koker, cuiya v'hafilin, tefila u'vee, b'utzro' d'bari aguda la-habnata yikrata voshivotah shel shebat ha-musiot. תמיון אתה: Chaveret nerhat la-atah k-tuba, etzma'at neshamot, zniutot, etzma'at haimim v'uwod. חובה לכל אשר הניתואין: Gil ha-nishotai, sidurim, ayrot, hofeh, k-tuba, malch ha-shema'ah, shu'ur berkot, hanagot ha-bayit v'uwod.

האבלות: din ha-shabbat, ha-shallowim, ha-shanah v'uwod. v'ken uniyini u'iloi neshama, d'bari nakhma v'hoyok.

כבוד אב ואב: halcot ha-musiot d'bar yom b'yomo, um mordshu ho'el v'sifuriot morkotim v'mohokim. ראש חודש בוכת הלבנה וברכת החמה: b'utzro' chidushim nafalim ul ha-moradot v'felai ha-beirat. הסעודה: netilat yamim, ha-potk ba-avila, hanagot ha-sudot, me'a brachot, yizkor, bocet ha-mazon v'uwod.

כשרות המטבח: b'sher ha-chalav, ha-hatsira kolim, toluiym, melihah, zliyah, peh go'im, tavilat kolim v'uwod.

ראש השנה ויום הכיפורים: halot v'dibari aguda la-mohokim le-miim alay. v'khol sder ha-saflihot v'hitorat narabim. חג הסופות: nisi yisrael b'midbar, haq ha-socot bi-yoselim, shemata bi-yeshabah, ha-oσtavim, v'uwod.

ימיה החנוכה: um sifriot nes ha-noga m'dibri ho'el v'mekorot ha-sotorim, m'arak b'miyyot.

ימי הפורים: siyuro ha-migila b'harabba ul pi mordshu ho'el, m'arak b'miyyot v'khol mogilat asther.

חג הפסח: siyuro yitsat me'utim v'keriat yam sof, v'uwod. v'khol ha-gadol shel pesach um piyush keter v'motza.

חג השבעות: siyuro potek shel muten torah. megila v'rot shelot b'stiphoi ha-migila. Shoba' la.

ארבעת החענות וביוני המעריבים: siyuro ha-horban b'harabba, ha-agola, biyat ha-mishya v'uwod. noggul lab.

מצוות הארץ: shmita, challa, callaim, urla, tarmot v'mishpatot, yisrob aratz yisrael.

הרפואות: shmirat ha-guf v'hנפש, sgalot la-rofah, mutot b'ikar cholim, siyuro horim v'kimos v'uwod.

מן הרוב עובדיות: hanagot, mutshim, drchi le-imeir v'shakpha ul mun m'laca v'zukk'el, mozoit avishut.

חדשי!!! השבת מוחלק ל'למוד יומי מארו'gi halikim poromat b'is. b-3 duktot li-yom matiimim halot shebat b'shena.

מחידי החוברות: שבת, טהורה, סדר היום, להיווט את, נישואין, אבלות, 5.5 - 5.5. מ'ת החוברות - 3.5. מ'.

מחייב כל חסדלה 20 מהנירן – 80. מאיין דשבת לימוד יומי כי הלקים – 8.5. מ'.

טהרה המכוור, שבת המקוור, לוראות את המכוור – 3. מ' מהיר מירוח ברביעת מעל 100 הובורות מכוורת – 1 לשוברת.

אפשרות לחשבות ההב על כל החוברות [עלית 70 אגורות לחוברת + מחיר המשולב, התול מ-100 הובורות והות – 0.02-5802398]

נקודות מבחן לדבשת החוברות: אופקים: 0504-185545 אור יהודה: 054-8438347 אוד עקיבא: 054-076785

אוור: 052-7183822 אילן: 054-8491143 אלעד*: 054-8422891* 052-7667048* אשוד*: 03-5233303* 054-8447156*

אשקלון*: 052-7183329 052-7689873 בית שאן*: 054-7707430* 054-8447230* 08-6722103

בנין ברק*: 02-9995076, 0528-985558 0504-174567* 02-5802398* (A) 02-5807463* 0504-126566* 054-2491168* 0504-126566* 0504-7090218

בנין ישי: 052-7178888* 054-8438347* גדרה*: 054-7429955 גן יגניה*: 052-8046337 052-5454211 052-4815009 054-8427237 דימונה*: 052-7129661

הדרה*: 04-6271103 052-7117668 054-8591831/41* 052-5114046* 052-7657756* הדירה*: 0508-361166 0508-076785 0502-7383715 טירט הכרמל*: 0502-753310 יגניאל*: 0522-753310

יגניאל*: 0525454211 0524315009 0525454211 052-7129739* 0508-888148 052-6757677 052-7129739* 0508-888148

יגנעם*: 054-3320744 ירושלים*: 054-7875529 גילה*: 052-7114363* 054-7290082* 02-5827008 סמאל tbodya*: 053-2476758* 052-7141907* 052-73396020* 0545-810328* 0506-518504*

גבעון*: 0506-518504* כבב שבת*: 0522-813833* 052-7130822* 0504-4143094 לוד*: 052-710722 0506-830791

מודיעין*: 0506-775847 0506-830791 מעתפה ורמן*: 08-9725742 054-7794793 נהרייה*: 0524619144

נתיבות*: 054-8446326 054-8487335 נסре*: 053-4322936 נתניה*: 05271-53938 0506-830791 0527-632800* 053-4112422*

נתקה*: 0506-830791 0507-776653* 0527-632800* 054-8590068 0504-102069

פתח תקוה*: 0527603435* 054-8439076 054-3346241* קריית צפת*: 054-4441495 05276-06885 054-8445942* 052-4830879*

קריית ארבע*: 04-8492473 קריית מלacky*: 054-7429178 קריית שמונה*: 0504-172416 054-2260186* 0545-250370 05271-92976 רח' העין*: 054-7429955* 052-7153567* 05484-98449* 0533-000093 * 054-7917777* 0503332293*

ראשון*: 054-7444103 רכסיים*: 054-8417876 0548408840* 054-8417876 רמליה*: 053-8270570 053- שדרות*: 054-7661162

שומرون*: 3131382 במו כן ניתן לרכוש באתר: 054-3992500 http://www.emet9.org

אֵת תוכן העניינים

שער האגדה

6.....	מבוא
10.....	ניסי עם ישראל במדבר
24.....	חג הסוכות בירושלים [בזמן בית המקדש]
30.....	הオスפיזין
92.....	מאמריהם לסוכות

שער ההלכה

100.....	chodosh tshari
101.....	בנייה הסוכה
105.....	דפנות הסוכה
106.....	מדיני הסכך
111.....	מדיני נוי הסוכה
114.....	ערב החג
118.....	ליל החג
120.....	הישיבה בסוכה
129.....	האכילה בסוכה
132.....	השינה בסוכה
134.....	ארבעת המינימ
138.....	динני האתרוג
144.....	динני הלולב
146.....	динני החדס
147.....	динני הערבה
149.....	מדיני ארבעת המינימ בשנה השביעית
150.....	מדיני נטילת ארבעת המינימ
157.....	מהלכות יום טוב
161.....	מצות הקחל
162.....	מהלכות חול המועד
170.....	הושענא רביה
174.....	שמחה תורה
182.....	מווצאי החג

لتוצאות המעניינים:

יש לציין שההלוות שבחברתנו לכל הדעת, לבני אשכנז ולבני ספרד. בלבד מההלוות שבארנו בהן במפורש, שיש חילוק בין בני אשכנז לבין ספרדים.

העמודים המיסומניים בהלוות ב- (א), (ב), (ג), (ד), הם לפי הספר חזון עבדיה הלכות סוכות.

ובдинyi ארבעת המינימ כמשמעותו (א), (ב), (ג), (ד), מהספר פרי עץ הדר.

דברי האגדה שנכתבו בס"ה, הינם מדברי חז"ל במדרשים ובפרשנים, ומהספרים: מעם לעוז, אוצר אישי התנ"ך, בית המקדש בירושלים ועוד.

הסכמה

הבא לפני הקונגרס היקר "חוג הסוכות בהלכה ובאגדה", עורך בטוב טעם ודעת, בסדר נכון דבר על אופניו, תפוחי זהב במשכיות כסף, שאספ' וקייבץ עמייר גורנה, הרב היקר מאוד, שוקך באוהלה של תורה, לילה כיום יאיר כהשכה כאורה, יראת ה' היא אוצרו, וועלוי יצין נזוו, שמן תורק שמו, טumo ונימקו עמו, אשורי يولחתו, צינה וסוחרה אמתו, מרביチ תורה ברבים ומורה הוראה, כבוד שם תפארתו הרב הגאון רבי דוד שלום נקי שליט"א, החולק בדרכו ההלכתית של מרן אמן ר' ערטרת ראשנו פוסק הדורו רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל, ולא זו מפסקינו ימין או שמאל, בין להקל ובין להחריר, אשר חילקו ומה נעים גורלו.

אני מכיר את הרה"ג המחבר שליט"א עוד למעלה מ-25 שנה, וראינו עליו שיש לו עתיד ובני להפיין תורה ויאה, ועליו יאות להמליץ מה שאמרו חז"ל: "כל מי שיש לו יראת שמים, דבריו מתקבלים".

בחיבוריו היקרים ברוך ה', הוא מסכם בתמצית ובבירור את הדברים באופן נכון, ובשפה ברורה השווה לכל نفس, רוזין ונשרר, לאסוק שמעתה אליבא דההילכתא, והביא הלחכות מאושר עליה בספריו "ילקוט יוסף", וכן מספרו של מרן אמן ר' ערטרת ראשנו רבנן כל בני הגולה רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל, זי"א, והדבר הוא לתועלת מרובה לכל שכבות הציבור, הן לאברכים, והן לבני הכתבים, ולפעלא טוב אמין, אישר חיליה לאורייתא.

כמו כן צירף אגדה, מתקומים מדבש ונופת צופים, מזהב ומפניים יקרים, בפרט הניסים הגדולים שהיו בענין כבוד שהושיב הקב"ה את אבותינו בצתם מצרים, והכל עורך בטוב טעם ודעת.

לבד מזה הגדיל לעשות וללקט מmulot ואורה חייהם של שבעת האושפיזין עלאין קידישין, וראו ונכון למד בכל יום מימי החג על האושפיזא של אותו יום. וכמו שכח בספר מטה אפרים, טוב למד בכל יום משבעתהימי החג, ממעלת האושפיזא של אותו יום, ביום הראשון יזכיר בשבחו של אברם אבינו, הילך מסר עצמו לעברות השם, והכנים אורחים במתירות נשף, וכן הלאה בכל יום ויום, עד ליום השבעי - הושענא רבה, שילמוד על דוד המלך שעל אף כל יstorיו ושונאיו הרבים, כמו שהעיד בעצמו: "רבו משערות ראי שונאי חינס", בכל זאת זו לכל, וקיים בעצם "ויאני קרבת אלוקים לי טוב", ועבד את בוראו עבודה שלימה עבדה תהה בשמחה. וכמובא בזוהר הקודש (משפטים קז ע"א) שדור המלך "בודחנא דמלכא", כביבול המשמח של מלך מלכי המלכים הקב"ה.

מצוה רבה לתמוך ולסייע להוצאה קונטראס זה, כי זיכוי הרכבים גדול הוא, ועליהם נאמר: "ומצדיקי הרכבים ככוכבים ליעולם ועד", ויבוככו מפני עליון בני, חי ארכיכי, ומונוי רווייח לעבודת השם יתרך.

ברכתה להרוב המחבר שליט"א שיזכה לבך על המוגמר ולהבר עוז חיבוריהם טובים ומועילים, לזכות את הרכבים בדבר ה' זו הלכה, ועוד יפיצו מעינותיהם הוצה להגדיל תורה ולהאדירה, להרכות פעלים וחיללים לתורה בארץ ובתפוצות. ויהי רצון שזכות זיכרי הרכבים יגן בעדים וכבד בנים אלוף המגן, ולא תמושת התורה מפיה ומפי זרעים עד עולם, לאורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, אמן.

ברכת התורה,

יצחק יוסף

ראשן לציון הרב הראשי לישראל
 נשיא בית הדין הרבני הגדול

ZAMIR COHEN
Rosh Yeshivah Of "Heichal Meir"
Rabbi of the Etrog neighborhood
Author Responsa "Nezer Cohen" book
Hatam Sofer St. 5 Betar Eilit

זמיר כהן
ראש ישיבת "היכל מאיר"
רב שכנות אטרוג ביתר עלייה
מח"ס שלחת' צור כהן' ועוד
וח' חתום סופר 5 ביתר עלייה

בס"ד. כ"ט בטבת תשע"ו

מכתב ברכה

הנני בזה בשבח הסדרה הנפלאה שחויבה על ידי ידיך נפשי המאור גדול, גריש באוריינטת תדירא ויראת ה' היא אוצרו, מרביץ תורה ברבים בה מפיק מרגליות, הרה"ג הרב דוד שלום נקי שליט"א, אשר בהנו אסף איש טהור וכותב בלשון בהירה את ההלכה העוסקות בחיי היום יום ומועדיו ישראל, בדברים שכל יהודי צריך לומדים היטב, לדעת את הדרכך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו, שהרי לא עם הארץ חסיד', ולא ידיעת ההלכה אי אפשר לקיים את המצוות כראוי, גם כשהוא יראו שמים החפש בכל נפשו ומואדו להתקרב לבוראו ולעשות רצונו בלב שלם.

ומה גם שהוסיף הרב שליט"א דברי מוסר ומאמרי ומדרשי חז"ל בדברים המאים את המצוות ומחזקים ומעוררים להבין את מהות המצוות והחגיגים, בשפה השווה לכל נפש, וכבר פשוטה סדרה זו בכל רחבי העולם היהודי באין ספור עותקים, ורבים מעידים כי היא שעמדה להם לשמר מצוות כראוי לאחר שקבעו לימודם בו בשבתם בביתם ובכלתם בדרכך.

אשר על כן מצוה רבה לסייע ולפעול להדפסת והפצת סדרה חשובה זו, למען יגיעו לכל תפוצות ישראל בארץ ובעולם, להגדיל תורה ולהאדירה. ולא נזכר אלא לברכה להרב המחבר שליט"א שיזכה להמשיך להרביץ תורה ברבים בתורה שבכתב ובתורה שבבעל פה, ויזכה את הרבים בעוד חיבוריהם רבים טובים ומועילים, מתוך הרחבת הדעת ושפיע רב ברוחניות ובגשיות.

"ויהי כע' שתול על פלי מים אשר יתנו פריו בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצלח", אמן.

הכ"ח בברכת התורה.

דאי כהן

זמיר כהן

↳ שער האגדה ↳

↳ מבוא ↳

חג הסוכות - זמן שמחתנו.

כמו נפלא ומרומם הוא החג הזה. הנה,ימי הרחמים והסליחות חלפו עבורי, והותירו אחריהם שובל זך של טהרתו הלב ונקיות הנפש. וכשהלב זך ונקי - מחשש הו, מחשש ה' יתברך, להיות היהודי הטהור, קרבת אלוקים. חוץ ומשתוקק הוא להיות דבק בה' יתברך, להיות במחיצתו ובקרבתו, לחסותו תחת כנפיו, לחוש את המתיקות הנפלאה של "קרבת אלוקים". או אז - באה לה מצות הסוכה. מיד במצואי יום הכיפורים, טורחים אנו לבנות "סוכה", שבה כביכול נתייחד עם הקב"ה ונשמח עימיו.

את סוכתנו בונים אנו - לא תחת קורת גג, לא תחת השפעתם הסוחפת והמבלבלת של כל קנייני העולם הזה, אלא תחת כיפת השמיים, תחת כנפי ה' יתברך. וכפי שהכמינו מכנים את הסוכה: "צילא דמיהימנו תא" - צל האמונה בה' יתברך.

עווזבים אנו את בתינו, את כל רכושנו ועמלנו, ובאים לחסוט בצל השכינה הקדושה, ואז זוכים אנו לחוש תעוג מיוחד ומתקיות נפלאה של קרבת אלוקים - "בצלו חפץתי וישראל, ופריו מותוק לחכי!" שיר השירים ב'. וכפי שכותב ה"שפט אמות": כי עצם נפשות בני ישראל משתוקקים ונמשכים אחר הקב"ה, רק הבליע העולם הזה מסירם את אהבת הלב, ואחר יום הכיפורים נתחרו הלבבות וחוזרים לשורש, ואז יכולה הנפש היהודית לשוב ולהתענג על ה'.

כמו מרגשיים ומרעים הם הם דבריו של רבנו האר"י ז"ל ושער הכוונות דרשו חג הסוכות ד' כי צורת הסוכה מרמזת על חיבוק של אהבה שמחבק אותנו הקב"ה, [שהרי צורתה היא "שתי דפנות שלימות, והדופן השלישית אפיקו טפח"] סוכה ד' ע"ב. דומה כאדם המחבק את חברו بيדו - הארווע והאהמה שהם ארוכים - ועוד טפח שוויה כף היד], ואכן בשבתנו בסוכה יוכל כל לב יהודי לחוש קירבה מיוחדת ושיעיות נפלאה אל הקב"ה.

מצות הסוכה, אף מיוחדת היא בכך, שאנו מקיימים אותה בכל גופנו, בכל 248 אברינו ו-365 גידינו, וכפי שכותב ה"חדוש הר"ם", שאין לנו מצוה כזו שאדם נכנס בה כל כלו, אפילו עם הנעלים שעל רגליו... כל גופו האדם נכנס לתוך המצווה ומתקדש בקדושתה, ולכן מורגשת קדושת הסוכה בנפש האדם יותר מאשר מצוות.

ובאמת כמו נפלא לחוש את הקדשה ואת הקרבנה המיוחדת לה' יתברך בימים אלו. תחושת טהרתו הלב של יום הכיפורים עודנה מלולה אותנו, יושבים אנו בסוכה המunterת בחור, תחת כיפת השמיים, בצללה של השכינה הקדושה, בחברותם המרוממת של אבות האומה - "אושפזין עילאיו קדישין". והتورה מצווה ואומרת: "ישמחתם לפנוי ה' אלהיכם שבעת ימים". והשמחה אכן מ מלאה את הלב וחודרת אל פנימיות הנפש -

"זמן שמחתנו!!!"

שלושה מועדיו מגgesch

עתה, מן הרואין, שנtabנו ונבחן יותר, כפי יכולתנו והשתתנו, מהי המשמעות המיוחדת של חג הסוכות.

שלושה רגלים נתן לנו הקדוש ברוך הוא, שלושה ציוני דרך מרכזים בהתווותנו לעם, שלושה מועדי מפגשינו לבין אבינו ואהנו – "שלוש פעים בשנה יראה כל זכרך את פנוי ה' אליהיך במקומות אשר יבחר, בחג המ匝ות ובחג השבעות ובחג הסוכות..." (דברים טז טז) **חג הפסח** – "זמנן חרותנו". יצאנו ממצרים באותות ובמופתים גדולים, הקב"ה בחר לנו לעם. מציניותנו אנו את הולמת עם ישראל. **חג השבעות** – "זמנן מתנו תורהנו". יוס נשבג ונגדל, היום שבו כרתונו ברית עם הקב"ה וקיבלו את התורה הקדושה. **חג הסוכות** – "זמנן שמחתנו". ואנו שואלים – לשמחה, מה זה עשו? מהו ציוו הדריך, מהו המאורע המיעוד, מהי סיבת המפגש – בחג הסוכות?

"כִּי בְּסֻפּוֹת הַשְׁבָתִי"

נאמר בתורה וויקרא כג מב-טג: "בְּשֻׁכְתֵּת תִּשְׁבֹּו שְׁבָעַת יְמִים, כִּל הַאֲזֹרֶת בִּשְׂרָאֵל יִשְׁבֹּו בְּשֻׁכְתֵּת לְמַעַן יִדּוּ דְּתִיכֶם כִּי בְּסֻפּוֹת הַשְׁבָתִי אַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחוֹצִיאֵי אֹתָם מִארֵץ מִצְרָיִם, אֲנִי ה' אֱלֹהֶיכֶם".

מהו אותן סוכות בהם ישבו עם ישראל בהיותם במדבר, ומדועכה ראויות הן לציוו?

בגמרה (סוכה יא ע"ב) נחלקו התנאים באלו סוכות מדו"ר. רבוי אליעזר אומר: עשה הקב"ה לעם ישראל סוכות של "ענני בבוד" – שבעה עננים שהקיפו מכל צד, שמרו והגינו עליהם מפני סכנות המדבר, ואף הנעימו להם את הדרך. רבוי עקיבא אומר: **סוכות ממש** עשו להם, כדרכ הולכי דרכם שעושים לעצם סוכות להגנה מפני מזג האוויר.

בדרך רעניונית, מבארים המפרשים כי למעשה אין כאן מחלוקת בעצם העובדות. גם ענני בבוד הקיפו את עם ישראל במדבר, וגם סוכות ממש עשו בחנייתם במקומות שונים. ואולם הדיוון הוא לזכור מה חוגנים את חג הסוכות. נבחן את שני הטעמים, ונראה כי למעשה שניהם משלימים זה את זה לרעיון אחד.

זכר לענני בבוד

דעה אחת – זכר לענני הבוד, מה המיעוד בעננים אלו?

ניסים רבים עשה הקדוש ברוך הוא לעם ישראל, ניסים גדולים ועצומים, שנינוי כל מערכות הטבע – החל מכך ש"בני ישראל פרו וירבו ויעצמו במאוד מאוד" – לмерות כל הגזירות האכזריות של פרעה ועל השבעוד הקשה. לאחר מכן – עשר המכות,iscal מכל ומה היא פלא עצום בפנוי עצמו, ומפליא אף לראות את ההפלה הנפלאה, כיצד פגעה המכה דזוקא במצרים ולא בבני ישראל. בהמשך – יציאת מצרים, קריית ים סוף, טביעת המצרים, אלו ניסים מופלאים! ובמדבר – האכלים ה' לחם מן השמיים, והשכם מים חיים מן הסלע! אבל מכל הניסים העצומים הללו – מצוה علينا לזכור דזוקא את "ענני הבוד"! מדו"ע?

כי מלבד עצם הנס הפלאי שבקיים של עננים מופלאים אלו [כפי שנראה בהלן, אודות הניסים המיוחדים שנעשו על ידם], הרי הדגשה מיוחדת יש כאן – "ענני בבוד"! היה בהם גילוי מיוחד של חיבה ואהבה של הקב"ה לעם ישראל. עננים אלו, שהקיפו את עם ישראל מכל צד, הראו איך הקב"ה עוטף ומחבק את בניו אהוביו באהבה עצומה, ועליהם דרשו את הפסיק וברורים לב זו: "יסְבָבָהִי יִבְנֶנְהִוּ יָצְרָנְהִוּ בְּאִישׁוֹןְעִינְיוֹןְוּ יִפְרָשְׁכְּנָפְיוֹ יִקְחָהִוּ יְשָׁאָהָוּ עַל אַבְרָהָם". הקב"ה חובק את עמו האהוב תחת כנפיו, ומוליכם באהבה ובמחלה. משגיח עליהם בהשגה גלויה וקרובה. ובאמת גם הגויים התרגשו והתפעלו דזוקא

מאותו גילוי חיבת מיוחד שבא לידי ביטוי בענני הכביש, כמו שנאמר (במדבר יד ז): "זְאֵמֶרֶת אֶל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת, שְׁמַעַו בַּי אַתָּה ה' בְּקָרְבֵּן הַעַם הַזֶּה, אֲשֶׁר עִזּוֹ בְּעֵינֶךָ אַתָּה ה' וְעַנְנֶךָ עִמָּךְ עַלְיהֶם, וּבְעַמְדָךְ עָגַן אַתָּה הַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם יוּמָם, וּבְעַמְדוֹת אַשְׁלֵלָה".

זכר לסוכות

דעה שנייה - זכר לסוכות ממש, שהקיימו עם ישראל. ומה המיוחד בסוכות הללו?

בסוכות אלו רואים אנו את גודל מעלהם של עם ישראל, ואת אהבתם ודבקותם המוחלטת בקב"ה. עם ישראל - בחודשים האחרונים לשוחות במצרים, היו מוקפים בכל טוב, מאומה לא חסר להם. אך כשביטה עליהם הקב"ה לצתת - עשו זאת מיד, בלי היסוס, ואפילו צידה לא לקחו - מלבד מעט בזק, ומצות ומרור שנותרו להם מליל השימורים. כ-3 מיליון אנשים נשים וטף, עזבו את בתיהם ומשכנותיהם ועריהם וככל טוב אשר בהם, והלכו אחר ה' יתברך, אל המדבר הגדול והנורא, נחש שurf ועקרוב, מקום אשר אין בו - לא בית ולא צל, לא אוכל ולא מים! ולא שאלו لأنו תביאנו, היכן נמצא ממחסה ממערב וממזרח, ומאיין יבוא מזונו. הלכו אחר ה' - ללא שאלות, מתווך אהבה, ובתוחנו מלא! והקב"ה זכר להם זאת, כפי שמעיד הנביא ירמיה ב ב: "כח אמר ה', זכרתי לך חסד נעריך אהבת כלולתיך, לך לך אחורי בפניך הארץ לא זרעה".

הלו ים ישראל אחר ה' יתברך בלב בותח, והקב"ה אכן הראה להם את נסיו וחסדיו הגדולים. "וַיַּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִרְעָמֵס סְפִתָּה" - מרחק של כ-120 ק"מ, מהלך שלושה ימים של אדם ביןוני, ואילו הם הגיעו מרעמסס לסוכות באותו יום, בשעה קלה, עם נסיהם וטפם וכל הרכוש הכבד שלהם עmons! אמנים ישבו בסוכות - אך ה' דאג לכל מחסורם! למדך שכל ההולך בדרך ה' ושם עליו מבטחו, אין הקב"ה עוזבו, ומראה לו את נפלאותיו.

מן זה נצטוינו לעשותות סוכות דוגמתן, כדי שייתגלה ויתפרנס מתחום הסוכות גודל מעלהן של ישראל במדבר, שהיו הולכים עם כובד האנשים והנשים והטף במקום הוא אשר אין בטבע האדם לחיות בו, והוא שהיעיד הכתוב: ארץ ציה ושממה, לא מקום זרע ותנה ונפנו. והלנו שם ארבעים שנה, וחיו בניסים תמידיים: מן, שליוו, באר מים, ובמדיהם לא בלו ולא חסרו דבר, וישבו שם בסוכות שעשו להם להען עליהם מפני הקור בחורף ... וכד' הקמתו, רבנו בחיי, רמב"ן וירא כג' מיל

התאמנות על ה'

ובכל זאת - נושא ונשאל - מודיע מחייבים מוארות אלו חג מיוחד? מהו ציוו הדריך? מהי סיבת המפשיח? מהו השלב החשוב בהיווצרותנו לעם?

נתבונן ונראה. הנה, כבר יצאו עם ישראל ממצרים, התקדשו וקיבלו את התורה. ומה עכשו? לכארורה הכל מושלים, עם לתפארתו! נראה כי הנה הגיע סוף סוף הזמן המיוחל להיכנס אל הארץ המوبטחת, ולקיים בה את התורה והמצוות, כפי שהבטיחה ה' לאברהם, יצחק ויעקב. אך - לא כן הוא: עם ישראל מתעכבים במדבר במשך 40 שנה! למה?

התשובה היא, כי אומנם כן, עם ישראל הבינו נכונות ללכת אחר ה' יתברך, קיבל את התורה, אמרו "נעשה ונשמע" וזכו להתגלות אלוקית נשובה במעמד הר סיני, אך בכל זה אין די כדי להגין לחינוך מובוסטים של קיום תורה ומצוות, עדין אין זה מספיק כדי ליצור עם הדבק אלוקי לדורות עולם.

וכאן נتون ה' יתברך לעם ישראל תקופה מיוחדת של 40 שנה – התקופה של "התאמנות על ה'", להיות מוגלים להידבק בה. ה' יתברך נושא את עם ישראל "כאשר ישא האומן את היונק". הם מונחגים בהנאה מיוחדת על טבעית. אוכל שמיימי מיויחד ניתן להם דבר יום ביום, ישר מן השמים. מים חיים יוצאים להם מזרע החלמיש. כל צרכיהם הנשיימים מסופקים להם במאור פנים. והשכינה הקדושה מסוככת עליהם מכל צד ווועטת אותם בענייני כבוד.

אולם, מה נדרש מעם ישראל? נדרשת מהם **דבוקות מוחלטת בברוא עולם!** להאמינו ולבטוח בו, לילכת בתורתו. כמו שנאמר וברם ח: "זָכַרְתָּ אֶת כֵּל הַלְּבָד אֲשֶׁר נִסְתַּחַד לְדֹעַת אֲשֶׁר בְּלַבְבָּה, הַתְּשֻׂמֵּר מִצּוֹתָנוּ אֱמָן לְאָ". והוא אכן בתקופה זו נסיניות לא פשוטים, אשר חישלו את אמוןונם בה;/ ולימדו אותן שוב ושוב להידבק רק בה' יתברך.

רק בתום תקופה זו – כאשר התאמנו עם ישראל על דבוקות מוחלטת בקב"ה, והשכilio להבינו כי את הטוב האמתי משיגים רק כאשר הולכים עם הקב"ה, אז היו עם ישראל בשלים להיות "עם ה'", להיכנס לארץ ישראל, ולהיות חיים מבוססים של קיום תורה ומצוות ודבוקות בה' לדורות עולם.

ואם כן תקופת המדבר היא השלב הנוסף ביצירתם עם ישראל לעם. ואנו מצינוים אותה ב"מועד מפגש" מיוחד – הלווא הוא חג הסוכות. "בְּסִפְטוֹת תְּשִׁבּוּ שְׁבָעַת יְמִים... לְמַעַן יִדְעָו דָּרְתִּיכֶם בַּיּוֹם הַזֶּה כִּי יִשְׂרָאֵל בְּחֹצִיאֵי אֹתָם מִזְרָחִים – אַנְּיִה 'אֱלֹהִיכֶם!'. למדנו להיות מסוככים תחת כנפי ה' יתברך – וזה סופך עליינו ומשפיע עלינו רוב טוביה וברכה. כי "כפי הנהגת האדם – כך מתגללה עליו צילו של הקב"ה".

(שפת אמות)

נגילה ונשמה ב'!

חג הסוכות – זמן שמחתו! כעין עם ישראל במדבר שהסתופפו תחת כנפי ה' יתברך – אף אנו יושבים בסוכה בצלו של הקב"ה, ששים ושמחים ממשוח חתן וכלה – "גִּילָה וְנִשְׁמָחָה בְּזֶה!". כעין חותת כללות היא הסוכה, המזיכירה לנו את הקשר המוחיד ביןינו לבין הקדוש ברוך הוא. בשבתנו בסוכה נזכירים אנו באותה תקופה מיוחדת של 40 שנה, שבה הלכנו אחר ה' במדבר הגדול והנורא, מקום ציה ושםמה, ובכל זאת היינו מוקפים בשפע עצום ובכל טוב: מזון ושתייה, ביגוד, נהרות וביתחוון – מואמה לא חסר לנו כי כשהולכים עם הקב"ה ודבקים בו וחווים תחת כנפיו – איז יש הכל!

וכעין זאת עושים אף אנו – עוזבים את הבית המוגן על כל רכושו, עוזבים את התבואה שעזה עתה אספנו אל ביתינו, וויצוים – לחסוט תחת כנפי ה' יתברך, כי אין לנו בטחון אחר, ואין לנו רצון אחר, ואין לנו שמחה אחרת – אלא בך, רבונו של עולם.

ואנו מתפללים ומיהילים: "הַרְחִמּוּ הוּא יִצְגְּנוּ לִישְׁבַּב בְּסִפְטוֹת עָזָרוֹ שֶׁל לִזְיָתוֹ" סוכה של עני כבוד ומניין אוות לצדיקים לעתיד לבוא ורבנו בחיה]. רוצים אנו לזכות לחסוט תמיד תחת כנפי ה' יתברך, בהשגחתו התמידית, הגליה והישירה. "אתמת שאַלְתִּי מֵאָתָה ה' – אָתָה אֲבָקֵשׁ: שְׁבַתִּי בְּבֵית ה' כֹּל יְמִי חֵי, לְחוֹזֶת בְּנֵעֶם ה' וְלִבְקָר בְּהִכְלָלֹן!" תהילים כ"ד

ז' עם ישראל במדבר ז'

תקופת המדבר – ירח דבש

תקופה מיוחדת היא, תקופה הליכתם של עם ישראל במדבר. מונחים היו בהנאה על טבעית נפלאה, מוקפים בניסים תמידיים, רואים את הקב"ה עין בעין, ומתוך כך הקשרו להיות דבקים בתורה ובמצוות לדורות עולם. כמו שאומר המדרש (תנחומה שלח א): "אמר הקדוש ברוך הוא: אם אני מוליך את עם ישראל בדרך פשוטה ויגיעו מהר לארץ ישראל, מיד כל איש יחזק בשדהו ובכרמו, יעדור, יחרוש, יזרע ויקצור, ויתבטל מן התורה. לזאת, אוליים דרך המדבר, ויאכלו את המן וישתו מי באר, וכך תהא התורה מתישבת בגוף".

"מי זה את עליה מנו המדבר" שיר השירים ג' – **נתعلו ישראל על ידי המדבר!** – התורה מן המדבר, המן והשליו מן המדבר, המשכן מן המדבר, השכינה מן המדבר, כהונה ומלכות מן המדבר, הבאר מן המדבר, עניינו כבוד מן המדבר. (תנחומה שמות יד)

על השגחת ה' עליינו באוטה תקופה מיוחדת, אומר הפסוק (ובבריט לב ↓): "ימצאהו בארץ מדבר... יסבבנהו [בענני כבוד], יבוננהו [נתן להם בינה בתורתה], יארנהו באישון עיניו; בקשר עיר קנו על גוזליו ירחק, יפרש כנפיו יקחחו ישאהו על אברתו". מה מרגשים הם דברי המדרש: "אשרי האזנים שכש שומעת, עד היכן חיבב הקב"ה את ישראל, עד היכן שמרן, עד היכן נצרן, בכיכול – עד באישון עיניו! ראה עד היכן שמרן" – שאמר הקב"ה למשה: "לך אמרו להם שייעשו לי משכנן ביניים". כביכול אני עוֹזב את העליונים ווירד ושוכן ביניים! ולא עוד אלא לך ועשה אותם דגלים לשמי. למה? שהם בני!". (בדבר רבה ז)

שלושה מנהיגים טובים

הולכים עם ישראל במדבר – ולא חסר להם ובר. כשם שהמלך במדינה – אין המדינה חסירה כלום, כך ה' אליהיך עמך – לא חסרת דבר! (מדרש תהילים כד)

"וַיִּשְׁבַּט אֱלֹהִים אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר" (שמות יג יח) – הלו כשם **משובים**, כמלכים המשבים על מיטותיהם ואוכלים ושותים.

"זָאֲשֵׁלָח לְפָנֶיךָ אֶת מֹשֶׁה אֶחָרָיו וּמְרִים" (micah ו' ז) – אמר הקב"ה לישראל, העמדתי לכם שלשה גואלים המשמשים אתכם: בזכות משה – אכלתם את המן, בזכות אהרן – הקפתי אתכם בענני כבוד, ובזכות מרים, שאמרה שירה על הים – נתתי לכם את הבאר.

אמר רב ברכיה הכהן: מלך בשר ודם, שיש לו מדינה, והוא שולח אליה אנשים שניהגו וניהלו אותה – מי הוא זה שצורך לפרנס את אותם מנהיגים? בודאי בני המדינה: אבל הקדוש ברוך הוא לא עשה כן, אלא שלח לעם ישראל במדבר שלושה מנהיגים טובים – משה, אהרן ומרים, והמנהיגים הללו הם שפרנסו וככללו את עם ישראל! (תנחומה במדבר ב)

ז' עניין הכבוד ז'

כִּי אַתָּה ה' בְּקָרְבֵּן הָעָם הַזֶּה

מתוך הניסים הרבים שהקיפו וליוו את עם ישראל – מיוחדים במינם הם "עניין הכבוד". למעשה, הייתה בהם תועלת גדולה ועצומה לעם ישראל: הם הגינו עליהם מפני האויבים ומפני חיות רעות, יישרו את הדרך, הצלו מפני השימוש הקופחת ומפני רוחות סער, ועוד

ועוד תועלות רבות ונפלאות [כפי שנראה להלן]. ואולם - מעל הכל - הייתה טמונה בהם ממשימות נפלאה של חיבה יתרה שאוחבת ה' יתברך את עמו, עד שכוביכול יורד ושותו בתוכם ממש, מלאה אותם, עוטף אותם, ומוחבק אותם בענני כבודו, ומושגית עליהם כבבת עינו, כמו שנאמר במורה ד' ז': **"כִּי אַתָּה ה' בְּקָרֶב הָעֵם הַזֶּה, אֲשֶׁר עַזְנֵי בְּעֵינֶיךָ עֹמֶד עַלְמָם, וּבְעַמְדָה עָנוּ אַתָּה הַלְּךָ לְפָנֶיךָ יוֹמָם וּבְעַמְדוֹד אֲשֶׁר לְלִילָה."**

ענני הכבוד, לא זו בלבד שמשמעותם היו **בכלליות** על עם ישראל, אלא מלאים היו גם לכל אחד ואחד מישראל ליווי צמוד. **שאם היה אדם מישראל יוצא למחנה, היו ענני הכבוד נמשכים עימיו יחד ומלאים אותו עד שעה שחוזר!** (ספרי במדבר פט)

ומנגד - אומות העולם לא זכו ליהנות מענני הכבוד, כי העננים פלו אוטם ולא קיבלו אותם כלל; גם ה"ערב רב", שהם גויים שעלו עם ישראל מצרים, לא היו ראויים שהעננים יחסו עליהם ממש, אלא הם שכנו בצדדי המחנות, שם שכנו אף הצאן והבקר. (זהר כי תשא. מעם לעז שמות ב תט, ושותות ג רה)

איסוף העם

כבר באותו יום שיצאו ישראל מצרים, התחליו ענני הכבוד ללוותם. נתאר לעצמנו, הרי עם ישראל בלילה האחורה לשחרותם במצרים - היו בבitem, חנו והקריבו "קרבו פסח". בחצי הלילה הייתה מכת בכורות, ופרעה רץ בהלה אל משה להתחנן אליו שיויציא את ישראל ממצרים. בבורק הלוכו עם ישראל אל בתיהם המצריים לבקש מהם כסף זהב ובגדים, ואכן אספו רכוש רב ועצום, עד שלכל אחד מישראל היו אוצרות שהטעינום על תשעים חמורים לפחות; וכל חמור היה טעוño כ-18 ק"ג כסף זהב ובגדים טבוות ובדדים! והנה - באותו יום ממש, בשעה קלה, מתאספים עם ישראל כלום, מכל רחבי מצרים הגדולה - אל רעמסס, ומתהילים במסעם לכיוון מקום הנקרא "סוכות". היכן? כיצד אפשר לאסוף עם שלם מותך ארץ כה גודלה, עם נשים וילדים, ומילויו בהמות טעונות, ועם "ערב רב" שהצטרך אליהם - תוך זמן כה קצר??!

אכן היה זה נס, שנעשה על ידי הענו, היאך?

אמר רבנן, מתקרב היה הענו אל ישראל, והם טעונים עליו את נשיהם ובניהם וכלהותיהם, אף סוסים, פרשים ופרדסים. והיה הענו מקיף את כל ארץ מצרים, שהוא מhalb ארבעים יומם, כהרף עין! (מדרש זוטא Shir haShirim ח)

על בנפי נשרים

יצאו עם ישראל אל המדבר הגדול - אך הקב"ה עטף אותם בשבעה עננים, שהגנו עליהם מפני כל פגעי המדבר: **אחד מלמטה** - היה מוליך אותם, כדי שלא יהיה להם תורה בהליכתם, בדומה לאדם המפליג בספינה על מי מנוחות, שלא מרגיש קושי בכך שהספינה מפליגה יומם ולילה בלי הפסק. **אחד מלמעלה** - להן עליהם מפני המשמש הקופחת, ומפני חיצים שעלווהם הגויים לזרוק לעברם. **ארבעה מרבע רוחות** - להגנו עליהם מפני חיות רעות ושודדי דרכיהם. **וען נספ' היה מhalb לפניהם** - להוראות להם את דרכם, ולהרוג את כל הנחשים והעקרבים והשרפים הנמצאים בדרך, ולשרוף את כל הקוץים. כמו כן, אם היה מקום נמוך היה מוגביו, ואם היה מקום גבוה היה משפליו, כך שעם ישראל לא היו צרייכים לעלות על ההרים ולרדת אל הבקעות, אלא הלוכו על מישור חלק ונוח. [הענו יישר לפניו את הדרך בכל מקום, מלבד "הר סיני" לכבוד השכינה במעמד תורה.] והוא נטמו אחרון הכהן. "הר נבו" שבו נטמו משה רבנו, וכמו כן, במרוצת מהנה ישראל נותר תמיד מין הר שעליו היה מקום המשכן, כדי שייהי המשכן גבוה יותר מכל המחנה] ובמורה רבה ט טו)

עמוד האש

לעת ערב, היה "עמוד הענן" החולך לפניהם מתחלף ב"עמוד אש" להאריך להם את דרכם, כמו שנאמר (שםות יג כא): "זה' הילך לפניהם יומם בעפoid ענו לנחיתם הדרך, ולילה בעמוד אש ליהאריך להם, לילכת יומם ולילה".

אורו של עמוד האש היה בהיר מאוד כאור היום. והפלא היותר גדול הוא - שאור זה האיר להם אפילו בתוך חדרים סגורים! כיצד?

אמר רבי שמעון בן אלעזר, כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, לא הצטרכו לאור הנר, אלא **ancock אדם אל חדר בתוך חדר – עמוד האש מאיר לפניו, וכמו פנסanco עמו עד שעה שחוזר!** (ספר במודבר פג)

אור זה היה אור פלאי ועל טבעי

אמר רבי שמעון בר יוחאי, כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא נצרך אחד מהם לאור החמה ביום, ולא לאור הלבנה בלילה, אלא - כשהאדם העמו, היו יודעים ששקעה החמה. כשהלבין, היו יודעים שזרחה החמה. **MASTEREL אדם בחבית סגורה – וידע מה יש בתוכו, מפני ענן שכינה שביניהם!** (ולקוט שמעוני שםות פרק ב)

אמר רבי אנטונינוס, مثل למלך שהיה נוטל את הפנס ומAIR לבניו. אמרו לו שריו ובעדי: ניטול אנו את הפנס במקומו ונAIR בו לבני. אמר להם: אין אני מחזיק את הפנס מפני שאין מישהו אחר שיחזיק, אלא ברצוינו להראות לכם את גודל חיבתי לבני, כדי שתהיינו אתם נהנים מהם בכבוד. כך הודיע הקב"ה את חיבתם של ישראל לאומות העולם, על ידי שהוא בעצם הילך לפניהם והאריך להם את הדרך, כדי שיהיו נוהגים בהם ככבוד. (מקילנא בשליח מסכת זיויר פרהוואטה)

טיפול עליהם אימתה ופחד!

כיצד באמות ידעו הגויים על נפלאות ענני הכבוד?

אומר המדרש: כשהיו מHALCHIM ישראל במדבר, היה ארונו הברית הולך לפניהם. וכמיין זיקוקין של אש היו יוצאים מבין שני בדי הארון [המורות שהיו מחזיקות את הארון] והוא שורפים את הנחשים העצומים שהיו בגודל קורות בית הבד, ואת העקרבים הענקיים שהיו כשיישים טפחים [4.8 מטר], וכן את הקוצים ואת הברקנים.

עמוד הענן ועמוד האש, היה עולה עשו גבורה, וכל העולמים מתבטים ממנו הריח שהיה מוציאה העשן. כל מלכי מזרח ומערב ראו את העשן למרחוקים, והוא אומות העולם מתפעלים ואומרים: "מי זאת עללה מפה הפהדרה, כתניירות עשו, מקרטרת מר ולובזנה...". והוא רואים הילך הקדוש ברוך הוא בכבודו מנהה אותן בדורכם בעמוד ענן, ובלילה מאיר את דרכם בעמוד אש. וזה פחד ורעה היה לנו נופלים עליהם מאיתמתם של ישראל, אמרו: "מי זאת הנשקבת פמו שחר" (שה"ש ו) – מי היא אומה זו, שכל תשמשיה באור!! תורתה של אור, אלוקיה של אור, גואלה של אור, שמחתה של אור. אלוקים אלו, ואינם בני אדם! (ולקו"ש שיר השירים תתקცב, מדרש תהילים כב, תנומא ויקהלו ג, שה"ש רבה ג)

שמלטך לא בלטה

ארבעים שנה הילכו עם ישראל במדבר, ומהן היו להם בגדים לתקופה כה ארוכה?

שאלה זו שאל רבי אלעזר את חמיו רבוי שמעון בן יוסי, כשהיציאו ישראל ממצרים - וכי הצעידו במלאי של בגדים, עברו ארבעים שנה [הלווא אפיו מזון לא הינו להס?] אמר לו: לבשו ממה שהלבישו אותם מלאכי השרת כשקיבלו את התורה בסיני, שנאמר: "וזלבישך רקמה" (וחקאל ט). שאל: וכי היו הבגדים מתבלשים? אמר לו: הרי כתוב בתורה, "שמלטך לא בלטה מעליך!" (ודברים ח). שאל: וכי לא היו הילדים הקטנים גדלים? ומאיין היו להם מלבושים כshedoli אמר לו: היו מלבושיםם גדלים עימם, כמו החילazon, כל צמו שהוא גדל נרתיקו גדל עמיין שאל: ולא היו צרייכים כיבוס? אמר לו: הענו היה משפשפים, מכבסם ומונחצם! שאל: ולא היו נדבקים בהם כינים ופרועשים? אמר לו: הלוא במוותם לא שלטה בהם רימה ותולעה - בחיהם לא כל שכו! שאל: ולא היו מסריכים מריח הזיעה, שלא היו מחליפים מלבושיםם! אמר לו: הבאר היהת מעלה להם מני דשאים ומניינם בשמים, והיו הרירות הלווא מפעעים בהם, וויהם הטוב היה נודף מסוף העולם ועד סופו, שנאמר ושיר השירים ז-טו: "ויריח שלמותיך כריח לבנו... נרד וכרכום קנה וקנמו עם כל ראשיתם... מעון גנים באר מים חיים". כיון שראו ישראל היאך הקדוש ברוך הוא מנהיגים ומעדרנים במדבר, התחלו מקלסים ומשבחים אותו, אמרו: אתה הוא הרועה הטוב, שלא חסרה טובתך לעולם! מודרש תהילים ככ. דברים רבא ז (ובמפרשין)

פלא והפלא! הלווא בדרך הטבע, בגין שעברו עליו ארבעים שנה, אפיו מבלי שילבשו אותו, משך הזמן הוא מתבלה ולא נשאר כפי שהיא. וכלשון הרמב"ז (ודברים ח) "אם תכסה את הקורה בשמלת חדשה, באربعים שנה תבלה, אף על פי שאין בה זיעה". וכך הולכים עם ישראל משך ארבעים שנה, ובגדיהם שלמים, נקיים, מגוהצים ואפיו ריחניים. גם נעלייהם לא בלו, ורגליהם לא בעקו ונפחו, כדרך הולכי דרכיהם.

"ובלי ספק שבמקום שהיה שם עניין כבוד, אשר כבוי ה' בתוכם, נדחוו כל המזיקים, כי אין מזוקים במחיצת השבינה, על כן אמר שלא קבלו נזק בגדיהם וברגניהם". (וכלי יקר דבורים ח)

גם כשהחתיאו ישראל ועשו את העגל, עדין חסד ה' היה עליהם, ולא ביטל מهما את עניין הכבוד, כמו שנאמר (נחמיה ט י): אף כי עשו להם עגל מיטקה, ויאמרו זה אלהיך אשר העלה מפערדים, ויעשו נאצות גלויות: ואותה ברחרמיד הרבים לא עזבTEM במדבר, את עמוד הענו לא סר מעלהיהם ביזום להנחותם בחרץך, ואת עמוד האש בלילה להאריך להם, ואת הדרך אשר ילכו בה. עיין צי אילעוז חלק טז סימנו ב. חוויע (ח)

עניין הכבוד - בזכותו של אהרון הכהן היו, ובפטירתו - הסתלקו ענינים אלו, וدرכם העשתה קשה ומיגעת, שמש המדבר הכתה על ראשם, אף אויביהם הרימו את ראשם וניסו להילחם בהם. אך מיד לאחר מכן החזיר הקב"ה את עניין הכבודשוב לעם ישראל בזכותו של משה רבנו עליו השלום. (במדבר כא ובמפרשין. ראש השנה ב טע"ב. תענית ט ע"א)

❖ ירידת המן במדבר ❖

לחם מן השמיים

המן - הינו צורך בסיסי לאדם, אין האדם יכול להתקיים בלבדיו. ולכן, כל מנהיג דואג לספק לאנשיו מזון טוב ברاءו. אפיו במחנות עבודה או בbatis סוחר וכדומה - אספект מזון לחוסים, הינה דבר בסיסי וברור. אך טبعי הדבר, שה' יתרץ, הלוואה את עמו לסייע במדבר ארבעים שנה - יספק להם את מזונם, אין בכך כל פלא והתפעלות.

ואולם - מה רב הבדל! מה עצום הוא השוני באיזה מאור פנים מספק ה' יתברך מזון לעמו, באיזו חיבה ואהבה: "המן" - לחם מן השמים, אוכל שמיימי Miyohad, שנברא כבר מששת ימי בראשית, הוכן וזומן לעם ישראל החולכים אחר ה' במדבר - דבר יום ביום, בטוב טעם, בהגשה מאירת פנים, כולל ביופי בהדר ובוחן.

רבי יהודה אומר, בנווג שבעולים - כאשר אדם מקבל אורח, ביום הראשון שוחט לו עגל, ביום השני שוחט לו שה, ביום השלישי - תרגנול, ביום הרביעי מגיש לו קטניות, וככ' - ממעט והולך, לא דומה לו יום ראשון ליום אחריו. ואילו אצל הקב"ה אין כן, אלא "ארבעים שנה לא חסרת דבר" - יום אחרון ביום ראשון! (מדרש תהילים כד)

"כמה היו ישראל חביבים לפניו הקב"ה, שנייה להם מעשה בראשית: בנווג שבעולים - הטל יורד מן השמים, והלחם צומח מן הארץ. ועכשו - הלחם יורד מן השמים, והטל עליה מן הארץ!" (תנחות באשיה ס)

יש תורה ויש קמה!

ארבעים שנה ירד המן לישראל, דבר יום ביום - בזכותו של משה רבנו. למעשה, למעשה, בחודש הראשו להליכתם במדבר, עדין לא ירד מון, אלא בני ישראלأكلו מהמצות שהוציאו עימם מצרים, וה' שלח להם ברכה שהספיקו להם במשך שלושים יום, ואף נתנו בהם ה' טעם מיוחד, בטعمו של המן. ואולם המן עצמו התחל לזרת מיום ראשון ט"ז באיר, במשך 40 שנה, עד שנפטר משה רבנו, ובני ישראל חצו את הירדן והגיעו אל ארץכנען. (יש"י שמוט ט"י פסוקים א - לה)

הרואה הנאמני, אשר בו בחר ה' להנחיל לעמו ישראל את התורה הקדשה, אשר היא מזון הנפש היהודית, הוא זה שבוצותו ירד להם אף המזון הגשמי, שהרי אמרו חז"ל (אבות פרק ג משנה ז): "אם אין קמה, אין תורה. אם אין תורה, אין קמה" - ללא קמה ומזון, אי אפשר לעסוק בתורה, אך מנגד - ללא תורה, אין כל תועלת בקמה ובמזון, כי לתוהו יכלת אדם את ימיו, ומה יתרו לadam בכל עמלו שיעמול תחת המשיח?! (בריטנורא) משה רבנו, הוא שהורד לעם ישראל גם את התורה וגם את הקמה.

מהו המן?

מהו, למעשה - המן?

- "זֶה פָּנִים בְּצַרְעָה גַּד הַוָּא, וְעַינֵּוּ בְּעַיּוֹ הַבְּדֻלָּח... וְהִיא טָעַם בְּטָעַם לְשָׁד הַשְּׁמָנוֹ". (במדבר יא ז-ח)

- "זֶה פָּנִים שְׁכַבְתָּה הַטְּלָה, וְהַגָּה עַל פְּנֵי הַמְּדֻבָּר זֶה מְחַסְּפָס זֶה כְּכָפָר עַל הָאָרֶץ... וְהַוָּא בְּצַרְעָה גַּד לְבָוּ וְטָעַמוֹ בְּצַפִּיחַת בְּדָבָשׂ". (שמוט ט, יד לא)

המן היה כעין זרעים דקים עגולים, נצבע לבן כאבני קויסטיל בהוקות. טעמו "בטעם לשד השמן" - אמר רבי אהבו: מה שד זה - תינוק טועם בו כמה טעמיים, אף המן, כל זמו שישראל אוכלים אותו, מוציאים בו כמה טעמיים. (וימא עה ע"א)

רבי אלעזר המודעי אומר: הרוצה דבר-Aprai, היה יכול לטועם מן כל מיני מאפה שבעולים. והרוצה דבר מבושל, היה יכול לטועם כל מיני תבשילים שבעולים! (ומכלילה בשלהי)

רבי נחמיiah אומר: "לא חסרת דבר" - לא חסרת אלא דבר, אתה מדבר ומקש, מהו הטעם הרצוי עלייך, וכך נהיה. אמרת: 'ייעשה המן כבשר עגל' - והוא נעשה בטעםبشر עגל. 'ייעשה המן כעוף מפופט' - והוא נעשה כעוף מפופט. 'ייעשה המן כתבשיל' - נעשה כתבשיל. 'ייעשה המן בעוגה' - נעשה בעוגה. (מדרש תהילים כד)

רבי אבא אמר: אפילו חושב בלבו לומר מה שנפשו מטאוה, הקדוש ברוך הוא עשה רצונו, והיה טעם טעם מה שהיה מטאוה! אלא שטעמו של המן עצמו, בחוריהם היי טועמים טעם לחם, זקניהם - טעם דבש, תינוקות - טעם שמן. כל אחד טעם בו טעם לפיו טעמו ורצונו! (שםות רביה חה)

עד שלחן במדבר

ليلת לילה, כאשר היו ישראל ישנים על מיטותיהם, היה המן יורד בלטו, כדי שיישכימו בבוקר וימצאו את פרנסתם מזומנת.

ובאייה יופי והדר היה יורד!

צא וראה, כיצד היה המן יורד לישראל? תחילתה, יצאת רוח צפונית ומטאטאת את המדבר. אחר כך יורד מטר ושותף את הארץ. והTEL עולה מן הארץ, והרוח מנשבת בו ועשה אותו כמוון שלחנות של זהב, והמן יורד עליהם. לאחר מכן היה המן מתכסה בשכבה נוספת שלTEL מעלי, כדי שיישאר צח ונקי ולא יבואו עליו זבובים ופרעושים או עפר. (מקילתא בשלח ג)

בכל בוקר, כאשר היו בני ישראל קמים משנתם, היו מוצאים את המן כשהוא מוכן ומ้อมן להם, כמנוח בתוך קופסה, צח ונקי! שימוש הבוקר הייתה זורתה על שכבת הטל העליונה, וכך היה הטל עולה, והמן היה מוגלה בהדרו ובתפארתו - והוא אף חם ונעים לאכילה! (וימא ע"א. רשי' שםות טז יד)

דבר יום ביום ניתן להם המן, ולא כמות גדולה שתסתפיק לימיים רבים, וכך לא היו צרכיים אף לטורוח לאחסן את המן ולשאותו מקום למקום, אלא בכל מקום שהלכו, מצאו את פרנסתם מזומנת מידו המלאה והרחבה של הקב"ה, ישתחבשו ויתעלה כבוד הדור!

יחד עם המן היו יורדים להם לישראל דברים נוספים שניצרכו להם במדבר: תמרוקים ומיני בשמיים לנשים, תבלינים שונים, ואפילו אבני טובות ומרגליות, ומהם הביאו נדבה למשכן. (וימא עה ע"א)

ובנוסף למנו, בכל לילה היו צומחים במדבר אף עשבים, עברו מאכלם של הבהמות! (ילקוט ראובני, מובא במעט לעז שמות א תד)

פרסום הנס

עד ארבע שעות מתחילה הבוקר, היה ישראל יכולים ללקט את המן, אך לאחר מכן התחזק כוחה של חמה, והיתה זורתה על המן וממשה אותו, כמו שנאמר "וחם המשמש ונמס".

וכיוון שהיה המן אפשרי ונמס, היה נעשה נחלים, ובאים איילים וצבאים ויחמורים וכלי מני בהמות ושותפים מהם. ואשר היו אומות העולם צדים מאותן בהמות ואוכלים אותן, היו טועמים בהן טעם משובח ומיוחד של מן, ויודעים מה שבחן של ישראל! (מקילתא בשלח ד)

איסי בן יהודה אומר: "מן שירד להם לישראל, היה מתגבר ועליה, עד שרואים אותו כל מלכי מזרח ומערב, שנאמר (קהלים כג ח): "תערך לפני שלחו ננד צררי". (ילקוט שםות טז)

ברכת ה' היא עשר

כמויות המנו שירדה בכל יום – הייתה גדולה ועצומה, הרבה מעבר לממה שנדרש לעם ישראל למאכל. רבי אלעזר המודעי אומר: "מן שירד להם לישראל היה נבואה ששים אמה!" (וימא ע"א)

ללמודנו, שיש להקב"ה שפע עד בלי די, לא חסר לו כדי לפרנס את כלם ביד רחבה ומלאה, והרבה מעבר לכך. [ומה שלעתים יש לאדם קשיים בفرنسا, הרי זה לטובתו ולמענו, כדי להעמיד אותו בניסיונות שונים, לחזקו ולהשלו באמונה].

ואולם, לorzות הכמות הגדולה שירדה, מצוה הקב"ה ואומר (שםות טז): "לְקַטּוֹ מִמְּפָנוֹ אֵישׁ לְפִי אָכֶלֶת, עַמְּרָה לְגַלְגָּלָת מִסְפָּר נְפִשְׁתִּיכֶם, אֵישׁ לְאַשְׁר בְּאַהֲלֹת פְּקֻחוֹי" – כל אחד יאסוּף אך ורק את הרכות הנוצרת לו ולבני ביתו ליום אחד, ואין להותיר מן מיום אחד ליום המחרת!

אוספים עם ישראל מנו המנו, חלקם יותר וחלקם פחות. ואולם נס גדול היה, שכאשר הגינו אל בitem ומדדו את המנו – מצאו כל אחד לבדוק "עוֹמֵר לְגַלְגָּלָת" – כמות מאכל של יום אחד עבר כל אחד ואחד מבני הבית, לא יותר ולא פחות! – "ולא העדר הַמְּרַבָּה, וַהֲפִקְעִיטָה לְאַחֲרֵיךְ"

[ומכאן נלמד שכל אחד מקבל את הפרנסה הקצבה לו ממשיים, ולא תועיל לו שום השתדלות יתרה כדי להשיג מעבר לכך עוד נלמד – כי זהה דרך התורה באכילה, לאכול **כפי צורכו ולא יותר**, שלא יפריע ויכבד עליו האוכל, ויבוא לידי גאות ועצמות ורפינו בעבודת ה']

ואולם ביום השישי, כאשר לקטו מנו המנו ובאו אל בitem, מצאו שיש בידם שני עומראים עבר כל אחד, ולא עוד אלא שהיה המן משובח יותר בירחו ובטעמו מאשר בכל יום! היה זה "לחם משנה" שהכינו להם ה' יתברך לכבוד שבת קודש.

שיינו נושאים את ליבם

הצורה שבה היה יורדים המנו – דבר يوم ביוםו, בשפע כה רב, וכל אחד צריך לקחת רק כדי צורכו מבלי להותיר למחר – היה בה חינוך יומיומי מאלף לעם ישראל!

תלמידיו של רבי שמעון בן יוחאי שאלהו: מפני מה לא ירד להם לישראל מון פעמי אחת בשנה, כדרכ שהתבואה גדלה פעם אחת עבר שנה שלימה? אמר להם: אמשול לכט משל, למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שיש לו בן יחיד ואחוב. היה המלך נותן לבנו מזונות בשפע רב – פעם אחת בשנה היה מקציב לו עבר כל השנה כולה. ואולם אז לא היה הבן מקבל פניו אבי, אלא רק פעם אחת בשנה,بعث שהיה צריך לקבל את מזונותו. מה עשה המלך? החל לתת לו את מזונותו דבר يوم, וכך היה הבן מקבל פניו אבי בכל יום!

אם ישראל, עמו האהוב של ה' יתברך, נתנו להם ה' מון דבר يوم. וכך, מי שיש לו ארבעה או חמישה בניים, היה דוגג ואומר, שמא לא ירד מון למחר, וחילתה ימותו כולם ברגע! נמצאו כולם מכובנים את לבם לאביהם שבשמיים! וכך היו בני ישראל כל אותו הזמן בעלי יראה ולב טוב ומושעבים לה' יתברך. וימא ע"א

זה שאומר הפסוק (שםות טז): **ויאמר ה' אל משה, הנני מפטיר לכם לחם מון השמיים, ויצא העם ולקטו דבר يوم ביוומו, למען אנשנו הילך בתורתך אם לא".**

אין אני נוטן להם תבואה רגילה הנגדלה בארץ, שהאדם מרגיש שיש לו בעלות ושליטה עליה, ובכיוון יכול הוא לפרש את עצמו, אלא אויריד להם "ללחם מן השמים" – ממקומות שאין היד שולטת, כדי שייהיו עיניהם תלויות אליו תמיד. וכמו כן אתה להם אותו "דבר יום ביוומו" – ובכך ילמדו ופנימו ש"ברא יום – ברא פרנסתו" – מי שבורא את הימים ונותנו לנו בו חיים, בורא אף את הפרנסה הנוצרת לנו לאוינו הימים – "ברוך אדני יום יומך" ואצוה עליהם שלא להותיר ממן למחר – "איש אל יותר ממנו עד בקר" – שהמוצתר הרי הוא מחוסר אמונה, וכבר אמרו חז"ל: "מי שיש לו לאכול היום, ואומר מה אוכל למחר, הרי הוא מקטני אמנה!" (מפרשים שם)

"למען אנסנו הילך בתורתה" – כל זה נאמר על מידת הבתוון, כי מי שאינו שלם במידת הבתוון, מכלה כל ימי לאסוף ולכונס, ומתי עשה בבית ה', לעסוק בתורה!! כנודע מדרכי רוב העולם, החולכים אחר ההבל ויהבלו, ועסק התורה טפל אצלם". (כל依 רק שט)

באור פנוי מלך – חיים!

מלבד אופן ירידתו ולקיותו של המן, שהיה בו כדי לחזק את ישראל ולקרבות לאביהם שבשימים, אף המן עצמו – היה מזון רוחני מיוחד, מטויה ומצוך, שיש בו כדי לזכך ולטהר את לבם של ישראל לאביהם שבשימים.

דוד המלך מכנה את המן "ללחם אבירים" (זהילע עח כה).

אמר רבינו עקיבא: "לחם אבירים" – **לחם שמלאכי השרת אוכלים אותו!** אמר רבינו ישמעאל: "לחם אבירים" – **לחם שנבעל באבירים** [שאינו לו פסולת, והאוכל ממנו אין צריך לצאת לנקביו] (וימא עה ע"ב).

ולכוארה, וכי מלאכי השרת אוכלים לחמי אלא שאכן המלאכים אינם אוכלים לחם, ואולם נזונים הם מזיו השכינה, מאورو של ה' יתברך! והמן, שירד להם לעם ישראל – היה אף הוא מאותו אור עליון – **"ויעינו קעון הבדלה"** – מזיהר וمباهיק מאورو של ה' יתברך! וזה הסיבה שהוא נבעל באבירים, כי היה טהור, זך ונקי מכל פסולת.

אכילת מזון כה טהור ורוחני – אינה מתאימה לכל אדם. הייתה זו דרגה מיוחדת, שאליה הגיעו עם ישראל רק לאחר קריית ים סוף, שבה צכו לראות את הקב"ה עיו בעין. מאותה השעה, התעלתה נפשם להידבק בזיו השכינה, והוא ראויים לאכול מן המן. עיין באורך כל יker ורבנו בחיי שמות טז (ז)

דרגות שונות בעם

ואכן, לא כל שכבות העם זכו לחוש את טعمו ומיוחדו של המן באופן שווה.

ה"ערב רב", מפני גשמיותם וחומריותם, לא הצליחו להשיג את טעמו הזר והמיוחד של המן, הם חשו כי הוא תפול בעבורם, ולכן הכינו אותו כאילו היה מזון שצמיח – טחנו אותו ברוחים, לשו וערבבוו עם תבלינים שונים כדי להכניס בו טעם.

ואילו בני ישראל, כל אחד לפי דרגתו וטוהר לבבו, זכו לחוש את טעמו העדין והזר של המן כפי שהוא, מבלי שיכטרכו לעשות בו דבר.

ולעומת זאת – אומות העולם, אם היו מנסים לטועם מן המן עצמו, היו חשיכים בו טעם מר, ולא היו מסוגלים לאוכלו! כי אין להם כל השגה בידיעת ה' יתברך. (וימא עה ומעם ליעז)

ולא רק בטעמו של המן היה הבדל בין שכבות העם, אלא אף באופן לקיטתו!

כל אחד ואחד השיג אותו לפי גודל בטחונו בברוא עולם. צדיקים, שבתו בה' לא כל שאלות וספקות, זכו ומצעו מנו בפטחה אהילתם ממש, מבלי כל צורך לחפש ולהתגיים, על יהושע בן נון אמרו חז"ל, שהמן היה יורד על אבריו ועל זרועותיו, ומ אברהיו היה נוטל ואוכל בינווניים, שהיה להם מעט ספקות ודאגות, מצאוו לאחר חיפוש קל, בתוך המחנה. ואילו הרשעים שפקפקו ביכולת ה' לספק להם מזון במדבר, "זידרבי באלהים", אמרו: **הויכל אל לערד שלחן בפָּדְבָּרִ?!** (תהלים עה יט) – הם לא הצליחו למצוא מן בכלות, אלא היו צרייכם להתייגע רבות ולשוטט מקום עד שמצואו מן מחוץ למחנה!

יומא עה ע"א. מכילתא בשלח ג. אור החיים שמות טז ז)

המן – מגלה נסתרות

תופעה נספתת, מעניינת ורבת משמעות, הייתה על ידי ירידת המן. דרשו חז"ל: **"זה הוא בזרע גד לבן"** (שםות טז לא). **גד** – שם שהנביא היה מגיד להם לישראל מה שבחרים ומה שבסಡקים, כך המן היה מגיד להם לישראל מה שבחרים ומה שבسدקים. **לבן** – שמלבין עוננותיהם של ישראל.

כיצדי? שניים שבאו לפני משה לדין, זה אומר: 'גנבת את עבדי' וזה אומר: 'אתה מכתרנו לי' אמר להם משה: 'מחר בבוקר יהיה המשפט'. לאחר, בודקים הincן נמצאת מנת המן של העבד, [שהרי כל אחד ליקט מן כפי מספר נפשות ביתו ועבדיו], ואילו אם ליקט יותר, היה מוצאה בדיק עומר אחד, עברו כל אחד מבני ביתו ועבדיו: אם נמצא המן בבית אדון הראשוני, סימנו שהעבד שיך לו והשנוי גנב אותו. ואם נמצא המן בבית אדון השני – סימנו שאכן העבד נמכר לו כדי.

וכך, על פי מקום מיציאתו של המן, היו מוגלים וمبرירים ספקות רבים. עיין עוד יומא עה ע"א).

לא ניתנה התורה אלא לאוכלי המן!

הנה כי כן, המן – הוא המזון המויחד שהוכן לעם ישראל כבר מששת ימי בראשית, בערב שבת בין המשמות, לאותה תקופה מיוחדת של "התאמנות על ה". (אבות פ"ה מ"ו) היה זה מזון שיש בו תלות תמידית בה' יתברך, מחייב מאוד, ומודד כל העת את דרגתו של האדם. יחד עם זאת, יש בו האררת פנים מיוחדת, תעונג נפליא ושפע עד בלי די לדבקים בה' ובתורתו.

לא לחינס אמרו חז"ל: **"לא ניתנה התורה אלא לאוכלי המן!"** (תנחותא בשלח כ)

– פנוים מdagות של פרנסת, מתורגלים באמונה ובתחנו בברוא עולם, ניזונים ממזון טהור וזך, המזיך ומטהר את לב האדם – הוגים בתורת ה', וכך נחקרה התורה ומתישבת היטיב בגופם.

לימוד לדורות

המן – על כל משמעותו המאלפת ולקחיו הגודלים – נשמר למשמרת לדורות הבאים. בציויו של הקב"ה, נשמרה במשכן צנצנת אחת של מן, לאות ולזכרן.

"זה הדבר אשר צוה ה', מלא העmr ממענו למשמרת לדורותיכם, למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם בפניך, בהוציאי אתכם מארץ מצרים". (שםות טז לט)

צנצנת המן נשמרה לפני ארון הברית ה' במשכן, ולאחר מכן בבית המקדש, במשך כ- 900 שנה, עד לחורבון בית המקדש הראשון.

מקומה המייחד ייחד עם לוחות הברית, מלמד אותנו כי כאשר אדם שומר את התורה והווגה בה, אז הקב"ה מזמין לו את פרנסתו כמו המן.

ואכן, בימי ירמיהו הנביא, כאשר היה ירמיהו מוכיח את ישראל למה אינם עוסקים בתורה, היו ישראל אומרים לו: "אם גניהם מלאתנו ונעסוק בתורה - מהיכן נתפרנס!!" הוצאה להם ירמיהו את צנצנת המן ו אמר להם (ירמיה ב לא): **"ראו דבר ה'"** 'שמעו' לא נאמר, אלא **'ראו'**, ראו בעיניכם, בזה התפנסו אבותיכם במדבר! הרבה שלוחים יש לו לקב"ה להכין מזון ליראינו!

(ושי' שמוטו ט' לב)

"כי עשה זה להודיעם, כי הוא המחה האדם בכל אשר יגוזר, אם כן שמור מעוזותיו - וחיה" (ורמב"ן דברים ח ט)

๙. בארה של מרימים

עליל בארא!

למעלה מ - 3,000,000 בני אדם, הולכים במשך ארבעים שנה - בתוך מדובר צחית! מאין היו להם מים לשותות?

"בארה של מרימים" - הייתה נס מופלא נוסף, בתוך שרשות הניסים הנפלאה, שהקיפה את עם ישראל במדבר. באר מים חיים, המלווה את עם ישראל במדבר בכל מסעותיהם, בזכותה של מרמים הנביאה, אשר אמרה שירה על הים.

היאך הייתה הבאר עשויה?

נפלאים הדברים! הבאר הייתה כמיון סלע עגולה, והיתה מתגלגת ובאה עמהם במסעותיהם. כאשר היו צריים ישראל לחנות, הייתה הבאר עולה ועומדת בפתח המשכן, ליד אהלו של משה רבנו. כאשר עמדה הבאר, היו באים שנים עשר נשייאי שבטי ישראל, מתאספים סביב הבאר, וכל אחד היה לוקח את מטהו וחוקק על הארץ. סיימו מהבאר עד מקום המחנה של שבתו.

כאשר היו הנשייאים שרים ואומרים: **"עליל בארא ענו לך"** - הייתה הבאר עולה על גודותיה, ומימה נמשכים דרך אותו סיומו ובאים לפניו חניתת כל שבט ושבטו, כדי שלא יהיה להם תורתו לאלת שאותם מים מקומות ורוחוק, שהרי מהנה ישראל יכול היה בשיטה של כ-20 קילומטר על 12 קילומטרים]. הנרות מים אלו היו מקיפים כל מחנה ומחנה מכל צדדי, וכך היה ניכר הגבול שבין שבט ושבט. הייתה בהם תעלת נספת, שעל ידים נעשה המעבר ממחנה למחנה קל ונעים, כאשר למשל, רצתה אשה ללכת לבקר את חברותה מן המחנה الآخر, הייתה שיטה בסירה כדי לעبور ממחנה למחנה ומגיעה ללא תורה. (במדבר רבא ובמפעלים, רשי' במדבר כא יה, ליקוט שמעוני שמוטו מ סיון תשכ)

על מי מנוחות

מה היה טובם של מי הבאר הללו?

אמר רבינו שמואל: יש מים שנאים לשות ואין נאים לרוחץ, ויש מים שנאים לרוחץ ואין נאים לשות. אבל מי הבאר - נאים לשות ונאים לרוחץ! נוח לעצם ומרפא לנפש! (מדרש תהילים כט)

מי הבאר - לא רק היו מים מתוקים וטובים לשתייה, כי אם מים מבושמים ומיוודאים. היהנה הבאר מעלה לישראאל כל מיני מאכלים משובחים וمعدניים, וכל מיני דשאים ומיני בשרים, והיו הריחות הלו מפיעפים בהם, שנאמר: (תהלים כב) "בְּנֹאֹת דְּשָׁא יַרְבִּיצֵי, עַל מֵי בְּנָחֹות יַנְחָלְגִי". והיה הריח נודע מסוף העולם ועד סופו כמו שאומר שלמה המלך שיר השירים ד-יג-טו: "גַּדְעֹן וְכַרְפֶּם קָנָה וְקָנָמוֹן, עַם כָּל עַצִּי לְבָזָה, מָר וְאֲהָלוֹת עַם כָּל רְאַשֵּׁי בָּשָׂמִים - מְעַן גְּנִים, בָּאָר מִים חַיִים...!" (מושוש תהילים כט)

לבד מכך, סגולות רבות היו בבראה של מרים, מים אלו חוננו אותם בשכל זו וכרכו נפלא. גם כל מי שהיה לו איזה מיחוש או כאב, היה שותה מהם אלו ומיד מתרפא, כך שלא הוצרכו עם ישראל לטיפולים רפואיים ממש היוותם במודבר ארבעים שנה - לא טיפת חלב, ולא קופת חולים... אלא מבארה של מים היו שותים ומתרפאים.

אורו של עמוד הענו היה משתמש בתוך הנהרות, וכך היו הנהרות נראים מצוירים בעיני השחר והלבנה והחמה, ואומות העולם רואים אותן למרחק רב, ומשבחים לה' יתברך: "מי זאת הנש��פה במו שמר, יפה כלבזה ברה פחמה...!" (שיר השירים ז, י. ליקוט שמות מתוכה)

שירת הבאר

כאשר התקרבו בני ישראל אל ארץ ישראל, התרחש נס גדול, שהתרפרנס על ידי הבאר.

בדרכם, היה עליהם לעבור בנחל ארנון. משני צידי הנחל היו נצבים הרים גדולים, ובtems בליטות ושקעים. הלכו חיליל האמור וווחchapao בנקיי הסלעים ובמערות, כשהם מכינים לעצם מלאי של נשק ובנבים וסלעים גודלים. הם חיכו שיישראל יעבור למטה, בנחל, ואז יזרקו עליהם את החיצים והאבנים וירגו אותם! אבל אז נעשה נס: ההרים הוזעזו והתקרבו זה לזה, בליטותיהם של ההרים אחד נכנסו בתוך השקעים של ההר השני, ומחציו והרתו את כל החיליל האמוראים! לאחר מכן, נפרדו ההרים וחזרו למקוםם. כשעברו ישראל למטה, לא ידעו הם איזה נס נעשה להם. אמר הקב"ה: מי יודע לבני על הנס אשר עשית עמם? התגלגה הארץ של מרים לתוך נחל ארנון, והעלתה משם את דם ההרוגים וזרעות ואיברים, והוליכה אותן סביב מהנה ישראל. ראו זאת ישראל, ומיד פתחו והודיעו לה' בשירה - שירת הבאר! (וש"י במדבר כא ט-טו)

"או ישר ישראאל את השיריה הזאת: עלי באר ענו לה. באָר חַפּוֹת שְׁלִים, כָּרִיחַ נְדִיבַּי הָעֵם, בְּמַחְקָק בְּמַשְׁעַנְתָּם". [שחקקו הנשיים במטותיהם את הסימן לבאר]. (במדבר כא יז)

לאחר פטירתה של מרים, נעלמה הבאר, כמו שנאמר (במדבר כ-א-ב): "וַתִּתְמַתֵּת שֵׁם מִרִים וַתִּקְבַּר שֵׁם: וְלֹא הִיא מִים לְעַדָּה...". אך חזרה שוב לישראל בזכות של משה ואהרן. (וענית ט ע"א)

עכשו באָר זו טמונה בים הכנרת, וכל הרוצה לראותה, עומד במקום הנזכר ישימונו, ומסתכל בים, ורואה באמצעות הים סלע עגול, זהה בארה של מרים. (וש"י במדבר כא ט)

๙. הדגליים במדבר

סדר מיוחד

עם ישראל במדבר לא הלכו בערביביא או באיזו שיריה, כמנาง הולכי דרכיהם. אלא הם הלכו בסדר מיוחד, מחנות מחנות: במרכזו שכן המשכן - "מחנה שכינה", מסביב לכל המשכן שכן הלויים - "מחנה לוויה", ומסביבם שכן "מחנה ישראל" - מסודרים

ומחולקים לפי שבטים, כל שבט במקומות מיוחד, שלושה שבטים בכל צד. כל שבט נשא עימו דגל, בעל צבע מיוחד, שעליו מצויר סמל מיוחד המאפיין אותו.

שבט ראובן – אבנו בחושן היא 'אדום', ולכן דגלו בצבע אדום, ומצויר עליו זודאים. שמעון – אבנו בחושן היא 'פטודה', לנו דגלו בצבע ירוק, ומצויר עליו שחם. לוי – אבנו ברקמת, צבע דגלו: שליש לבן, שליש שחור ושליש אדום, ומצויר עליו אורמים ותומים. יהودה – אבנו נפק, צבע דגלו כמו שמים, ומצויר עליו אריה ("יר ארייה יהודאה"). יששכר – אבנו ספר, צבע דגלו בחול כהה, ומצויר עליו שם וירח ("וּמִבְנֵי שַׁחֲכָר יְהוּדָה בְּגִיה לְעַתְּסִים"). זבולון – אבנו יהלום, צבע דגלו לבן, ומצויר עליו ספרה ("זְבוּלֹן לְחוֹר יְמִים יְשֻׁכוּ"). דן – אבנו לשם, צבע דגלו דומה לספיר, ומצויר עליו נחש ("חֶשֶׁךְ דָן נָחֵש"). גדי – אבנו שבוי, צבע דגלו אפור, ומצויר עליו מחנה ("גָּד גָּדוֹ יְמִנוֹן"). נפתלי – אבנו אחלה, צבע דגלו רומח ליין אדים צלול, ומצויר עליו איליה ("יְפָתָלִי אִילָה שְׁלֹוחָה"). אשר – אבנו תריש, צבע דגלו דומה לאבן יקרה שמתකשות בו הנשים, ומצויר עליו עץ זית ("מַשְׂרֵר שְׁמַנְהָה לְחַמְּמָה"). יודף – אבנו שוחר עד מאוד. ולשני דגלי בניו הנשיינים אפרים ומונשה, מצוירת העיר מצרים, כיון שנולדו במצרים. ועל הדגל של אפרים מצויר גם שור, על שם "בְּכָר שׂוֹר הָדָר לוֹ", זהה רמז על יהושע שהיה משפט אפרים. ועל הדגל של מנשה מצויר גם ראמ, על שם "זָקְרָנִי רָם קְרָנוֹן", זהה רמז על דודו בן יוаш שהיה משפט מנשה. בנימין – אבנו ישפה, צבע דגלו דומה לכל י"ב הצבעים, ומצויר עליו זאב ("בְּנִימֵי זָבִיטְרָן").

כאשר היו צריכים בני ישראל להתחליל לנסוע, או כאשר היו צריכים לעזר ולחנות – גם אז נעשה הכל בסדר נפלא ומישוד.

כשהיו צריכים לנסוע – היה הענן נעמד מעל מחנה יהודה, ומורה להם את כיוון הליכתם. שני כהנים היו תוקעים 4 תקיעות בחצוצרות של כסף. ובכל תקיעה ותקיעה היו מתקדמים שלב נוסף של הכנה לקראת המשען [פירות המשקה, קפיט ונסיאת הכלבים ועוד] לאחר שכולם היו מוכנים למסע, לא היו זרים ממקוםם עד שהיה משה אומר: "קֹרֶם ה' וַיַּפְצִץ אַיְבָּיךְ וַיַּגְּסֹעַ מִשְׁנָאָיךְ מִפְנִיקָה!" או אז היה הענן מתחילה ללבת, ואחריו עם ישראל.

בחנויותם – היה עמוד הענן נעשה בסוכה מעל מחנה יהודה, וכך ידעו שה' חפש שכאו יחנו. בסדר נפלא היו מתארגנים לחניה, ואז היה אומר משה: "שׁוֹבֵת ה' רְבָבּוֹת אֱלֹפִי יִשְׂרָאֵל!", והען היה נפרש על עם ישראל.

כך היו הולכים עם ישראל בטקסים המלכיים, בסדר נפלא ומישוד, "אִישׁ עַל מִתְחַנָּה וְאִישׁ עַל דָּגְלוֹ".

"וַיְהִי בְּנֵסֶעֶת הָאָרוֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: 'קֹרֶם ה' וַיַּפְצִץ אַיְבָּיךְ וַיַּגְּסֹעַ מִשְׁנָאָיךְ מִפְנִיקָה.'
וּבְנִנְחָה יֹאמֶר: 'שׁוֹבֵת ה' רְבָבּוֹת אֱלֹפִי יִשְׂרָאֵל'." (במדבר י ל)

ocab ha'

לאמתו של דבר – צורת הליכה מיוחדת זו, לא הייתה רק עניין של סדר וטקסיות, אלא הייתה בה משמעות עמוקה!

עם ישראל – אין איזה קובל של ציבור המוני, הנמדד בכמותו. אצלם עם ישראל – כל אחד ואחד חביב לפני הקב"ה בפני עצמו, לכל אחד יש ייחודיות וחלק מיוחד המשמור רק לו – בהמלכתו של הקדוש ברוך הוא! לכל שבט – דגל, מקום מיוחד, חלק ייחודי. עם ישראל הואocab ה' וכבר התברכו עם ישראל להיות כוכבי השמים, שעלייהם נאמרו: "מִזְנָה מִסְפָּר לְכֹכְבִּים, לְכָלָם שְׁמוֹת יִקְרָא!" (זהל"ק קמ"ד) – לכל אחד שמנו, מקומו, מהותו וחלקו המישוד!

אומר המדרש (במדבר ר'ה ב): בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני, ירדו עמו כ"ב רבבות [220,000] מלאכים, והיו כולם מסודרים דוגמים. ראו ישראל את המלאכים בהדר תפארתם, צבא ה', ששלכל אחד חלקו המיויחד בהמלכת ה' יתרדה, והתחילה מתווים אף הם לדוגמים. אמרו: "הלוואי כך אנו נעשים דוגמים כמותם!" אמר להם הקדוש ברוך הוא: "מה נתאותם להיעשות דוגמים? חייכם שאני מלא משאלותיכם!" מיד אמר הקב"ה למשה: לך עשה אותם דוגמים כמו שאתה.

באות לבית אבות

התחל משה לחושש, אמר: עכשו עתידה להיות מחלוקת בין השבטים, מי ישכו בכל צד [כי יש בקביעת הצדדים משמעות עמוקה ונגבה לגבי קביעת תפיקתו ומעמדו של כל שבט]. אם אני אומר לשבטו של יהודה שישכו במרץ, והוא אומר לי שרצינו בדורם, וכן ראובן וכן אפרים, וכן כל שבט ושבט - מה אני עושה??!

אמר לו הקב"ה: משה, אל תדאג, הם אינם צריכים שתאהת תגלת להם את הסדר, אלא מעצםם הם מכיריים כל אחד את מקומו הייחודי. וכיוצא? מסורת יש בידם מייעקב אביהם, הייך לשכו בדוגמים. אני איני מחדש להם זאת, כבר יש להם טקסי מייעקב אביהם - כמו שנשאו והקיפו את מטהו אחר פטירתו, כך יקיפו את המשכן.

כאשר בא יעקב אבינו להיפטר מן העולם, קרא לבניו, ובירכם, וציווה אותם על דרכיו ה' יתרדה, וקיבלו עליהם על מלכות שמיים. ומשיסיים אמר להם: כשהתלו את מיטותי - ביראה ובכבוד לוו אותו, ולא יגע שום אדם במטותי מלבדכם, לא אחד מן המצריים, ואפיו לא אחד מבניכם! ואז גילה להם יעקב את הסדר שבו ישאו אותן, ולסדר זה הייתה משמעות עמוקה ביותר! אמר להם: יהודה, ישכר זבולון - יטענו את מיטותי מן המזרחה. ראובן, שמעון וגד - יטענו את מיטותי מן הדרומם. אפרים, מנשה ובנימין - יטענו מון המערב. דן, אשר ונפתלי - יטענו מון הצפון. יוסף אל יטען מפני שהוא מלך, ואתם צריכים לחלק לו כבוד, ולוי אף הוא לא יטען, מפני שהוא עתיד לטעתו את ארון הקודש,ומי שהוא טוען ארונו של חי העולמים אינו טוען ארונו של מות! אם תעשו כן ותטענו את מיטותי כסדר זהה, עתיד הקב"ה לעשות אתכם כסדר הזה בדוגמים! וכן כאשר נפטר טענו אותו שם שצאים. ובשבר זאת, זכו במדבר להיעשות דוגמים כסדר זהה, כמו שנאמר (במדבר ב ב): "איש על דגלו באות לבית אבות יחנו בני ישראל".

- כפי שקיבלו מייעקב אבינו.

למעשה - כבר לאברהם אבינו הראה הקב"ה את הסדר שבו ילכו עם ישראל! כשאמר הקב"ה לאברהם "הבט נא השמיימה", הראה לו הקב"ה עגלת באמצעות, ושתיים עשרה מזלות סובבים לה. אמר לו: זה סימנו לבניך, שעתידים להיות ארבעה דוגמים, שלושה שבטים מכל צד, והארון באמצע. (מדרש הגיגול במדבר ב א)

על משמעותו העמוקה של סדר זה, דרשו חז"ל את הפסוק (משל ב יט): "ה' בחכמה יסַדֵּן הארץ". ארבע רוחות בראש הקדוש ברוך הוא בעולם: מזרח, מערב, דרום וצפון. בכל רוח הטעיב הקב"ה כוחות מיויחדים, וכונגדם סיידר את הדוגמים. לדוגמא: מזרח - שם האור יוצא לעולם, יש בו כח להזרית ולהשפיע על העולם כולו. מצד זה העמיד ה' את שבט יהודה שהוא בעל מלוכה, ואת שבט יששכר שהוא בעל תורה, ואת שבט זבולון שהוא בעל עשירות. הם משפיעים ומזריכים בכוחותיהם על העולם כולו. וכשם שהשמש נראית תחילתה במערב, כך היו הם ראשונים בכל המשמעות והחניות. וכך סודר כל שבט ושבט במקומו הייחודי לו על פי כוחותיו, תוכנותיו, והחקק הייחודי לו בהמלכת הקב"ה בעולם.

חיבת גודלה!

אומר המדרש (במדבר ב): **חיבת גודלה חיבבת הקב"ה שעשאים דוגלים.** ומניין שהוא אהבה לישראל? שכן שלמה המלך אומר: "הֲבִיא נִי אֶל בֵּית הַיּוֹן, וְדָגְלוֹ עַל - אַתְּבָתָה" משל למה הדבר דומה? לעשיר שהיה לו אוצר מלך מלא יי, נכנס לבודקו, והנה - כל החבויות החמייצו! בפחى נפש בא לצאת מן המוקם, ולפתע מצא חבית אחת של יין טוב. אמר: חבית זו שווה בעניי כמו כל האוצר! כך, ברא הקב"ה שבעים אומות, אך מכולם לא מצא עם שדק בו אלא עם ישראל. וזה שנאמר "הֲבִיא נִי אֶל בֵּית הַיּוֹן", יי אלו הם שבעים אומות [י"י בגימטריה = 70], וمبין כולם - **"וְדָגְלוֹ עַל אַהֲבָה"** - בחר בעמו ישראל באהבה!

קדושים וגודלים היו ישראל בדגיהם, וכל האומות מסתכלים בהם ומתפעלים. ומרוב התפעולות היו האומות אומרות לישראל: "שׂוֹבֵי שׁוֹבֵי הַשׁוֹלְמִינִית" [שולמית אלו עם ישראל השלמים באמונתם לבורא עולם] - באו אלינו, הידבקו עמנון, ואנו נתן לכם גודלה וכבוד, העשה אתכם מושלים, הגמוניים, דוכסים! "שׂוֹבֵי וְנַחֲזֵה בְּךָ"! ועם ישראל עונים להם: "מה תחזו בשולמית, כמחולת המהנינים" - איזו גודלה אתם יכולים לתת לנו, האם תוכלו לתת לנו גודלה וכבוד "כמחולת המהנינים", האם יכולם אתם לעשות לנו כמו הגודלה העשו לנו האלקים בדבר, שהוליך אותנו מהנותן??!

אף בלעם הרשע הבית בהם ויצאה עינו נגדים! כמו שנאמר (במדבר כד:ב): **"וַיֹּישַׁא בְּלֻעָם אֶת עַנְיוֹן, וַיֹּירַא אֵת יִשְׂרָאֵל שְׁכִן לְשָׁבְטָיו ... וַיֹּשַׁא מִשְׁלָלו וַיֹּאמֶר ... מַה טָּבוֹ אֱלֹהִיךְ יְעַקְּבָן מִשְׁכְּבָנִיךְ יִשְׂרָאֵל".** התחיל אומר: מי יכול לנעת באלו, שמכירים את אבותיהם ואת משפחותיהם!! מכאו למדנו **שהיו הדגים גודלה גודר לישראל!**

לא יִדְעַתִּי נֶפֶשִׁי!

אמר רבי חייא: משל לבת מלכים, שנשbetaה והוגלה מרומו המלך. גודה במרקחים, ולא ידעה כלל שהיא בת מלך. היה חי שפל ומהסור, והיתה מלכת שביבלים למאכלת יחד עם חברותיה. לימים, עבר המלך והכיר אותה שהיא בתו מיד שלח את אורה, נטל והושיב אותה עמו במרכבה המלך. היה חברותיה תמהות עליה ואומרים: "אטמול הייתה מלכת שביבלים, והיום יושבת בקרונות מלכות עם המלך!!" אמרה להם: "ויתר ממה שאתנו תמהות עלי - אני תמהה על עצמי!"

כך, היה ישראל במצרים, משועבדים בטיט ובלבנים, שקוועים בתועבותיהם וגוליהם, והיו מאוסים ובזויים בעניי המצרים. כאשר נעשו בני חורין ונגאלו, נעשו בני מלכים, חוויסים תחת כנפי השכינה, מוקפים בגilioyi אהבה, והיו כמושלים על כל בא עולם. היה אומות העולם תמהים ואומרים: "אטמול היהת עובדים בטיט ובלבנים, והיום העשיות בני חורין וסגנים על כל העולמות!!" והוא ישראל אומרים להם: "כשם שאתה תמהים עלי, כך אתה תמהם על עצמנו!" וקרו עלי עצם את הפסוק: **"לֹא יִדְעַתִּי נֶפֶשִׁי שְׂמַתִּנִי מִרְכְּבֹתִ עַמִּי נְדִיבָה".** שיר השירים רבה ז

על שולחן המלך

יצאו עם ישראל משפלות מצרים, והפכו להיות "סמכים על שולחן המלך" - על שולחנו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. האס חסר משחו בביית המלך?! לא חסרת דבר!! - אלא שהדבר בפרק, מה אתה רוצה? - לחם? - "הנני ממתיר לכם לחם מו השםיס" (שמות טז ז) מים אתה רוצה? "וַיַּצְא אֶת הַסְלָע ... וַיַּצְא מִים רְבִיסִים" (במדבר כ יא) בשאר, עופות אתה מבקש? "וַיַּעַל הַשְּׁלִילו!" (שמות טז ז) **מלך במדינה - אין המדינה חסירה כלום!** כך - **"ה' אליהיך עמק - לא חסרת דבר!"** מדרש תהילים כד

ואולם, אכילה על שולחן המלך היא אף מהייבות מואדי אין זה פשוט לגרור בארכמו המלך, להיות קרובים אל המלך. יש להתרגל לנימוסי מלכות, להיות מעודנים, להיות נאמנים להוראותיו ומצוותו של המלך. והיה זה ניסיון לא פשוטו ניסיון – אשר חישל וחיזק את עם ישראל, למד ותרגל אותם להיות אמונים [מוראליטים] ומלומדים על ה' יתברך, לדורות עולם!

וכך אומרת התורה (דברים פרק ח):

"כל המכזורה אשר אנכי מציך היום – תשמרו לעשׂותם, למען תחיוון ורביכם ובאתם וירשתם את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם. זכרת את כל הדרך אשר הוליך ה' אלהיך זו ארבעים שנה במדבר למען ענתך לנשתח לדעת את אשר בלבבך התשمر מצותיו אם לא... השםך לך פן תשכח את ה' אלהיך... ורם לבבך ושבחת את ה' אלהיך הפוציאך מארץ מצרים מבית עבדים. המolibך במדבר הגדל והנזרא נחש שָׁרֶף ועקרב זכמאו אשר אוֹנוּ מִים, המוציא לך מים מצור החלמיש, הפאיכיך מו במדבר אשר לא ידענו אבטיחך, למען ענתך ולמען נסחך להיטיבך באחריתך..."!

"למען ענותך ולמען נסחך להיטיבך באחריתך" – כל עני המדבר, הטורה הנדו"ל שהיה לישראל בו, לא היה אלא להבאים לניסיון, כדי להריגל טבעם במדת הבתוחן, ולהכניס לבם אמונה ה' יתברך, עד שייחור להם גណיות העבודה לטבע, וזה לשון התורה – "למען תלמד ליראה את ה' אלהיך", כולם שתהיה מלומד, ותגוניל טبع בעבודת ה' יתברך, עד שלא תעטרך לטרוח עליי, והוא מעשה הריאה דבר טبعו אצלך לעשוני, כאשר הדברים הטבעיים אשר אתה עושה בטבע. (רבנו בחיי דברים ח ט)

"זכור את כל הדרך..." – כי תוכל לדעת, שיש בעשיית המצוות טובה שלימה, ולא יהיה צדיק נעוב ומקש לחם, כי ה' מפננס אותך במדבר במעשה נס גוזל, בעבור לפתח אחר מצוותיו... וזה היה יכול להוליכם בדרך הערים אשר סביבותיהם, אבל הבאים בניסיון זהה, כי ממן יודע שישמוו מצוותיו לעולם!"

(רמב"ן דברים ח ב)

๒ חג הסוכות בירושלים

– בזמן שבית המקדש היה קיים –

שמחה יתירה

ירושלים הבניה – אלו מאגרים עצומים של שמחה את אוצרת בתוכן: שמחת אמת, שמחה החודרת אל פנימיות הנפש. שמחה של השראת השכינה ועובדות ה'.

"שיר הפעלות לדוד, שמחתי באמרים לי, בית ה' גלו! עמדות ה' רגליו, בשעריך ירושלים! ירושלים הבניה, עיר שחברה לה יחזו, שם עליו שבטים שבטי יה, עדות לישראל, להזdot לשם ה'" (תהלים קכ)

ואולם – מבין כל החגים והזמנים – נכון חג הסוכות בירושלים **שמחה יתירה!** מצוות חג ואירועו רבים הם: ישיבה בסוכה, ארבעת המינים, עלייה לרגל לבית המקדש, ושם במקדש – שמחת בית השואבה, ניסוך המים, הקפת המזבח בערבבה, קרבנות החג הרבים, ולעתים מזומנים – מיד שבע שנים – אף מצות הקהל הנעשית ברוב עם. כל

אלו שיוו לה לעיר ירושלים מראה מיוחד במינו, מילאו את סדר יום של הנמצאים בה בעשיה ברוכה של מצוה, וגדשו את הלבבות בשמחה מיוחדת.

העלייה לרגל

מיוחדת ומלאת עצמה היא - מצות העלייה לרגל. שלוש פעמים בשנה, היו ישראל נוראים בהמוניים מכל קצוות הארץ, אל בית המקדש בירושלמים, גודשים וממלאים את רחובותיה של עיר הקודש, ובאים להיראות לפני ה'. כתוב בטורה (דברים טו טז): "שלוש פעמים בשנה יראה כל זורך את פנוי ה' אליהך במקומות אשר יבחר - בmag הפות ובחג השבעות ובחג הסוכות..."

אודות הציבור העצום שהגיע לירושלים מסורת הגمرا (פסחים ס"ב): פעם אחת ביקש אגריפס המלך לעזרה "מלך אוכלויסין" - לאמוד את מספר היהודים בארץ. מה עשה? ביקש מהכהן הגדול שישפוף את מספר הבהמות המבואות ל"קרבן פסח" בבית המקדש. ואכן, בעת הקרבת הקרבנות, נטל הכהן הגדול ابن אחת כנגד כל קרבן, ונמצאו בידיו 1,200,000 אבני! וכל קרבן פסח - משתתפים בו לפחות עשרה אנשים יותר, ואם כן יוצאה שהגיעו לירושלים [והיינו העיר העתיקה, בתוך החומות] יותר מ- 12,000,000 [12 מיליון יהודים]

כך הייתה העיר ירושלים - "קרית מלך רב" - גודשה בהמוני המוני יהודים, עם כל זאת - "לא אמר אדם לחברו, צר לי הפקים שאליון בירושלמים!" מסכת אבות פ"ה מ"ה

קומו ונעללה ציון!

הכנות רבות היו נעשות בירושלים, לקרהת קליטותם של בעלי הרגל הרבים. כל הדריכים המובילות לירושלים תוקנו וסודרו, הוכנו ונחפרו בורות מים רבים, כדי שתהייה כמות מספקת של מי שתייה עבור כל השירותים והervletים. ליד המקדש הוכנו מקוואות טהרה רבים עבור טהרת העולים. כמו כן, היו שלוחי בית דין יוצאים אל הדריכים, כדי לסייע לבני קברים שבצדדי הדריכים, כדי שלא יעברו על פני הקברים כהנים או אנשים הנושאים עליהם יין ושמן להקרבה במקדש.

וכיצד היו בעלי הרgal מטאСПים ובאים לירושלים?

בכל אזור בארץ ישראל הייתה "עיר מעמוד", בה היו מתכנסות שיירות מן האזוריים הסמוכים לעת ערב, כדי לקיים "ברוחם עם - הדרת מלך". יהודים רבים נאספו לשם, כשבדיהם בהמות עברו קרבנות החג: עלות ראייה, שלמי חגיגה. היו רבים שנשאו עימם אף את ה"ביבורים", [שזמו הבאתם לכתחילה עד חג הסוכות].

לאחר שכולם לנו לינתليل' ברחווב של עיר' במקום אסיפתם, נשמעה קריית הממונה עם שחר: "קומו ונעללה ציון, אל בית ה' אליהינו". וכולם היו עוניים לעומתו: "שמחתgi באמרים לי, בית ה' גלד". המשיכה השירה את דרכה מעיר לעיר, כשהחציבור הולך ונגדל, עד הגיוס לירושלים. יודעי לנו, היו מנעימים להמוניים את הדרך בשירותם ובגיגיותם, והשירה הולכת ומתגברת ככל שהולכים וקרבנים לירושלים. עם כניסהם אל עיר הקודש, היו העולים שרים ואומרים: "עמדות ה' ירجلינו - בשעריך ירושלים!".
(ביבורים פרק ג משנה ב ובספריש)

בהגעים, היו יוצאים לקריםם חסובי ירושלים לקבל את פניהם, וכל בעלי מלאכה היו מפסיקים מללאכיהם, ועומדים לפניהם וושאלים בשלומם: "אחיננו, אנשי עיר פלונית, בואכם לשלום!"

רחובות ירושלים

רחובות ירושלים שיינו את פניהם ולבשו חג לקראת חג הסוכות.

סוכות רבות, עברו תושבי ירושלים ועלוי הרגל הרבים, נבנו בכל מקום אפשרי - בחצרות הבתים, על הגגות ובצדי הדריכים. וכך שיתאפשר מעבר נח במשך היום, היו תושבי ירושלים עושים אף "סוכות מתתקפות" מיוחדות במינן, עברו לינת הלילה. בהגיע הלילה, היו לוקחים מיטה, מוצאים ומשללים אותה מעבר לחלוון, וממעדים אותה צמוד לחלוון מבחוץ [כען "מרפסת" מאולתרת], עושים מעליה סכך, וישנים בה. ירושלי סוכה

(ב ב)

מידת הכנסת אורחים מרובה הייתה בירושלים. תושביה נרתמו לעוזרת עולי הרגל, והיו מכנים אותם לבתייהם במאור פנים. כדי לשומר על הסדר הטוב, הנהגו מנהג מיוחד: "זה מנהג גדול היה בירושלים, פורסים מטפח על גבי הפתח, כלazon שהמטפח פרוסה - אורחים נכנסים, נסתלקה המטפח - אין רשות לאורחים להיכנס". (תוספה ברכות ד ח)

את הרחובות גדרו המונחים בידיהם ארבעת המינים מוריקים ורעננים - רב אלעזר בר צדוק אומר: "כך היה מנהגם של אנשי ירושלים, אדם יוצא מביתו - ולולבו בידו, הולך לבית הכנסת - לולבו בידו, קורא קראת שמע ומתפלל - ולולבו בידו... להודיעיך כמה היו זריים במצבות". (סוכה מא ע"ב)

סוחרים ורוכלים רבים הציעו את מרכולתם לציבור. ביןיהם בלטו במיוחד 'קדרים' - רבים שמכרו קדרות וכליים לציבור עולי הרגל. וכן מוכרי הבהמות, אשר רבים מעולי הרגלים קנו מהם בהמות, עברו קרבנות החג.

הסדר הליכה מיוחד היה נהוג ברחובות ירושלים. ציבור האנשים בירושלים היו בחלקים טהורים, שכבר נתנו כדי שיוכלו להכנס לבית המקדש, והוא כאלה שעדיין לא הספיקו להיטהר. וכך שלא יטמאו הטהורים, נקבע כי הטהורים ילכו באמצע הרחוב, ואילו הטעמים - בצדדים. לתזורתה, ניצבו ברחובות העיר "מודיעים" רבים שהזיכרו לכל הטעמים לסור הциידה. (שקלים פ"ח מ"א. רמב"ס שאר אבות הטעמה פ"ג ה"ח)

עליה לבית המקדש!

עלוי הרגל נוהרים בהמונייהם - אל בית המקדש, "לראות פni אלוקים". הגשרים, הכנסיות והרחובות הרבים - אפשרו כניסה מהירה והמוניית מכל עבר אל חצרות המקדש.

כמוון, שהכניסה להר הבית מותרת אך ורק בטהרה. וכך, מקומות רבים הוכנו סמוך להר הבית לטהרת העולים. ובלשכות מיוחדות, היו הכהנים מזים מי אף פרה אדומה על אלו שנטמאו למת במשך השנה.

פני הכניסה להר הבית, חולצים העולים את נעליים ומפקדים אותם בלשכות המiouדות לכך, מפני "מורא וכבוד המקדש". כאמור הפסוק (שמות ג ח): "של געליך מעל רגליך, כי המקום אשר אתה עומדת עליו ארמת קרע הוא".

בשירת ובזמרה היו נכנסים העולים עם הקרבנות והביבורים שהביאו עמם, ומgingים אותם אל הכהנים. על הדוכן היו עומדים מאות לויים, סדרים בשורות על שלוש מעלות [מדורות], ומנגנים בחצוצרות ובنبליים [קנו' בלשונו], בכינורות ובצללים, בעת הקרבת הקרבנות.

בנוסך לקרבנות העולמים, הקריבו בבית המקדש במשך החג - שבעים פריטים, כנגד - שבעים אמות העולם. ביום הראשון היו מביאים 13 פריטים, ביום השני 12, בשלישי - 11 וכן חולכים ופוחתים, עד שביום השביעי מקריבים 7 פריטים. רמז להתמעטות כוחו של אומות העולם המצריות לעם ישראל. סוכה נא ע"ב

בכל יום מימי החג, היו ישראל מתכנסים כאיש אחד בעזורה שבמקדש, עם לולבים בידיהם, ומקייפים את המזבח סביב, ומשוררים ומנוגנים באמרית ההלל לפני ה'.

העליה לבית המקדש הייתה ממלאת את הלב בהתרומות הנפש. מורהיב היה לראות את ההור וההדר, את הכהנים בעבודתם, את הלוויים על דוכנים, את השרתת השכינה בקרב עם ישראל, את אהבת ה' לעמו: חוויה זו יש בה כדי למלא את מצבריו הלב ביראת שמים ואהבת ה'. אכן זו אחת המטרות של העליה לרגל - "בבואה כל ישראל לראות, כשם שהם באים להיראות לפני ה', כך הם באים לראות את הדר קודשו בבית שכינותו". (רמב"ס הלכות חינה פ"ב ה"א)

אמר רב קטינא: בשעה שהיה ישראל עלולים לרגל, היו גוללים להם את הפרוכת ומראים להם את הכרובים, שפניהם זה זה, ואומרים להם: "ראו חיבתכם לפני המקום!". כמו כן, היו מגביהים לפניהם את השולחן, ומראים לעולי רגלים את "לחם הפנים" המונח עלייו. לחם זה היה נותר חם וטרי תמיד - מעת אפייתו ביום שישי עד הוצאתו בשבת הבאה מהשלוחן, במשך שמונה ימים! והוא אומרים להם: "ראו חיבתכם לפני המקום -

סילוקו [טריב החוצה מוחלתן] **כסיידרו** [כשעת הנחתו בשלוחן!] ! וויא נד ע"א. חינה כי ע"ב וועדי

שמחת בית השואבה

מכל השמחות הרבות שהקיפו את בית המקדש - בולטות לה במיוחד "שמחת בית השואבה". עד שאמרו חז"ל: "מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מימיו!" (סוכה נא ע"א)

שמחה זו נסבה סביר מוצאה מיוחדת שנייתה לנו "הלכה למשה מסיני", והיא מצות "ニיסוך המים". בכל יום מימי חג הסוכות, מיד לאחר הקרבת קרבן התמיד של שחר, היו מנסכים על גבי המזבח מים שנשאבו ממעיין השילוח. שאיבה זו הייתה נעשית בשמחה וبشושן, כתוב ועשה יב: "ושאבתם מים בש羞ן מענייני הישועה". [מעיין השילוח מכונה מעיין הישועה, לפי שבו הי מושכים את המלכים מבית דוד, שעל ידם באה השועה לעם ישראל].

משמעות עמוקה ומוחודה טמונה בה במצויה זו של ניסוך המים על גבי המזבח. סודותיה עמוקים ונשגבים. יש בה רמז להכנעה מוחלטת בפניו בורא עולם - "הרי אנו לפניו כמים הנשפכים הללו!". המים שניסכו היו יורדים לתוך ה"שיטין", אלו הם נקבים עמוקים שהיו מגיעים עד התהום. שיתין אלו נבראו כבר מששת ימי בראשית: וזה רמזו במלה "בראשית" - ברא - שית. חכמי הסוד אמרו כי המים מסמלים את מידת החסד,ומי התהום הם חסד אינסופי הטמון בבריאה. ניסוך המים לתוך מי התהום - יש בו התהבות עם חסדיו האינסופיים של בורא עולם שעווה עmeno. על ידי ניסוך המים, אף היו המים של השנה הבאה מתברכים.

על כל פנים, מצוה זו הייתה ממלאת את הלבבות בשמחה עצומה. כה גודלה הייתה השמחה, וכיה מרחיבה את הלב, עד שהיתה מסוגלת לרים ולהעלות את האדם לדרגות גביהות במיוחד, כמו שאמרו ירושלמי סוכה פ"ה ה"א": "למה נקרא שמה בית השואבה? - **שמשם היו שואבים רוח הקודש!**". ואכן הנביא יונה בן אמיתי, עלה לרגל לשמחת בית

השואבה – ועקב שמחתו הרבה, זכה להיות נביא ה!

שמחה זו הקיפה את כל שכבות העם: אנשיים, נשים וטף, גדולי עולם לצד המוני בית ישראל, כהנים לויים וישראלים – כולם השתתפו בשמחה מיוחדת זו. השמחה נשכחה זמו רב – החל מאחר הצהרים [לאחר הקרבת קרבן התמיד של בין העربים] ובמשך כל הלילה – עד עלות השחר, שאז הלכו אל השילוח לשאוב את המים ולנסכם.

ההכנות לשמחה

מיד במוצאי יום טוב הראשון של חג הסוכות, היו מכינים את בית המקדש לקראת השמחה. כדי שלא תהיה ערובה בין נשים לגברים, היו מתקנים סביב העזרה לעליה בעין מרפסות, שימוש תולנה הנשים לראות את השמחה, השירה והריקודים.

הוכנה אף תאוrah גדולה ורבת עצמה. מנורות של זהב היו שם, נתוניות בקרקע העזרה ובଘות חמישים אמה [כ- 25 מטר]. בראש כל מנורה היו ארבעה ספלים של זהב, וכנדגדם ארבעה סולמות. צערירים מפוחדי כהונה היו עולים על הסולמות, שמימי בתוך הספלים פתיולות עבות במיוחד [שנעשו מבגדי כהונה שהתבלו], ומזוגים לתוכם כמות גדולה של שמן – 30 לוג לכל ספל [כ- 50 ליטר]. כה גדול היה האור, עד שלא הייתה חצר בירושלים לאור שלאaira מאור בית השואבה, וכל אשה הייתה יכולה לבורר חיטים בחצירה לאור בית השואבה.

השמחה

גדולה ועצומה הייתה השמחה. מקהלה הלויים עמדה במקומה על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים [שהן כנגד חמיש עשרה "שיר המעלות" שחיבר דוד המלך בספר תהילים]. הייתה זו מקהלה אדירה של מאות לויים, המנגנים בכינורות ובמנבים, במצחטיים ובחצצרות, ובכלי שיר בלבד מספר.

וברחבות העזרה – הייתה השמחה פורצת ועולה. כל אחד ואחד אחוז בכל שיר שהוא יודע לנגן בו,ומי שיודיע בפה – בפה, וכן היו רוקדים וסופקים כפים ומפזים ומכרכרים, כל אחד ואחד כפי שיודיע. וחסידים ואנשי מעשה היו אומרים לפניהם דברי שירות ותשבחות לה' יתברך.

גדולי ומניהги הדור, הסנהדרין, ראשיה היישובות, חכמי התורה – הם אלו שרקדו, שרנו וניגנו אמרו עלייו על רבנן שמעו בו גמיאל, כשהיה בשמחת בית השואבה, היה נוטל שמונה אבוקות של אויר, וזרק אחת ונוטל אחת, ואין נוגעות זו בזו! וכשהוא משתהווה – נועץ שני גודלו בארץ, ושותה ונושך את הרצפה וזוקף, ואין כל בריה יכולת לעשות כן! הכל נעשה מתוך התלהבות והתלהבות של קדושה! אוטם גדיי עולם וענק רוח היו בבחינת "כל עצמתי תאמרנה – ה' מי קМОך!" (קהלים לה י) – בכל רמ"ח אבריהם, היו מותלהבים ושמחים לכבודו של ה' יתברך!

ניסוך המים

כך נשכו השירה והריקודים והשמחה עד אור הבוקר. בהAIR השחר, היו שני כהנים תוקעים בחצצרות, ואז היו המשתתפים יורדים ברובם ברחובות ירושלים התחתית – אל בריכת השילוח. הכהן היה לוקח צלוחית של זהב, המכילה שלושה לוגים [כליטר], וממלא מן השילוח, בשמחה ובשנון. משם חזרושוב לבית המקדש והיו נכסים דרך "שער המים", אשר היה סגור במשך שאר ימות השנה. גם שם הכהנים תקעו והריעו ותקעו, תקיעות של שמחת מצוה.

מיד לאחר שחיטתת קרבן התמיד של השחר, היו פונים לניסוק המים והיו על גבי המזבח. כהן אחד היה מחזיק בידו ספל של יין, וכשהן שני מחזיק את ספל המים. את המים והיו הינו הי מנסכים בבת אחת, ומאתר שהיינו סמיך יותר, הותקן בספל הינו נקב רחוב יותר מאשר בספל המים, כדי שייהיו שני הפסלים כלים בבת אחת. באותה עת היו הכהנים מנסכים, ניתנה אותן, והלוויים שעמדו על הדוכן לצד המזבח, היו פותחים בשירה, בליווי כלי נגינה רבים. (סוכה נא והלאה)

המים והיו הינו היו יורדים מגן המזבח, דרך נקבים מיוחדים אל ה"שיטין".

אמר רב כיונן: שיתין - מששת ימי בראשית נבראו, שנאמר: "חמו כיircיך כמו חלאם, מעשה ידי אמן". חמו כיircיך - אלו השיטין, כמו חלאם - שהם חלולים וירדים עד התהום, מעשה ידי אמן - אלו מעשה ידי אמוןותו של הקב"ה. אמר רב יישמעאל: "בראשית" - בראשית. (סוכה מט ע"א)

כאשר בנה דוד המלך ע"ה את היסודות לבית המקדש, פנה לחפור ולגולות את השיטין שנסתמו בעפר ואבני מששת ימי בראשית, והנה, מאותו מקום התחל התהום לעלות ולשטוות את העלים. ידע דוד המלך, כי אם יקח חרס ויכתווב עליו את השם המפורש, או אז ירדו המיםשוב. אולם היה שאלה, האם מותר לעשות זאת, ולגרום לכך שם ה' ימחק בימי? שאל דוד: מי יודיע האם מותר לכתוב שם ה' על החרס? היה שם אחיתופל, והוא יידע שהדין הוא שמורה, ואולם לא רצה להסביר, מכיון איינטראס אישו היה חש בלבבו, כי מוטב שהטהרות ימשיך להזכיר את העלים ומוטו אגניות, ואז מירדו ברוד המלך, ולאחר מכן הוא טיל את החרס למים וירדו המים, והוא היה המליך! ידע דוד את זמנו של אחיתופל, אמר: "מי שידעו להלכה זו ואינו אומר - חנק בגרונו" מקלה זו פרח אחיתופל, ומיד פתח ואמר: "הלווא בעניין אשה סוטה, אמרה תורה לכתוב שם ה' ולמתקו בתוך המים, כדי להטיל שלם בז איש לאשתנו, וכךון - כדי לעשות שלום לכל העולם וכו' שמע זאת דוד המלך, כתוב שם ה' על החרס וזרקו אל המים, ואז ירדו המים חזרה אל התהום, והמשיכו לש��ען עוד ועוד עד שהיינו לעומק 16,000 אמות [כ-8 ק"מ]. ראה זאת דוד, ידע כי לא טוב הדבר, שהיינו המים בה שקוועים בהם, שכן הארץ תהיה יבשה מדאי ולא תוציא פירות. וכן אמר 15 מזמוריו "שיר המעלוות" שבתהלים [כך - קlid], וכן נגד כל מזמור עלוי מית התהום אלף אמה, עד שהגיעו לגובה של אלף אמה מתחת פני הקרקע, שזו הגובה הרצוי ביותר, שבו תהיה הארץ - לא מדאי להה ולא מדאי ישבה. (סוכה גג ובפרשנויות)

כאשר היו מנסכים את המים והיו, היו שומעים מון התהום מלאך שאומר לחברו: "תגביה את מימיך!" קול של ניסוק המים והיו אני שומע, ואף הוא היה עונה לעומתו: "הגבה את מימיך!". ועל ידי ניסוק זה, היו מתברכים המים והיו (תענית מה ע"ב ובפרשנויות)

לאחר ניסוק המים, היו פונים בשמחה אל יתר מצוות היום - מחייב אל חיל!

אמר רב כיושע בן חנניה: **כשהיינו שמחת בית השואבה, לא ראיינו שינוי בעינינו;** כיצד? שעה ראשונה - תמיד של שחר [ולאחריו ניסוק המים], משם - לתפלת שחרית, משם - לקרבן מוסף, משם - לתפלת מוסף, משם - לבית המדרש, משם - לאכילה ושתייה, משם - לתפלת המנחה, משם - לקרבן תמיד של בין הערבים, מכאן ואילך - לשמחת בית השואבה! [ואיך יתכן שלא ישנו כלל, והלווא אדם אינו יכול להתקיים ללא שנייה במסך יותר משלשה ימים!] אלא אומרת הגמרא, שהיו מתוגננים מיד פעם אחד על כתפי חברו!] (סוכה גג ע"א)

כך הייתה שמחת חג הסוכות בירושלים בבית המקדש, מרוממת ומנשאת את האדם טפח וטפחים מעל הקרקע, מעבר לכל גבולות הזמן הטבעיים! אהה... אשרי עין ראתה כל אלה! אשרי הלב שזכה להכיל בקרבו עצומות כה אדירות של שמחה!

וכשנזכה - בקרוב ממש - לחזות בשוב ה' לציון, או אז - תהיה השמחה תמידית - "אֵז ימְלָא שְׁחַק פִּינוּ וְלִשְׁזֹנוּ רֶגֶה". תהילים קכו ב' "וְבָאֵ צַיּוֹן בָּרֶגֶה וְשְׁמַחַת עָזָל עַל רָאֵשׁ,

ששון ושמחה ישיגו, ונסכו יגנו ואנחתה". ושהיה לה ובטוך חיים שמחים כאלו, כאשר יגנו חag הסוכות, "זמננו שמחתנו", ודאי תהיה אז השמחה כפולה ומכפלת, מי יכול לשערה, מי יוכל לתאר ולדמיות בנפשו אפס קציחה?! מי יתנו ונזכה כולנו לראות כל זאת בעינינו אנו, בקרוב בקרוב ממש, יראו עינינו וישמח לבנו, אמן כן יהיה רצון!

ל' ט'

ז' האושפיזין כט

אורחים נעלמים

זכות מיוחדת במיןה נפלה בחלקנו ביום חag הסוכות. בשבתו בסוכה, בצל השכינה, בצל האמונה, באים אל סוכתנו "האושפיזין" שהם האורחים הנעלמים רמי המעלת, אבות האומה - שבעת הרועים הנאמנים של עם ישראל, שהם: אברהם אבינו, יצחק אבינו, יעקב אבינו, משה רבנו, אהרון הכהן, יוסף הצדיק ודוד המלך.

ביום הראשון נכנס אברהם אבינו בראש וכל האושפיזין עמו. ביום השני נכנס יצחק אבינו בראש וכל האושפיזין עמו. ביום השלישי נכנס יעקב אבינו בראש וכל האושפיזין עמו. ביום הרביעי נכנס משה רבנו בראש וכל האושפיזין עמו. ביום החמישי נכנס אהרון הכהן בראש וכל האושפיזין עמו. ביום השישי נכנס יוסף הצדיק בראש וכל האושפיזין עמו. ביום השביעי - הושענא רבה נכנס דוד המלך בראש וכל האושפיזין עמו.

לפי סדר זה, ראה דבר פלא: ז' באודר שהוא יום פטירתו של משה רבנו, יכול באותו יום בשבע שבח האושפיזין שלו, דהיינו ביום הרביעי של החג. וכן האושפיזין של אהרון הכהן יכול ביום שבתו חל יום פטירתו - ראש חודש אב של השנה הקדומה. והתודיע ח"א פב. וכן חag השבעות שהוא יום פטירתו של דוד המלך, יכול באותו יום של האושפיזין שלו - בהושענא רבה. (זיו המנהיג רפה)

אומר הזוהר הקדוש: בשעה שישראלי יוצאים מטבחם ונכנסים לסוכה, זוכים ומקבלים שם את פני השכינה, וכל שבעת הרועים הנאמנים יורדים מגן עדן ובאים לסוכה ונעים להם אושפיזין [אורחים] ליסב עימיהם בסוכה. ושבעת האושפיזין הם אבות האומה, שכל אחד מהם ידע את טעם הנזודים ולא הגיעו אל המנוחה והנחלה אלא אחר عمل ותלאה הרבה. וכיוון שהסוכה היא מעון לשכינה, לכן צריך להזמין גם אושפיזין בשර ודם, ככלומר להזמין אורחים עניים שישבו על השולחן, כדי לעשות נחת רוח לשכינה ולאורחים רמי המעלת שמחים עם האורחים של מטה".

רב המנונא, כשהיה נכנס לסוכתו, היה שמח, ועומד בפתח הסוכה מבפנים ואומר: "בואו ונזמין את האושפיזין". והוא מסדר שולחנו ועומד ואומר: "בסוכות תשבו שבעת ימים. שבו, אושפיזין עיליאון קדישין. הרים ידיו בשמחה ואמרת: "אשרי חלקנו, ואשרי חלקם של ישראל שזכינו להיות חלקו ועמו של ה' יתברך".

נוהגים בכל יום משבעת ימי החג, לומר דברי תורה מעןין האושפיזין של אותו יום, ביום הראשון מעין אברהם אבינו, היאך מסר נפשו על עבודת ה' יתברך, היאך הכניט אורחים במסירות נפש, וכן ביום השני ממידת היראה של יצחק אבינו, שעקד עצמו על גבי המזבח, וכן הלאה בכל יום ויום. (מטה אפרים, פסקית תשובה שפ')

על כן הבאנו להלן מעט מעשייהם הנפלאים בעבודת ה' יתברך של שבעת הרועים הנאמנים שעמדו לעם ישראל, למען נקרה בכל יום מימי החג, ונתחזק ללמידה מדרכיהם ומעבודתם לה' יתברך בתום וביוישר.

﴿ אֶבְרָהָם אֲבִינוּ ﴾

אבי האומה

אברהם אבינו - אבי האומה, הוא שהכיר תחילת בברא עולם, הפיז את אמונהו ה' בעולם, הילך נגד כל התיאוריות הכהפרניות שרווחו, ודבק בה". "אברהם העברי" – שכל העולם היה מן העבר האחד, והוא מן העבר השני. דבר לא חזץ אותו מאמונתו. עשרה נסיות קשים התנסה – ובכולם עמד. הוא שהניח את היסודות לעם ישראל", והירוש לנו את תוכנת ה"עברית" – להיות דבקים בה' ובתורתו עד כדי מסירות נפש.

אמר הקב"ה לאברהם: אילולי אתה – לא ברatty שמיים וארץ, אילולי אתה – לא ברatty גלגל חמה, אילולי אתה – לא ברatty את היריחו! (בראשית רבבה מה ח)

"אללה תולדות השמים והארץ בחראטם" [אותיות אברהם] – כשהברא הקב"ה את העולם לא היה העולם יציב, אמר לו הקב"ה לעולם, מה לך שאינך יציב? אמר: רבונו של עולם איני יכול לעמוד, כי אין לי יסוד על מה להתקיים. אמר לו הקב"ה: עתיד אני להעמיד לך צדיק שהוא אברהם אהובני, מיד התיעצב העולם. (זוהר ח"א יע עב)

ואם כן – מדוע לא ברא הקב"ה את אברהם אבינו בתחלת הבריאה, קודם לאדם הראשון?

אמר רבי לוי, ראוי היה אברהם להבראות קודם לאדם הראשון, אלא שאמר הקב"ה: אםabra את אברהם תחילת ולאחריו את אדם – שמא יקלקל האדם ויחטא ואין מי שיבוא לתקו אחורי, אלא הרני בORA את האדם תחילת, שאם יקלקל יבוא אברהם ויתקן.

אמר רבי אבא, בנוהג שבעולם, אדם הבונה בניין, ויש לו קורה חזקה במיוחד – הינו הוא מעמיד אותה? – באמצע הטרקליין, כדי שתהייה תומכת בקורות שלפניה ובקורות שלאחריה, וכך – למה ברא הקב"ה את אברהם באמצע הדורות? כדי שיתמוך בדורות שלפניו ובדורות שלאחריו. (בראשית רבבה י ז)

כשהברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עברו עשרים דורות שלא הייתה בהם תועלת, ולא עמד מהם צדיק שיפרסס את ה' בעולם. לאחר עשרים דור, צפה הקב"ה באברהם שהיה נתון בארץ בבל, אמר הקדוש ברוך הוא: האם יש בו כח לפרסס שמי בעולם? כיון שהשליכו אותו לבבון האש וקייש שמו של הקב"ה ועמד בנסינו, מיד קירבו הקדוש ברוך הוא לארץ ישראל, או אז בנה לו אברהם פונדק והיה זו עverbim ושבים, והיה מכניס את הבריאות תחת כנפי השכינה, והודיעו כבודו של הקב"ה בעולם, ומסר נפשו לכבוד הקדוש ברוך הוא! (במדבר רבבה פרשה יב)

"עשרה דורות מנה ועד אברהם, להודיע פפה ארך אפים לפניו, שעכל הדורות חי מקעלסים ובאים, עד שבעה אברהם וקבע שבר בלבם". (אבות פרק ה משנה ב)

אברהם מזכיר את בוראו

אברהם אבינו – גדול בבית של עבודה זרה, בסביבה שבה כולם מאמינים באלים וסוגדים להם, ועליהם מוליך היה ביד רמה המלך "נמרוד" – שידע את בוראו והתכוון למزاد בו!

וכיצד הגיע אברהם אבינו אל האמת, אל האמונה בברא העולם?

- מתווך **חיפוי האמת**: הרצון האמתי והחזק של אברהם אבינו לגלות את האמת ללא סטיות - הוא שהוביל אותו למציאת האמת, גם בכך ים השקר הסובב אותו!

אומרים חז"ל: בבוקר, כשהראה אברהם את המשם זורת מזרח, חשב לבבו - זהו האל! אמר, זהו המלך שבראני, והתפלל לשמש כל אותו היום. לערב, כשהראה את המשם שוקעת והלבנה זורתה, אמר - זהו בודאי שלט ונס על האל והוא שהתפללתי אליו בבוקר, שהרי הוא גבר עליון. והחל התפלל כל הלילה אל הירח. בבוקר, ראה והנה החושך עיבר והארץ צד המזרחה אמר: ודאי כל אלה, יש עליהם מלך ומושל המנהיג אותם. כיון שראה הקב"ה חשקו של אברהם אליו, נתגלה אליו ודבר עמו. וזה (ח"א פ"ע ע"א)

"**כיוון** שזכה אברהם אבינו עליו השלום, והבית וראה וחקר והבין וחקק וצריך וצר ועלתה בידו, אז נגלה עליו אדון הכל ברוך הוא, והושיבו בחיקו, ונשכו על ראשו, וקראו אהובי, וכרת לו ברית ולזרעיו". (סוף ספר היצירה)

להלן אברהם לישיבת שם ועבר ללימוד שם תורה, ובמשך שנים נעשה חכם גדול בתורה, וידע את התורה כולה. כמו כן - זימן הקב"ה לאברהם אבינו את שתי קלויותיו - כשי הרים חכמים, והיו מבינותו אותן, ויעצתו אותן, וממלמותו אותן חכמה. וכך ידע אברהם אבינו וכיים את המצוות כולם - אפילו את המצוות שתיקנו חכמים במשך הדורות - בעירוביה תשษילין ועירובי חצרות. (בראשית רבה ס"ד. יומה כח ע"ב. אבות דרבי נתן לב, א)

עשרה נסיות

"עשרה נסיות נתקננה אברהם אבינו עליו השלום, ועמדו בכלם, להודיע כמה חבתו של אברהם אבינו עליו השלום". (אבות פרק ה משנה ד)

הקב"ה, בוחנו כלויות ולב, ידע את ליבו של אברהם אבינו כי הוא שלם באמונתו, ובודאי יעמוד בכל הנסיות וידבק בו, ומדוע אם כן ניסה אותו כדי להודיע את חיבתו ולפרנס את מעלו בעולם כולם, שכולם יראו עד כמה הוא דבק בה' כמו שנאמר (זהבילים ס' ח): "נתתנה ליראיך כס להתנוכס" - הנסיון מעלה על נס ומפרנס את גדלותו של הצדיק.

ומה היו עשרה הנסיות?

א. אור שדים. ב. לך לך מארץ. ג. רעב בארץ כנען. ד. לקיחת שרה אל בית פרעה. ה. רדיפת אברהם אחר ארבעת המלכים. ו. ברית בין הבתרים. ז. ברית מילה בגיל 99. ח. לקיחת אבימלך את שרה. ט. שילוח הגר וישראל. י. עקידת יצחק. (ברטנורא שם)

הנסיון הראשון – אור שדים

תרח אבי אברהם - עשה צלמים היה. פעם אחת יצא לדרך, והושיב את אברהם בנו מוכר במקומו. כאשר באו אנשים לknות, היה אברהם פונה לאדם ואומר לו: בן כמה שנים אתה? והוא עונה לו: בן חמישים או בן שישים שנה. היה אברהם אומר לו: "אוי לו לאדם זה, שהוא בן שישים ורוץ להשתחרות לפסל בן יומו!" היה האיש מתבאיש והולך לו. פעם אחת באה אשה ובידה קערת סולת, אמרה לו לאברהם: הא לך זאת והקרב את זה לפני הפסלים. ניסה אברהם לשכנע אותה בדרך ששכנע את כולם, ואולם היא לא קבלה את דבריו, הnickה את המגש והלכה לה. מה עשה אברהם? לכת מקל בידיו, ושבר את כל הפסלים וקשר את המקל ביד הגודל שביהם. כאשר חזר תרה

אביו לחנותו, נדחים למראה עיניו, אמר: מי עשה להם כך? אמר לו אברם בעורמה: מה אסתיר מך, אבא? באה אשה אחת ובידה קערת סולת, ואמרה לי להזכיר בפניהם. הזכירתי לפניהם, והתחילה להתקוטט. זה אומר אני אוכל תחיליה, וזה אומר אני אוכל תחילתה. עמדו הנ دول הזוז שביהם, לך המקל ושברט! כעס תרחה ואמרה: מה אתה מטעה אותיי, האם יש להם דעת?! אמר לו אברם: ישמעו אוזניך מה שפיך בדברי!

בערה בו חמתו של אביו, נטלו ומסרו לנמרוד. אמר לו נמרוד: "השתחו לאש!" אמר לו אברם: "נשתחו למים - שוגרים על האש ומכבים אותה?" אמר לו נמרוד: "השתחו למים!" אמר לו: "אם כן נשתחו לעננים שמשוגלים לטוען מים!" אמר נמרוד: "השתחו לעננים!" אמר לו: "נשתחו לרוחה לרוחה בקרבו את הרוח?" ראה נמרוד כי אברם מהתל בו, אמר: "מה אתה מרבה בדיורום, אני איני משתחו אלא לאש, והריני משליך אותך בתוכו, ויבוא האלה שאותה משתחו לו ויצילך!" (בראשית רבba לה ז)

מיד יצא קרז בכל העיר: מי שהוא מאוהבי נמרוד, יביא מטען של עצים, להכנת כבשו אש עבור אברם המורד. וכך הביאו אנשי העיר מטען של עצים במשך 40 ימים. את כל העצים אספו בכפר אחד, שנקרא לאחר מכן "אור כדים". באותו כפר היה תנור ענק ממדיים, ולאחר מכן השצטברה בתוכו כמהות עצומה של עצים, הבערו אותו עד שהיה הולך ובורר במשך שלושה ימים ושלושה לילות. מרוב החום הלווה, נעשה כל הכפר חם וככל תושביו מיהרו לצאת ממנה. נתכונו ריבות רבות של אנשים ונשים מכל קצוות תבל אל אזור הConfigurer, כדי לראות כיצד שורפים את המורד מלך. וביניהם היו 45 איש בני מלכים, ו- 80,000 גיבורים, ו- 60,000 אחוזי חרב. (סנהדרין צה ע"ב)

אחד השירים החשובים התכבד לזרוק את אברם אבינו לתוך כבשן האש. כשהתקרב מעט אל האש, מיד יצאו לשונות של אש מן התנור הבוער ושרפו את השר. ניסו שרים אחרים לזרוק את אברם, אך כל מי שניסה היה נשraf, עד שנשרפו אנשים רבים, ולא ידע נמרוד מה לעשות.

באותה שעה בא השטן בדמות אחד משרי המלך, ואמר כי יש בכוחו לעשות תחבולת ולזרוק את אברם מרחק אל תוך הכבשן. מיד ביקש להביא לוחות, חבלים ומסמרות, ועשׂו טראבוקו – מין מכונת קלייה, שפועלת על ידי הנעה מרוחק. בדקו את המכונה, אם פועלת היא אכן, על ידי שהכניסו לתוכה שלוש פעמים אבן גודלה וקלעו אותה לתוך הכבשן. כאשר הוכחה המכונה כיעילה, קשוו את ידיו ורגליו של אברם,שמו אותו בטראבוקו, כדי לזרקו לכבשן האש.

בא השטן לפני אברם ואמר לו: אם אתה רוצה להנצל מן האש הזאת, השתחו לנמרוד. השיב לו אברם: "יגער ה' בך השטן". באה אמו של אברם אשר נקרא שמה אמתלאי, ואמרה לו: אני מך, השתחו לנמרוד ונצל. אמר לה: דע איימי, כי האש של נמרוד סופה להכבות, ואיילו האש בגיןם אינה נכנית לעולם!

از הטילו את אברם לתוך הכבשן פנימה. מיד נעשה רעש גדול בשמיים, ואמר המלך גבריאל לקב"ה, רבונו של עולם אריך ואצנן ואצליל את הצדיק מכבשן האש. אמר לו הקב"ה, אני יחיד בעולם והוא יחיד בעולם, שעומד ייחידי מנגד לכל העולמים הטעעה, נאה ליחיד להציל את היחיד. מיד ירד הקב"ה בכבודו ובעצמו והציל את אברם וצינו לו את האש, והיה אברם מותהך בתוך הכבשן. (פסחים קיה ע"א)

שראה נמרוד כך, מיד ציווה להוציאו מון הכבשון, אך לא יכול אף אחד להוציאו, וכל מי שניסה להתקרב מעט אל האש, היה נשרף מון החום הנדרש. או אז נכנע נמרוד וקרא לאברהם: אתה, שהנץ עבד נאמנו לאלהי השמים הגדול, המבורך והאמיתי, צא לחוץ!!! יצא אברהם והתייצב לפני נמרוד, וכל המונן האנשים שהיו שם יחד עם נמרוד השתחו לפניהם. אמר להם אברהם: אני איני כולם, ולא אליו תשתחוו, אלא האמינו באלהי האמת ששבשים. או אז נתנו נמרוד לאברהם הרבה מותנות, וגם את שני העבדים המובהרים ביותר שיוציאו לו, אחד מהם היה אליעזר. וכן גודלי המלכות נתנו לו מותנות רבות וליוו אותו לבתו בכבוד גדול. (מדרש הגול בראשית יב א. מעס לעע)

הנסיוון השני – לך לך

"ויאמר ה' אל אברהם, לך לך מארצך וממולדתך ו מבית אביך, אל הארץ אשר ארליך... וילך אברהם כאשר דבר אליו ה'... ויקח אברהם את שרי אשתו, ואת לוט בנו אחיו, ואת כל רכושם אשר רכש, ואת הנפש אשר עשי בחורן, ויצאו ללבת הארץ פגנו ויבאו ארץ קנען". (בראשית יב א-ה)

בחיותו בחורן, היה אברהם אבינו מקבץ את אנשי מדינותו, ומרקם אל דרך ה'. וכיitzד היה夷esh? היה לו קוח שני צלים, קשור אותם בחבל, ומוליך אותם ברחובות העיר כודד הסוחרים, והיה מכירין: "רווצה אני למכוור אליל שאין בו מועיל, פה לו ולא ידבר, עניים לו ולא יראה, אזנים לו ולא ישמע, ולא יהלך ברגלו". כך נכנס בדברים עם אנשי מדינותו, והוכיח להם שהדרך שחם הולכים בה, אינה דרך האמת, ואין ראוי לעבוד לאלילים אלא רק לאלהי העולם האמתי, בורא שמים וארץ, ורואי לאבד ולשבור את כל הצלמים.

כך עשה אברהם אבינו נפשות רבות, והכניסם תחת כנפי השכינה. גם שרה אמונה היתה מקרבת את הנשים אל דרך ה' – "אברהם מגיר את האנשים ושרה מגיירת הנשים". (יש"י בראשית יב ח)

אנשי חוץ רעים וחטאיהם גדולים היו, וקיבצם אברהם כמו פעמים, הוכחים ואמר להם: "לא שמעתם מה עולתה לדoor המבול שהייתה לפניכם, שלא היה להם לב להבין והיו מקשימים ערפים וממראים דברו! ואם לא שנסבע הקב"ה שלא יביא עוד מבול לעולם, כדי הייתם להביא מבול עלייכם". כיון שראה הקב"ה שאינם מקבלים ממנו, אמר: אין נאה לצדיק זה לשב בין רשעים הללו. מיד אמר לו: צא מהם שלא תהא דומה להם, שנאמר: "לך לך מארצך". (מדרש ימלנו בראשית נ)

"לך לך מארצך" – משל לצולחית המלה באשmeno אפרסמו משובח ומידיף ריח ניחות, ואולם היא סגורה ונטונה בתוך בית הקברות, ולא היה אדם יודע את ריחה. מה עשו? נטלה וטולטוה מקום למקום, וכך נודע ריחה, וננהנו ממנה כולם. כך היה אברהם דרך ביתוק עבדי עבודה זרה, אמר לו הקב"ה: "לך לך מארצך!" וכך יתפרנס שמעך בעולם כולו. (תנחומא לד לד ט)

נסיוון גדו!

"לך לך מארצך וממולדתך ו מבית אביך" – כל זה מורה על גודל הנסיון – "כי יקשה על האדם לעזוב את ארצו אשר הוא יושב בה ושם אהבהו ורعيו, וכל שכן כשהוא ארץ מולדתו שם נולד, וכל שכן שנמצאים שם כל בית אביו, ולכך הוצרך לומר לו, **שיעזוב הכל לאהבותו של הקב"ה!" (רמב"ן בראשית יב א)

"אֵל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאָךְ" - לא גילה לו הקב"ה לאיזו ארץ עליו ללבת, וזאת כדי להנידיל לו את הנסיון יותר. וכי יש אדם שהולך, ואני יודע לאיזה מקום הוא הולך! אדם כזה, ההולך מבלי לדעת לאן הוא הולך, הדרך קשה בעיניו שבעתים מאשר אדם שדרכו ברורה וידועה. ואברהם אבינו - אכן נטל את כליו ואת אשתו, והיה נודה והולך למקוםbekom, והיה כשהיא אובד, עד שהגע אל ארץ קנען, ובה אמר לו הקב"ה להתיישב. כך זכה אברהם אבינו לקבל שכר כפול ומכופל - לא רק שכר כללי בעבר עצם ההליכה, אלא שכר מחודש עבור כל פסיעה ופסיעה, שפסע לשם שמים לעשות את ציוויי ה'.

כמו כן, לא גילה לו הקב"ה לאיזו ארץ הוא הולך, כדי שיחכה ויכפה מתי יגיע אל הארץ הנבחרת, ומתוך כך הארץ תתחבב יותר בעיניו. ותנומא לך ג' רמב"ו בראשית יב א, בראשית רב לוי ובפרשיות

להנאטך ולטובתך!

גדול הוא הנסיון - אך גדול ועצום הוא הרוח והשכר של העומדים בו!

משנה מקום - משנה מזל. אחד הדברים המבטלים את הגזירה הוא "שינוי מקום".
(ראש השנה טז ע"ב)

"לֹךְ לֹךְ!" - להנאטך ולטובתך, كانوا אין אתה זוכה לבנים, ואולם שם אפקוד אותך וaussה אותך לגוי גדול ורשי בראשית יב א. "לֹךְ לֹךְ" - בגימטריה 100,رمز לו, כשהתהייה בנו מאה תולדיך בןبشر. (תנומא לך דל ד)

הארץ הנבחרת

בשעה שהיא אברהם אבינו מהלך בארם נהרים, ראה אותם אוכלים ושותים ופוחזים, מתולצחים וריקניים, אמר: הלוואי לא יהיה לי חלק בארץ הזאת! ואולם כאשר הגיעו ל"סולמה של צור" - בקצת גבול ארץ ישראל, ראה אותם עסוקים במלאכתם, עובדים את האדמה בחりכות ובעמל, אמר: הלוואי יהיה חלקו בארץ הזאת! אמר לו הקב"ה: "לזרעך את הארץ הזאת!" (בראשית רבא פרשה לט ח)

↳ הנסיון השלישי – הרעב בארץ קנען

"וַיְהִי רָעֵב בָּאָרֶץ, וַיַּרְא אַבְרָהָם מִצְרַיָּה לְגֹור שָׁם, בַּיּוֹכֵד הָרָעֵב בָּאָרֶץ". (בראשית יב ז)

זמו מה לאחר שהתיישב אברהם אבינו בארץ ישראל, נהיה רעב כבד בארץ. בכל העולם היה שבעע, ואך ורך בארץ ישראל היה רעב, ואות כדי לנסות את אברהם יחרה אחר דבריו של הקב"ה, שאמר לו ללבת אל ארץ קנען, ועכשו הוא מוכרא ליצאת ממנה. (רש"י טט)

↳ הנסיון הרביעי – לkidchat שרה אל בית פרעה

הולך אברהם אל מצרים, ואולם חשש גדול נכנס בלבו: "וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָקָרֵב לִבְזָא מִצְרַיָּה, וַיֹּאמֶר אֶל שְׂרֵי אַשְׁתָּו: הַנָּה נָא יָדַעְתִּי בַּי אֲשֶׁר הָקָרֵב לִבְזָא אַתָּךְ הַפְּנִירִים וְאַמְרוּ אֲשֶׁתָּו זָאת, וְהַרְגֵּנוּ אֲתָּי וְאַתָּךְ יְמִינִי. אַמְרִי נָא אַחֲתִי אַתָּה, לְמַעַן יָעַבְתִּי בְּעַבְורָה, וְחִתְתֵּה נְפָשִׁי בְּגַלְלָךְ" (בראשית יב יט)

שרה אמנו - יפת תואר ויפת מראה הייתה. "הכל בפני שרה - כקורף בפני אדם". (ובבא בתרא נה ע"א) והנה עכשו באים הם בין אנשים שחורים ומכוערים, אחיהם של כושים,

ולא עוד אלא שהם שטופי זימה.殊ما יחפזו לחת את שרה, אז יהרגו אותו כדי לחתה. לכן הוא אומר לה: "אמורי נא אחתי אתך", כדי שלא יהרגוهو.

ואולם - האומנם רוצה אברהם להציל את עצמו, אף על פי שבכך יקחו את שרה?! אלא אומר הזוהר הקדוש: ראה אברהם מלאך אחד הולך לפניה, ואמר לו אל תפחד בעברה, ולכן לא פחד אברהם עלייה כלל, כיון שהיא שמורה, ומה שפחד - על עצמו פחד, שלא ראה איתו שמייה זאת. (זהר ח'ג נב ע"א)

לפני היכנסם לארץ מצרים, עשה אברהם אבינו השטדות להסתיר את שרה. הוא שם אותה בתוך התיבה, וכך נכנס כשהיא נושא את התיבה עימיו.

כשנכנסו למצרים, בא המוכס לגבות את המכס. אמר לאברהם: "תיבתך נראית טעונה בשחורה, שלם עליה מכס!". הסכים אברהם ורצה לשלם. אמר המוכס: "הלווא יתכן, שהتابיה מלאה בכלים יקרים, שהמוכס עלייהם גבוה מאד!". הסכים אברהם לשלם סכום גבוה. אמר המוכס: "ישמא יש בה יהלומים, אבני טובות ומרגליות?!" הסכים אברהם גם לכך. התעוררה חשדנותו של המוכס ואמר: "אולי יש כאן יהלומים יקרים שאין ערכם לשווים, ושם מתחבא בתוך התיבה איזה שודד או אויב של המלך?!" וכן לא הסכים לו להיכנס, מבלתיפתוח את התיבה.

פתחו את התיבה בכח, והנה - שרה בתיבה. ומזו יופיה - הבהיקה מצרים. מיד התחליו אנשי המקום להתדיין בינהם מי יקח אותה. זה אומר אני אתן מאה דינרים, וזה אומר אני אתן מאותים דינרים. לבסוף נמננו ונגמרו, כי ראייה היא אל המלך פרעה, ואדם פשוט אינו ראוי לחתה. (בראשית רבba מה)

אותו לילה שנלקחה שרה -ليل פסח היה. וכל אותו הלילה היתה שרה שטוחה על פניה וمتפללת ואומרת: "רבון העולמים, אתה צוית עליינו לצאת מארץ מולדתנו, ואני קיימנו מצוותך והתענינו בדרכים והתגלגלנו בערים נוכריות. אב רחים, הצלני מיידי הרשות הזה, שלא יוכל לגעת בי!"

אמר לה הקב"ה: "כל מה שאני עושה - בשביילך אני עושה" וכך - כל אותו הלילה, היה מלאך עומד לצידה של שרה, ובידו רצעה ומקל. אמר לה המלאך: "נתנו אני לפקודתך! אם תאמרי לי להכות - אני מכח, אם תאמרי לי לחודול מלהכות - אני חדל".

ואכן, כאשר ניסה פרעה להתקrab לשרה, מיד היה המלאך מכח אותה. ולא עוד אלא שה' הכה אותו ואת כל בני ביתו בחיחן קשה מאוד, ואףלו קורות ביתו חוכו בחיחן! (בראשית רבba מא ב)

או אז - "זִקְרָא פַּרְעָה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר: מָה זֹאת עֲשֵׂיתْ לִי, לִפְנֵי הָנֶגֶתْ לִי כִּי אָשַׁתְךْ הָיָא? לִמְהֻאָמָרְתָךْ אַחֲתִי הִיא, וְאָקַח אַתָּה לִי לְאָשָׁה. וְעַתָּה - הָנֶגֶת אָשַׁתְךْ, קָח וְלֹא!" (בראשית יב י-ט)

בכבוד גדול שלח פרעה את אברהם מארצו, ונתנו לו מתנות רבות. לשרה - כתוב פרעה שטר מתנה על ארץ גושן לאחוזה לפיכך כשהוא עם ישראל למצרים, השיבם פרעה בארץ גושן שהואאמין], וכן נתן לה את הגור בתו - לשפהה. אמר פרעה להגר: בתי, מوطב לך להיות שפהה בבית אברהם, ולא נסיכה בבבטי (פרקוי דברי אליעזר ו)

↳ הנסיון החמיישי – המלחמה נגד ארבעת המלכים

מלחמה גדולה ועצומה, התנהלה בארץ ישראל באזור ים המלח, בין חמשת מלכי חבל סדום לבין ארבעה מלכים חזקים, בראשותו של המלך כדרעלומר. הייתה זו המלחמה הראשונה בהיסטוריה בין מדינות, ובה נאלץ אברהם אבינו להשתתף, כדי להציל את לוט בן אחיו הרן.

לוט – גָּר בָּאָרֶץ סְדוּם. רַעִים וְחַטָּאִים הָיו אֲנָשִׁי סְדוּם וְסִבְיוֹתָה, וּבָכֶל זוֹת לֹא נִמְנַع לֹוט מֵלָגֵר שָׁם, מִשְׁקּוּלִים שֶׁל תָּאוֹתָמִים מְמוֹן. מֶלֶךְ סְדוּם הָיָה "בָּרָע" – שְׁמֻכוֹנָה כֵּד עַל שְׁמָה הָיוּתוֹ "בָּרָע" – פָּעָמִים רָע, רָע לְשָׁמִים וָרָע לְבָרוּתָה. יְחִיד עַימָּוּ חֲבָרוּ מַלְכִים נּוֹסְפִּים מִן הָאָזֶר: בְּרַשְׁעַ [שְׁנַת עַלְלָה בְּרַשְׁעַ], שְׁנָאָב [שְׁנוֹא אֲבִיו שְׁבָשִׁים], שְׁמָאָבָר [שְׁם אָבָר [כְּנֵן] לְעֹוף וְלִקְפֵּץ וְלִמְרוֹד בְּהַקְבִּיחָה], וְכֵן מֶלֶךְ בְּלָע. חֲמִישָׁה מַלְכִים אֶלָּו הַתְּלַכְּדוּ לִמְרוֹד וְלִמְלחָמָה נִגְדָּרְתָּה מַלְכִים אַחֲרִים: אַמְרָפָל, אַרְיוֹד, בָּדָרְלָעָמָר וְתְּרָעָל.

אמְרָפָל – זהו נמרוד! שאמר והפעיל את אברהם בכבשו האש. למעשה, מהחורי השיקולים המדיניים שהניעו את נמרוד וחבריו לצאת ולהילחם בסדום, עמד שיקול נוסף, זדוני ומרושע:

כוונת המלכים במלחמותם הייתה בשבייל אברהם, שיכנס למלחמה, ויעבירו אותו מהעולם, יעו שהוא העביר את כל בא עולם מעבודות אליליים, והכניםם תחת כנפי השכינה. וכאשר השתלטו על לוט, חשבו שהזהו אברהם, כי דיווקנו היה דומה לאברהם. וכל זה הקב"ה עורם, כדי שיתגadel ויתפרנס שמו של אברהם בעולם. (זהר ח"א פ' ב)

ארבעת המלכים, למורות היותם מעיטים יותר, ניצחו במלחמה, ואכן הצלחו אף לשבות את לוט. כאן היה עולול חיללה להיגרם חילול ה', שהרי לוט היה דומה במראה פניו לאברהם אבינו, ונמרוד רצה להתפרק בכך שהנה עכשו הוא מצחיה להתגבר על אברהם ולהרוגו, ואין ה' שומר עליו כבעבר, חיללה: בשל סיבת זו נאלץ אברהם לצאת ולהילחם נגיד ארבעת המלכים, ולהחזיר את לוט בן אחיו משבי.

טובתם של רשעים

כיצד נודע לאברהם אבינו על דבר המלחמה ועל הילקוּתו של לוט בשבי?

היה זה באדיותו הרבה של עוג. עוג זה – שפלט מן המלחמה, רץ לבשר לאברהם אבינו על המלחמה ועל הילקוּתו של לוט בן אחיו בשבי, כדי שיבוא להצילו.

ואולם – מעשה זה לא נבע ממניינים טהורים של עזרה וחסד, אלא ממניינים אונקיים של חמימות ורשע. אמר עוג בלבו: "הריני מבשר אותך, והמלךים ברוב חזוקם יחרגווהו, ואז אשא את שרה אשתו!" [זאגב, בגלל מעשה זה זכה עוג לשכר, שהאריך ימים. אך כיון שהיא כוונתו רעה, נגע שנפל בידי משה רבנו – מבני בניו של אברהם אבינו.] (דברים רבא א)

מלחמה ניסית

כששמע אברהם את הבשורה שלוט נשבעה, ערב פסח היה, והיה עסוק בהכנות מצות לחג. אולם, החלטיט לצאת מיד להציל את לוט.

הוא פנה לגיאס את נעריו למלחמה נגיד ארבעת המלכים, וניסה לחזקם ולדבר על ליבם שלא יפחדו. ואולם, ראה אברהם כי פניהם מורייקות מפחד, אמרו: חמשה מלכים לא יכלו לעמוד כנגדם, ואיך נוכל אנו לעמוד כנגדם?! (בראשית רבא מג ב) ראה זאת אברהם

ואמר: "מי האיש הירא ורץ הלבב - יילך וישב לביתו". אכן התפוזו כולם ונשאר רק אליעזר עבדו. ותחומה ב. לד לד טז

עוד באותו יום יצא אברם ואלייעזר למלחמה. קפיצת הדרך נעשתה להם, והם הגיעו אל שדה המعرכה באותו ערב -ليل פסח. ותחומה ב. ויצא ח' ניסים גדולים נעשו להם במלחמה זו, והצלוו לנצח את המלכים בקלות רבה. אפילו אבק לא על רגילהם במלחמה! (פסיקתא רבתי הוספה פ"ב ס)

היו אברם ואלייעזר לוחמים זורקים עליהם עפר - והוא נעשה לחרבות. היו לוחמים קש - והוא נעשה לחיצים. כמו שנאמר (ישעה מא ב): "יתנו כעפר חרבו, כך נדע קשתו". (סנהדרין קח ע"ב) וכן נמשכה המלחמה עד חצות הלילה, ובבחוץ - אמר הקב"ה לאברהם אבינו: דע לך עד חצי הלילה! שמוטה רבה יח א' ואז: "וישב את כל הרכש, וגם את לוט אחיך ורכשו השיב, וגם את הנשים ואת העם".

קידוש ה'

קידוש ה' גדול נעשה על ידי אברם אבינו. עםם רבים, עובדי עבודה זרה, נאספו אליו "עמך המלך", שם קצטו ארזים ועשו בימה גודלה והושיבו את אברם אבינו למעלה, והוא משבחים אותו ואומרים: "מלך אתה עליינו! נשיא אתה עליינו! אלה אתה עליינו!" אמר להם אברם אבינו: אל יחסר העולם מלבו, ואל יחסר אלוהו - זה מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא! (בראשית רבבה מג ח)

מלך סדום "ברוב טבו" מציע לאברהם שיקח לעצמו את כל שלל המלחמה. ואולם אברם לא מסכים לקחת מאומה - "אם מחות ועד שרוֹך נעל... ולא תאמיר אני העשרתי את אברם!". ידע אברם שסופה להתעורר שהרי הקב"ה הבטיח לו ברכה במומנו, ולכן לא רצה שמלך סדום יחשוב כי בשלו התעורר.

דרש רבא: בשכר שאמר אברם אבינו "אם מחות ועד שרוֹך נעל", זכו בניו לשתימצוות: חות של תכלת, ורצואה של תפילין. (סוטה ז' ע"א)

הנסיו השישי - ברית בין הבתרים

"אחר הדברים האלה, היה דבר ה' אל אברם בפתחה לאמר... קחה לי עגלת משלשלת, ועז משלשלת, ואיל משלשל, ותדר וגוזל... וזהי השפט לבודא, ותרדמת נפללה על אברם, והנה אימה חשכה גדרה נפלת עלי. ויאמר לאברם, ידע תדע כי גור יהיה זרעך בארכך לא לך... וזהי השפט באלה, ועלטה היה, והנה תנור עשו ולפיד אש אשר עבר בין הגוזרים האלה. ביום ההוא ברת ה' את אברם ברית לאמր, לירעך נתתי את הארץ הזאת". (בראשית פרק טז)

ברית מיוחדת כרת ה' עם אברם אבינו. סודות גודלים ונסתורים גילה ה' לאברהם בברית זו, ובין היתר גילה לו את אשר יקרה את בניו במשך הדורות - את כל קשיי הגלות המרה ושבועדים למילכויות שונות, ולבסוף את הנאולה העתידית. דברים קשים ראה אברם אבינו, ובכל זאת לא הרהר אחר מידותיו של הקדוש ברוך הוא.

אומר המדרש: הראה הקב"ה לאברהם אבינו ארבע מלכויות שעמידים לשעיבד את בניו, שנאמר: "והנה אימה חשכה גודלה נופלת עליו". "נופלת" - זו מלכות בבבל [שכתוב בה "נפלה בבבל"]. "גודלה" - זו מלכות מדי [שנאמר "גדל המלך אחיו רוש"]. "חשכה" - זו מלכות יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל בגוזרות קשות. "אימה" - זו מלכות אדום [שנאמר עליה, חיל ואימה ותקיפות יתרה]. מכילתה יתרו דבחדש ט

עוד ארבעה דברים הראה הקב"ה לאברהם: **תורה** [שנאמר: "לפיד אש"], **קרבנות** [שנאמר: "עגלת משולשת"], **איינהן** [שנאמר: "תנור עשו"] ו**מלכויות** [עתידיים לשעבד את ישראל], שנאמר: "איימה חשכה גדולה נופלת עליו"]. אמר לו הקב"ה לאברהם, כל זמן שבניך מתעסקים בשתיים - הם ניצולים משתיים: כל זמן שבניך מתעסקים בתורה ובקרבות, הם ניצולים מגיהנם וממלכוויות! (פסקתא דרב הנה ח)

↳ הניסיון השביעי – מצות המילה

בו תשעים ותשע שנים היה אברהם אבינו, כאשר ציווה אותו הקב"ה למול. כתע, כאשר הוא מזדקן יותר וכוחותיו נחלשים, והוא עודנו מצפה לבן כהבטחתו של הקב"ה, ודאי הניסיון גדול יותר.

ואולם, מאותה ז' הייתה זאת, שאברהם אבינו ימול בגיל כה מבוגר, כדי לתת אפשרות לכל גוי שירצה להתגify ולחשתו הפ' בנחלת ה' - לעשות זאת אף בגיל מבוגר, כשם שאברהם אבינו נימול בגיל 99. אילו מל אברהם בן עשרים שנה או בן שלושים שנה, היה מקום לחשוב כי גור אינו יכול להתגify אלא עד גיל שלושים! (מכילה משפטים ייח)

כאשר אמר ה' לאברהם אבינו למול, הlek אברהם אל שלושת אהוביו: ענר, אשכול ומרמר, כדי לחתת מהם עצה. הlek אצל ענר, אמר לו: לך וך אמר לי הקב"ה. אמר לו ענר: הלו אתה כבר זקו, ואם תמול בגיל כה מבוגר, יצא מפק הרבה דם, ולא תוכל לשבול עינוי נפש זה, ותמות. הניחו אברהם והlek אצל אשכול, אמר לו: לך וך אמר לי הקב"ה. אמר לו אשכול: האם רוצה אתה להיות בעל מוס? הלו אם תמול, ישמעו על לך קרובוי ארבעת המלכים שהרגת, יוצלו את חולשתך, ויבואו להריך, ולא תוכל לברוח מפניים! הניחו אברהם והlek אצל מרמר, אמר לו: לך וך אמר לי הקב"ה, מה תיעצני? אמר לו מרמר: בדבר הזה אתה מבקש עצה?! הלא הוא שהציגך מכבשן האש, ועשה לך את כל הניסים, והציגך מן המלכים, ואילולא כוחו ונבורתו - היו הורגים אותך! הוא הציל את כל רמ"ח אברהם, וככשו - שהוא מצווה عليك מצוה באבר אחד, אתה מطالب וمبקש עצה?! ודאי שעлик לעשותות כמצוותך!

אמר הקב"ה לממר: תתרברך אתה, שנתת עצה לאברהם שימולו! אני נגלה אל אברהם אלא בתחוםך! שנאמר (בראשית יא): **"יעירא אליו ה' באליין ממרא"**. (תנומה ו/or)

מייהר אברהם אבינו לעשות כמצוותו של הקב"ה, ומול את עצמו **"בעצם היום הזה"**. אילו מל אברהם בלילה, היו כל בני דורו אומרים: אילו הינו הואים אותו מל - לא הינו מניחים לו לימי. לכן מל אברהם אבינו בעצם היום, וכן היה קידוש ה' גדול יותר. (בראשית רבא מו ט)

ולא את עצמו בלבד, אלא אף את יsumaאל בנו ואת כל בני ביתו. אמר רבי אייבר: בשעה שלם אברהם את כל בני ביתו, העמיד גבעה של ערבות, וזרחה עליהם החמה והתליעו, ועליה ריחן לפניו הקב"הCKETORTOT סמים וכעילה שהיא קליל לאנשים. אמר הקדוש ברוך הוא: בשעה שייהיו בניו של זה באים לידי עבירות ולידי מעשים רעים, אני זכר להם הרית הזה, ומتمלא עליהם רחמים ומרחים עליהם! (בראשית רבא מו ז)

עליה בדרגה

כאשר נימול אברהם, זכה להתעללות לדרגה גבוהה יותר של התקדשות וקרבה להקב"ה. כפי שאמרו חז"ל: לא נקרא אברהם אבינו תמים - אלא על שם המילה". (נדירים לב ע"ב) "מתחלת נתן הקב"ה לאברהם חכמה לדעת להידבק בו, וידע סוד האמונה, אבל לדבר

אתו - לא היה יכול אלא בדרجة התחתונה בלבד. כיון שמל - נתעללה אברהם על הכל". (זהר ח"א פט ע"א) לפני המיליה, כאשר דבר עימו הקב"ה, נאמר: "וַיֹּוֹלֶךְ אֶבְרָהָם עַל פִּנְיוֹן" - כי בעבר שלא היה מוחול, לא היה יכול לעמוד! (ורשות יונתן ל' ז' ט). וכמו כן ראיינו שה' דבר עימו "במחוזה" - בחתגולות נסתורת ונעלמתה, כדי שה מלאכים לא יבינו שהוא מדבר איתנו. ולמה? מפני שאברהם עדיין לא היה מוחול, והיה ערל, וה' לא רצה שתהייה למלאכי השרת טעונה, מדוע הוא מדבר עם ערל. (זהר ח"א פח)

בשורות טובות

ביום השליishi למליתו, בא הקב"ה בכבודו ובעצמו לשאול בשלומו! ובאותו יום - הוציא הקב"ה חמה מנורטיקה, כדי שלא יצאו אנשים מביתם, וכך לא יטרח אברהם בהכנות אורחים. ואולם אברהם התאמץ בכל זאת להשיג אורחים. הוא שלח את אליעזר עבדו שיצא לחוץ לחפש עובי או רוח. יצא - ולא פגש אורחים. אמר אברהם: אני מאמין לך. זהו שאמרם הבריות - אין אמון בעבדים! לפיכך יצא הוא בעצמו.

ראה ה' את רצונו של אברהם לקבל אורחים, שלח לו שלושה מלאכים בדמות ערבים. היו אלה המלאכים: מיכאל, גבריאל ורפאל. רפאל - לרפא את אברהם. גבריאל - להפוך את סדום. ומיכאל - לבשר לו את הבשורה שבעוד שנה יולד לו בן! (ובבא מצועה פ"ב)

כאשר הביא לפניהם אברהם מטעמים לאכול, אמרו לו המלאכים: "כִּنْ תַּעֲשֵׂה כָּאֵשׁ דָּבָרְתָּ" - אנו, אין שיקד אכילה ושתייה. אבל אתה, שיש לפניך אכילה ושתייה, כו' תעשה לעצמך כאשר וברת - יהיו רצון שתזוכה לעשוות עוד סעודת אחרת, לבן זכר שיולד לך! (בראשית רבבה מה)

דוקא עכשו - לאחר שנימול אברהם אבינו, זכה להיפקד בזרע קודש ולהתبشر על הולדת יצחק. עד עכשו היהשמו "אברהם", ומעתה הוסיף לו ה' את האות ה"א על שמו, ונקרא שמו "אברהם" - אב המון גויים. אברהם בגימטריה רמ"ח, שرك עתה הוא תמים ושלם ברמ"ח אברי, עתה ראוי הוא להולד את יצחק. "אברהם אינו מולד, אברהם מולד!". (תנחותא שופטים יא)

↳ הנסיון השני – אבימלך לוקח את שרה

מקומות מגוריו אשר בחברון, מעתיק אברהם את מקומו אל ארץ גדר אשר בדורות הארץ ישראל. וכך נכוו לו נסיון נוסף - לקיחת שרה אל בית אבימלך מלך גדר.

מדוע הלך אברהם להתגורר בגרר? - מפני שנפהכה העיר סדום, ופסקו עברים ושבים מלובbor באזור זה. אמר אברהם: "מה אני מפסיק צדקה מביתי?!" הלך ונטה לו אהל בגרר! ועליו נאמרו: "חכם לב יקח מצות". (בראשית רבבה כה ס)

בהגיים לגרר, מיד התפרנס בעיר דבר יופיה של שרה - למרות היotta כבת תשעים שנה! גם כאן, כמו במצרים, אמר אברהם כי שרה היא אחוטו ולא גילתה כי היא אשתו, שאם לא כן בודאי היו הורגים אותו כדי ללקחת את שרה. וכך נלקחת שרה אל בית אבימלך מלך גדר.

בדומה לאשר התרחש בבית פרעה מלך מצרים, אף כאן נעשו אבימלך וכל בני ביתו בעונשים קשים ומורים:uko בצרעת קשה, כל נקביהם נסתמו, כל המעוורות נעצרו מלבדת, אף על פי שהгинע זמן לידתון, ואפילו תרגולות של בית אבימלך - לא הטילה ביצתה! (ובבא קמא צב ע"א)

קורא אבימלך אל אברהם ובא אליו בטענה: מודיע אמרת ששרה היא אחותך, ובכך כמעט החטא את אותו בחטא?! ענה לו אברהם: הלו כל אורח שבא להתארח בעיר, מה שואלים אותו? - היכן ברצונך לאכול ולשתות? היכן אתה לנו? איזו סחרורה הבאת עימך? וכי שואלים אותו האם 'אשתך זוי' או 'אחותך זוי' ובראותי כי אתם שואלים אותו שאלות כאלו, אמרתי בלבבי: "רק אין יראת אללים במקומות הזה - וְהַרְגּוֹנִי עַל דבר אשתי". لكن נאלצתי לומר שהיא אחותי. (מכחת ט ע"ב)

לאוט פיס, נוננו אבימלך לאברהם מトンנות רבות, וمبקש ממנו שייתפלל בעדו ובعد בני ביתו שיתרפא. ואכן, **"וַיַּתְפָּלֵל אֶבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים, וַיַּרְפָּא אֲלֹהִים אֶת אֶבְיָמֵלֶךְ וְאֶת אָשָׁתוֹ וְאֶמְהָתִי, וַיַּלְדוּ"**.

"כל המבקש רחמים על חבריו, והוא צrisk לאותו דבר - הוא נענה תחיליה". מיד לאחר שהתפלל אברהם על אבימלך - **"וְהָפַקֵּד אֶת שְׂרָה"**. (ובכא קמא צב ע"א)

↳ הגסיו התשייעי – שלוח הגר וישמעאל

כשגדל יצחק, ראתה שרה אמו שישמעאל מתנכל אליו ומנסה להורגו ולהחטיאו, ובכך מעמיד בסכנה את קיומו הנשמי והרווני. וכך ביקשה מאברהם שיגרש מיד את ישמעאל ואת הגר איבו מביתם, ולא עוד אלא שיכתו שטר מותנה ליצחק, שכל מה שנשבע לו הקב"ה - הכל שייך לו, ולא יירש ישמעאל כלום! והקב"ה הסכים עם שרה ואמר לאברהם: "כל אשר תאמר אליך שרה - שמע בקולה!".

נסיו קשה היה לאברהם אבינו, וכל הצרות שעברו עליו, לא היו קשות לו כמו הדבר הזה, לשלח את בנו בכורו מעל פניו! ואולם גם כאן, למרות כל הקושי, מזודע אברהם אבינו לעשות את רצונו איבו שבשים! – **"וַיַּשְׁלַח אֶבְרָהָם בְּפֶקַר, וַיַּקְרַב לְחַם וְחַמְתָּמִים, וַיַּתְנוּ אֶל הַגָּר שֶׁם עַל שְׁקָמָה וְאֶת הַלִּיד וְיִשְׁלַחָה"**. (בראשית כא יז)

גט גירושין נתן אברהם אבינו להגר, ושליח אותה ואת ישמעאל בנו בן השבע עשרה מביתו. ואולם, גם כשגירשם, רצה לעקוב ולראות את ישמעאל בנו, ולדעת את הדרך אשר הילכו בה.

הלכו הגר וישמעאל לדרךם, ובזכות אברהם אבינו לא חסרו המים מן החמת ימים רבים. ואולם – כאשר הגיע הגר אל פתח המדבר, התחלת תועה ומתפתה אחר עבודה זרה של בית אביה. אז – מיד חסרו המים ואלו, וישמעאל כמעט מת בצמא. הלה ישמעאל והשליך את עצמו תחת שיחי המדבר, ואמר: "אליה אברהם אבי, החיטים והמוות בידך, أنا קח את נפשי ממני, ולא אמות בצמא!"

שמע ה' את תפילה זו, ויזמן לו מעיין של מים חיים. שטו ישמעאל והגר מן המעיין, הירשו את צמאונם, ומילאו את החמת עברו המשך הדרך. שם נשאו את רגלייהם והמשיכו בדרכם עד שהגיעו למקום יישוב.

לקח לו ישמעאל אשה מבנות מואב, **"עשייה"** היה שמה. לאחר שלוש שנים הלה אברהם לראות את ישמעאל, ונשבע לשרה שאינו מתעכב כלל, ורק איינו יורד מן הגמל במקומות שישמעאל שרוי שם! הגע אברהם אל בית ישמעאל באותו היום, ומצא שם את אשתו של ישמעאל. אמר לה: "היכן הוא ישמעאל?" אמרה לו: "הליך הוא ואמו להביא פירות ותمرים מן המדבר". אמר לה: "תני לי מעט לחם ומעט מים, כי עייפות

מדד המדבר". אמרה לו: "אין לי לא לחם ולא מים". אמר לה: "כשיבווא ישמעאל, אמר לו: בא זקו מארץ כנען לראותך, ואמר כי מפטון הבית אינו טוב ואני ראי לך". כשהבא ישמעאל, אמרה לו אשתו את הדברים, והוא הבין את הרמז, וגורש את אשתו. שלחה אמו ולקחה לו אשה מבית אביה - "פטימה" שמה.

לאחר שלוש שנים נוספות, הlek אברם שוב לראות את ישמעאל, ושוב נשבע לשרה שאינו יורץ מון הגמל במקום שישמעאל שרווי שם. הגיעו לשם באמצע היום ומצא את אשתו של ישמעאל. הפעם, כאשר ביקש מן האשה לחם ומים, מיד הוציאה וננתנה לו.

עמד אברם, והיה מתפלל לפני הקב"ה על בניו, ונטמלה ביתו של ישמעאל מכל טוב וממון וברכות, וכשהבא ישמעאל סיפרה לו אשתו את כל אשר קרה, וידעו ישמעאל שעכשו רחמי אביו עליו, כرحم אב על בניים. (ילקוט שמעוני בראשית כא צה)

אכן, זכה אברם אבינו, שישמעאל בנו עשה תשובה בימי! (ובבא בתרא טז ע"ב)

↳ הנסיון העשורי – עקדת יצחק

הנסיון האחרון והקשה מכולם – הוא נסיון עקדת יצחק, בו הוכיח אברם אבינו מסירות נפש והתבטלות מוחלטת כלפי רצונו ה', גם כשהדבר נוגד למוריו את טبعו האביה, ואת כל מוסר החסד שהפיז אברם בעולם כולם. על ידי עמידתו בנסיון זה, הטבע אברם אבינו – בנו, בנו, ממש כל הדורות, את הכח הנפלא של מסירות נפש לעמו רצונו ה'.

"זיהי אמר הדרבים האלה, והאליים נסה את אברם, ויאמר אלוי: אברם, ויאמר הנני. ויאמרו: קח נא את בנדך את ייחיך אשר אהבת את יצחק, ולך לך אל הארץ הפורה, והעלחו שם לעלה על אמד החררים אשר אמר אליך". (בראשית כב א)

מהו "אחר הדברים האלה"?

לאחר שעשה אברם אבינו סעודה גדולה לכבוד היגמל יצחק בנו, בא השטן לפני הקב"ה ואמր: "רבבו של עולם, זקו זה – חננת אותו בפרי בטן בגיל מאה שנה, והואushmanו ערך סעודה גדולה, ואולם – מכל הסעודה שעשה, לא היה לו תור אחד או גוזל אחד להקריב לפניו!" אמר לו הקב"ה: הלווא כל זה לא עשה אלא בשביל בנו מהאהתו אותו, ואם אני אומר לו שיזבח את בנו לפני, מיד הוא זובחו!"

פונה הקב"ה לאברם אבינו בלשון בקשה: "קח נא את בנדך! משל למה הדבר דומה? מלך בשער ודם, שהיו לו מלחמות רבות עם אויביו, והיה לו גבור אחד שהיה יוצא לכל אותן מלחמות ומנצח. לימים, עמדו לפניים מלחמה חזקה במיניהם, אמר המלך לגיבור: בבקשה ממך, תתאמץ לניצח אף במלחמה זו, שאם לא כן יגידו כולם, כי המלחמות הראשונות לא היו רציניות ולבן ניצחת בהן.

אף הקב"ה אמר לאברם: ניסיתיך בכמה נסיונות, ועמדות בכולם. עכשו, أنا עמוד לי בנסיון זה, שלא יאמרו כי אין ממש בנסיונות הראשונים! (סנהדרין פט ע"ב)

על ידי נסיון זה, נתן הקדוש ברוך הוא תשובה לאומות העולם. שעד עתה, כל האומות היו אומרות: למה הקדוש ברוך הוא מחייב את אברם, והצילו מכבשן האש, ומן המלכים, ומכל הצרות שעברו עליו! אמר להם הקב"ה: הריני מראה לכם, כי אף אם אומר לו שיקריב את בנו לשמי, הוא שומע לי, لكن אני מגן עליו! (מדרשי תהילים יז)

בלב אחד

כאשר פונה הקב"ה לאברהם שיקריב את בנו לפניו, אין הוא אומר לו זאת בביטחון שלא תיטרף דעתו עליו. אלא אמר לו הקב"ה: "קח נא את בנדך את יחידך אשר אהבת את יצחך". תחילת אמר לו "את בנדך", אמר אברהם: שני בניים יש לי. אמר לו: "את יחידך", אמר אברהם: זה ייחיד לאמו וזה ייחיד לאמו. אמר לו: "אשר אהבתך", אמר אברהם: את שנייהם אני אוהב. אמר לו: "את יצחך". (סנהדרין פט ע"ב)

באותה שעה הרהר אברהם בלבו, אם אני מודיע לשרה את ציווי ה' להקריב את יצחק על המזבח, הלווא נשים דעתנו קלה ואולי לא תקבל זאת, ואם אקח אותו ללא ידיעתה, הרי כי אשר היא תגלה שהילד איננו, תפחה נשמה מרובה צער. מה עשה? בא אל שרה ואמיר לה: הכנוי לנו מאכל ומשתה בדרך. אמרה לו: מודיע? אמר לה: לא בן שלשים ושבע הוא! וудין לא הלך, לא לבית המודרש ולא לבית התלמוד! עד متى ישאר בחיקך?! הלווא יודעת את, כי כאשר הייתה אני בין שלוש שנים בלבד, הכרתית את בוראי, ואילו בנים כבר גדול וудין לא התהנך! ויש מקום שם מחנכים לתורה ולעבודת ה', אקח אותו לשם. השתכנע שרה ואמרה: "קחנו לשлом!"

השכיס אברהם בברker, אמר: אצא כשהיא עדין ישנה, שלא תחוור בה מהסכמה. בא השטן ועמד לפניו כשהוא נדמה לו כזקן, אמר לו: "להיכן אתה הולך?" ענה אברהם: "להתפלל!" אמר לו השטן: "זה העצים והאש והסכך - למה הס!!" אמר לו: "שמעה את עתכבב בדרך יום או יומיים, ואצטרך לאפות ולאכול". ביטל השטן את דבריו, ואמר: "הלווא הולך אתה לשחות את בנדך? אוי, ז��ן זקו, האם אבדת את לך ואת דעתך?! היאך יתכו כי אדם שכמוהך יאבך את בנו שניין לו בזקנותו! ואני אתה מפחד שתתחייב בדיון על כך שהרגת נשמה!!" אמר לו אברהם: "כך אמר לי הקב"ה!"

כשראה השטן שאינו מצליח לשכנע את אברהם, בא ועמד לפניו יצחיק, כשהוא נדמה לו כנער. אמר לו: "להיכן אתה הולך?" אמר לו: "ללמוד מוסר וביינה". אמר השטן: הלווא תבין, כי אביך הולך לשחות אותך?!" אמר לו יצחיק: אף על פי כן - אלך!.

ראתה השטן כי גם את יצחיק הוא אינו מצליח לשכנע, בא אצל שרה. אמר לה: "בעלך - היכן הוא?" אמרה לו: "במלاكتו". הוסיף ושאל: "ובנדך - היכן הוא? הלווא תמיד את שומרת עליי, ואיןך מניחה לו לצאת ממן הפתח?!" אמרה לו: "לא למלاكتה יצאו, כי אם להתפלל". אמר לה: תدع לי לך, כי לא תוכל לראות אותן יותר לעולמים!" אמרה שרה: "הקב"ה יעשה רצונו מבניי" (ילקוט שמעוני בראשית כב צח)

מעשה שטן

מכמשיכים אברהם ויצחק בדרכם, ואולם השטן אינו מרפה. שוב ושוב הוא מנסה למונעים מלחשיך בדרכך.

נעשה השטן לפניהם כנהר גדול, שלא יוכל לעبور. נכנסו בתוך הנהר והגינו המים עד צוארים. נשא אברהם את עניינו לשמיים ואמר: "רבון העולמים, נגלית אליו ואמרת לי שאותך את שמק בכל העולם, וاعלה אתبني לעולה, ולא הרהרתי אחר דבריך, ולא התעכבותי מלעשות את מצוותך. וכעכשו, באו מים עד נפשי ואם יטבע יצחיק בנך - היאך יהיה קידוש ה' בעולמים!!" מיד גער הקב"ה בשטן, והלך לו. (ילקוט שמעוני בראשית כב צח)

ואולם השטן לא התיאש. שוב בא אל יצחק, עמד לימינו ואמר לו: "אווי עלוב, בנה של עולבה, כמו תעניות התענינה אמרך, וכמה תפילות התפללה, עד אשר סוף סוף נולדת איתה. והזקון הזה - נשתחה מרוב זקנותו, וחולך הוא לשוחטך! הלווא תחוס על אמרך يولדך?! מידי הפך יצחק את פניו אל אביו, ולא רצה להקשיב כלל להפרצויות של השטן. (פסיקתא רבתי מ מג)

בדרכ הוללה

שלושה ימים הולכים הם בדרכ. הוריך אל הר המורה - קצראה היא, ואולם מאת ה' התעכבו במשך שלושה ימים ולא מצאו את המקום. זאת, כדי שלא יאמרו אומות העולם: בחול היה אברהם, ולא קלט היטב את אשר הוא עשו. לפיכך עיכבם הקב"ה שלושה ימים, שכך יהיה ניכר שאברהם עשה את מעשיהם מתוך מחשבה וישוב הדעת.

(פסיקתא רבתי מס' 3)

"**ביום השלישי, וישא אברם את עיניו, וירא את המקום מירחך**" - מה ראה? ראה עין של שכינה קשור בהר, אמר: וראי זהו המקום אשר בו רוצחה ה' שאカリיב את בני. פנה ואמר ליצחק בנו: "האם רואה אתה מה שאני רואה?" אמר לו: כן. אמר לשני הנערים שהתלוו אליו: "האם רואים אתם מה שאני רואה?" אמרו לו: לא. אמר: "הו אייל והחמור איינו רואה, ואף אתם איןכם רואים - שבו לכם פה עם החמור!" (בראשית רבבה נו א-ב)

"**וילכו שניהם יחדו**" - כשם שהוא היה שמח להקריב, כך זה היה שמח להיות קורבו. אברם שמח לעקווד, ויצחק שמח להיעקד. אברם שמח לשחוות, ויצחק שמח להישתחוו. (פסיקתא רבתי מ מג)

לרצון על מזבח

מניעים הם אל הר המורה, ואברהם בונה את המזבח. היה זה אותו מזבח שבנה אדם הראשון בשעה שהקריב את קורבנו לפני ה', ונחרס בזמן המבול. שוב בנה אותו נח ביזוצו מנו התיבה - ונחרס בדור הפלגה. עכשו בנה אותו אברם מחדש. (תרגום יונתן בראשית כב ט)

בנה אברם את המזבח, ולא שיתף את יצחק בבניו, אמר: שלא טיפול עליי ابن או צורר עפר, וייעשה בו מום ובכך יפסל יצחק מליחיות ראיו לקורבן. סיידר אברם את העצים, ובא לעקווד [לקשרו] את יצחק בנו. אמר לו יצחק: "אבא, בחור אני, וחושש שמא יזדיע גופי מפחד הסכין ובכך אצער אותך, ואולי חלילה תיפסל השחיטה, ולא יעלה הקרבן לרצון לפני ה'. לכן קשור אותן היטב היטב!"

"**וישלח אברם את ידו**" - אברם שלוח יד ליטול את הסכין, ועיניו מורידות דמעות, ונופלות דמעות לעיניו של יצחק מרחמנותו של אבא, ואף על פי כן - הלב שמח לעשות רצון יוצרו! (בראשית רבבה נו ח)

כיוון שבא אברם לחת את הסכין על צוארו של יצחק, באו המלאכים והוא בוכים ומצחוחים לפני הקדוש ברוך הוא: היכן הוא שכרו של אברם, עברו כל אותן עוברי דרכים, שהיה מקרבם אליו ומודיע להם את אמונהך?! היכן הוא שכרו של אברם, עברו כל אותם אורחים שהיו באים מכל מקום ולנים ואוכלמים אצל חינם, כדי שיתגדל ויבורך שמק בעילם?! האם מיפור אתה את הברית שאמרת לאברהם "את בריתי אקים את יצחק"?! הרי המאלכת כבר על צוארו, עד متى אתה ממותין?!

מיד אמר הקדוש ברוך הוא למלאך מיכאל: מה אתה עומד? אל תניחנו לשחות את בניו מיד נחפו מיכאל וקרא אל אברהם: "אברהם, אברהם!" - שני פעמים, כד Adams הצועק אל חברו מתוך צרה. "אל תשלח ידך אל הנער!" (פסילתא רבתיה פרשה ט)

הסכין שהיתה בידו של אברהם נפוגמה, כי נשרו שלוש דמעות ממלאכי השרת ופגומה. חשב אברהם אולי לחנק את יצחק במקומו לשוחתו, כדי לקיים את ציוויי ה'. אמר לו המלאך: "אל תשלח ידך!". אמר אברהם: לפחות אוציאה ממנה טיפת דם. אמר לו מיכאל: "ואל תעש לו מאומה!" (בראשית רבבה טו ט)

אמר לו אברהם למלאך: "מי אתה?" אמר לו: "שליח של ربון העולמים אני". אמר לו: "שמא שטן אתה, ותבקש לרמותני כדי שאעbor על רצון קונו?" אמר לו: "אני הוה שבשתייך על הבן הזה, אני הוה שאמרתי לך "שוב אשוב אליך", ועכשו עשה אותו ה' שליח להציל את בנך ייחיך". (בראשית רבתי כב ב)

אמר אברהם: הקב"ה אמר לי להקריב את בני, ואתה אומר לא להקריב?! כיצד אוכל לשמו בקהלך?! מיד קפץ עליו הקדוש ברוך הוא ואמר: "בי נשבעתי נאום ה'!"

אמר אברהם להקדוש ברוך הוא: אדם מנסה את חברו, כיון שאינו יודע מה בלבו. ואולם אתה, רבינו של עולם, בוחן כלות ולב, ידע את אשר בלבבות, ואיך יתכן שככל כוונתך הייתה רק כדי לנסות אותך?! האם לא היה גלי לפניך שאני שוחט?! אמר לו הקב"ה: גליו וצפו לפני, כי אפילו את نفسך היתי מבקש ממקה היהית נתן לי! אמר לו אברהם: אם כן, למה עשית לי כך? אמר לו הקדוש ברוך הוא: מבקש היתי להודיע בעולם את גדלותך ומעלתך, שלא לחינם בחרתי בך מכל האומות! (פסילתא רבתיה פרשה ט)

איילו של אברהם

"ישא אברהם את ענייןיו, וירא והנה אייל אחר נאחז בשקב בקרניו, וילך אברהם ויקח את האיל, ויעלהו לעלה פחתת בנו". (בראשית כב יט)

אל זה, שזימן הקב"ה לאברהם אבינו לקרבן תחת בנו, נברא כבר מששת ימי בראשית, בערב שבת, והיה מוכן ומוזמן לאברהם אבינו. אבל לא עבד היה אבינו. כאשר הגיע זמנו להיות קרבן, היה האיל רץ ובא אל אברהם כדי שיקריבו תחת בנו. ואולם, השטן היה עומד ומסיטו, כדי לבטל את קרבנו של אברהם. כך הסתבך האיל, ונאהזו שתี้ קרניי בינו האילנות. מה עשה אותו אייל? פשט את ידיו ואת רגליו ברגדו של אברהם. הביט אברהם אחרי, ראה את האיל, התיר אותו מן האילנות והקריבו. וילקוט שמעוני בראשית כב קא

אמר רבי חנינא, "זהנה אייל אחר נאחז בשקב בקרניו", זה סימן לישראל. כל ימות השנה ישראל נאחזים בעבירות ומשתבכים בצרות, ובראש השנה הם נוטלים שופר של איל ותוקעים בו, וனזכרים לפני הקב"ה והוא מוחל להם.

רבי לוי אמר, היה אברהם רואה את האיל הולך וمستבך בין האילנות - משתחרר מאילו אחד, וחולך וمستבך באילו אחר. אמר לו הקדוש ברוך הוא: כך עתידים בניין להסתבך במלכויות, מbabel - למדי, למדי - ליוון, מיוון - לאדים. ובסוף להיגאל בקרנו של איל, כמו שנאמר: "זה אליהם בשופר יתקע". (בראשית רבבה טו ט)

כאשר הקריב אברהם את האיל, אמר לפני הקב"ה: ربון העולם, הו רואה את דמי של האיל הזה - כאילו הוא דמו של יצחק בני, אברהם המוקרבים - כאילו הם אברהם של יצחק בני!

זכות לזרות

"זִקְרָא אֶבְרָהָם שֵׁם הַמְקוּם הַהוּא ה' יְרֹאָה". (בראשית כב יד)

אמר אברהם: רבו של עולם, גלי וידוע לפניך, שהיא לי מה להשיב לך, כאשר אמרת לי להזכיר את יצחק. אילו השבתי לך, לא היה לך מה להשיב לי יכול היתי לומר לך: אתה מאמין לך כי ביצחק יקרה לך צורע, ועכשו אתה אומר לך לשחתו! ואולם אני לא אמרתי לך, אלא עשתה את עצמי כאילם וכחראש. ועתה מבקש אני, רבו של עולם, כאשר יהיו בנו של יצחק נידונים לפניך, אפלו יש להם כמה קטיגורים המקטיגים עליהם - כשם שדמתתי אני ולא השיבו תך, לך לא תשיב למקטיגים, וסתום פיות המשטיניכים! (פסקתא רבתי פרשה מ)

* * *

אברהם אבינו – עמוד החסד

אברהם אבינו – עמוד החסד הוא. נתינה שופעת ללא מעוררים – ברוחניות ובגשניות. היה מכניס אורחים, נותן להם מכל טוב, ובד בבד מפץ את שמו של ה' בעולם כולו.

בזכות אברהם אבינו, הייתה ברכה לעולם. אמר רבי לוי, כל אדם שהוא עושה עסק עם אברהם אבינו – מיד היה מתרברך. אברהם היה מתפלל על עקרות – והן נפקדות, על החולמים – והם מתרפאים. אמר רבי חנינא, אפלו ספינות שהיו מפליגות ביום הנadol – היו ניצולות בזכותו של אברהם! (בראשית רבה לט יא)

בן טוביה הייתה תלואה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חוליה הרואה אותה מיד מתרפא! (ביבה בתרא טז)

אייזה רחמן שבabbo? זה אברהם אבינו. עד שלא בא אברהם אבינו, כביכול היה הקב"ה דן את העולם כאצורי: חטאו אנשי דור המבול – הציפים על פני המים, חטאו אנשי דור הפלגה – פירסם מסוף העולם ועד סופו, חטאו סודומיים – הפקם באש וגפרית. ואולם כאשר בא אברהם – לימד זכות על העולם, ואמר לפני הקב"ה: "השופט כל הארץ, לא יעשה משפט" – אם משפט אתה מבקש – אין עולם, ואם עולם אתה מבקש – אין משפט! אם אין אתה מוותר מעט – אין העולם מתקיים! (ספר האזינו סייא. פסקתא דרב כהנא יט כ)

הכנסת אורחים וזיכוי הרבים

גדולה ועצומה הייתה מידת הכנסת האורחים אצל אברהם אבינו. באלהלו – פתח ארבעה פתחים מרובעה כיוונים, כדי שכל עובד ושב יוכל להיכנס אליו בקלות. כל אורחה התקבל אל ביתו בכבוד גדול, וזכה לאכילה, שתייה ולינה ביד רחביה. בד בבד, היה אברהם מפץ את שמו של ה' בעולם כולו. "סידר לחמו ומימיו לכל באי העולם, והיה מזכה ומדבר על ליבם, עבדו את ה' אלוקי השמים והארץ, והיה דורש להם, עד שהיו באים ושבים". (זהר ח"א רסד)

עד שלא בא אברהם אבינו לעולם, כביכול לא היה הקב"ה מלך – אלא על השמיים בלבד, אבל משבא אברהם אבינו יכולים – המליך את ה' על השמיים ועל הארץ. (ספר האזינו סייא)

מכל אומה ולשון הביאו את בניהם לבתו של אברהם ואומרים אליו: ראיינו שאתה בוטח בה' שהוא אדון העולם, הדרך את בנינו לפי דרכיך! (זהר ח"א ע"ב)

"זיטע אשל בעאר שבע, ויקרא שם בשם ה' אל עוזם". (בראשית כא לט)

עשה אברהם אבינו פרדס, ונטע בו כל מיני מגדים. ועל ידו הקרייא את שמו של הקב"ה בפה כל עobar ושב. כיצד? לאחר שאכלו ושתו, עמדו לברכו. אמר להם: וכי משליכי אכלתם! הלווא משל אלהי עולם אכלתם! הוודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם! (סוטה דף ז)

כאשר היו האורחים אוכלים ושותים, אמר להם אברהם: ברכוי אמרו לו: מה נאמר? אמר להם: אמרו ברוך אל עולם שאכלנו משלו. אם היה האורח מקבל עלייו וمبرך, היה אוכל ושותה והולך לו. ואם לא היה מקבל עליו לברכך, היה אברהם אומר לו: שלם כספ' עברו דמי השעודה. אמר לו: כמה אתה מבקש? היה אברהם עורך לו חשבונו: כד יון - עשר מטבעות, ככר לחם - עשר מטבעות, מנת בשר - עשר מטבעות. הלא מי היה נתן לך לחם, בשר ויין במידבריו! וכך היה החשבונו מסתכם בסכום גדול מאוד. והאורח שהיה רואה צרה זאת - היה מסכימים ומודה לברכך לה', ואומר ברוך אל עולם שאכלנו משלו!. (בראשית רבבה מט)

אשל [אלילן] נטע אברהם, ועל ידי אשל זה ידע מי מאמין בהקב"ה, וממי מאמין בעבודה זרה. מי שמאמין בהקב"ה - היה האילן פורש ענפיו על ראשו ועושה עלייו צל יפה, וממי שאינו מאמין - האילן היה מסתלק ממנו וענפיו עולמים למעלה. כאשר ראה זאת אברהם, היה מדובר על ליבו ומסביר לו בטוב טעם ודעת את אמונה ה', עד אשר איחדו בהקב"ה.

על ידי האילן ידע אברהם, אף מי טהורimenti טמא. אם היה האדם טהור - מקבל אותו האילן, ואם היה טמא - לא היה מקבל אותו האילן, ואברהם היה יודע שיש לטהרו. ומעיין מים היה תחת האילן ההוא,ומי שצרך טבילה - מיד המים היו עולמים לקראתו.ומי שצרך להמתין לפני טהרתו - המעיין יבש, ואז ידע אברהם שהוא צרך לשמור שבעה ימי טהרתו. [על פי דיני טומאה וטהרה שהיה נהוגים בזמןן] כך על ידי אילן זה, בחרן לכל האנשים. (זהר ח"א קב ע"ב)

ומאלן מופלא זה, עשו לאחר ארבע מאות שנה - את הבריח התיכון למשכן! (תרגום יונטו שמות כו כת)

זקן בא בימים

"ואברהם זקן בא בימים". (בראשית כד א)

עד ימיו של אברהם אבינו לא הייתה זיקנה בעולם. וכך קרה, שמי שרצה לשוחח עם אברהם, היה בטעות משוחח עם יצחק, מאחר והוא דומים מאוד, שלא הייתה ניכרת התבגרותו של אברהם יותר מיצחק. בא אברהם ותבע מה' זיקנה, אמר לפניו: רבבו העולמים, אדם ובני ננסיםilm מקום אחד, ואין אדם יודע למי יש לכבד. מתווך שאתה מעטרו בזיקנה, אדם יודע למי יש לכבד! אמר לו הקדוש ברוך הוא: דבר טוב בקשתי, וממך אני מתחילה! (בבא מציעא פ"א בראשית רבבה סה ט)

"בא בימים" - לא התקרב אברהם להקב"ה ביום אחד או בתקופה אחת, אלא מעשייו קרבו אותו בכל יום דרגה אחת, וכך נאמר "בא בימים" - שעלה ונתעלה על ידי אתם הימים! (זהר ח"א קכט ע"א)

מערת המכפלה

מערת המכפלה - היא המקום אשר איותה נפשו של אברהם להיקבר שם, ושם טמן אף את שרה אשתו. כיצד הכיר אברהם אבינו את המערה, ומה ראה בה?

כאשר באו שלושת המלאכים לבקר את אברהם, מיהר אברהם לשוחוט להם שלשה עגלים. ואולם, מאותה ה', אחד העגלים ברוח ונמלט. רץ אברהם אחריו, והנה נכנס העגל לתוך מערת המכפלה. נכנס אחוריו אברהם, וכך גילה את המערה. כמו כן, היה אברהם יוצא בכל יום ויום אל השדה להתפלל, ובஹותו בשדה, היה חש ריחות געלים של גן עדן עולמים מן המערה, וראה אור שהיה יוצא מותך אותה המערה.

נכns אברהם אל המערה, וראה אור גדול ונור דולק, ואדם וחווה טמונהים שם. ומאי ידע שאלה הם אדם וחווה? נפתח לו שם פתח מעון עדן, ודומו של אדם נעמדה על ידו, ושמע את מלאכי השרת אומרים: "אדם הראשון קבור כאן, ואברהם יצחק ויעקב מוכנים יהיה במקום הזה". בתוך כך, יצא אדם הראשון מקברו, ובא בשמחה לקראות אברהם. אמר לו אברהם לאדם: בבקשה מכך, האם אהלה קשור יש כאן [והיינו מקום קבר]? אמר לו אדם: הקב"ה הטמין אותו כאן, ומאותו הזמן ועד עצשו היה טמון כלkeh שעש באדמה, עד שבאת אתה לעולם, ומעכשיו כל הקויום שלו ושל כל העולם הזה - בשבילך! אז התאווה אברהם שתהא מנוחתו במקומות זה, ולבו ורצונו היה תמיד בזאת המערה. והיה בא ומתפלל שם, והקב"ה דבר אותו שם. (זהר ח"א ככח ע"א וככו ע"א. זוהר חדש רוח עט ע"ב)

ואולם - אם כה התאווה אברהם למערה זו, מדוע לא קנה אותה אלא עד שנפטרה שרה? - משום שלא רצה שישמו לב שהו מעוניין בה, אבל כנסptrה שרה והיה זוקק למערה, אמר: הגעה השעה לתבעו אותה. ואם עפרון בעל השדה היה רואה במערה מה שראה אברהם - לעולם לא היה מוכר אותה; וכשהבא אברהם לקנות את המערה, עשה בחכמה, ותחללה לא ביקש מהם את המערה כלל, ואף לא פנה ישירות אל עפרון, אלא רק פנה כללית אל בני חת ואמר: "תנו לי אחוזות קבר עימכם". רק לאחר מכון, גלגל את השיחה לפני עפרון וביקש ממנו לקנות את מערת המכפלה. (זהר ח"א ככח ע"ג)

פטירת אברהם אבינו

"וְאֶלְيָמִינֵי שַׁנִּי חַי אֶבְרָהָם אֲשֶׁר חַי, מֵאַת שָׁנָה וְשַׁבָּעִים שָׁנָה וְחַמֵּשׁ שָׁנִים. וַיָּגֹעַ וַיָּמֹת אֶבְרָהָם בְּשִׁבְתָּה טֹבָה, זָקֵן וְשַׁבָּע, וַיָּסַר אֶל עַמּוֹ: וַיָּקְבֹּרוּ אֹתוֹ יִצְחָק וַיָּשְׁמַעַל בְּנָיו אֶל מִעַרְתַּת הַמִּכְפֶּלֶת...". (בראשית כה-זט)

חי אברהם אבינו 175 שנה, ואולם למעשה היה צריך לחיות 180 שנה. ירדו לו חמיש שנים מshortוניו, כדי שלא יראה את נסדו ויצא לתרבות רעה. ואכן כבר באותו יום שנטטר אברהם, עבר עשו על חמש עבירות חמורות ביותר. אמר הקדוש ברוך הוא: אני כבר הבוחתי לאברהם אהובי ואמרתי לו "ואהה תבוא אל אבותיך בשלום", ועכשי, אם יצא לחוץ ויראה את נסדו יוצא לתרבות רעה, וישמעו בני אדם מדברים על נסדו שהוא מגלה עיריות ושותפ' דמים - ודאי אין זו שיבה טובה! לכן, מה אני עושה לו? אוספו מן העולם! טוב להם לצדיקים להיאסף בשלום על משכבים. (תנ"הoma כי תצא ז)

אותו היום שנפטר אברהם אבינו מן העולם, עמדו כל גדולי אומות העולם ואמרו: אווי לו לעולם שאיבד את מנהיגו, אווי לה לטפינה שאבד קברניתה! (ובבא בתרא צא ע"ג)

כאשר נשאו את מיטתו, הלכו שם ועבר לפני המיטה, וראו איזה מקום פניו לאברהם אבינו, וקבעו אותו במערת המכפלה שלו. ובראשית הרבה סב ג

זכותו לדורות

אמר הקב"ה לאברהם: "הבט נא השמימה וספר הכוכבים... כה יהיה זרעך!" ובראשית טו ח. למה הדבר זומה?

לאדם שיצא לדרך רחוקה, והלך - יום, יומיים, שלושה - עד עשרה ימים, ולא מצא לא עיר ולא פונדק, לא אילן ולא מים! כך הילך עיף, צמא ורעב. והנה, לאחר שלושה ימים ראה אילן אחד מרוחק, אמר: אולי יש תחתיו מים. הילך והגיע אליו, וגילת לשמחתו שהאלן נתוע על מעיין מים חיים, ויש לו פירות טובים ונפדים רחבים. ישבת תחת האילן, התקرار בצליו, אכל מפирוטוי הטובים, ושתהה מון המעין וערב לו ושבה נפשו. כאשר עמד לлечת ולהמשיך בדרכו, אמר לאילן, אילן, אילן במה אברך אותך? שיהיא עצך נאה? - הרי כבר נאה הוא! שיהיא חלק נאה? נאה הוא! שיהיו ענפים נאים? נאים הם! שיהיו פירוטיך מותקים? מתוקים הם! שיהיא מעיין יוצא מתחתיך? כבר מעיין יוצא מתחתיך! שתהא עומד במקומות חביבים במקומות חביב אתה עומדים מה לברך אותן? אלא שכל הנטיעות שיצאו ממך - יהיו כמותך!

כך, כשהברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עברו עשרים דורות ולא הייתה בהם תועלת, עד שבא אברהם וקידש שמו של הקב"ה, ובנה לו פונדק והיה זו עוברים ושבים, ומכניס את הבירות תחת כנפי השכינה, והודיעו לבבדו של הקב"ה בעולם, ומסר נפשו לכבוד הקדוש ברוך הוא! אמר לו הקב"ה: אברהם, מה יש לי לומר לך, ומה יש לי לברך אותך? שתהא שלם צדיק לפניי או שתהאשרה אשתק צדקה לפניכי צדיק אתה, ושרה אשתק צדקה! או שיהיו כל בני ביתך צדיקים? צדיקים הם! מה יש לי לברך?

אלא כל בניהם שעטדים לעמוד ממך, יהיו כמותך! (ובדבר הרבה רב בפרשנה ב)

זכותו תננו עליינו ועל כל ישראל, אמן.

♣ יצחק אבינו ♣

הולדת יצחק

שנים רבות ציפנו אברהם ושרה אל הבן המוחלט, שיהיא ממשיך דרכו של אברהם אבינו. ואולם, הקב"ה עיכב את הולדתו בכוונה תחילה - "לא נוצר יצחק - עד שלא נימול אברהם אבינו ונקרא שלם, ונתוסף לו אות ה"א לשילומתו". זהה ח"א צו ע"א

בליל פסח, שלושה ימים לאחר מילתו, התבשר אברהם אבינו על ידי המלאך מיכאל כי בעוד שנה יولد לו בן, ויקרא שמו: יצחק. בראש השנה נפקדה שרה, וכעבור שבעה חדשים וחצאי - בדיקת בליל פסח הבא, בחוץ הלילה, נולד יצחק, [שהיתה אותה שנה מעוברת]. (מדרש אגדה בראשית ייח ד) ור"ה יא ע"ב. יא ע"א. בראשית הרבה גג ז

בשעה שנולד יצחק, נתרפאו החולמים, נפתחו החדרים, ונתפחו הסוממים! (תנ"ח ב וירא לא)

יצחק אבינו - היה הראשון שנולד כתינוק קטן. עד אז היו נולדים גדולים ובעליים. אמר רבי לוי: "לא גונדה עירisha תנילה - אלא בביינו של אברהם אבינו!" (בראשית הרבה גג ז)

והיתה לכך סיבה מיוחדת. הלווא נתבונן ונראה, כי כל בעלי החיים, זמו קצר לאחר לידתם הם כבר

בשלים וborgim. אין אצלם תקופה ארוכה של תלות בהוריהם, וכבר ביום ראשונים הם הולכים על רגליים. רק האדם - נולד כשהוא כה תלוני בהוריו ותקופה זו נמשכת זמן רב: תחילית, תקופה ארוכה של ינקות ותלות מוחלטת בהוריהם, ולאחר מכן, עוד מספר שנים של ילדות, שבחן עדין הילד אינו עומד בשרות עצמו וזוקק לתמיכה ולעזרה תמידית. רק לאחר שנים רבות מגע האדם לבגרות ולבשלות מוחלטת. מדוע יש צורך בתקופה כה ארוכה? התשובה היא, כי רק באדם קיים המושג "חינוך". האדם צריך להתancode למוסר, למידות טובות, לאמונה ולערכם. וכל אלו יוטבעו באדם בצורה הטובה ביותר, דהיינו כשהוא סופג זאת את מוחהרים תוך כדי גידתו, כשהוא תלוי בהוריו.

יצחק - הוא למעשה התינוק הראשון בעולם שצריך להזכיר את שושלת האמונה של עם ישראל. הוא זה שמשwick את דרכו של אברהם אבינו, ודרךו תעבור האמונה והדבקות בה' ובתורתו - מדור לדור. ולשם כך - זוקק הוא לינוק זאת מהוריו את עצמו, וכך יוטבעו הדברים בנפשו.

משתה גדוֹל

כאשר נגמר יצחק מלינך הלב מאמו, עשו לו הוריו משתה גדוֹל. אברהם אבינו הזמן אל המשתה את כל גדוֹלי המלכות, ושרה האמונה את נשותיהם. זאת, כדי לפרסם ברבים את חסדיו ונפלאותיו של הקדוש ברוך הוא.

היו אומות העולם מתולצדים ואומרים: "ראיתם זון וזקנה אלו, אשר הביאו תינוק מן השוק, ואומרים: 'בננו הוא'... ולא עוד, אלא שעשו משתה גדוֹל כדי לחזק את דבריהם ולהתפאר ב'בנם'... בודאי אין זה בנם האמתי, כי אם בן של אחת השפות, ושרה עוזה עצמה כאילו היא מניקה אותו".

כדי לחזק את דברי הלעג הללו, היו הנשים מביאות עימן אל המשתה את תינוקותיהן. כל אחת הביאה את תינוקה, מבליל להביא את המינקת שלו. כאשר היה התינוק בוכה, הייתה אומרת: "שכחתי להביא את מניקתני" והיתה מביאה את התינוק אל שרה אמן שתאכיל אותו. כך הובאו תינוקות רבים אל שרה, והקב"ה עשה נס ששרה היניקה את כולן! וזה שנאמר בראשית כא': "הִנֵּקֶה בְּנִים שָׁרָה". (ונחומה תולדות ג. ליקוט שמעוני בראשית כא צט)

נשים רבות הביאו את תינוקותיהן אל שרה אמן. חלקן, עשו זאת מתוך רצון טוב ואמיתי, שתינוקן יזכה לנין מצדקת זו. וחלקו, עשו זאת רק מתוך רצון לבדוק את שרה. אלו ואלו - יצאו ברוחות. אלו שאמותיהם הביאו אותן מתוך רצון טוב - זכו והתגינו. ואלו שאמותיהם הביאו אותן רק לשם בדיקה - קיבלו כבוד וגדוֹלה וממשלה בעולם הזה, ונהיינו שרים וחושובים. וכל הגרים המתגיגרים בעולם, וכל חסידי אומות העולם - צאצאים הם מאותם שינקו מן החלב של שרה! (ופסיקתא בראשית כא צט)

ואולם, עדין היו אנשים ריקים וליצנים, שהיו מתולצדים ואומרים: הלווא שרה במשש שנים רבות לא נפקדה בפרי בטן, והנה זוקק מיד לאחר ששחתה בארמוונו של אבימלך - זכתה להיפקד בבן. בודאי אין זה בן של אברהם, אלא מאבימלך התעבירה שרה! מה עשה הקב"ה? צר את דמות פניו של יצחק - כדמות פניו של אברהם אבינו. הוא כה היה דומה לו, עד שכולם העידו ואמרו: "אברהם הוציא את יצחק!" וליקוט שמעוני בראשית כא צט

אל הסודשה אשר עשו אברהם ושרה - הגיע אף עוג. אמרו לו הנוchein: הלווא אתה תמיד הייתה אומר כי אברהם כמו "פרדה עקרה", ולא יוכל להוליד?! הסתכל עוג על יצחק הקטן, אשר היה שונה מכל התינוקות שנולדו עד כה, בכך שנולד כה קטן, לגיל ואמר: "מהו זה... אין זה כלום! באצבעי אני יכול להרגו!" אמר לו הקב"ה: "רשע, לך אמרת?! עוד תחיה ותראה אלפיים ורבבות יוצאים ממנו, ובידם של צאצאיו אתה עתיד ליפול!". (וברים רביה א)

יצחק וישמעאל

כאשר נולד יצחק, היו כולם שמחים ואומרים: "נולד בן לאברהם, אשר יהיה ממשיך דרכו, נוחל את העולם, ונוטל שני חלקים בירושה [פי שניים מהיו]. היה ישמעאל מלגלג ואומר: "אל תהיו שוטים, אני הבכור, ואני נוטל שני חלקים!" (ומסתפה סודה ו)

כך, מאז קטנותו של יצחק, היה ישמעאל נוטר לו שנהה בלביו.

כאשר גדל יצחק, היה ישמעאל מתנצל לו ומנסה להכשילו ולהוציאו לתרבות רעה. ראתה שרה אמנו את ישמעאל כשזהו עבר על עבירות חמורות - עבودה זרה, גילוי עריות וสภาพות דמים. היא ראתה אותו צד חביבים כדרך הילדים המשחקים - ומקיריב אותו לעבودה זרה! ולא עוד - אלא שניסה להרוג את יצחק, כביכול בדרך של משחק ועשוע. אמר ישמעאל ליצחק: הבה נלך מעט לשדה, והיה ישמעאל נוטל קשת וחצים, ומכוונים כלפי יצחק, ועשה עצמו כאילו משחק. (בראשית ר' רב נג יא)

כאשר ראתה זאת שרה, מיד פנתה אל אברהם ואמרה לו: "גַּרְשׁ הָאִמָּה הַזֹּאת וְאֵת בְּנָה, כִּי לֹא יִרְשֶׁ בָּנוּ הָאִמָּה הַזֹּאת עַם בְּנֵי עַם יִצְחָק!" (בראשית כ"א ו) ואכן ה' הסקים לדבריה של שרה, ואמר לאברהם: "כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמֶר אֲלֵיכָךְ שָׂרָה, שְׁמַע בְּקָלָה, כִּי בַּיִצְחָק יִקְרָא לְךָ זָרָעַ" - כל המשכיות שלך היא דזוקא על ידי יצחק ולא על ידי ישמעאל.

מגרש אברהם את ישמעאל, ואכן יצחק הוא זה שמשמיד את דרכו של אברהם. "וַיַּעֲשֵׂה אֶבְרָהָם אֶת כֹּל אֲשֶׁר לוֹ - לִיְצָחַק" (בראשית ח' ח) - נתן אברהם ליצחק את הירושה, את הבכורה, את הברכה [שיהיה בידו הכה לבך], ואת הקבורה - שיזכה להיקבר עימיו במערת המכפלה. ואילו ليשמעאל נתן אברהם רק מתנות.

ואולם - אברהם אינו מברך בפירוש את יצחק, ומדוע?

משל למלך שהיה לו פרדס, ומסר אותו בידי הא里斯 שיטפה אותו ויטפל בעצים. והנה, ראה האריס, כי מתוך כל האילנות, ישנים שני אילנות הכרוכים ומחוברים זה לזה - האחד של סם חיים, והשני של סם המוות. חשב האריס בלבו: אם אשקה את האילן של סם החיים - הרי האילן של סם המוות שותה וגדל עימיו, ואם אני נמנע מלחשכות את האילן של סם המוות - היאך יוכל האילן של סם החיים לחיוות? כך הפק בדעתו עד שאמר: הלווא אני אינני בעל הפרדס, אלא סך הכל אריס, והמלך הביא אותי לכך לשנה אחת. אני את שלי עושה בטיפול שאר האילנות, והמלך יעשה בפרנסתו מה שהוא רוצה!

כך אמר אברהם אבינו: אם אני מברך את יצחק - הלווא אף ישמעאל ירצה להתברך. ואם אין אני מברך את ישמעאל - היאך אברך את יצחק?! חזר ואמר: בשך ודם אני, היום כאן ומחר בקרבר, כבר עשית את שלי - מכאן ואילך, מה שהקב"ה רוצה לעשות בעולמו - יעשה!

כיוון שנפטר אברהם אבינו, התגללה הקודש ברוך הוא על יצחק וברכו! שנאמר (בראשית כה יא): "וַיְהִי אַתָּה מֹת אֶבְרָהָם, וַיִּבְרֹךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בֶּןְךָ". (מדרש תהילים א. בראשית ר' רב נג סא)

יצחק – עולה תמיימה

ישמעאל - היה מתרברב בפני יצחק ואומר לו: אני גדול מכם במצוות! שאוותך ملي

בגיל שמנונה ימים, כשהיית תינוק קטן ולא יכולת להתנדג, ואילו אני - בן שלוש עשרה שנה הייתה כאשר מלאו אוטי, ויכולתי להתנדג ולא התנדגת! אמר לו יצחק: באבר אחד אתה מנסה להתגזרות בי! הלו אם יאמר לי הקב"ה י'בח עצמך לפני - מוכן אני להיזבח בלב שלכם! (סגדהדרין פט ע"ב)

ואכן - יצחק אבינו, עמוד היראה [”פחד יצחק”], היה מוכן למסור את כל כוחו לכבוד ה' יתברך! בן 37 שנים היה, כאשר ציווה הקב"ה את אביו אברהם להעלתו על גבי המזבח. כמובן, שיכל היה להתנדג, ואולם לא די שלא התנדג, אלא שהלך בשמחה וחפץ לב להיעדק ולהישחט!

”זילכו שעניהם ייחקו“ - שם שזה היה שמה להקריב, כך זה היה שמה להיות קורבן. אברהם שמה לעקד, ויצחק שמה להיעדק. אברהם שמה לשחוות, ויצחק שמה להישחט! (פסיקתא רבתיה מ מג)

אמנם בתילה כאשר נודע ליצחק, כי אביו הולך להקריבו, נפל עליו פחד ויראה גדולה, מחתמת שלא ראה את עצמו רואוי להיות קורבן על גבי המזבח, אולם הוא אמר: **”אם בחר بي הקב"ה – hari נפשי נתונה לו!“** (תנחותמא וירא כט)

וכשבא אביו לעוקדו על המזבח, אמר לו: אבא, קשרו היטב את ידי ואת רגלי, מפני שהנפש חซอפה היא, וכאשר אראה את הסכין – שמא אוזעזע ויפסל הקרבן. בבקשה ממך, קשרו אותו היטב לבב יעשה בי מום, ואפסל מהיות קרבנו! (שם)

כאשר נעקד יצחק על גבי המזבח, זכה להגעה לדרגות גבאות מאוד, ולראות דברים נעליים ונשגבים - ”ונפתח הרקיע, ויצחק נשא את עניינו וראה חורי מרכבה [ענינים נסתרים בהנחתת ה'], והזדעזע“. (תנחותמא תלדות ב) עניינו של אברהם מסתכלות בעניין יצחק, ועניין יצחק מסתכלות במלacci מרים. יצחק ראה אותם, ואברהם לא ראה אותם. (ורוגט יונטו בראשית כב י)

כאשר הגעה החרב על צווארו, פרחה נשמו של יצחק. אולם כאשר השמייע הקב"ה את קולו ואמר ”אל תשלח ידך אל הנער“, חזרה נשמו לנוף, ואביו התיריו ונעמד יצחק על רגלי, וידע שכד המתים עתידיים לחיות. פתח ואמר: ”ברוך אתה ה', מחייב המתים“. פרקי דברי אליעזר לא, מדרש הגדול בראשית כב יב)

לאחר העקידה, שלח אברהם את יצחק ללימוד תורה בבית מדרשו של שם. משל לאשה שהתעשרה על ידי מלאכת הפלך [אריגנה וטויה], אמרה: הוואיל ומון הפלך הזה התעשרתי, עוד אינו זו מיידי לעולמים! כך אמר אברהם: כל מה שבא לידי - אך ורק משום עסקתני בתורה ובמצוות, לפיכך אני רוצה שתזוז התורה מזרען לעולמים! (בראשית רבא ו) ואכן באו מלacci מרים ולקחו את יצחק והובילו לו בית מדרשו של שם, ונשאר שם שלוש שנים. (תרגום יונטו בראשית כב יט)

זכות זו של עקדת יצחק עומדת לבניו אחורי לדורות עולם. בכל שנה ביום ראש השנה - יום הדין, תוקעים כל ישראל בשופר [קרו של איל], וזכר העקידה [איilo של יצחק] עולה לפני הקב"ה. אף כאשר הلكו עם ישראל בגלות חורבן בית המקדש הראשון, הזכיר יצחק לפני הקב"ה זכות זו: פתח יצחק ואמר: רבונו של עולם, שאמר לי אבא: **”אלהיים יראה לו השה לעלה בניי“** - לא עכבותי על דבריך, ונעקדתי ברצון לבי על גבי המזבח, ופשטתי את צוואריו תחת הסכין, ולא תזכיר לי זאת ולא תרחים על בניי!! (איכה רבתיה פתיחה ו)

זיווגו של יצחק

מיד לאחר העקודה, כשהם עדיין בהר המוריה, הרהר אברהם לבבו: אילו היה יצחק מת בהר המוריה - הרי היה מת ללא בניים, לנו אין טוב הדבר שישאר כך ללא אשה ובנים. אלך ואשיה לו אשה מבנות ענרת, אשכול ומمرا. אמנס הון אין מיחסות לזרען של שם, וمزערו של כנען הון, אלול צדקניות הון, ומה איכפת לי מיחסון של להלחות?! אמר לו הקב"ה: אין אתה צריך לכך, כתע נולדה בת זוגתו של יצחק, מבני משפחתך. (בר"ר ני)

ואכן כעבור שלוש שנים, פונה אברהם אל אליעזר עבדו, שילך לקחת ליצחק אשה מבנות משפחתו בפדן ארם. ציד אברהם את אליעזר בכל טוב - עשרה גמלים טעונים חפצים יקרין ערך ובנינים טובות ומרגליות, וכן נתנו בידיו את שטר המתנה שבו הוריש את כל אשר לו ליצחק, זאת כדי שישיכמו משפחת הכללה לשלווה אותה אל יצחק.

ברך אברהם את אליעזר שה' יצליח את דרכו: "ה' אלְ�לַי הַשְׁמִים... הוא ישלח מלאכיך לפניך, ולקחת אשה לבני מושם". בשעה שאמר לו אברהם כך, זימן הקב"ה לאלייעזר שני מלאכים, האחד - להוציא את רבקה מהבית אל הבאר, והשני - ללוות את אליעזר. והקדוש ברוך הוא מAIR לו את הדרכך בזקנים וביברקרים! כך הילך אליעזר בדרך - ונעשה לה קפיצה הדרכך - שהילך מרחק של 17 ימי הליכה - תוד שלוש שעות. (בראשית רבה נט י, ס. א. מעס לויין בראשית ב תפב)

בדיקות - מלאכתם נעשית על ידי אחרים. בזכותו של יצחק, הייתה לאלייעזר סיועתא דשמייא מרובה בשליחותו - עוד באותו יום הגיעו, ובוים שלמהרת כבר הביא את רבקה אל יצחק! "באותה שעשה יצחק להתפלל מנוחה - הגע אליו אל רבקה, ובאותה שעשה שבא יצחק להתפלל מנוחה למחמתה - באהה רבקה אצלו" (זהר ח"א קלב ע"א).

"ויצא יצחק לישום בשדָה [להתפלל] לפנות ערָב, וישא עיניו וירא והנה גמלים באים. ותשא רבקה את עיניה ותראו את יצחק ותפל מעל הגמל... ותקח הצעיר ותתפס. ויבאה יצחק האתלה שרה אמו, ויקח את רבקה ותהי לו לאשה וויאתבה, ויניחם יצחק אחריו אמו". (בראשית כד סט)

באותה שעשה שראתה רבקה את יצחק, שהוא הדור ביותר - לבוש ומעוטר בציירת ודמותו כמלך אלוקים, ושתוחה בתפילה. אמרה: וזה אדם גדול הוא! (בראשית רבה ס. יי. שיחר טוב צ'ה)

גם יצחק ראה את צדוקותה של רבקה. כאשר הכניס אותה אל האוהל - שרתה ברכיה וקדושה באוהל. כיצד? כל זמן שהיתה אמו בחיים, היה ענו קשר על פתח האוהל, והדלתות פתווחות לרוחה, וברכה שרויה בעיטה, ונרג שבט היה נשאר דולק מליל שבת ועד ליל שבת הבא. כאשר נפטרה שרה, פסקו הדברים הללו. עשייו - כאשר נכנסה רבקה אל האוהל, חזרושוב. (בראשית רבה ס. טו)

באותה יום שליח אברהם את אליעזר, הילך יצחק להחזיר לאביו את הנגר. אמר: "אפשר שאהיה אני ישב עמו אשתי, ויהיה אבי יושב לבדו! אלך ואחיזיר לו את הנגר, ואמציאו לו קורת רוח!" (מוח"ג בראשית כב סב) הביא יצחק את הנגר, ונרג בה תמיד בכבוד, ואפיו אחר מיתת אביו כיבד אותה ולא הוציא אותה מבית אביו. (בראשית רבתי עמור קב)

פקידת רבקה

כ- 20 שנה היו יצחק ורבקה נשואים, וטרם נפקדו בפרי בטן. אמרו חז"ל: "מן מה היו אבותינו עקריים? מפני שהקב"ה מתואווה לתפילתם של צדיקים!" (ובמota סד ע"א)

עד כה המתינו יצחק ורבקה, מפני שרבקה נישאה בגיל 3 שנים בלבד, ולא הייתה ראויה להוליד עד גיל 13. לאחר מכן, המתינו 10 שנים נוספות אולי יותר להיפקד, כפי הדין שצורך האדם להמתינו לשנים 10 שנים, ורק לאחר מכן יוכל לקחת לו אשה אחרת. ואולם משעברו אף עשר שנים הללו ורבקה לא נפקדה, לא רצתה יצחק לגרש את רבקה הצעקה, ואף לא רצתה לקחת לו שפחה שתוליד לו בנימ, כמו שעשה אברהם אביי, מפני שהוא נחشب כקרבו עליה תמיימה, ואין הדבר ראוי בעבורו. לכן פנה להשתתף בתפילה על הר המורה, ולבקש רחמים מאת ה' שיתנו לו בנימ מרבקה.

היה יצחק שטוחה בפינה אחת, ורבקה שטוחה בפינה אחרת, ושניהם שופכים שייח' לפני ה'. אמר יצחק: "רבונו של עולם, כל הבנים שאתה נתן לי - יהיה מן הצדקה הזאת" ו אף היא התפללה ואמרה: "רבונו של עולם, כל הבנים שאתה עתיד לתת לי - יהיה מן הצדיק הזה!" (בראשית רבבה סג ח)

התUberה רבקה, ואולם היה הרינו קשה מאוד. הייתה הולכת לפתחיהן של נשים ואומרת להן: האם הגיע גם לכונ הצער הזה בזמנם שהייתם מעורבות! אם כך הוא צערו של הרינו - הלוואי שלא התUberתני! (בראשית רבבה סג ז)

"**וַיִּתְرָצֹץ הַבָּנִים בְּקֶרֶבֶת**" - שהיו עולים ויורדים בתוך מעיה כגלי הים. זה אומר - אני יצא תחילת, וזה אומר - אני יצא תחילת. אמר עשו לעקב: אם אין אתה מניח לי לצאת תחילת, הריני הורג את אימי וויאצא דרך הדופן! אמר יעקב: הרשות הזאת שופך דמים הוא כבר מתחילה, והניחו לצאת תחילת. (מדרש הנדרי)

ועוד - בשעה שהיתה רבקה עומדת בבני כנסיות ובבני מדירות - היה יעקב רוצה לצאת, ובשעה שהיתה עוברת ליד בתיה לעבודת כוכבים - היה עשו רוצה לצאת. רבקה, אשר לא ידעה כי יש בבטנה תאומים, דאגה וחצר לה על כך מאוד, והלכה לישיבת שם בנו נח לשאול אותו לפשר הדבר. אמר לה: "שְׁנֵי גּוֹיִם בְּבֶטֶןךְ וְשְׁנֵי לְאָמִים מִמְעִידךְ יִפְרֹדוּ". בראשית כה ט ואכן, כאשר מלאו ימיה ללדת - והנה תאומים בבטנה - יעקב וועשו.

יצחק בוגר

יושבים יצחק ורבקה בחברונו, והנה הביא עליהם הקב"ה נסיוון - "**וַיָּהִי רֹעֶב בָּאָרֶץ**". רעב זה בא בשליל יצחק, שניסחו ה' אם יתלוננו או לא, ועמד בנסיוון ולא התלוננו. (מדרש אגדה)

רצה יצחק לדודת למצרים, וכך עשה אביי, ואולם אמר לו ה': "גור בארץ הזאת" - אתה עולה תמיימה, והעליה - אם יוצאת היא לחוץ, היא נפסלת. אף אתה - אם יצאת לחוץ לארץ, נפסלת. (בראשית רבבה סד ז)

לכן הלק יצחק לגור בארץ גדר. התחליו אנשי המקום לשאול על רבקה, מה עשה? למד מאביו ואמר: "אחמתי היא". ואולם הפעם, למרות שאמר יצחק כך, פחד אבימלך לחתת אותה, היה זכר היטב את העונשים הקשים שבאו עליו בעקבות קיחת שרה, למרות שגם עליה אמר אברהם שהיא אחותיו.

לאחר תקופה ארוכה שישב יצחק בגרר, נודע לאבימלך כי חשו התאמתו, ואכן רבקה היא אשית יצחק. מה עשה? הלביש את יצחק ורבקה בגדי מלכות, הרכיב אותם על סוסים יפים, סייבב אותם בעיר כולה, והכריז בקול גדול ואמר: "כל מי שייעז לפגוע באנשים יקרים אלו - מות יומת!"

המשיך יצחק לגור בוגר, "וַיָּזֹרֶעַ יִצְחָק בָּאָרֶץ הַהִיא, וַיִּמְצָא בָּשָׁנָה הַהִיא מֵאָה שָׂעֻרִים, וַיִּבְרְכֵהוּ ה' . וַיַּגְּדֵל הָאִישׁ, וַיַּגְּדֵל הַלְּדֵךְ וַיַּגְּדֵל עַד כִּי גָּדוֹל מְאָד". (בראשית כו יב)

למרות שزرע יצחק באוזר הנגב, שהזו אзор צחיח ולא מושבות, וכן זרע בשנה צחיחה של רעבון - בכל זאת הייתה לו ברכה מיוחדת ביבול: גדרה לו תבואה פי מאה ממה שהיתה השודה יכולה להצמיח באופן רגיל. ומדוע מדריך יצחק את התבואה, הלוא "איו הברכה שרויה אלא בדבר השמי מון העינו"? - מפני שריצה לעשר את התבואה. (בראשית כה רבה ס"ד ח)

להלן יצחק וגדר ותעשה, והיתה לו ברכה בכל מעשי ידיו, עד שהיה גדול ועשיר יותר ממו המליך בעצמו והוא תושבי המקום אומרם: "זָבֵל פְּרָדוֹתִיו שֶׁל יִצְחָק" - ולא כספו זהבו של אבימלך! ומדוע מפני שהוא לוקחים מן הזבל של הפרדות של יצחק לזרבל בו את אדמותיהם, ומכך הייתה אדרמתם מתברכת מאוד, וברכה זו הייתה מרובה יותר מכמה שהרויחו אצל המליך. (בראשית רבה ס"ד ז הרاء"ט)

ומדוע זכה יצחק לברכה כה גדולה? אמרו חז"ל: אין הקב"ה מעלה את האדם לגודלה עד שבוחן ובודק אותו תחילת, וכיוון שהוא עומד בנסיוונו, הוא מעלה אותו לגודלה; וכך היה ביצחק - שניסחיו הקב"ה שעמדו בנסיוונו ולא הרהר אחר מידותיו של הקב"ה, ולכך ברכחו ה'. (ונחמא קדום בהעליך יד)

כאשר רואה אבימלך את עושרו וגודלו של יצחק, פונה הוא אליו ואומר לו: "לְךָ מַעֲפָנֶגֶת כִּי עַצְמַת מִפְנוּ מֵאָז!" - יש לך כתע צאן ובקר ונכסים יותר ממוני, וזהו בזיוו בעבור המליך! ניסה אבימלך אף לדמיין ליצחק של העשור שלו - הוא בזוכתו. אמרו לו: הלוא כאשר באתי לך עדר אחד, ועתשי יש לך עדרים רבים. ואם כן ודאי שככל מה שגדלת ועכמת, הכל מאתנו - "עַצְמַת - מִפְנוּ" (בראשית רבה ס"ד ז)

שמעו זאת יצחק, ועווב מיד את המקום - אל "גחל גרא", רחוק מני העיר.

באוזר גרא - היו בארות מיں אשר חפרו עבדי אברהם בהיותו בגרר, ואנשי המקום סתמו אותם בטענה שעלו לבודא נזק בגללם, שמא יבואו אויבים וימצאו די מים, וכיון יוכלו להתעכב במקום ולהילחם בהם. כתע - "זִישֵּׁב יִצְחָק וַיִּחְפֹּר אֶת בָּארַת הַמִּים אֲשֶׁר חָפַר בִּימֵי אָבָרָהָם... וַיִּקְרָא לְהוּ שְׁמוֹת בִּשְׁמוֹת אֲשֶׁר קָרָא לְהוּ אָבָיו".

בוא וראה: אדם קנה לו בית וקורה לו שם, כאשר עומד בנו ומחדש ומשפץ מעט את הבית - הוא כבר קורא לו שם אחר. אבל יצחק אבינו אינו כן, אלא כל הבארות שחפר אברהם אבינו וקורא להן שם, אף על פי שעמדו פלשתים וסתומים, ויצחק חזר וחפר שוב, לא חדש להן שם חדש, אלא קרא להן אותן שמות שקרה להן אבינו. ולמה? מפני ענותנותו, ומפני שנחג כבוד באביו. ומהו השכר שנטל על ברך? - שככל האבות, השתנו שמותם: אברהם - מתחילה נקרא "אברהם" ולבסוף "אברהם", יעקב - מתחילה שמו "יעקב" ולבסוף נקרא "ישראל". אבל יצחק - מתחילה, עוד לפני שנולד, קרא לו הקב"ה " יצחק", ולא השתנה שמו לדורותיו. מדרש הגדור תולדות כי

כאשר יצא יצחק מוגר, חשו בני המקום בחסרוונו. הברכה שהיתה מצויה בזכותו - נעלמה: לפטע התיבשו הנחרות, והאללות לא הוציאו פירות. והרגישו שמנני שגירשו את יצחק קרה להם כל זה. (תרגום יונטו בראשית כו כט)

החליט אבימלך לлечט בכבודו ובעצמו אל יצחק, כדי לכנות עימו ברית שלום. פונה

אבימלך אל יצחק ואומר לו: "ראז ראיינו כי היה ה' עמך, ונאמר... נכרתת ברית עמך". הוא אף מזכיר לו את התوبة אשר עשו עימו: "כאשר לא נגענו, וכאשר עשינו עמד רק טוב, ונשליך בשלום".

משל לאריה שנתחבה לו עצם בגרונו, ולא ידע כיצד להוציא אותה. ביקש מן החיות בעיר שיויצו אותה, אך שום חיה לא יכולה לעשות זאת. והנה, בא התרנגול שצוארו ארוך ואמר לאריה: תנו לי שכרי, ואני אוציא אותה! הסכים לכך האריה. אמר לו התרנגול את צווארו והוציא את העצם, אמר לאריה: תנו לי שכרי. אמר לו האריה: לא די לך בכך שנכנסת לתוך לועי ויצאת בשלום!! הלווא זה השכר הגדול ביותר, לך ותתפאר בו לפני חבריך!...

כך אבימלך - מותפאר ומשתבח בפני יצחק - "כאשר לא נגענוך" - די לך שלא עשינו לך נזק. ואולם אפילו "טובה גדולה" זו, לא הייתה מושלמת: שכן שלחו אותו מארצם, הכננו לו אורבים בדרך להורגו - אך הקב"ה חילו מהם! (בראשית רבבה ט' מדרש הבאור)

כרת יצחק ברית עם אבימלך, וקרא שם המקום "בר שבע" על שם השבועה.

זקנותו של יצחק

"זקן כי זקו יצחק, ותכהיו עניין מראות". (בראשית כו א) מספר סיבות היו לכך שכחו עניין של יצחק.

עד ימי של יצחק, לא היו יסורים בעולם. בא יצחק ואמר: רבונו של עולם, אדם מת بلا יסורים, מידת הדין מותחה כנגדו בעולם הבא. אבל אם אתה מביא עלי יסורים, אין מידת הדין מותחה כנגדו. אמר לו הקב"ה: דבר טוב בקשתי, וממך אני מותחלי: לכן - "זקן כי זקו יצחק, ותכהיו עניין מראות". (בראשית רבבה ט')

↳ בשעה שעקד אברהם את יצחק בנו על גבי המזבח, נשא יצחק את עניינו במורמו, והביט בזיו השכינה. ומהכotta ראה - כהו עניינו. משל מלך שהיה מטייל בפתח ארמנונו, ולפתע ראה את בן אהובו שמציץ עליו מבעד לחלוון. מעשה זה - אין הוא ראוי לכבוד המלכות. אמר המלך: אם אהרוג אותו, הריני מצער את אהובי, ואם אניח אותו - הרי זה בזיון למלכות. אלא, הריני גוזר שישתמו את החלונות שדריכם הציצ. כך - כאשר הבית יצחק בזיו השכינה, אמר הקב"ה: הלווא אני אמרתני "כי לא יראני האדם - וחיה", ואולם אם אהרוג אותו, הריני מצער את אברהם אהובי, אלא גוזר אני שיכחו עניינו. וכיון שהזקן - כהו עניינו. (בראשית רבבה ט')

↳ בשעה שעקד אברהם את יצחק, בכוח מלאכי השרת, ונשרו דמעות ענייהם לתוך עניינו של יצחק, ועשו רושם בתוך עניינו. וכיון שהזקן - כהו עניינו. (בראשית רבבה ט')

↳ אמר רבוי אלעזר: כהו עניינו, כדי שיימנע מלראות ברעתו של בנו הרשות עשו. שאמר הקב"ה: אם יהיה יצחק יוצא לשוק, יהיו הבריות מצבאים עליו ואומרים, 'זהו אבי של הרשות הזה!', לכך אני מכחה את עניינו, וכך הוא יושב בתוך ביתו. (בראשית רבבה ט')

↳ עשו הרשות נשא נשים רשויות, והיו מקטירות לעובדה זרה, והיה העשן עולה, וכחיו עניינו של יצחק. (פסיקתא רבתי יב ט). מודרש אבכבר מובה בילוקוט כאן רמז קידי

↳ אמר רבוי חנינא: "רבות עשית אתה ה' אלהי, נפלאתיך וממחשבתיך - אלינו..." (תהלים מ

ו - כל הפעולות והמחשבות שפעלת - הכל אליו, בשיבילנו! למה فهو עניין של יצחק?
כדי שיבוא יעקב ויטול את הברכות! (בראשית ר' מה טה)

ברכת בניו

טרם פטירתו, רוצה יצחק אבינו לברך את בניו. אולם, שני בנים לו - יעקב ועשו, למי מהם ינתנו הברכות? חשב יצחק, כי מון הדין הוא שיניתנו הברכות לעשו, שהרי בכור הוא. אולם הסטייר מمنו הקב"ה שעשו יצא לתרבות רעה, ושמכר את הבכורה ליעקב.

כפי שאומר המדרש: בשעה שבא יצחק לברך את עשו, לא היה יודע שיצא לתרבות רעה, שהיה עשו בא וושאל את אביו: אבא, היא מעשרים את המים? היא לך מעשרים את המלח? והיה יצחק אומר: אם מים וממלח הוא רוצה - בודאי נותנו הוא את שאר המעשרים ומדוקך בכל המצוות! לכן נאמר: "ז'אהב יצחק אֶת עַשׂו כִּי צִדְבָּפִיו" - הייתה צד ומרמה את אביו בדברי פיו. (פסיקתא דרב כהנא לב טה. רשי' בראשית כה ח)

עוד אמרו חז"ל: היה שואל יצחק את עשו, 'בני היכן הייתה היום זהה?' והוא משקר ואומר לו: "בבית התלמיד! הלוֹא כֵּד הִיא הַלְּכָה בְּנֹשָׁא פְּלוֹנִי לֹא כֵּד אִיסּוֹרִי לֹא כֵּד הִתְהֻרּוֹ?", וכך היה עשו מתפלפל עם אביו בדברי הלכה מידיעותיו הקדומות, ומתווע דברים אלו היה צדו ומרמה אותו בפיו, על כן אהבו. ורוח הקודש צוחת ואומרת: "כִּי יִמְפֹנוּ קُולוֹ אֶל תָּאמְנוּ בָּגָן, כִּי שְׁבָעָ תְּזַעֲבֹת בְּלָבָו!" (משל לי כה). (תנומואה תלדות ח)

ואולם יש מבאים, כי באמת אהבה זו של יצחק לעשו, הייתה רק מון השפה ולחוץ, כדי לקרבו, שמתוך כך אולי יחוור למומטב. כפי שאומר המדרש: "ז'אהב יצחק את עשו" - וכי לא היה יודע יצחק אבינו במעשי עשו לשם כעריסו? והרי הכתוב אומר "משנאניך ה' אשנא", ומפני מה אהבו?! אלא שהיה אהבו בפניו בלבד, כדי לקרבו ולמושכו. והנהנה טוביה ונכונה נהג יצחק: שהרוי קל וחומר - אם כשהוא אהבו, היו מעשייו מוקולקים, אילו שנא וריחק אותו, על אחת כמה וכמה! ואמרו רבותינו (סוטה מו ע"א): "לעוֹלָם תְּהִא שְׁמָא דּוֹחָה, וַיְמִין מִקְרָבָת". (מדרשי הגודל)

אולם רבקה אמנו - ידועה כי עשו הרשע אינו ראוי כלל לקבל את הברכות, ולכן דרשה מייעקב שיכנס הוא אל אביו במקומות עשו, כדי לקבל את הברכות. (בר"ר טה ו ב"ד בניסו, עבר פשת, קורא יצחק אל עשו ומבקש ממנו להזכיר לו שני גדיים לסעודה ליל פשת, אחד כנגד קרבו פשת, ואחד כנגד קרבן חגיגת, כדי לברכו - "ז'יקרא את עשו בנו הגדל, ויאמר אליו בְּנִי... וְאַבְרָכָכָה לִפְנֵי ה' לִפְנֵי מֹתָתִי". (בראשית כז)

למרות ש יצחק רוצה לברך את עשו, אין הוא נותן אמון מלא ב"צדקותו" של עשו, ולכן הוא אומר לו: "שָׁא נָא בְּלִידָך תְּלִידָך וְקַשְׁתָּך" - קח את כלי הארץ שלך, ותלך לצדך לי ציד מן ההפקר, שלא תאכלי נזולות וחמסים! וכמו כן - השיז היטב את סכינך, שלא תאכלי נבלות וטרפות! (בראשית ר' מה יט)

"ז'יקרא את עשו בנו הגדל" - אמר רבינו עליעזר: משל מדינה שרצה לשולחת חשובה אל המלך. היהתה שם אשה אחת, והיה לה בן ננס, והיא הייתה מוחשיבה אותו מאד. באה ואמרה: בניו הוא כה מיוחד, גבוה, גיבור חיל משכמו ומעלה, האם אין אתם מצרפים אותו אל המשלחת! אמרו לה: אם בעיניך - גבוה וגבור חיל הוא, הרי שבעיניו הוא ננס שבננסים! כך עשו - אביו קורא אותו "גдол" [ז'ז'יקרא את עשו בנו הגדל], אימנו קוראת אותו "גдол" [ז'ז'יקרא את בגדי עשו בנה הגדלן], אמר להם הקדוש

ברוך הוא: אם בעיניכם הוא גדול, בעיני הוא קטן - "הנֶּגֶה קָטָן נִתְתַּיֵּד בְּגֹויִים, בְּזֹאת אַתָּה מֵאֶדוֹ!" (עובדיה א' ב'). (בראשית רבה סה)

פונה רבקה אל יעקב ואומרת לו: "וַעֲתָה בְּנִי, שְׁמַע בְּקָלִי לֵאמֹר אַנְיִ מְצֻחָה אַתָּה. לֹךְ נָא אֶל הַצָּאוֹן, וְקַח לִי מִשְׁם שְׁנִי גְּדִיעִ עַזִּים טְבִים, וְעַשֵּׂה אֶתְכָם מְטוּעִים לְאַבְיךָ כִּאֵשֶׁר אַהֲבָה. וְהַבָּאת לְאַבְיךָ וְאֶכֶל, בַּעֲבָר אֲשֶׁר יַבְרְכֶךָ לִפְנֵי מוֹתָז". (בראשית כ' ח'-ו')

ואולם יעקב חשש מאוד לעשות זאת. יעקב - عمود האמת, "תַּפְנֵן אֶתְמַת לְיעַקְבָּ", כיצד יוכל לעשות מעשה כזו, שנראה כ"מרמה"? חושש הוא כי בכך יביא לעילו חיללה קלה ולא ברכה. אך רבקה יודעת את האמת, כי הברכות מיעודות מן השמים ליעקב, ולכן היא עומדת בשלה, ואף מבטיחה ואומרת לו: "עַלְיִ קְלַלְתָּךְ בְּנִי, אַךְ שְׁמַע בְּקָלִי וְלֹךְ קָה לִי!".

הולך יעקב ועשה למצות אימו, והדבר קשה עליו ביתור! "וַיַּלְךְ וַיַּקְחֵ וַיָּבֹא לְאָמוֹ" - ווי, ווי אנוס, כפוף, וובכה! (בראשית רבה סה טו)

יעקב מעלה בפני אימו את החשש: "הַנּוּ עֲשׂוּ אֲחֵי אִישׁ שְׁעִיר, וְאַנְכִי אִישׁ חֶלְקָה, אָוְלִי יִמְשְׁנִי אָבִי, וְהִיִּתִי בְּעַנְיוֹן פְּמַתְעַטְעַטְעַ?!" ואולם רבקה מוצאת פתרון גם לכך. היא לוקחת עורות גדי עיזים, ומלבישה אותן על ידיו של יעקב ועל צווארו, כדי שיקירה שעיר.

כמו כן, היא מלבישה לע יעקב את "בגדי החמודות" של שעשו. היו אלו בגדים מיוחדים, שעימם היה עשוי משמש את אביו, ועימם אף היה יוצא לצד ציד, ובזכותם היה מנצח ונזכר על אובי. ומאן היה לו בגדים מיוחדים אלו? היו אלו למשעה הבגדים שעשה הקב"ה בכבודו ובעצמו לאדם הראשון ולאשתו [שנאמר ובראשית ג' כא]: "וַיַּעֲשֵׂה ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וְלְאֶשְׁתּוֹ תְּנַתֵּן עֹור וַיְلַבְשֵׂם". בגדים מיוחדים אלו, מסרנו אדם הראשון לחנוך, חנוך מסרם למושלח, ומתושלח - לנח. כאשר יצאו נח ומשחתו מן התיבה, לקח חם בן נח, והוריש אותן לנמרוד, שהיה מבני בניו. ובעעה שהיה נמרוד לובש אותן, היה מצליה בצדיו, וכל בהמה חיה ועוֹר שרותה לצד היו נופלים לפני בקלות. חמד אותן עשו בלביו, הרג את נמרוד ולקחם ממנו. והיה עשו מפקיד את בגדים אלו בידיה של אימו, ולא בידי נשייו, כיון שהיא חושד בהן שיגנבו אותן. ומאותה ה', באותו יום השאיר עשו את הבגדים ולא ללחם עימם. ספר דורי אליור כד. עיין פסחים נד ורש"י שם)

נותנת רבקה בידיו יעקב את המטעמים ואת הלחים אשר עשתה, ומלווה אותו עד הפתח. אמרה לו: עד כאן הייתה חייבת לשות ולהשתדל למעןך, מכאן ואילך - בוראך יעזר לך!

בשעה שניגש יעקב אל יצחק אביו, היה שרוי בצרה גדולה, ופחד מאביו שמא יתרבר לו הדבר. התפלל לה' ואמרו: "אל ה' בְּצַרְתָּה לִי... ה' הָצִילָה נְפָשִׁי מִשְׁפָט שְׁקָר, מִלְשָׁוֹן רְמִיהִי" (זוהר ח"א קמג ע"א) ואכן השתדל יעקב להיזהר בדיבורו, ואמר: "אַנְכִי עֲשֵׂה בְּכֶרֶךְ" - אני הוא המביא לך. ועשוי הוא בכורך. (רש"י)

כאשר אמר יצחק ליעקב: "גַּשְׁה נָא וְאַמְשֵׁד בְּנִי", הצעיר יעקב מרוב פחד, והוא לבו רפה כמו שעווה. זימנו לו הקדוש ברוך הוא שני מלאכי השרת, אחד מימינו ואחד משמאלי, והוא אחוזים אותו במרפקו כדי שלא ייפול.

כך סובב הקב"ה שינתנו הברכות לע יעקב ולא לעשו, וכאשר נודע לעשו על כך, צעק צעקה גדולה ומרה ומרה: לא לחנים נקרה שמו "יעקב" שחרי - "זַיִעֲקֹבְנִי זֶה פְּעָמִים!"

את בכרתי לך, והגה עתה לך ברכתי". וכשמדובר יצחק שיעקב קיבל את הבכורה מעת עשו, הבינו כי הברכות אכן מגיינן לעקב הצדק וביוישר, כי הרי הוא באמת הבכור, ולכנן אין הוא חוזר בו מן הברכות שברך, אלא אדרבה - הוא "חוותם" עליו ומאשרנו ואומרו: "עם ברוך יתְהִיה". (בראשית רבה ס)

פתרונות וזכותו לדורות

"זיהיו ימי יצחק מעת שנה ושמנים שנה: ויגעו יצחק וימת ויאסף אל עמי זקו ושבע ימים, ויקברו אותו עשו ויעקב בניו". (בראשית לה כה)

נקבר יצחק אבינו במערת המכפלה, כשהוא "זקו ושבע ימים" - שזכה יצחק לראות קודם פטירתו את חלקו בגן עדן. (מדרש הגדול)

אמר רבי שמואל בר נחמני: לעתיד לבא יאמר הקב"ה לאברהם: "בניך חטאו לי", יאמר אברהם: "רבונו של עולם, ימחו על קדושת שמי!". יאמר הקב"ה, אלך אל יעקב, שהרי לו צער גידול בניים, אליו הוי למד עליהם רחמים. יאמר הקב"ה לעקב: "בניך חטאו לי!", ענה יעקב ויאמר: "רבונו של עולם, ימחו על קדושת שמי!"ילך הקב"ה ליצחק ויאמר לו: "בניך חטאו לי" יאמר לפניו: "רבונו של עולם, אתה אומר לי שבני חטאו, וכי לא בניך הם? הלווא בשעה שנגלה אליהם בהר סיני, והם הקדימו 'נעשה' לישמע" - קראת להם "בני בכורי", עכשו אתה אומר לי בני ולא בניך? ועוד הלווא כמה הם שנותיו של אדם? - שבעים שנה. הורד מהם עשרים שנה ראשונות, שהרי אין אתה מעוניין עד גיל עשרים, נותרו חמישים. הורד מותכם מחצית, שמחצית מזו הזמנם המשלחות שאדם עירוף ישו וairo וכח לעשיית עבירות, נותרו 25 שנה. הורד מהם מחצית נוספת, שבה הם עוסקים בתפילה ובأكلיה וביתר צרכיהם, אז אינם חוטאים, נשארו שתים עשרה וחצי שנים. אם אתה מוכן ליטב את כל השנים הללו - מوطב, ואם לא - חצי עלי וחצי עלי. ואם תאמור שכולם עלי, הלווא הקרבתני את נפשי לפניכי". וכששמעו ישראל את בקשת הרחמים שמקבש עליהם יצחק, אמרו ליצחק: "כי אתה אבינו! כי אברהם לא ידענו, וישראל [יעקב אבינו] לא יכירנו" אומר להם יצחק: עד שאתה משבחים אותו, שבחו את הקב"ה. מיד נושאים ישראל את עיניהם למרום ואומרים: "אתה ה' אבינו גָּלָנו, מְעוֹדָם שְׁמַדִּי" (שעה סג ט) שבת פט ע"ב.

♣ יעקב אבינו ♣

יעקב בחירות האבות

יעקב אבינו - בחירות האבות הוא. (מדרש בכל טוב בראשית ל)

אמר רבי אבא: עד שלשה דורות לא פסקה זהמה מאבותינו - אברהם הוליד גם את ישמעאל, יצחק הוליד גם את עשו, אלים אכל יעקב פסקה הזהמה, וזכה להולד י"ב שבטים שכולם קדושים עליון, ולא היה בהם שום דופי. (שבת קמו ע"א)

"יעקב - כולו קדושה" (שורר טוב פא) "מיום שנברא אדם הראשון, לא היה גופו קדוש בגופו של יעקב. ותוואר פניו של יעקב - מעין תואר פניו של אדם הראשון". וזה ח"ב קיא. בבא מציע פד ע"א)

יעקב אבינו - עמוד התורה. אין לך אדם שהתייגע בתורה כייעקב אבינו. יצא מבית מדרשו של שם, והולך לבית מדרשו של אברהם. (תנחומה ב וישלח ט) ובכל מקום שהוא ישב ועובד בתורה! (בראשית רבba כ) ארבע עשרה שנה שהיה יעקב בישיבת שם ו עבר, בדרכו לחוץ, לא טעם טעם شيئا לא היה יושב והוגה בתורה! (וש"י בראשית כח יא)

יעקב ועשו

"הלכה בידוע - שעשו שונא ליעקב!" (ספר הבהיר טט) רבי ברכיה אמר: "שלא תאמר - משנולד יעקב ויוצא ממעי אמו, הזדווג לו עשו והתחל לחתナル לו, אלא עוד כשהוא בתוך מעי אמו - מלוחמותו נטושה נגדו!" (בראשית רבבה סג ז)

"זינקללו הנערם, ויהי עשו איש יְדֻעַ צִדְקָה, וַיַּעֲקֹב אִישׁ תֶּם יִשְׁבֵ אֶחָלִים". (בראשית כה ז) - שניהם החלכו לבית הספר, ולא היה אדם מבידיל בין זה לזה, במשך חמיש עשרה שנה. אמר רבי לוי: ומה היו דומיהם? להרים ולעצמוני [מיין קוין], כל זמנו שם קטנים, אין אדם מבידיל ביניהם, אך כאשר הם גדלים - זה מראה את קוציו, וזה מודיע את ריחו הטוב. כך יעקב ועשו, כל זמנו שהיו קטנים, לא היה אדם מבידיל ביניהם, גדלו - "ויהי עשו איש יודע ציד, ויעקב איש תם ישב אהליים?" (וגהומה כי תצא ז)

שנתאו של עשו ליעקב גדרה ביותר כאשר מסר יצחק אביהם את ברוכתו ליעקב ולא לו. שנאמר (בראשית טז טה): "זיאמך עשו בלבו, יקרבו ימי אבל אבי, ואחרנה את יעקב אחיך" מה עשה עשו הילך לו אל ישמעאל דודו, אמר לו: "אין זו דרך ארץ שאחרוג אני את אבא יצחק, אלא אתה תחרוג אותו, ואני אחรอง את יעקב, ואחרך לך לאחר אתה נירש את העולם כולו!". כך היה עשו אומר בפיו, אבל בלבו היה חושב: שהירוג ישמעאל את אבא ואני את יעקב, אני בא אל ישמעאל ואומר לו: "למה הרגת את אבא שלי?" ואז אני הורג את ישמעאל, ואני יורש את כל העולם כולו לעצמי!

(אגdot בראשית ב)

מכירת הבכורה

אותו יום שנפטר אברהם אבינו, היה יעקב מ בשל חדש, להביא לאביו ולנחמו. ואילו עשו - באותו יום ממש, היה נמצא בשדה, ועבר על חמש עבירות חמורות. כאשר חזר עשו מן השדה כשהוא עיף ורعب, נכנס וראה את יעקב שהוא עומד ומ בשל, ועיניו מתעשנותו מן הבישול, אמר לו: כל האנשים בעולם אוכלים מכל דבר שנמצא, דברים וشكצים ורמשים וכל הבא ליד, ואתה כה טורח ומתויגע כדי לבשל קערה של חדשים!! אמר לו יעקב: "Յואם אנו עושים כמוהם ואוכלים מאכלים אסורים, היאך נגעו לעולם הבא, לאותו יום שבו משלים הקב"ה שכר טוב לצדיקים, ונפסיד את שכרנו!!" לגלג לו עשו: "יכי יש עולם הבא!! וכי יש תחיה המתים!!" אמר לו יעקב: "אם אין עולם הבא, ואין תחיה המתים, לשם מה צרייך אתה את הבכורה!! מכור לי אותה!" מדרש הגadol בראשית מה לא)

ומודע כה היה חפץ יעקב לknوت את הבכורה: כי כל עוד שלא הוקם המשכן, היה הבכורות מקריבים קרבנות. אמר יעקב: "היתכן שהרשע הזה עשי, יהיה עומד ומקריב קרבנות לה?!" לפיכך נתנו נפשו על הבכורה, והשתוקק מאד לזכות בה, אך לעומתו עשו שנא את הבכורה מתיילה, והיה מתחקה ליעקב שיקחה ממנו אפילו בלי כספ! וביחס קב"ע. (בראשית רבבה סג במדרב רבה ד. ח. זוהר ח"א קלט ע"א)

הסכים עשו למוכר את הבכורה, בתנאי שתינתן לו יעקב את נזיד העדים שבישל. הוא פנה אליו ו אמר לו: "הַלְעִיטֵנִי נָא מִן הָאָדָם הַזֶּה, פִּי עֵינִי אֶנְכִי" - עשו הרשות פער את פיו כמו גמל, ואמר יעקב: "אני פותח את פי, ואתה שופך את התבשיל לתוך גורוני!" (בראשית רבבה סג יב)

דרש עשו תמורה הבכורה, שייעקב ינתן לו זהב אדום יקר. שילם לו יעקב ככל אשר דרש, ואף האכilio והש��חו כדי שימכור לו בעין טוביה. ואכן עשו מכר לו את הבכורה בלב שלם, וגם לאחר שהשביע את רעבונו והתיישב יותר בדעתו, לא התחרט על

המכירה, אלא בז לבכורה, כמו שכתו: "זיאכל ווישת ויקם ויללה, זיבז עשו את הבכורה".
ולק' טוב בראשית כה ל')

יעקב ועשו - היו ראויים יחד להעמיד את עם ישראל: עשו היה ראוי להעמיד מלכים,
יעקב - כהנים. אך כאשר מכר עשו את הבכורה, הפסיד את חלקו הרוחני, וקיבל
זאת יעקב. ועל עשו נאמר: "ילא חפץ בברכה, ותרחק ממענו". (מדרש שיר השירים עמוד יה. בראשית
רבה סט)

זיווגו של יעקב

"זִקְרָא יִצְחָק אֶל יַעֲקֹב וַיִּבְרֹךְ אֹתָן, וַיַּצְהַרְחֵר וַיֹּאמֶר לוֹ: לَا תִּקְחֶה אֲשֶׁר מִבְנֹות בְּנֵעוֹ, קַוְם לְדִקְרָנָה אַרְם... וְקַח לְדִקְמָשׁ אֲשֶׁר מִבְנֹות לְבָנָ אֲחֵי אַפְּמָד". (בראשית כה כ)

בשעה שאמר זאת יצחק ליעקב, עדין לא היו לבן בנות, אולם מפני שייצאו מפיו של
הצדיק המילים "ambilot leban", מיד התעבירה אשת לבן, וילדה לסוף השנה שתי בנות
תאומות - רחל ולאה. וכיוון שידע יעקב אבינו על כך, לא הלק מיד אל פדן ארם, אלא
הlek בבית המדרש של שם ועבר ללימוד תורה, ושחה שם ארבע עשרה שנה, עד
שתגדלנה הבנות ותהיינה ראויות להביא ילדים. (בראשית רבתיה לה ט)

ఈעה יעקב בדרך לבן, רצה עשו אחיו להורגו, ושלח את אליפז בנו לרדוּן
אחריו. אמר לו יעקב: אנא מנק אל תחרגני. אמר לו אליפז: ומה עשו לך ציוויל של
אבא? אמר לו יעקב: קח ממני את כל רכושי, והרי "ענני" - נחשב כמת". ואכן לקח
ממוני אליפז את כל ממונו, ואפלו את בגדי הסיר מעלי, וכך לא היה ליעקב אפילו
בגד ללבוש. נכנס יעקב אל הנהר הסמוך, וידייו פרושות המשיממה בתפילה. מיד זימן
ה' פרש רוכב על סוס, נכנס לנهر וטבע. פשט יעקב את בגדי הפרש מעלי, כיבסם
בנהר ולבושים ורכב על סוסו בדרכו לבן. (מדרש אגדה בראשית כה ב. ספר הישיר)

אצל לבן

בבואו לחאן, הגיע יעקב אל באר המים, וראה שם את רועי הצאן יושבים סביב הבאר,
והם אינם מצליחים להסיר את האבן שעל פי הבאר מוחמת כובדה. בעודו משוחח
עםם, הגיעו אל הבאר אף רחל בתו של לבן, כשהיא רועה את צאנו של אביה. ניגש
יעקב והסיר את האבן בקלות רבה בידו האחת, כמו שמשירים פקק מפי הקבקוק; ועל
המים לפניו, והשקה את צאן לבן אחיו אימוי, ומماז הייתה באר המים שוטפת ושפעת
מים ממש עשרים שנה. וכשראה שהמים עולים לפניו, אז ידע שמכאן יזדמן לו זיווגו.
(תרגום יונטו בראשית כט ג. זהור ח"א קנב ע"ב)

אמר יעקב לרחל: תנשי לי אמרה לו: כו, אלא שאבא שלי רמאי הוא, ולא תוכל
להסתדר איתני. אמר לה: אל דאגה, אחיו בראמותי אמר לה: כו, "עם עיקש - תתפתלן!" אמר לה,
לו: האם מותר לצדק להנתנה ברמותה? אמר לה: כו, "עמ עיקש" - מה מה מה לאה, ולא
במה יכול הוא לרמות אותה? אמרה לו: יש לי אחות נדולה ממני ושםה לאה, ולא
ישיא אותי לפניה. מה עשה יעקב? מסר לרחל סיינמים, כדי שבליל החתונה יכיר בה
שהיא רחל. (מנילה יג ע"ב)

פנה יעקב לבן ואמר לו: "אעביך שבע שנים, ברכל בטך הקטנה". אמר יעקב לבן:
יודע אני שאנשי המקום רמאיים הם, ולכו אני מבירר היטב על עסקי עימך. "ברחל"
- ולא בלאה. "בטך" - שלא Tabia לי איש אחרית מון השוק ששםה רחל, "הקטנה" -
שלא תחליף את שמות בנותיך זו בזו, וללאה תקרה רחל, ולרחל תקרה לאה. בראשית
רבה ע (ז)

לאחר שעבד יעקב שבע שנים, מה עשה לבני? אסף את כל אנשי מקומו ואמר להם: "יודעים אתם שעד עכשוו היינו דוחקים למים, וכאשר הגיעו הצעיר להכאן, נתרבכו המים". אמרו לו: "זומה נוכל לעשות עכשוו?" אמר להם: "אם תעוזרו לי, אני ארמאו אותו ואותו לו את לאה, ומכיון שהוא מואוד את רחל, הוא יעבדך כאן עוד שבע שנים, וכך נרוויח שנמשיך להתברך בזכותו". אמרו לו: "הטוב בעיניך - עשה!" אמר להם: "חווש אני שאחד מכם יגלה את כוונתי לעקב, וכך כל התוכניות של תתקלקל, לכן אני דורש שתנתנו לי משוכנות, שייהיו מופקדים בידי עד אחר החתונה, כדי שאף אחד מכם לא יפרנס את הדבר". הסיכמו וננתנו לו משוכנות, אך לבן ברמאותו לך את המשוכנות וקנה בהם בשר, יין ושמון, וכל צורכי סעודות החתונה. ערך לבן משתה גדול, וכל אנשי המקום היו שרים ושמחים ורוקדים לכבוד החתונה והכללה. אמר להם יעקב: "מדווע אתם כל כך גומלים עימי חסד, ומישמחים אותן?" אמרו לו במתוק שפתויים: "הלווא אף אתה גמלת עימנו חסד, שבוצותך התברכו המים, ויש לנו הכרת הטוב אליך". והיו כולם משוררים בקולם בקולות וקריאות של שמחה וחגיגות: "הא-לייא הא-לייא", כמתכוונים לומר לו: "היא לאה, היא לאה", כדי שיוכלו לאחר מכן לומר לו שגילו לו שהיא לאה. בלילה, הביאו את הכללה וכייבו את כל הנרות. אמר להם יעקב: "מדווע אתם מכבים את הנרות?" אמרו לו: "מה אתה חושב, שאנו פרוציטים כמו במדיניות? אצלנו עורכים הנישואין בהצנע!", וכך הביאו לו את לאה. ויעקב לא הרגש בכך, כי רחל מסרה לה את הסימנים כדי שלא מתבייש. (בראשית רבה ע ט)

כך סיבב הקב"ה את הדברים, כדי שייעקב ישא גם את לאה וגם את רחל, ומהם יעמיד שנים עשר בניהם קדושים וצדיקים.

שהה יעקב בבית בן 20 שנה, שבתסח התנצל אליו לבן ורימה אותו שוב ושוב. אמרו חז"ל: כל הסכם שהיה לבן מותנה עם יעקב, היה חוזר בו מדיבורו עשר פעמיים! (בראשית רבה ע ט) ועוד, אם היה פועל עשרה מטבעות ליום, היה נותן לבן ליעקב חמישה מטבעות. ואם סבל מכבול ששה מטבעות, היה נותן לבן ליעקב שלושה מטבעות. (בראשית רבה ע ד)

ואולם הקב"ה נתן ליעקב ברכה בمعنى ידי, "זיפרץ האיש מאד מאד, ויהי לו צאן רבבות, ושפחות ועבדים ומיליטים וquamrims". צאו היה פרה ורבה ביותר, והוא אומות העולם באים ונוטנים ליעקב כסף וזהב בש سبيل לknות בהמות מצאנו המבורך. (תנומא וישלח ע יא)

התהממה יעקב אבינו בבית לבן, ולא רצה לлечט מעימיו אלא רק כאשר תלד רחל, שמא יאמר לו לבן: "הואיל שלא ילדה לך רחל במשך כל השנים הללו, השאר אותה כאן". (אגודת באשיותה נח) ואולם כאשר נולד יוסף, אז ידע יעקב כי הגעת הזמן לлечט. CUT גם יש בידו את הכה לעמוד מול עשו, שהרי "כיוו שנולד יוסף, נולד שטנו של עשו". (בראשית רבה ע ח)

אמר הקדוש ברוך הוא ליעקב: "חמייך אינו מסביר לך פנים, ואתה יושב כאן! שוב אל ארץ אבותיך, ואהיה עמך!" (בראשית רבה ע יב), ואכן ברוח יעקב מהרין, וששים ריבוא מלאכים [600,000] היו שמחים ורוקדים לפניו יעקב אבינו בצתתו מבית לבן. ושיר השירים רבה ז א)

והנה לאחר שברח יעקב, באו הרועים אל הבאר ולא מצאו מים כמקודם. המתינו שלושה ימים אולי יתגברו המים, אך המים לא התגברו. חששו שמא יצא יעקב מן המיקום, הילכו לבן, ואז התברר להם שאכן יצא יעקב ברוח! ותרגום יונתן בראשית לא כב)

רדף לבן אחורי, והשיג אותו ביום השבעה. לאחר דין ודברים, הסכימו לכרות בינוهما ברית שלום. "ויעתה לך נברית אני ואתך, והיה לעד ביןיך ובינך. ויקח יעקב אבון וירימלה מצבאה... ויקרא לו לבן יגר שהדotta ויעקב קרא לו גלעד".

אמר רבי שמואל בר נחמן: אל יהיה לשון פרסי הזה קל בעניין, שבתורה, בנבאים: ובכתובים מצינו שהקב"ה חולק לו כבוד! [בתורה: "ויקרא לו לבן יגר שהדotta". בנבאים: "פָּנָא תְּאַמְּרוּ לְהֹזֶם...". בכתובים: "וַיַּדְבֵּר יְהוָה אֱלֹהִים לְפָלָךְ אֶרְמִיתִי".] [בראשית רבבה ע"ד]

ראשית מצער ואחריתך ישגה מאך

فرد יעקב מלבן - וכבר תכפו עליו צורות נספות, בזו אחר זו: אחיו עשו הרשע יצא לקראותו, עם צבא מזויין, כדי להרוגו. בדרכו אף נפגש יעקב עם מלאכו של עשו אשר נאבק עמו. לאחר מכן באה עליו צרת דינה, אשר שכם בן חמור חטף אותה. ועל כולם - עלתה צרת יוסף, אשר נמכר לעבוד במצרים. במשך 22 שנה היה יעקב שרוי באבל עצום ומואן להתנחותם, "מיום שנגנב יוסף, נסתלקה רוח הקודש ממניו, רואה ואינו רואה, שומע ואינו שומע". [בראשית רבבה צ"ז] אמר יעקב: "כמה יגעתי להעמיד שנים עשר שבטים, הרי נפרצה ברית השבטים!". ולquoט שמעוני ושב מקם

רק בסוף ימיו זכה לישב בשלוחה כשהוא רואה את כל בניו הולכים בדרך. "שבע עשרה שנה חי יעקב בארץ מצרים, בשמחה וביקר ובלתיות כללית". [ויהר ח"א קפ' ע"א] עליו נאמר הפסוק (איוב ח' ז): "ויהי ראשיתך מצער, ואחריתך ישגה מאך", שהצדיקים תחילתם צער וסופם שמחה לעולם, שנאמר וישעה לה ז': "ישגחת עולם על ראשם". [מדרש הנודע]

פטירת יעקב אבינו עליו השלום

"ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה. ויקרבי ימי ישראל למות...".
(בראשית מז כח-כט)

עד שנפטר יעקב, כיצד היו בני האדים נפטרים? - היו מתעתשים ונפשם יווצרת, בשוק או בדרך? בא יעקב וביקש מהקב"ה שיביא חוליה על האדם לפני שהוא נפטר. אמר לפניו: "רבון העולמים, אם אדם מת ללא חוליה, איןנו מספיק לישב בין בניו ולצאות עליהם את דבריו האחרונים. על ידי שהוא חלה שניים או שלשה ימים קודם פטירתו, הוא יכול לישב בין בניו. אמר לו הקדוש ברוך הוא: חייך, דבר טוב תבעת, וממך הוא מתחיל!" [בראשית רבבה ט. ולquoט שמעוני לך ע"ד]

ואכן בעת שחלה יעקב אבינו, קרא לכל בניו, ובירך אותם אחד אחד, בזו אחר זה. והקב"ה הסכים עימיו על כל ברכה וברכה. [אוצר המדרושים רכט]

רצה יעקב אבינו לגלות לבניו את הקץ [זמנו ביאת המשיח], ונתקנסה ממנו הדבר. משל לאוהבו של מלך, שבא להיפטר מן העולם, והוא בניו סובבים את מיטתו, אמר להם: בואו ואגלה לכט את סתרי המלך, ובאומרו כך נשא את עיניו והנה ראה את המלך, אמר להם: "היי זהיריות בכבודו של המלך!". כד יעקב אבינו, נשא את עיניו וראה שכינה עומדת על גביו, אמר להם: היו זהיריות בכבודו של הקדוש ברוך הוא! אמרו לו בניו: "שמע ישראל, ה' אלהינו, ה' אחד!", ואף הוא ענה וامر להם: "ברוך, שם כבוד מלכותו, לעולם ועד!". [בראשית רבבה צח]

עם פטירתו של יעקב אבינו, היה אבל כבד בכל מצרים. כולם הוקירו את יעקב, אשר בצוותו פסק הרעב, והיה שפע טוביה וברכה. כתעת התאבלו על פטירתו, ובכו אותו במשך 70 ימים.

נשאו בניו את ארונו בכבוד גדול אל ארץ ישראל כדי לקוברו במערת המכפלה. כשםעו על כך בני עשו ובני יशמעאל, רצו לצאת נגדם למלחמה. ואולם כאשר ראו הם את כתרו של יוסף הצדיק תלוי על הארון, נטלו כל אלופי עשו ונשייאי יeshme'el את כתրיהם ותלו אותם אף הם על ארונו של יעקב, וכך היה הארון מוקף בשלושים וששה כתרים, וכולם ספדו שם מספד גדול וכבד מאוד.

כאשר הגיעו אל מערת המכפלה, בא עשו ורضا למונע מהם מלקובר את יעקב. אמר להם: "הלווא שני קברים נותרו במערת המכפלה שאותם ירשנו מאבינו יצחק, ומאהר יעקב קבר את אשתו לאה במערה, בכך קיבל את חלקו, ואם כן הקבר האחרון שנותר - מוגע לי". אמרו לו: "הלווא אתה מכרת את חלך לאבינו יעקב" אמר להם: "הרוא ליב את שטר המכירה"! ואמננס שטר המכירה היה במצבים, ושלחו את נפתלי לכלכת ולהביאו, כי היה קל רגליים מאד כאיליה שלוחה. ביןתיים שכולם ממתינים, היה שם חושים בנו של דין שהיה הראשון, ולא שמע את כל השיחה עם עשו. תמה ואמר: "מדוע מתעכבים מלקובר את סבי יעקב?!" הצביעו לו על עשו ואמרו לו: "זה מעכ卜 אותנו. בעת מחכים עד שישוב נפתלי מארץ מצרים ויביא את שטר המכירה". אמר להם: "וуд שיגיע נפתלי מארץ מצרים, יהא אבוי אבא מוטל בזיווין?" מה עשה? לפקח אבן וזרקה על ראשו של עשו, בא יהודה ערף את ראשו ומות, ונפלו עיניו לרגליו של יעקב. פתח יעקב את עיניו וחיאן: כמו שנאמר: "ישמח צדיק כי חזה נקם, פעמיו ירחץ בדם הרשע". סוטה ג' ע"א. תוספת גיטין נה ע"ב

כך נקבע יעקב אבינו במערת המכפלה, זכותו תנע לעלינו ועל כל ישראל, אכן.

♣ משה רבנו ♣

ליידת משה

בשנת מאה ושלשים לרדת ישראל ממצרים, ופרעה חולם, והנה הוא יושב על כסא מלכוותו. וישראל עניינו וירא זקו אחד עומד בגדרו ובירדו מאזנים. ויקח האיש הזקן את המאזנים ויתלם לפני פרעה. ויקח את כל זקניהם מצרים, שרייה וגודוליה ויאסרים ויתנסם יחד בכם מאזנים אחת. ולאחר מכן לקח טלה קטן אחד ויתנהו בכם המאזנים השנייה, ויכריע הטלה את כלו. ויתמה פרעה על החזון הנורא ההוא מדוע יכירע הטלה את כולם? וייקץ פרעה והנה חלום. וישכם בברker ויקריא לכל עבדיו ויספר להם את החלום, וירראו האנשים יראה גודלה. ויען סריס אחד מסריסי המלך ושמו בלעם, אין זה כי אם רעה גודלה אשר תצמיח למצרים באחריות הימים, כי יולד ילד בישראל ויחיריב את כל ארץ מצרים. אם על המלך טוב יצא דבר מלכות מלפניו ויכתב בדתו מצרים, אשר כל זכר הילוד בעברים יהרג, למען תחול הרעה הזאת מארץ מצרים, ויצו המלך כי, יצא כרוז בכל מדינת מצרים: "כל הבן הילוד יהיהורה תשילכווה".

אך על אף כל המאמצים של מצרים להרוג את הזרים שנולדו, על ידי הטעבטים ביאור, שמר הקב"ה על תינוקות אלו, ורובם ניצלו ולא מתו. כיצד? ציווה הקב"ה לגלים לפולטים למדבר, והיה בא מלאך משמי מורים ומנקה אותם ומשפר אותם כיוולדת שמשפרת את הولد, ונונטו להם שני עיגולים אחד של שמן ואחד של דבש, שנאמר ודברים לב ג': "ויניקחו דבש מסלע, ושמנו מחלמייש צור".

למעלה משנתים ימים זורקים המצרים ליאור את תינוקות ישראל הזרים, כדי למעט אותם. ומazel חלומו של פרעה, היו עוקבים ביתר שאת ודקדוק. המעקב אחרי הילודים

מחrif. ומנגד - בשעה זו צריך להיוולד מושיעם של ישראל. האם יוכל מושיעם של ישראל, גם במצב קשה זה, להוולד ולהשרד, למרות הרדייפות הקשות? השתלשלות הדברים המדויימה, רצופת השגחה פרטית מופלאה, מלמדת אותנו בלי ספק כי "או" עצה ואין תבונה נגד ה"!!! איך וכי怎 התרחשו הדברים?

גזרת עמרם ועצת מריט

עمرם גadol הדור היה, ואשתו הייתה היתה יוכבד. ראה עמרם כי גור פרעה ליאור את הזכרים הנולדים, אמר: 'לשווא אנו עמלים', לשואו אנו מבאים ילדים לעולם. מה עשה? גרש את אשתו יוכבד. שראו בני ישראל את גודל הדור עשו כן, למדו ממנה וגרשו כולם את נשותיהם. מריט, בתו קטנה בת ה-5, אשר כבר מקטנות שרתה עליה רוח נבואה, וידעה כי עתיד מושיעם של ישראל להיוולד מהורהה, באה לפניהם ואמרה לו: אבא! הגורה שלך קשה יותר מהגורה של פרעה. פרעה גור רק על הזכרים, ואילו אתה גוזת גם על הזכרים וגם על הנקבות. שמע עמרם לעצת בתו, והחיזיר מיד את אשתו. ראו בני ישראל כי גודל הדור החיזיר את אשתו, מיד החיזיר כולם את נשותיהם.

הצפנת משה

יוכבד, שהיתה כבר בגיל 130 שנה (!!!), התעברה, וילדה את משה בחודש השישי להריוונה ביום ז' באדר, כאשר נולד משה נתמלא כל הבית אורה. אלום יחד עם זאת דאגו עמרם ויוכבד: מה לעשות כדי שהמצרים לא יתפסו את הרכז הנולד וישליךו ליאור? כיון שנולד משה בחודש השישי, יכולו להצפינו שלושה חודשים בבתיהם, כי המצריים מנו לiocבד 9 חודשים מזמן שעמרם החיזיר אותה. אכן בשלושת החודשים הראשונים הצליחו להסתיר את משה בבית.

באוטם שלושה חודשים בהם הוצפן משה בבתו, שוד ושבר היה במצרים. על מה ולמה? באותו יום שנולד משה הודיעו החווים בכוכבים לפרקתו: "היום נולד מושיעם של ישראל, ואני אנו יודעים אם הוא נולד מבני ישראל או מן המצריים. עוד רואים אנו כי עתיד הוא ללקות במים". כשהשמעו זאת פרעה, מיד ציווה ללאرحمים כי ביום זה יזרקו ליאור את כל התינוקות הנולדים, גם מבני ישראל וגם מן המצריים. למחמתם, אמרו האצטגנים לפרקתו כי המושיע של ישראל עדיין לא הושלך ליאור, ועדין הם רואים את הסימן שלו - שילקה במים. הכריז פרעה כי הגזירה שגזר אתמול עדיין בתוקפה. וכך היה במשך שלושה חודשים, שככל עוד שלא הושלך משה ליאור, עדין ראו האצטגנים את הסימן שלו בכוכבים, ונמשכה הגזירה על כלל האוכלוסייה במצרים. ומה קורה בתום שלושה חודשים?

ביום ז' בסיוון, כתום שלושה חודשים מיום הולדת משה, הבינו עמרם ויוכבד כי לא יכולים יותר להצפינו בבתיהם, כי המצריים כבר יחפשו אחריו. בלילה ברירה, הם מניסים להצלו בדרך אשר סיוכי הצלחתה נראים אבודים מראש. הם יוצרים לו תיבת גומא קטנה ומכניסים אותו לתוכה. את התיבה שמים ביאור. האם אכן לא יכולו המצריים את התיבה? וכיצד יתקיים הילד ללא מזון ושתייה? ואולי חס ושלום תבע עתiba הקטנה ביאור הגודל? אכן השלכטו של משה ליאור נעשתה לבב כבד מלא חששות.

מה נסתירות ה' דרכי ה'! דוקא על ידי פעולה אבסורדית זו, ניצל משה רבינו! כשהושלך משה ליאור, באו האצטגנים ואמרו לפרקתו: הנה, בעת אנו רואים בכוכבים כי מושיעם של ישראל כבר לך במים והושלך אל היאור. משמעו זאת פרעה, ביטל מיד את הגזירה של השלכת הבנים ליאור, בחושבו שמטורתו כבר "הושגה".

בתיה 'מאמצת' את משה

באוטו בוקר, יצאה בתיה בת פרעה לרוחץ ביאור. לשם ירצה לטבול דזוקא ביאור? יש אומרים שרצתה להטוהר מעובודה זרה של בית אביה ולהתגיר. ויש אומרים שהיתה מצורעת, ורצתה לשכך את אביה על ידי טבילה במימי הקרים והمبرאים של היאור. והנה באותו רגע נראתה תנבת משה לפנייה. היא הושיטה את ידה כדי לתופסה. כיוון שראו שפהותיה שהיא רוצה להצלת תינוק מן המים, אמרו לה: "גבירתנו, מנהגו של עולם, אם מלך גוזר גוזה, גם אם כל העולם לא מקיימים אותה - בניו ובני ביתו מקיימים אותה. ואת, בתו של פרעה, עוברת על מצות אביך?!" בא המלך גבריאל וחבט אותו בקרקע. הושיטה בתיה את ידה, והתארכה יודה לאורך של 12 אמה - ששא מטר ויש אומרים 16 אמה, ויש אומרים 60 אמה). וראה זה פלא! מיד שנגעה יודה בתיבה, נרפא גופה כליל מן הצרעת.

מרים אחות משה, עומדת כל האזען מן הצד ורוואה את מה שנעשה. היא ממשיכה לעקוב ורוואה כי בתיה מנסה לחפש למשה אשה שתנתק אותו, אך התינוק לא מוכן לאכול בשום אופן מאף אשה. ואז היא ניגשת אל בתיה ומיציעה לה שהיא תנתן לה אשה מניקה מן העבריות. בתיה הסכימה ומרים הביאה את יוכבד אם התינוק שתנתק את בנה. בתיה מבונן לא יודעת כי קיים קשר בין התינוק לבין האשה המניקה. כך מיניקה יוכבד את משה במשך שנתיים תמיינות עד היגמלו.

פלאי פלאים!!! למקרה משלוש שנים נזרת פרעה בתוקפה - להשליך ליאור כל בן ישראל שנולד. מעת לידת משה, זורקים אפילו את התינוקות המצריים ליאור, אף תינוקות נזוקים בשלbil תינוק אחד - משה. והנה באותו יום שבו מודיעים אצטנוגני פרעה כי לך מושיעם של ישראל בימים, חורמת הביתה בטו של פרעה מאושרת, נקיה מן הצרעת, ובחיקה מציאה - ילד שברצוניה לא מצא. הילד, כך נראה, נולד לפניו מספר חדשם. הוא מஹול! קטון שאינו סר למשמעותם, ואני רוצה לינוק מצריות, רק מאשה עברית!! ברור שהוא לא ליד רגיל. השם "משה" שניתן לו, מזכיר שוב ושוב את העובדה שהוא משוי מן המים. המסקנה המתבקשת היא שיתכנן מואוד שהוא מושיעם של ישראל!!! אבל הנסיכה מבקשת מפרעה להחיה את הילד. הוא מסכים לאמציו בביתו, מכניםו לארמוני, והוא בעצמו מחבקו ומנשקו! האיש המתפרק אויב מצרים, המבוקש מספר אחד, גדול בתוך בית המלוכה! "עווץ עצה וטופר, דברו דבר ולא יקום, כי עמו אל!!!"

יותר מכך - יוכבד אם הילד קיבלת את בנה אל חייה למשך שנתיים תמיונות ומיניקה אותו, ואך מקבלת על כך משכורת נכבדה מאות המלך. כך יכולו עמרם וiocבד לחנכו בדרך ה', ואך כשגדל משה היה לו תורץ טוב לבוא מפעם לפעם לביקורים בבית אביו עמרם, ללימוד ולקבל ממנו תורה וידיעת ה'.

משה בארמוני פרעה

גדל משה בבית המלך כשהוא לבוש בגדי ארגמן, וכל מנעמי ארמוני המלוכה לפניו. בכל זאת היה יוצא לראות בסבלות אליו בני ישראל אשר עבדו בטיט, והיה בוכה ואומר: חבל לי עלייכם, מי יתנו מותי עלייכם. והיה נתנו כתפיו ומסיע לבני ישראל. אמר הקב"ה: אתה הנחת את השורה והגדולה והלכת לראות ב策ערם של ישראל, ונחוגת בהם מנהג אחים, חיך שאני מניח את העליונים והתחתוניים ובא לדבר עמו.

ראה משה שאין מנוחה עם ישראל, הלק ואמר לפרש: מי שיש לו עבד, אם איןו נח יום אחד בשבוע הוא מת, ואלו עבדיך אם אין אתה מניח להם يوم אחד בשבוע הם

מתים. הסכימים עמו פרעה, ותיקו להם משה את יום השבת לנוח.

כאשר היה משה בגיל 12, יצא אל אחיו וראה איש מצרי מכח ומבקש להרוג איש עברי מהicho. אחרי שבדק ברוח קדשו וראה שלא יצא מהמצרי במשך הדורות איש שעתייד להתגיר, הרגו אותו על ידי שם המפורש וטמו אותו בחול. הlek משה שב לבית המלך, והאיש העברי שב לבתו. למשך זמן יצא משה וראה שני אנשים עבריים [זוט ואביהם] רבים. הרים האחד את ידו כדי להוכיח את רעהו. עמד משה והוכיח את הרשות: "למה תהה רעך?" הם כעסו על משה והלכו והלינו לפרעה שאתמול הרוג איש מצרי.

cashomu על כד פרעה, החלטת כי יש לשים קץ ל"תעלוליyo" של משה. עד עכשו שתק על סרבנותו ועל כל מני מעשים שעשה, אך בעת שהגיע לידי שפיכות דמים לא ישתוκ עוד, אלא יעשה מעשה. מיד אמר לעבדיו: תפסו והרגו אותו. אולם כשהתפסו והכו בחרב על צוארו, נעשה צוארו כשי. כאשר ניסו שוב ושוב, נפקחה החרב על החורג והרגה אותו. רצוי להרוגו במיטה אחרת, אבל אז נתן הקב"ה בלב משה שיבורת. צעק פרעה: "תפסוوه!!" עשה הקב"ה את חלק מהרשימים הראשונים, ולא שמעו את קריאת המלך. לעומתם, הרשים ששמעו נעשו סוממים ולא ראוועו כשעבך לפניהם. ואוותם שריט שגים שמעו וגם ראו, אך לא היו די קרוביים כדי לתפוס אותו, נעשו אילימים ולא יכולו לצעק לאחרים שיתפסו אותו. בתוך כל המהומה הזאת, ברוח משה ונמלט לנפהו.

משה במדין

להיכן ברוח משה? לארץ מדין. שם, ליד הבאר, ראה את רועי הצאן של מדין מתנכלים לבנותו של יתרו. חילץ אותו משה מן הרועים ואף עזר להן לדלות מים מן הבאר. הזמין יתרו את משה לבתו, ונתן לו את בתו ציפורה לאשה. למשה נולד בן, אשר נקרא בשם "גרושים", כי אמר: "גר הייתה הארץ נכירה".

כל אותן שנים היה משה רוועה את צאן יתרו. ברכת ה' ליווה אותו שהתרבה הצאן מאד, ומיעולם לא טרפה חיית השדה מן הצאן. يوم אחד, כשהיה משה רוועה את צאן יתרו במדבר חורב, ברוח גדי אחד מן העדר. רדף משה אחריו, והנה הגיעו אליו בريقת מים ועמד לשותות. כשהגיעו משה אליו, אמר: לא ידעתני שרך היה מפני הצמא. כת עוזאי עיי הנך. הרכיבו על כתפו והיה מהלך. אמר הקב"ה: יש לך רחמים לנוהג את הצאן, ראוי לך להיות רוועה את צאנך ישראל.

התגולות ה' למשה

עוד באותו יום נגלה הקב"ה אל משה. הולך משה במדבר והנה הוא רוועה סנה - שיח קווצני מאד, הגדל בתוך מים. הסנה היה בוער באש, אך הפלא ופלא! הסנה אינו נשרפי! והמים שתחתיו אינם מכבים את האש!

מתוך הסנה אמר ה' למשה כי צעקה בני ישראל, עוניים ומכוונים, לא נעלמו מהם, וכעת הגיע זמן הנגולה. בוחר הוא בו, במשה, שילך ויושע את ישראל. 7 ימים מסרב משה העניין מכל האדם, שלא הוא יהיה השליך להוציא את בני ישראל, אלא אהרו אחיו הגדול. הרי אהרון מנהיג כתע את עם ישראל במצרים, ואין הוא משה יבוא לתפוס את מקומו! אולם הבטיח הקב"ה למשה שאחרון ישmach בכל לבו בראותו בגודלו. מלבד זאת גם הוא ישתחוף עם משה בהצלת בני ישראל. אתה תדבר אליו ותשים את הדברים בפיו, ואני אהיה עמו שניכם ווורה לכם מה תעשו. הקב"ה מורה למשה לлечת למצרים כשמטה האלוקים בידו, כדי לעשות בו אותן מופתים לעניין בני ישראל ולענין פרעה.

משה חוזר למצרים

בשעה שאמר הקב"ה למשה במדין "לך שוב מצרים", נחלק דבריו של הקב"ה לשני קולות. משה שומע "לך שוב מצרים", ואחרו שומע "לך לקראת משה המדברה". יצא משה מדין לכיוון מצרים, ואחרו יצא לכיוון המדבר. "מה' מצדי גבר כונו" - למרות שלא קבעו שום סימן ביניהם, הם נפשו בתוך המדבר הגדול. ראה אהרון את משה בגודלו ושם מאד. בזכות השמחה ששם בכל ליבו,זכה בעתיד לבדוק מיוחד - חושן - על ליבו.

"וילך משה ו אהרון ויאספו את כל זקני בני ישראל. וירבר אהרון את כל הדברים אשר דבר ה' אל משה ויעש האתת לעיני העם: ויאמו העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכל כי ראה את עניהם ויקדו וישתנו".

כאשר שמעו בני ישראל את משה, מיד האמינו לו כי הוא שליח מאת ה', וכי לחזק יותר את ליבם, עשה משה לעיניהם 3 אותות, שציהו אותו ה' לעשות. א. זرك משה את מטהו על הארץ, והנה נחפץ המטה לנחש. ב. הכנסיס משה ידו אל חיקו, והנה נעשתה היד מצורעת כשל. וכאשר הכנסיס אותה שוב בחיקו - שבת ידו ונרפא. בכך הראה הקב"ה לעם ישראל שהוא המessian והמחיה. בדרכו נחפץ המטה הדומם והמת ליצור חי, ובדבורי המת ה' את ידו של משה ועשה אותה מצורעת. ג. משה שפך מים על הקרקע, ונחפכו המים שבקרקע לדם.

לאחר שהעבירו משה ואהרון לעם ישראל את בשורת הנגולה, הם אוספים את 70 זקני העם, והולכים כולם יחד אל ארמונו של פרעה. ארמונו של פרעה היה בעין מבצר ענק ומפחד. כאשר התקרבו אל הארמון נגלה לעיניהם מהזה מעוזע: עירימה גודלה של גוויות בני אדם אשר נהרגו בגזירות פרעה. לצד העירימה היה מין 'מחנה' של בני אדם קטועי ידיים ורגלים, לצידיו 'מחנה' של בני צלובים, ולצדיו 'מחנה' של בני אדם אשר רמסו אותם בטיט. הזדעזעו הזקנים מן המזהה הנורא ונשמדו אחד אחד. כשה הגיעו אל פתח הארמון נותרו רק משה ואהרון, כולם ברחו. אמר משה לאחרון: הללו אינם מצוים מפני הקב"ה, אנו מצוים מפני הגבורה, נלך ונעשה שליחותינו אפילו הורגים אותנו.

איש לא עמד בפניהם

כאשר ראו משה ואהרון את השמירה סביב ארמונו של פרעה, הזדעזעו אף הם. גודלו של הארמון היה ענק, והוא לו 400 פתחים! 100 מכל צלבים. מרוב פחדו של פרעה שמא יירגוו, העמיד ליד כל פתח גדור שלם של 60,000 גיבורים. בנוסף לחיליהם, היו על כל פתח ופתח אריות, דובים וחיות רעות, המונעים את הכניסה לארמון. למרות השמירה המעליה, הצליחו משה ואהרון להכנס ללא בעיה! כאשר נכנסו רואו לפניהם שני כפירים אריות אסורים בכבלי ברזל. כל מי שנכנס אל הארמון, היו האריות פותחים את פיהם ומנهمים וושאנים, ונפשו יוצאת מפחד האריות. לך משה את מטהו והניפו על האריות, והנה השתחררו האריות מכבליהם, ובאו לקראת משה ואהרון בשמחה. כמוו שני כלבים נאמנים ליוו אותם עד בואם לפני פרעה, גם חוות נספחות התלוו אליהם. כאשר הגיעו לפני פרעה, כעס פרעה על השומרים, כיצד נתנו להם להכנס?! מיד העניש אותם פרעה: את חלוקם הרג, חלוקם הלקה, וחולקים פיטר מופתקדים ושם אחרים תחתיהם.

טיפול עליהם אימתה ופחד

אותו יום היה יום שמחתו של פרעה. היה זה יום המלכתו, והוא סבר שזהו בעצם יום

יצירתו אלוהים. הוא לבש בגדי מלכות, וישב על כסאו. הגיעו אליו מלכים מכל קצוות תבל, הביאו לו דורונות, ועטרו אותו שיהיה השולט בכיפה על כל המלכים. נשלחו משה ואחרון דזוקא ביום זה, כדי שיתקדש שמו של הקב"ה ברבים.

נכנסו משה ואחרון לפני פרעה כשהם עטופים, ומקלותיהם בידיהם. לא נתנו לו שלום ולא כיבדו. באotta שעלה היהתו לו בושה גדולה. קראות פרעה את משה ואחרון, נבהל מאד מפניהם, כי היה תארם כתואר מלרכי השרת, ורומים קומתם כאריזי הלבנון, וגלגלי עיניהם דומים לגלגלי החמה, וזיו פניהם צזוי החמה, ומטה האלוהים בידם, ודיברו פיהם כאש שלhabit. וכל מלכי מזרח ומערב כשראו אותם נפל פחדם עליהם. זיע ורתת וחלה Achz את פרעה וכל היושבים לפניו, והסירו כתרייהם מעל ראשם והשתחו להם.

באotta שעלה החוץ פרעה לנקייו. איזה בשותות! הרי הוא עשה עצמו אלה שאיןנו צריך לנקייו! וכאשר עשה צרכיו הזרמו לו 12 עכברים והוא נושאים אותו בכל צד מושבו, וצעק צעקה גדולה ומרה, עד ששמעו כל גזרי המלכות את צעקותיו. אולם מיד לאחר מכן חיזק פרעה את לבו וישב על כסאו, כאשרו לא קרה כלום.

דין ודברים בין משה לפרק

אמר פרעה למשה ואחרון: מה אתם רוצים? מי אתם? מנין באתם? מי שלח אתכם אליו אמרו לו: "ה' אלוקי העברים נקרא עליינו". אמר להם: וכי יש אלה לעבריים, והלווא למעלה ממאה שנה הם מתענים תחת ידי, ומפני מה לא הצל אוטם עד היום? שקרנים אתם! אם היה האלוהים שלהם מצטער על כך שהם נמצאים פה, לא היה מעכב אותם כל כך הרבה זמן, שהרי בשליל לילה אחד שעיכב אבימלך את שרה, מיד נגלה אליו והוכיחו. כל שכן בעם שלם, שהיה עליו להתגלות.

אמרו לו: דע לך שיש לעבריים אלה, אלא שהוא הניח לך עד עכשו, כדי להפרע ממך על הכל בבת אחת.

אמר להם: וכי אלוהיכם - יש לו כח וגבורה יותר ממוני, או גדולה ומלכות יותר ממוני? בכמה מדינות הוא שלוט? בכמה עיריות הוא מלך? כמה מדינות לצד? כמה ארצות כבשי? כמה מלחמות עשה וניצח? כמה חילות ופרשים יש עימם בצתתו למלחמות?

אמרו לו: אלוקינו אין במושגים שאתה מדבר עליהם, אלא כוחו וגבורתו מלא עולם, קולו חזק להבות אש, דברו מפרק הרים, קשטו אש, חיציו שלhabit, רمحיו לפיד, מגנייו עננים, חרבו ברק, חניתותיו ניצובי אש, לוחם הוא בעלי עשייה, נזח ולא ביגעה. הוא יצר את כל העולם כולו, בראשם הארץ, יוצר הרים וגבאות, ימים וכל אשר בהם. על פיו יהיו ימונו. צר את העובר במי יאמו, ומוציאו לאoir העולם. והוא זו ומperfנס את כל העולם כולו, הוא מסיר מלכים וממליך מלכים, ומלכותו לא תיפסק לעולם ולעולם עולמיים.

אמר להם: הוail ואתם אומרים כך, המתינו לי עד שאחקרו בבית גנזי בספרים שלפני. לפי שאין מלך בעולם שלא שיגר לי כתוב ודורו, ואם אמרת אתם אומרים עכשו, אמצענו באגרות של. מיד ציהו והוציאו לפניו כל אגרות וספרים שהיו בבית גנזי, ונתנים - 70 ספרים המבינים ב- 70 שפות. בדקו ופשפיו, וכיון שלא מצאו שם אמרו להם: לכו לעמיכם. לא ידעת את ה' ולא שמעתי עליו מעולם. אין אני צריך לו, שאין בראתי את עצמו, ויש לי נילוס נהדר שימושה את ארצי.

אמרו לו: שוטה, אלוהות אלו שאתה אומר מתיים הן, אבל ה' אלוקים אמת הווה, אלוקים חיים ומלאק עולם. הוא היה עוד לפני שנברא העולם והוא יהיה בסוף כל העולמים. הוא ברא אותך ברחם אמרך, נתנו לך רוח חיים, גידל אותך והושיב אותך על כסא מלכות מצרים. והוא יקח את רוחך ונפשך ממקך וישיב אותך אל האדמה שממנה לוקחת!

כעס פרעה על דברייהם, וגרש אותם מ לפניו.

למחרת, שוב נכנסו משה ואחריו לפניו פרעה ללא רשות. מיד קרא לשומרים וצעק עליהם: איך נכנסו אלו לארכני? אמרו לו: איננו יודעים, כנראה מכשפים הם, ודרכם הפתה לא נכנסו. נשא פרעה עניינו וראה אותם עם המטה, אמר: הכלב אני, כי באו אליו הללו במקלי? ושוב הקשה את ליבו ולא רצתה לשמעו לדבריהם, ובעקבות זאת הקשה את עובודת הפרך על עם ישראל יותר ויותר.

כשראה משה את המצב הקשה, חזר חזקה למדין, ואמרה: "אדני, למה הרענה לעם הזה, למה זה שלחַתָּני, ומִזְאֵבָתִי אל פְּרָעָה לְדָבָר בְּשֵׁמֶךְ הָרָע לְעַם הָזֶה וְהַצֵּל לֹא הָצַלְתָּ אֶת עַפְּךָ".

ענה לו ה': לו יציר שילחים של שבחלשים מלמעלה בחזק שבחזקם מלמטה, מי ינצח הchlש ניצח, כיון שהוא נלחם מלמעלה. עכשו - שגבור שבגבורים נלחם מלמעלה, והchlש מלמטה - על אחת כמה וכמה!

שלושה חדשניים שהה משה במדין, ואז חזר במצווי ה' חזקה מצרים. הוא ניסה לעוזד את עם ישראל בהזיכרו להם את הברית שכרת ה' עם האבות הקדושים. אולם עם ישראל מרובה העבודה הקשה והלחץ הגדול, לא היו אוזן לדבריו.

הפייה המטה לתנין

הלו כו משה ואחריו שוב אל ארמונו של פרעה ושוב נכנסו אליו ללא רשות. אמרו לו: ה' שליח אותנו לומר לך שתוציא את בני ישראל ממצרים. אמר להם פרעה: תעשו לי מופת, שעל פי אבחן את חזקו ויכולתו של האלוקים שלכם. אחריו, שקיבל על כך הכהנה מוקדמת, זרק מיד את מטהו ארץ. לאחר שהושליך המטה לארץ, אמר משה "יהי לתנין", ומיד נהפץ המטה לתנין. כך ראו כולם שה坦ין נוצר על ידי דברו של משה.

באותה שעה התחיל פרעה משחק עליהם ומרקך אחריהם כתרגולות, ואומר להם: כך אתם של אלוהיכם!! האם באתם לצחוק עליי בנוגה שבעולם - אדם מביא סחורה למקום שבו יש מחסור, ולא מקום שיש בו שפע גדול מאותה הסחורה. הנה אתה בא לעשות לי כאן כשפים, וארץ מצרים מלאה כשפים!!! האם אין אתם יודעים כלל הcessים ברשותי הם? מיד שלח פרעה והביא ילדים קטנים בני 5-4 ולקחו אף הם מקלט והפכו אותם לתנינים. קרא גם לאשתו, ואף היא עשתה כן.

אמר משה: אדרבה, אם רוצים לבחון סחורה אם היא משובחת או לא, מביאים אותה למקום שהיא מצויה בו, ואז השבח שלה ניכר יותר שהיא טובה יותר מכל האחרים. עכשו תוווכח לראות כי מעשיו של האלוקים גדולים מכל כשי מצרם.

מה עשה אחריו? לאחר שחזרו כל התנינים להיות מקרים, לקח הוא את מטהו, והנה

בלע מטה אהרון את מטוותיהם של כל חרטומי מצרים. וכך על פי שבלו מטוות רבים מאוד, נשarra צורתו כמקודם ולא השתנה. יותר מכך - דרך ההפוך, שלאחר שפה הכה سوف, חוזר הכל להוויתו הראשונה כמו שהיה קודם, כי איןו אלא "אחיזות עיניים", ואילו כאן בליית המטוות הייתה מיצאות שנות לאחר מעשה נשארו מטוות החרטומים בלועים במיטה אהרון. מיד נזדעק פרעה וכל גזרי המלכות, ופרעה תמה והתיירא: מה יקרה אם יאמר אהרון 'בלע את פרעה וכסאו', העשיו הוא בולע אותן!!

אך שוב חזק פרעה את ליבו, ולא אבה לשמו לעדרי משה ואהרון. בכל פעם אחריו שימוש יצא מ אצל פרעה, היה יבוא אליו בן עמרם אני הורגנו ואני שורפנו. וכשהיה משה נכנס, היה נעשה פרעה כמו בול עץ ולא יכול לפגוע במשה. חשב פרעה כי הוא יכול לעשות כל מה שעולה לבבו, הוכחה לו בORA עולם, שאפילו על גופו עצמו אין שולט.

יציאת מצרים

כאשר סרב פרעה לשלוח את ישראל, הביא הקב"ה עלייו ועל כל מצרים עשר מכות - יסורים קשים ומרימים, מבואר בהרחבה בחומרת "חג הפסק בהלכה ובאגדה", ובוסףם הסכימים פרעה לשלוח את בני ישראל ממצרים.

בשנת 4,448 לבריאת העולם, ביום חמישי, בחמשה עשר לחודש ניסן, יצאו בני ישראל ממצרים. "בעצם היום הזה" - בחמות היום. לא בלילה, בדרך הנගבים. אמר הקב"ה הריני מוצאים בחצי היום, וכל מי שיש בו כח למחות - יבוא וימחה.

ואומנם לא היה מי שעכבר ואפילו לא מי שימחה. אפילו הכלבים המכושפים של מצרים כיבדו את בני ישראל, ולא פערו את פיהם ולא נבחו, למרות שכל אותו הלילה של מכת בכורות, היו נובחים הכלבים ומוציאים את כל הבכורות שמתו בעבר מקריםם. המקרים גם הם לא עיכבו בעדס ולא מחו אלא ביקשו מהם שיילכו. ופרעה בעצמו ליווה אותם מעט, וביקש שיתפללו עליו ויבקשו עליו רחמים.

מחנה ענק של מעלה מ- 3,000,000 אנשים, כאשריהם מותלים גם "ערב רב" וכן צאו ובקר, גמלים וסוסים, בכמות שאינה ניתנת לתיאור - כולם יוצאים יחד.

היה זה מחזה מריהיב עין. בני ישראל, מילויו אנשים, יצאו על צבאותם, כל שבט ושבט מסודר לפי דגלו בסדר נפלא, כאילו התאמנו בצורת עמידה זו Hodoshim ארוכים. הסדר היה מופתני על אף עשרות מיליוני הבהמות שהיו עמוסות מכל טוב מצרים. עניי המקרים התרחשו מהתפעלותו שראו את בני ישראל, עבדיהם לשעבר, שהיו משועבדים בטיט ובלבניהם, חוננים לדגליהם בטקסים המלכיים, כולם לבושים בגדיים מפוארים, ומקושטים בתכשיטים יקרים שקיבלו ממצריםים. וכך הוציא הקב"ה את בני ישראל ממצרים, בזרוע נתוויה ובירד רמה!

גודול הנבאים

borai ha'olam me'ud ul meshah rabnu (במדבר יב): בְּכָל בִּיתֵּי נָאֹמַן הוּא. פֶּה אֶל פֶּה אָדַבְרַ בָּזֶה וּמְרָאָה וְלֹא בְּחִידָתֶת, וְתִמְנָתֶת ה' יְבִיט. שמות לג'יאו ודבר ה' אל משה פניהם אל פניהם, כאשר ידבר איש אל רעהו, ושבב אל הפתיחה. (וברים לד' ולא קם נבייא עוד בישראל במשה), אשר יידעו ה' פניהם אל פניהם.

זה תוכן דברי הרמב"ם (halchot yodui hamivra פ':) הפרש יש בין נבואתו של משה רבנו רבן של

כל הנביאים, לשאר כל הנביאים, שכל הנביאים מקבלים את הנבואה בחלום, ומשה רבנו מתנבא והוא עיר ועומד, שנאמר "ובבואה משה אל אלה מועד לדבר אליו, וישמע הקול מדבר אליו". כל הנביאים על ידי מלאך, ומשה רבנו לא על ידי מלאך, שנאמר "פה אל פה אדבר בו", ונאמר "וזכר ה' אל משה פנים אל פנים", ונאמר "זאת מונת ה' יביט", ככלומר שאין שם משל אלא רואה הדבר על בוריו, הוא שהتورה מעידה עליו "במראה ולא בחידות". כל הנביאים יראים ונבהלים ומתרוגגים מפחד, ומשה רבנו אינו כן, הוא שהכתב אומר, כאשר ידבר איש אל רעהו, ככלומר כמו שאין אדם נבהל לשמע דברי חבירו, כך היה כה בדעתו של משה רבנו להבין דברי הנבואה והוא עומד על עמדתו שלהם. כל הנביאים אין מトンבאים בכל עת שירצץ, ומשה רבנו אינו כן, אלא כל זמן שיחפש, רוח הקודש לובשתו, ונבואה שורה עלייו, ואינו צריך לכון דעתו ולהזדמן לה, שהרוי הוא מכובן ומזומן ועומד כמלacci השורת, לפיכך מトンבא בכל עת, שנאמר "עמדו ואשמעה מה יזהה ה' לכם". ע.כ.

משה רבנו לא ליקק דבש

מהלכים היו עם ישראל במדבר ארבעים שנה בהנחותו של משה רבנו, אך אל לנו לחשוב שמשה רבנו שהיה מלך עליהם ליקק דבש כל הזמן, כי היוربים שציערו אותו, וכמו שאמור בדברים א' יב: "אייכה אשא לבדך טרחכם ומישאכם וריבכם: הבו לךם אנשיים חכמים ונבונים וידעים לשפטיכם ואשיים בראשיכם". אמרו חז"ל: "משאכם" – מלמד שהיו בהם אפיקרים, שהיו מודברים ומרוגגים אחרים. הקדים משה לצאת, אמרו: מה ראה בן עמרם לצאת? שמא אינו שפוי בתוך ביתו. [כלומר, שמא יש לו ריב בביתו] איחר לצאת, אמרו: מה ראה בן עמרם שלא לצאת? מה אתם סבורים שאכל ושתה וישן? לא, אלא יושב הוא ויועץ עליהם עצות רעות וחושב עליהם מחשבות רעות. דבר אחר, הקדים משה לצאת, אמרו ראו בן עמרם שהקדים יצאת ללקוט את החלק הגדול [של המן]. איחר לצאת, אמרו ראו בן עמרם שאכל ושתה וישן לו. היה מוהלך באמצע הדרן, אמרו: ראו בן עמרם מוהלך באמצע [מאחר ורוצה כבוד]. היה מוהלך לצדדים, אמרו: ראו בן עמרם מוהלך לצדדים, כדי שלא עמוד מפניו. מצוה קלה שבידינו "מנני שיבת תקום, והדרת פני זקו", הוא מבקש לעקור ממנה. אמר להם עשיתי כך וכך, ולא קיבלתם עליהם. עשיתך כך וכך, ולא קיבלתם עליהם. אם כן הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידעים לשפטיכם, אולי ימצאו חן בעיניכם. (מדרש תנאים דברים א' יט)

"והיבטו אחרי משה עד בואו האוללה" – רבבי חמא אמר, לגנאי היו אומרים: ראה צוואר, ראה שוקיים, אוכל משלנו, ושوتה משלנו, וכל מה שיש לו משלנו הוא! וחברו מшибו: אדם ששלט על מלאת המשכן, והגיעו לידי אוצרות כה גדולות, אין אתה חושב שהיה עשיר? כיון ששמעו משה כך, אמר להם: חייכם משמהשכן נגמר, אני עושה עמכם חשבו, שנאמר "אללה פקדוי המשכו". (תנומה פקודי ז)

וישמעו משה ויפול על פניו. מה שמעי? אמר רב שמואל בר נחמני אמר רב יונתן, מלמד שחדרו באשת איש, שנאמר (טהילים קו) ויקנאו למשה במחנה. אמר רב שמואל בר יצחק אמר רב, מלמד שכל אחד קינה לאשתו ממשה, [שהזהיר אותה שלא תתייחד עם משה רבנו] ה' ירחם. (במדבר ר' כה יט)

מכאן יש ללמידה לכל מנהיג ציבור, קהילה וכיוצה, שאם רואה שמרוגגים אחריו ומרכלים עלייו ומצעריהם אותו, שלא יחלש ולא יפול ברווח חס ושלום, כי הלווא אפילו על משה רבנו בחירות כל נברא, שעשה ניסים כה רבים לעם ישראל: עשר המכות, יציאת מצרים, קריית ים סוף, הוריד את המן, קיבל את התורה מידיו של בורא עולם, עליה לשםים

שלוש פעמים ארבעים יום וארבעים לילה, מסר נפשו להצלם בעגל ובמרגלים ועוד. ועם כל זאת דברו עליו דברים כה חמורים, אם כן מה יאמר כל מהניג Ach. וכבר אמרו חז"ל **למנהיין הציבור וחוריית ע"א**: וכי שרה אני נוטן לכט? **עובדות אני נוטן** לכט! על כן, אשריו ואשרי חלקו של אותו מנהיג, שנושא בעול הציבור באמונה, ומוכיחים בדברי נועם באהבה וחיבבה, ועל ידי זה מצחה אותן גם בעולם הזה וגם בעולם הבא.

פתרונות של משה רבנו לעליו השלום

אמר רבי יוחנן, עשר פעמים נגזר על משה רבנו שלא יכנס לארץ ישראל אך לא נחתם דיןינו, עד שנגלה עליו בית דין הגדול ואמר לו: גזירה היא מלפני שלא תעבור, שנאמר: כי לא תעבור את הירדן זהה. ודבר זה היה קל בעניינו של משה, מפני שאמר, ישראל חטא חטאות גודלות כמה פעמים, וכיון שבקשתי עליהם רחמים מיד קיבל מני, שנאמר: "הרף ממי ואשמידם", ולאחר מכן "וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשותתו לעמו". וכן "אכנו בדבר ואורישנו", ולאחר מכן "וייאמר ה' שלחתיך בדרכך". אם כן אני שלא חטאתי ממעורי, לא כל שכן כשאתפלל על עצמי שיקבל ממני! כיון שראה הקב"ה שקל הדבר בעניינו של משה ואני עומד בתפלה, מיד קפץ עליו ונשבע בשםנו הגדול שלא יכנס לארץ ישראל, שנאמר: "לכן לא תבאיו את הקгал הזה, אל הארץ אשר נתתי לך". כיון שראה משה שנחחם עליו גור הדין, נזר על עצמו הענית, וגוענה קטינה [חקק צורת מעיל] ועמד בתוכה, ואמר אני זו מכאן עד שתבטל אותה גזירה. באottaה שעה מיה עשה משה לבש شك, ונתעטף شك, ונתפלש באפר, ואמרו שמא הגע ובתתנוים לפניו הקב"ה, עד שנזודיעו שמיים וארץ וסדרי בראשית, ואמרו שמא הגע רצונו של הקב"ה לחיש את עולמי? יצאה בת קול ואמרה, עדיין לא הגיע רצונו של הקב"ה לחיש את עולמו. מה עשה הקב"ה באottaה שעה? הכריז בכל שער ושער של רקייע וركיע ובכל בית דין ובית דין, שלא יקבלו את תפלו של משה, ולא יעלו אותה לפניו, מפני שנחחם עליו גור הדין. כיון שגמר קול תפלו של משה, קרא הקב"ה בבהלה ואמר להם למלאכי השרת, רדו בבהלה ונעלמו כל שער רקייע וركיע, שגמר קול תפלו כלפי מעלה, ובקשו לעלות את הרקייע מפני קול תפלו, שהיתה תפלו דומה לחרב שהוא קורע וחותך ואני מעכבר. באottaה שעה אמר משה לפניו הקב"ה: רבינו של עולם, גלווי יודיע לפניך יגעי וצער שהצטערתי על ממצות עד שישראל עד שיחיו מאמנים לשמה, כמה צער הצטערתי עליהם עד שקבעתה להם תורה ומצוות, אמרתי כשם שראייתי בצרתם, כך אראה בטובתם, ועכשו שהגע טובתם של ישראל, אתה אומר לי לא תעבור את הירדן הזה? וזהו שילום עבודה של ארבעים שנה שעמלתי עד שיהיו עם קדוש ונאמנו!

כיון שהגע קיצו של משה, אמר לו הקב"ה: **הו קרבו ימיך למות**, אמר לו: רבינו של עולם, לשואו דשו רגלי עברפל! **שנאמר**: **ומשה גנש אל הערפל אשר שם האלים**. לשוא רצתי לפני בניך כסוס, שאהיה רמה ותולעה?! אמר לו: כבר كنتי מיתה על אדם הראשון. אמר לו: אדם הראשון ימוות, שמצויה קלה צויתו אותו ו עבר עליה, ואולם אני לא אמות. אמר לו הקב"ה: הרי אברהם שקידש שמי בעולם, אף הוא מתי אמר משה: **אבל ברהם יצא ממנה ישמعال שזרעו מכעים לפניך**. אמר לו: הרי יצחק שפשת צווארו על גבי המזבח, אף הוא מתי אמר לו: **יצחק יצא ממנה עשו שהחריב את בית המקדש ושרף את היכלך**. אמר לו: הרי יעקב שיצאו ממנה שנים עשר שבטים ואין בהם זופי, ואף הוא מתי אמר לו: יעקב לא עלה לרקייע, ולא דשו רגליו בערפל, ולא היה כמלאי השרת, ולא דברת עמו פנים אל פנים, ולא קיבל את התורה מידך. אמר לו הקב"ה: **רב לך, אל Tosfot דבר אליו עוד בדבר הזה**.

אמר משה: רבונו של עולם, שמא יאמרו הדורות הבאים, אם לא שמצא הקב"ה במשה דברים רעים, לא היה מسلطקו מן העולמים? אמר לו: כבר כתבתי בתורתך "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה". אמר משה: אם רצונך, אכנס לארץ ישראל ולא יהיה שם שניים או שלוש שנים ואח"כ אמות? אמר לו: גזירה היא מפלני שלא תכנס שם. אמר: אם לא אכנס בחיי, אכנס לאחר מיתתך? אמר לו: לא בחיך ולא לאחר מותך. אמר לו: כל הкус הזה עלי למה? אמר לו הקב"ה: על אשר לא קידשתם אותו בתוך בני ישראל כשהוזבאתם מים מן הסלע. אמר משה: רבונו של עולם, אני יחיד וישראל שישים רבוא, הרבה פעמים חטאנו לפניך, ובקשתי עליהם רחמים ומחלות להם, לשישים רבוא מחלת, ולוי אין מוחליך אמר לו, איינו דומה גזירת ייחד לגזירת צבור... אמר לו, רבונו של עולם, עמו מכסא דין ושב על כסא רחמים ולא אמות, ועוננותי יהיו נמחלים בייסורים שתביא בגופי, ואל מתנני בחבלו של מלאך המות. אם אתה עושה כך, אגיד שבאחד לכל בא עולם.

כיוון שראה משה שאין משגיח בו, הlek אצל שמיים וארץ, חמה ולבנה, כוכבים ומזלות, הרים וגבועות, שיבקשו עליו רחמים, אמרו לו: עד שנבקש רחמים עלייך, נבקש עליינו. הlek אצל הים הגדול, אמר לו הים: בן עמרם, מה היום מיוםיכן? לא אתה בן עמרם שבאת עלי במתוך והכיתני וחלקתי לשנים עשר חלקים, ולא יכולתי לעמוד לפניך מפני שכינה שמהלכת לימינך, ועכשיו מה עלה לך? כיוון שהזכיר הים למשה, מה עשה בענורתו, צעק ובכה ואמר, בשעה שעברתני לפניך היתי מלך עולם, ועכשיו אני משתחה ואין משבחים כי. מיד הlek לו אצל מלאך שר הפנים, אמר לו בקש עלי רחמים, אמר לו: משה רבוי, תורה זה למה?! כבר שמעתי מאחרי הפרגוד, שאין תפילתך נשמעות בדבר זה! הניה משה ידיו על ראשו והיה צעק ובוכה, ואמר אצל מי אל לבך רחמים?

אמר הקב"ה למשה: שתי שבועות נשבעתני, אחת שתומות ואחת לאבד את ישראל. לבטל את שתihanاي אפשר, אם תרצה אתה לחיות ויאבדו ישראל, מוטב. אמר לו משה: רבונו של עולם, בעלילה אתה בא עלי, יאבד משה ואלף כי יצא בו, ואל יאבד אחד מישראל. ובכל זאת המשיך משה להתחנו ואמר: רבונו של עולם, רגילים שעלו לركיע וקבעו את השכינה, ודיינים שקבעו את התורה מידך, ילחכו עפרא... אמר לו הקב"ה למשה, כל הצער הזה שאתה מצטרע, למה? אמר לו: מתירא אני מלמדך המות. אמר לו הקב"ה, איןני מוסרך בידיו. אמר לו: רבונו של עולם, יוכבד אימי שהצטערה עלי בחיה, עוד תצטער במיתתי אמר לו: כך עלה במחשבה, וכך מנהגו של עולם, דור דור ודורשיין, דור דור ופrensוי, דור דור ומנהיגו, עד עכשו היה חלקך לשרת לפנוי, ועכשו נטلت אתה חלקך, והגיעו שעה של יהושע תלמידך לשרת.

אמר משה: רבונו של עולם, מפני מה אני מת? אם בשביל כבודו של יהושע, יכנס יהושע לשරחה ולגдолה ואני אצא. אמר לו הקב"ה: האם תעשה לו כמו שהיה עשו לך? אמר לו: כן. מיד הפסיקו משה והlek אחר יהושע, וקרא לו 'רב' יהושע. נתירא יהושע מאד, אמר, וליאתת קורא רבבי! אמר לו משה ליהושע, רוץ אתה אחיה ולא אמותי אמר לו כן. אמר לו, וכי לא טוב לך שאחיה באפוי שאתנהג לתלמידיך? ואם ישכח לךஇ זהה דבר בתורה, אני מלמדך, אבל קבל עלייך שאחיה ועשה לך כמו שהיה עשו לך. אמר לו יהושע: משה רבוי, כל מה שתגזר עלי אני מקבל, בשביל שאראה פניך. התחיל משה רבוי עליו השלום לעשות ליהושע את כל הכבוד שהוא עווה לו יהושע.

בבוקר עמד משה והשכים, והיה יהושע יושב ודורש, עמד משה וכפף קומתו, והניה ידו

על פיו, ונתעלו עיניו של יהושע ולא ראה אותו. הلقו ישראל אצל פתחו של משה ללימוד תורה, שאלו: משה רבינו היכן הוא? אמרו להם, השכימים לפתחו של יהושע, הلقנו ומצאוהו בפתחו של יהושע, והיה יהושע יושב ודורש, ומה עומד. אמרו לו ליהושע, מה זה שמשה עומד אתה יושב? כיון שהרים עיניו וראהו, מיד קרע את בגדיו וצעם ובכתה, אמר רבי אודוני אבי, למה אתה מחייבני ומענישני. אמרו לישראל למשה: משה רבינו, למදנו תורה. אמר להם: אין לי רשות. אמרו לו: אין לנו עוזבים אותך. יצאה בת קול ואמרה להם: למדנו מיהושע. קבלו עליהם לישב וללמוד מיהושע. ישב יהושע בראש, ומשה מימינו, ובני אהרן משמאלו, והיה יהושע יושב ודורש בפני משה.

אמר רבי יונתן: בשעה שאמר יהושע, ברוך שבחר בצדיקים, נטלו כללי החכמה ממשה ונתנו ליהושע, ולא היה יודע משה, מה יהושע דרש. אחר שעמדו ישראל מהישיבה, אמרו לו: משה, בא לך את התורה, אמר להם: אני יודע מה להסביר לכם. והיה משה רבנו עליו השלום, נכשל ונופל. באזתעה שעלה אמר משה: רבונו של עולם, עד עכשו בקשתי חיים, עכשו הררי נפשי מסורת בידיך. כיון שהשלים נפשו לימותה, התחיל הקדוש ברוך הוא מפייס, אמר לו: בעולם הזה הנהגת את בני, אף לעתיד לבא - על ידך אני מנהיג אותך.

עד כאן נשarra למשה שעה אחת לחיות. אמר הקב"ה למלאך גבריאל צא והבא נשמו של משה. אמר לפניו: רבונו של עולם, מי שהוא שkol כנגד ששים רבו, איך אני יכול לראות במותיו?ומי שיש בו דברים אלו, אך אני יכול לעשות לו קצבי? אמר הקב"ה למיכאל: צא והבא נשמו של משה. אמר לפניו: רבונו של עולם, אני הייתה לו رب והוא היה לי לתלמיד, ולא יכול אני לראות במותו. אמר הקב"ה לס"מ הרשע, צא והבא נשמה של משה. מיד לבש כעס וחור חרבו ונגעטף אכזריות, והלך לקראתו של משה. כיון שראה את משה שהוא יושב וכותב שם המפורש, וזהר מראהו דומה לשמש, והוא דומה למלאך ה' צבאות, אחותו חיל ורעה, אמר: ודאי שאין המלאכים יכולים ליטול נשמו של משה, ולא מצא פתחון מה לדבר עם משה.

אמר לו משה לס"מ: אין שלום ה' לרשעים, מה אתה עשה כאני אמר לו: ליטול נשמתך באתי. אמר לו: מי שלח אותך? אמר לו מי שברא את כל הבריות. אמר לו: אין אתה נוטל נשמי. אמר לו: כל בא העולם נשماتם מסוריהם לידי. אמר לו: יש בי כח יותר מכל בא הארץ. אמר לו: מה כח? אמר לו: אני בן עמרם שיצאתי מעמי אמי מהול, ובו ביום שנולדתי היהתי מדבר, והלכתי ברגלי, ודברתי עם אבי ואמי אפלו שעדיין לא ינקתי הלב. וכשהייתי בנו שלשה חדשים התנבאתי שעתיד אני לקבל תורה מתוך להבי אש. וכשהייתי מהלך בחוץ, נכנסתי לארכונו של מלך, ונטלתי כתר מעל ראשו. וכשהייתי בנו שמונים שנה, עשית אותות ומופתים במצרים, והוציאתי ששים רבוא לעניין כל מצרים, וקרעתني את הים לשנים עשר קראים, והפכתי מי מרעה למתוקה, ועליתי לשמיים, והתוכחהתי עם המלאכים, וקבלתי תורה של אש, ודרתني תחת כסא אש, ודברתי עם הקב"ה פנים בפנים, ונכחתי בפמלייא של מעלה, וגלית סודותיהם לבני אדם, וקבלתי תורה מימינו של הקב"ה, ולמדתני אותה לישראל, ועשיתי מלחמה עם סיחון וועג שני גיבורי עולם, שכשידר המבול לא הגיעו המים לקרקsolיהם מפני גוביהם, והעמדתי חמה ולבנה ברום עולם, והכיתים במטה שבידי והרגתים, מי יש באין עולם שיוכלו לעשות כדי לרשות מכואן, לך ברוח מלפני, אני נתן נשמי לך. מיד חזר ס"מ והשיב דבריו לפני הקב"ה. אל הקב"ה לס"מ: לך והבא נשמו של משה, מיד שלף חרבו מתערrah, ועמד על משה. מיד קץ עליו משה, ונטל את המטה בידו, שחקוק בו שם המפורש, ופגע בו בס"מ בכל כוחו, עד שברח ס"מ, ורץ אחורי משה בשם המפורש ונטל קרן הווו מבין עיניו, ועייר את עיניו. [יש בדברים סודות עמוקים ואין כפושים]

יצאה בת קול ואמרה למשה: הגעה השעה שתפטר מון העולם. אמר: המתינו לי שאברך את ישראל, שלא מצאו ממוני קורת רוח כל ימי, מפני אזהרות ותוכחות שהייתי מוכחים. התחליל לבך כל שבט ושבט בפני עצמו, וכיון שראה שנטקצרה השעה, כללים כולם בברכה אחת. אמר להם לישראל: הרבה צערתי אתכם על התורה ועל המצוות, ועכשי מחלו לי. אמר לו: אדוננו רבנו מחול לך. אף ישראל אמרו לו: רבנו משה, הרבה הצענוך והרבינו عليك טורה, מחול לנו. אמר להם: מחול לכם. אמרה לו בת קול: הגיעו רגעים שאתה נפטר בהם מן העולם, אמר: ברוך שמו חי וקיים לעד ולעולם עולמים. אמר לישראל: בבקשה מכם, כתשכנסו הארץ זכרו אותה ואת עצמותי. אמרו לישראל: אווי לו לבן עמרם שרצ לפניו כסוס, ונפלו עצמותיו במודבר.

עד כאן נשאר למשה עוד רגע לחיות, יצתה בת קול ואמרה: הגעת סוף מיתתך. אמר משה לפניו הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, זכור אותנו היום שנגנית עלי בסנה ואמרת לי, לך ואשלחך אל פרעה והוציא את עמי בני ישראל ממצרים. זכור אותנו היום שהייתי עומד על הר סיני ארבעים ימים וארבעים לילה, בבקשתה ממך אל ת מסרני ביד מלאך המוות. יצאה בת קול ואמרה לו: אל תהיירא, אני בעצמי מטפל בכך ובקבורתך! באotta שעיה עמד משה, וקידש עצמו כשרפים, וירד הקדוש ברוך הוא משמי שמיים העליונים, ליטול נשמתו של משה, ושלשה מלאכי השרת עמו, מיכאל וגבריאל זוג-ז'-אל. מיכאל הצע מיתתו של משה, וגבריאל פרס בגד של בוץ [מפני פשתן] מראשותיו, זוג-ז'-אל מרגלותיו. מיכאל מצד אחד, וגבריאל מצד אחד, אמר הקב"ה למשה: השקו עיניך זה על גב זה, והשקי עיניו זה על גב זה. אמר לו, הנה ידך על החזה, והנית ידו על החזה. אמר לו, הקף רגליך זה על גבי זה, הקיף רגליו זה על גבי זה. באotta שעיה קרא הקב"ה לנשמה מתוך גופו, אמר לה: בת, מאה ועשרים שנה קצבתיך היוטך בגופו של משה, עכשו הצע קצץ לצתת, צאי אל אחרתי. אמרה לפניו: רבונו של עולם, יודעת אני שאתה אלה כל הרוחות וכל הנפשות, נפש החיים והמתים מסורים בידך, אתה יצתרני, ואני נתתני בגופו של משה מהה ועשרים שנה. ועכשו, יש גוף טהור בעולם יותר מגופו של משה, שלא נראה בו רוח סרוcharה מעולם, ולא רמה ותולעה? لكن אני אוהבת אותו, ואני רוצה לצאת ממנו. אמר לה הקב"ה: נשמה, צאי אל תakhir, ואני מעלה אותך לשמי השמיים العليונים, ואני מושיבך תחת כסא כבודך אצל כרובים ושרפים וגודדים. אמרה לפניו: רבונו של עולם, בבקשתה ממך, תניחני בגופו של משה. באotta שעיה נשקו הקב"ה, ונintel נשמתו בנשיקת פה.

ולא נתעסק איש בקבורתו, לא ישראל ולא אחד מה מלאכים, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו שנאמר: ויקבר אותו בגיא הארץ מואב. ומפני מה נCKER בחוצה לארץ? כדי שbezochto, גם המתים שבחווצה לארץ יהיו. ואימתי נפטר משה? ב-ז' באדר, זכוותו תננו علينا ועל כל ישראל, Amen. (מודרש רביה דברים, ואתנחן. אוצר המדרשים ערך משה)

﴿ אהרון הבחן ﴾

מצחה הרבים

בנביא מלacci בז נאמר: "תורת אמת היתה בפייה, וועליה לא נמצא בשפטיו, בשלום ובמישור הילך אתי, ורבים השיב מעוז". "תורת אמת היתה בפייה", זה אהרון שלא טימא את הטהור ולא טיר את הטמא. "זועלה לא נמצא בשפטיו", זה אהרון שלא אסר את המותר ולא התיר את האסור. "בשלום ובמישור הילך אתי", זה אהרון שלא הרהר אחר מידותינו של הקב"ה, כדרך שלא הרהר אברהם אבינו. "ירבים השיב מעוז", זה אהרון שהסביר את הפוושים ללימוד התורה. היה אהרון קשור חבל של ברזל

במונטגיו, ומהزر על כל פתחי ישראל, וכל מי שאינו יודע לקרות קריית שמע, לימדו קריית שמע.ומי שאינו יודע להתפלל, לימדו תפלה.ומי שאינו נכנס בגופה של תורה, היה מלמדו. [ולא אהרן בלבד, אלא כל המלמד תורה ברביס לישראל לשם שמים, ואני נושא פנים לעשר ולענין, אלא מלמד את כולם כאחת, מתוך כך הקב"ה מוחם עליי, ונונן בו רוח חכמה ובינה וдуיה והשכל, ונונן חלקו עם שלשה צדיקים אברהム יצחק ויעקב]. ספרא שמיי פרשה א.ילקוט שמעוני פרשת אהרי תקעט. הנה דבר אליו זו)

אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומרקבן ל תורה

שפָל רוח היה אהרון, מנוי? שאין לך שפל רוח יותר ממי שהוא רודף שלום. חשוב בדעך, היאך אדם רודף שלום, אם איןנו משפיל רוחו והולך?! הא כיצד, אם היה אדם מקלל את אהרון, היה אהרון אומר לו שלום. אם היה אדם מריב עמו, היה שותק. אם רבו שני אנשים, הוא משפיל רוחו והולך אצל זה ומריצה אותו על זה, וכן לזה, שכן היה אומנותו של אהרון הצדיק, כשמשמע על שניים שהיו ריבים זה עם זה, הולך אצל אחד, ואומר לו שלום לעידך רבי, והוא אומר לו שלום לעידך רבי ומורי. מה מבקש מורי כאן? והוא אומר: "פלוני חברך שלח אותי לפיסך, הוא כה מתחרט על מה שעשה לך! ושורי הוא בצער גדול ואומר: אווי לי, איך איש את עני בחברי, בשותתי ממנו, שהרי אני הוא שפגעתתי בו וחטאתי כנגדו הלוואי ויסכים להשלים עימי ולסלוח לי!" כך היה אהרון יושב אצלו עד שהיה מוציאה כל קנאה והקפדה שיש בלבו על רעהו. מיד אותו האש היה מהחרה בדעתי, וכי כזה צדיק בא אליו לפיסנסי. היה אומר לאח瞳, רבי, אני הוא שצערת את חברי. לאחר מכן, היה אהרון הולך אצל החבר, ואומר לו גם כן לדברים הללו, עד שאף הוא היה מוחל וסולח בלב ונפש. וכשנפשו השניים זה עם זה, מיד חיבקו ונשכו זה לזה, ושב השלום לשורר בינויהם.

אם שמע אהרון על בעל ואשתו שעשו מריבה ביניהם, היה הולך אצל הבעל ואומר לו, שמעתי שהיא לך ריב עם אשתק, אם אתה מגרש אותה, ספק תמצא כמותה ספק לא תמצא. וגם אם אתה מוצא כמותה, אם תריב אותה, היא תאמר לך, לך עשית גם לראשה. וכך היה העשאה שלום ביניהם, וכשנולד להם בן, היו קוראים אותו 'אהרון' על שמו. ועל זאת היה כל ישראל אנשים ונשים אוהבים אותו. כלה רבתי פרק ג הלכה א.ילקוט שמעוני מלאי ב (תקף)

כאשר היה אהרון מהלך בדרך, היה מאיר פנים לכלום. גם כאשר נפגש עם אדם רע או ריש, היה אומר לו 'שלום' בסבר פנים יפות. וכאשר אותו אדם ריש היה מטאוה לлечת ולעבור עבירה, היה אומר לעצמו: אווי לי, היאך איש את עניי ואראה את אהרו?! מתביש אני ממנו, שהרי הוא כה מתענין בשלומיי וכך היה אותו איש מונע את עצמו מלעbor עבירה. זה שנאמר: וربים השיב מעוזו, שהשיב פושעים לתורה. (אבות דרבי נתן יב ג. ספרא שמיי א)

כך זכו עם ישראל באזכותו של אהרון הכהן, שהיתה אהבה ואחותה שרואה ביניהם, והקב"ה בכבודו ובעצמו הלק' עליהם והשרה עליהם את שכינתו.

אהבת אחיהם אמיתית

כבר מENTIONO של אהרון, אהב את משה אחיו, בדברי המדרש: "והנה נער בוכה" - נער זה אהרון, מלמד שהיה אהרון עומד וובכה, בשעה שלקחו את משה אחיו ליאור. (ילקוט שמעוני שמוטות סוף)

בשעה שציווהו הקב"ה למשה במדין, לך שוב מצרים ותבשרם על הגואלה, סרב משה, שלא הוא יהיה השלים להוציא את בני ישראל, אלא אהרון אחיו הנגדל. שהרי אהרון

מניגו כתע את עם ישראל במצרים, ואיך הוא יבוא לתפוס את מקומו?! אולם ידע בורא עולם שאין אהרו מיצר כלל ואדרבה שמה הוא, והרגע הקב"ה את משה והבטיחו שאחריו ישמה בכל לבו בראותו בגודלותו, שנאמר: "וראך ושםם בלבבו". ועל טוב וטוהר לבו של אהרו שמה בגדות אחיו, זיכרו הקב"ה ללבוש אורמים ותומים, שנאמר: "והי על לב אהרן". שמוטר רביה פרשה נא

"וזיאמר ה' אל משה ואל אהרן באָרֶץ מִצְרַיִם לְאֹמֶר: דְּבָרָו אֵל כָּל עַדְתִּישָׁרָאֵל לְאֹמֶר" – (שמוטר יב א) אמר רבי יeshme'uel: וכי שניהם מדברים היו, ומה תלמודו לומר דברו? אלא כשהיה משה מדבר, היה אהרן מרכזינו אוזנו לשמעו באימה, ומעלה עליו הכתוב כאילו שומע מפי הקב"ה. רבי שמעון בר יוחאי אומר: משה היה חולק כבוד לאחראן ואומר לו: למדני. ואחרון היה חולק כבוד למשה ואמרו לו: למדני. והיה הדיבור יוצא מביניהם כאילו שניהם מדברים. (מקילתא דברי ישמעאל בא – מסכת זפקה פרשה ט)

חכם איינו מדבר לפני מי שగדול ממנו בחכמה ובמנין, זה משה, שנאמר: "אהרן את כל הדברים אשר דבר ה' אל משה, ויעש האותות לעיני העם". וכי מי ראוי היה לדבר משה או אהרן? משה, שהרי משה שמע מפי הגבורה, ואחרון שמע מפי משה. אלא כך אמר משה: אפשר שדבר במקום שאחוי גדול ממנו עומדים הם? לפיכך אמר לו לאחראן דבר. וכך נאמר: "וזידבר אהרן את כל הדברים אשר דבר ה' אל משה". (אבית רבי נתן ר' לוי)

פתרונות של אהרן הכהן עליו השלום

אמר הקב"ה למשה: עשה טובתך ואמור לו לאחראן על מיתהו, מפני שאני בוש לומר לך לו. מה עשה משה? השכיט בבוקר, והלך לו אצל אהרן, התהילה קורא: אהרן אחי. ירד אליו אהרן. אמר לו אהרן: מה ראית להשכיטים ולבוא אליו היוס? אמר לו משה: הלילה למדתי איזה דבר בתורה והתקשתיתי בו, לכך השכמתי ובאתני יצאך לדבר עמד בזה. אמר לו, ומהו הדבר שהתקשתית בו? אמר לו: אני יודע מה היה הדבר, אלא אני יודע שבספר בראשית הוא, הבא אותו ונקרא בו.לקח ספר בראשית וקראו בו, ועל כל קטוע אמר: יפה עשה ויפה ברא הקב"ה. וכיוון שהגיגו לבריאות הראשון, אמר משה: מה נאמר לאדם הראשון, שהביא מיתה לעולמו? אמר לו אהרן: משה אחי, לא תאמר כן, שנראה חילתה שאין לנו מקבלים علينا גזרת אלוקים! והלווא אפילו אדם וחווה, שיציר כי פיו של הקב"ה הם, והקב"ה השיאם יחד, ועשה להם יג' חופות בגין עדו, עם כל זה נאמר להם למות, שנאמר כי עפר אתה ואל עפר תשוב". אמר לו משה: וכי אנחנו לא הגענו למועלות גודלות, שאני שלטתי במלאכי השרת במתנו תורה, ואתה שלטת במלאך המות ועוצרת את המגפה, ולא סופנו להיות לך?! וудין לא היה אהרן מבין את הרמז. והיה משה מתבאיש לומר לאחראן, הגיע זמנך להפטר מן העולם. אמר משה: אהרן אחי, רצונך לבאר לי מה שנאמר באברהם אבינו? אמר לו כן. אמר לו, נאמר באברהם: "וְאַתָּה תָּבֹא אֶל אֲבוֹתֵיךְ בְּשָׁלֹם, תִּקְרַב בְּשִׁבְתָּה טוֹבָה". וудין לא היה אהרן מבין.

אמר לו משה: אהרן אחי, אם יבוא הקב"ה ויאמר לך כי בעוד עשרים שנה תמות, הייתה מתקבלת את הדברים באהבה? אמר אהרן: צדיק הדין, נאמנו הוא עלי. אמר לו משה: ואם יאמר לך כי אין לך לחיות אלא עוד חמיש עשרה שנה, מה הייתה אומרי? אמר לו: צדיק הוא וצדיק דינו. הוסיף ושאל: אם היה אומר לך כי נפטרו לך עוד עשר שנים? עוד חמיש שנים? ועוד שנה אחורי? השיב אהרן וענה: צדיק הוא וצדיק דינו! אמר לו משה: ואם יאמר לך הקב"ה כי היום הזה אתה מותי אמר אהרן: צדיק הוא וצדיק

דיננו, ברוך הגוזר. אז אמר לו משה: אהרון אחיך, אחרי שקבלת גזירת המיתה בחוץ לארץ, נעלם אל הר החר. מיד הגיעו עצמותיו של אהרן, אמר לו אהרון: שמא בשבייל הוא הדבר? אמר לו: כן, מיד נגרעה קומתו. אמר לו משה: מקובל לך למות? אמר לו כן. מיד עלו משה, אהרן ואלעזר להר החר לעיני כל ישראל.

"אילו היו יודעים ישראל שעולה אהרן למוות, לא היו מונחים אותו לעלות, והוא מבקשים עליו רחמים". כיון שעלו להר החר נפתחה להם מערה, ומצאו שם מיטה העשויה בידי שמים, ומונורה של שבעה קנים למרתאותיה.

התחליל משה להפיט את בגדי הכהונה שעל אהרן מקרטליו, כדי להלביש בהם את אלעזר. וכשהיה משה מפשיטו, היה ענן הכבוד עולה ומכסה אותו. אמר לו משה: מה אתה רואה? אמר לו איני רואה כלום אלא שענן הכבוד מלבלש את אבריו שאתה מפשיט. הפיטו עד ירכו, ועלה ענן הכבוד וכסה אותו. הפיטו עד צווארו, אמר לו: אהרן אחיך מה אתה רואה? אמר לו עד עכשו לא ראיתי כלום, אלא שעלה ענן הכבוד וכיסה אותו עד צווארי. כיון שהפיט את כלו כסא הענן את כלו, והיה משה קורא: אהרן אחיך, מה היא מיתמתם של צדיקים? היכן אתה? אמר לו איני כדי לומר לך, אלא הלוואי שקדום זמנו הייתה בא לב烷. אחר כך ירד הקב"ה ונטל נשותו בנשיקה, שנאמר: "על פי ה'", והוא משה ואלעזר מנשקיים את אהרן, משה על לחיו אחד, ואלעזר על לחיו אחד. כשהראה משה היין מת אהרן, נתואזה משה למיתתו.

וכיוון שמת אהרן ונתעלם מהם, ירדו משה ואלעזר, והוא כל ישראל עומדים וחרדים ומצפים לראות את אהרון, מפני שהוא אוהב שלום וויזע שלום. נכנס השטן בינויהם, והתסיט את כל ישראל על משה ואלעזר. תפושים כל ישראל, אמרו היכן הוא אהרון? אמר להם משה: גנוו הקב"ה לחיי העולם הבא. אמרו: אין לנו מאמינים לך, היין יכול מלאך המתות לפגע באדם שעמד נגד מלאך המתות ועצרו! שמא אמר לך דבר שלא כהוגן, וגזרת עליו מיתה? אם אתם מביאים אותו, מוטב, ואם לאו, אנו נסקול אתכם! באותו שעה נחלהו ישראל בשלוש כתות, אחת אומרת: משה הרג את אהרון, מפני שהיא מתקנא בו. ואחת אומרת: אלעזר בנו הרגו, מפני שהיא מבקש לרשות את הכהונה הנזוליה. ואחת אומרת: דרך שמיים מטה. באותו שעה בתפלת ואמר: רבונו של עולם, הוציאנו מון החשד. מה עשה הקב"ה? אמר למלאכי השרת, פתחו את המערה והוציאו את מיטתו של אהרן אוהבי, והגביהו אותה ברומו של עולם, כדי שידעו ישראל ולא יזקקו את משה ואת אלעזר. הגביהו מלאכי השרת את מיטתו ברומו של עולם, והקב"ה הולך לפני המיטה ומספיד עליו, ומלאכי השרת עונבים אחרים: תורה אמרת הייתה בפיחו וכו'. וכיון שראו ישראל את מיטתו ברומו של עולם, והקב"ה ומלאכי השרת מספידים אותו, מיד עמדו כל ישראל מגדלים ועד קטנים וספדו עליו מספד גדול, ובכו עליו בכיה גזולה, שנאמר: "זיבכו את אהרן שלושים יום כל בית ישראל", אפילו נשים. ולא נשים בלבד, אלא היו נוננים טיט וופר בילדים הקטנים ובוכים,קיימים מה שנאמר: כל בית ישראל. אמרו: 80,000 בחורים קרואים בשם 'אהרון', יצאו אחר מיטתו, מאהבתם אל אהרן, שבאו לעולם בזכותו שעשה שלום בין אביהם ואם.

וכיוון שראה משה כבודו ושבחו של אהרן, שמייתו נתונה ברומו של עולם והקב"ה ומלאכי השרת מקיפים אותו ומספידים אותו מספד גדול, היה יושב וובכה, אמר אווי לי שנותרתי לבודי, כשמת אהרן התעסקנו בו אני ובנו, ועמננו לפני מיטתו, אני מה תהא עלי מי יעמוד עלי בשעת מיתה? לא אב ולא בן, לא אח ולא אחות, מי יבכה עלי? באותו שעה השיבו הקב"ה, ואמר לו: אל תירא, הרני עומד בעצמי וקוברך

בכבוד גדול, שנאמר: "ויקבר אותו בגיא". וכשם שלא שلط מלאך המות באחרון אלא מות בנשיקה, כך אתה לא ישלוט בכך מלאך המות, ותפטר בנשיקה. מיד התysiיבה דעתו של משה. אשריהם הצדיקים שהקב"ה בעצמו מספסם, שנאמר: "וכבוד ה' יאסף". ולא עוד אלא שמלacci השרת יוצאים לקראותם, ושמחים בהם, ומקבלים אותם בסבר פנים יפות, ואומרים להם: בואו לשalom. וילקוט שמעוני כתkt תשסז. כל רבתינו פרק ג הלכה א. מעס לעוזי

פטירתו של אהרון הכהן עליו השלים, הייתה ביום ראש חדש אב, זכותו תנן علينا ועל כל ישראל, אמן.

๘. יוסף הצדיק

הבן יקיר לי

רחל אמרנו עליה השלום הייתה עקרה כמה שנים, עד שפנתה אל ה' בתפילה ותאמर: "ה' אלוקים זכרני נא ופקדני, שמע נא את תחינתי לפניך, וראית את עניי וננתת לי בנים אחת השפחות, ולא אשמע חרפתי עוד". וישמע אלוקים בקול רחל, ותلد את יוסף, ותאמר: יוסף ה' לי בן אחר.

אהב יעקב אבינו את יוסף יותר מכל בניו, מאחר ונולד לעת זקנותו, וגם כי היה זרייך וחכם במותו, ועל כן, כל ההלכות שלמד בבית מדרשים של שם ו עבר מסרו לו. גם ריחם עליו, מאחר והתייחסו מאמו בהיותו בגיל שmono שנים, لكن הווסף לו אהבה על אהבותו ועשה לו כתנות פסים, שPsi היה היו עשויים מבד משוי מיום אחד.

התיחסותו המינוחית של יעקב אבינו ליעוסף בנו, גרמה ריחוק בין יוסף לשאר האחים. אף שני תלמידיו של יוסף, הוסיפו לאחיו קנהה ושנאה עליו. כי בחלומו הראשון חלם, שכל האחים אספסים אלומות של חיטים בשדה, ומטאום כמה וניבבה אלומתו, וכל האלומות השתחו לאלומתו. ובחלומו השני חלם, שהשתמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחו לו, הבינו אחיו כי מחשבותיו שהוא מלך עליהם, והם יהיו לו לעבדים ושתחחו לו, כמו שנאמר: "ויאמר לו אחיו, המלך תמלך עליינו, אם משל תמלך בנה, וויספו עוד שנא אותו, על חלמונו ועל דבריו". אך כשיעקב שמע את חלומו, אמר נער ביעוסף בפני אחיו, כמו שכותוב: "ויגער בו אחיו, ויאמר לו: מה החלום הזה אשר חלמת, הבוא נבואה אני ואפק ואחיך להשתקחות לך ארץך". אבל לבבו שמר את הדברים, והמתין לראות אם יתקיימו החלומות, כי דאה ברוח הקודש שעתדים הם להתקיים.

עלילת העילות וסיבת הסיבות

"מה גדוו מעשיך ה', מאי עמכו מחשבותיך!" - מבקש היה הקב"ה לקיים את דבריו אשר אמר לאברהם בברית בין הבתרים (בראשית טו יא): "וילע תצע כי גור יהיה וויעד הארץ לא לך... ",cdcוי לקיים גזירה זו היו חייבים יעקב ובניו לרשות למצרים, אפילו כשהם כפוטים בשלשלאות של ברזל ובគולרים, ואולם לא עשה הקב"ה כך, אלא חשב היאך להורידים בכבודו, והביא עלייה שיאhab יעקב ליעוסף יותר מאשר בנוי, ושנאוהו אחיו, וימכרוו לישמעאלים, ווירידוו למצרים, וישמע יעקב שיעוסף חי במצרים, ואז ירדו יעקב ובניו בשביילו.

למה הדבר דומה? לפרה שמקשים להוליך אותה עם המחרשה שתבעוד בשדה, אך היא מסרבת ומונעת את העול מצווארה. מה עשו? נטלו את בנה ולקחו אותו למקום החרישة בשדה, והיה העגל גועה. שמעה הפרה את בנה גועה, מיד הלכה בעל כורחה

בשביל בנה. כך הקב"ה היה מבקש לקיים גזירות "ידעו תדע", והביא עלייה לכל אלו הדברים, ועל ידי כך ירדו למצרים ופערו את החוב. (גנחווא ישב ג-ד)

בבית פוטיפר

כשהגיע יוסף למצרים, מכrhoתו לעבד לפוטיפר. וייבוא יוסף אל בית פוטיפר וישראל אותו באמונה, ולא היה זה שמו של הקב"ה ממשיו של יוסף. וכשהיה נכנס לשמשו, היה אומר בלחש: "רבון העולם אתה הוא בטחוני, אתה הוא פטרוני, תנני לחן ולהחסד ולרחמים בענייך, ובעניינו כל רואי, ובעניינו פוטיפר אדוני". ופוטיפר שאלו: מה אתה לוחש, שמא כשבים אתה עושה לי? והוא שיבבו: לא, אלא אני מתפלל לה' שאמא צחן בענייך. אמר לו פוטיפר: מבקש אני לראותו, אמר לו יוסף, הריח החמה היא אחד מכמה שימושים שלו, ואני אתה יכול להסתכל בה, והיאך תוכל להסתכל בכבוזיו? אמר לו הקב"ה לヨוסף, בשבייל בבודך אני מראה לו את השגחתך שיבין שאין זה כיושף, שנאומו: "וירא אדונו כי ה' אתו".

כשהיה יוסף מוגע לאדונו קונדייטו, הוא אמר לו מה מוגת לי? הוא אמר קונדייטו, אמר לו אדון, פסיננטו [משקה אחר משובח יותר] אני רוצה, ופתאום היה נחפץ הקונדייטו לפסיננטו. הוא אמר יי' אני רוצה, ונחיה יי'. הוא אמר יי' מבושל אני רוצה, ונחיה מבושל. וכן על המים, וכן על כל דבר ודבר, שנאמר: וכל אשר הוא עושה, ה' מצליה בידו. כיון שראה אדון כן, מסר את כל המפתחות בידו, ולא היה בודק ועוקב אחריו כלל. אך כיון שראה יוסף את עצמו שהוא ברשות עצמו ועשה את כל אשר יחפוץ, התחליל אוכל ושותה וمسلسل בשערו, ואומר: ברוך המקום שהשכךני בבית אבי. אמר לו הקב"ה: אביך מתאבל عليك בשק ואפר, ואתה אוכל ושותה וمسلسل בשערך? הרי אני מגלה לך את הדוב, זו זילכה, אשת פוטיפר שתהא מצירה לך.

יוסף הצדיק עומד בניסיון גודל

ותsha את אדונו את עיניה אל יוסף, ותבוא לפתוויו יום יום במשך שנה שלימה, וכשהיתה מדברת עמו, היה מרכין את פניו למיטה הארץ, כדי שלא להביט בה. מה עשתה? לkahha ברזל והנינה מתחת לזקנו, שאם ירכין פניו היה הברזל מכחו, וاعפ"כ לא שמע אליה. אמרה לו למה אין אתה שומע לי, וכי בגלל שאשת איש אני, הרי איז אדים יודע בנו? אמר לה: אפילו הפניות שלכם אסורות לנו ליהודים, קל וחומר שאת אשיש שאסורה. והיתה משדרתו בכל יום ויום בדברים, ומחליפה שלוש חליפות בגדים בכל יום, בגדים שלבשה בבוקר, לא לבשה אותן בחצאי היום, ובבחצי היום לא לבשה בערב, כדי שייתן עניינו בה. פעם אחת נתקבעו המצריות ובואו לראות את יופיו של יוסף, מה עשתה אשת פוטיפר? לkahha אתרוגים וכיבודה לכל אחת ואחת מהן, ונתנה סכךין לכל אחת, וקראה ליוסף שיעמוד לפנייה. מרוב שהיה שקוות ביופיו של יוסף, לא שמו לב שהיה חותכות את ידין והתמלאו דם. אמרה להן, ומהائن בשעה אחת כך, אני שבכל שעה רואה אותו על אחת כמה וכמה.

"אין אתה מוצא נאמן גדול מיווסף, שהוא בן שבע עשרה שנה ולא נחשד על העריות".

מנגה היה לאנשי מצרים, שכאשר נהר הנילוס עולה על כל גודתו ומשקה את מצרים, אותו הימים, מביאים כל שיר וזבחים בהמות לנילוס, והמלך והשרים וכל העם הולכים לשם. אך יוסף מה לו ולעבודה זרה, لكن נשאר בביתו. ניצלה זליכה הזדמנות זו, ואמורה להם שהיא חולה ואני יכולה לבוא, ונשארה בבית. שוב ניסתה לפתוויו, אך יוסף לא שמע לה. כשהראתהכו, תשפחו בגבוזו, אך מיד ברוח ממנה ויצא החוצה. כיון שראתה

שלא שמע לה, התחליה להקים צעקות, ראו מה עשה לי העברי זהה. וכשבא בעלה פוטיפר, אמרה לו: בא אליו העובד העברי, וכשבצעקתי, עזב את בגדו אצלי וברח החוצה. כשהשמע פוטיפר כך, רצה להורגו, אמרה לו אשתו אל תפסיד את ממוֹנֵך, תנינה אותו בבית הסוחר עד שתמכרחו לעבד, ותקח את ממוֹנֵך. אך כל זה לא עשתה אלא כדי שישאר יוסף חי ואולי יתרצה בה. אז ציווה פוטיפר את אנשיו להוכיח את יוסף מכות נמרצות, ויצעק יוסף אל ה' ויאמר: "ה' אלוקים אתה ידעת כי אני נקי מכל הדברים האלה, ומה אמות היום על שקר בידי הערלים הרשעים האלה". שמע ה' את תפלתו ויעשה לו נס.

תינוק היה לפוטיפר בגיל 11 חודש, ופתחה ה' את פיהו, וידבר לפני אניי פוטיפר, ויאמר להם: "מה לכם באיש הזה, ועל מה תעשו לו את הרעה הזאת, שקר אמי זליכה דוברת וכזב תאמר, וכך וכך היה הדבר". וישמעו האנשים את דבריו הילד ויתמכו 매우ן, יוכל לדבר וידום. ופוטיפר נכלט מאד מדברי בנו התינוק, ויצע שלא להוכיח עוד את יוסף. ויקחחו לשופטים, וישפטו את יוסף לחובשו בבית האסורים.

אך בכל זאת לא חדרה אשת פוטיפר מדבר אליו, גם בהיותו בבית האסורים. והיתה מאימתם עליו: הריני מעוררת את עיניך, והוא אומר לה: ה' פוקח עירום. הריני כופפת את קומתך, והוא אומר לה: ה' זוקף קופפים. כאן תהא מיתתך בכבלים, והוא אומר לה: ה' שומר את לה: ה' מתיר אסורים. אני מוכרת אותך בארץ רחוקה, הוא אומר לה: ה' שומר את גרים. ואף נתנה לו אלף כרכרי כספ, ולא רצה לשמוע אליה. (תנומה ושב ה, ט. במדבר רבה יד. מדרש שכל טוב בראשית לו. ספר השיר. יומא לה ע"ב)

לאחר שתים עשרה שנה שקצב הקב"ה ליוסף להיות בבית האסורים, חלים פרעה מלך מצרים שני חלומות שכל חרוטומי מצרים לא הצליחו לפרטם, עד שקראו ליוסף והוציאו מהבית האסורים ופטרו לפרעה, כתוב בתורה בפרש מקץ. וכאשר התפעל פרעה מדבריו של יוסף, שהיה בן 30 שנה בלבד, מינה אותו למשנה למלך. כמו שתכתוב בראשית מא לט"ז. ויאמר פרעה אל יוסף אתרי הורדיע אלהים אותך את כל זאת, אין גבוי וחייב במוֹך: אתה תריה על ביתך, ועל פיך ישך כל עמי, רק המכסא אנדל מפּעַן: ויאמר פרעה אל יוסף, ראה נתני אותך על כל ארץ מצרים: ויסר פרעה את טבעתו מעל ידו ויתנו אותה על יד יוסף, וילבש אותו בגדי יש, וישם רבד החזב על ציארו: וירכב אותו במרכבת המשגחה אשר לו, ויקראו לפניו אברך, ונתנו אותו על כל ארץ מצרים: ויאמר פרעה אל יוסף אני פרעה, ובלוּךיך לא ירים איש את ידו ואת רלוּ בכל ארץ מצרים. שילם הקב"ה ליוסף שכרו, מודה כנגד מודה, כיצד? הוא שלט במצרים, לפיכך נעשה שליט, שנאמר: **וַיֹּסֶף הָוָא הַשְׁלִיט**. הוא לא שמע לה, לפיכך המליך הקב"ה על מצרים כולה, והיו כולם נשמעים לדבריו, שנאמר: **לְכוּ אֶל יוֹסֵף**, אשר יאמր **לְכֶם תַּעֲשׂו**. פיו לא נשק בעירה, לפיכך: **וְעַל פִּיךְ יִשְׁקֵךְ בְּלַעֲפִי**. הוא אמר לה, אין גדול בבית הזה ממוני, כדי להדיחה מעליו, לפיכך: **אַתָּה תָּהִיא עַל בֵּיתִי**. הוא לא תפסה בידיו, לפיכך: **וַיִּסְרֶר** פרעה את טבעתו מעל ידו, ויתנו אותה על יד יוסף. הוא עזב בגדו בירדה, לפיכך: **וַיַּלְבֹּשׁ** אותו בגדי יש. הוא לא הרכן צווארו לעבירה, לפיכך: **וַיִּשְׁמַע** רבד החזב על צווארו. הוא לא רכב עמו, לפיכך: **וַיַּרְכֵּב אָתָּו בְּמִרְכַּבְתַּת הַמְשֻׁנָּה** אשר לו. היא קראה לאנשי ביתה על כך, לפיכך: **וַיִּתְנוּ** אותו על כל ארץ מצרים.

יוסף אף התבך בברכה מיוחדת במיניה: **"בֶן פּוֹרַת יוֹסֵף, בֶן פּוֹרַת עַל עַיִן"** – הוא שולט על העין, ואין העין שלטת בו. גם בניו התברכו: **"וַיַּדַּגֵּו לְרֹוב בְּקָרְבַּתְּאָרֶץ"** – כשם

שהדגים שבין, המים מכיסים אותם, ואין העין שולות בהם, אף זרעו של יוסף, אין עין הרע שליטה בו. זכינו שנתרכנו כל עם ישראל בזכותו של יוסף, גם מי שלא בא משפט יוסף, שהרי נאמר בתהילים: "галת בזורע עמוק בני יעקב וויש סלה" - כל עם ישראל נקראים בני יעקב וויש, כיוון שעקב הוליד, יוסףכלכל את אחיו ואת כל בית אביו.

ומודיע זכה יוסף לברכה זו התשובה בהמשך הפסוק: "בנות צעדה עלי سور" – שבשעה שעלה יוסף לגדרה והומליך על מצרים, היו בנות מצרים עלות על החומה ומסתכלות בו, וכל אחת הייתה זורקת לעברו תשתייטים ואבני טובות כדי שיטכל בה, אך הוא שמר את עיניו ולא הסתכל באף אחת מהן. "עין שלא רצתה לאוזן במה שלא שלה, עין הרע לא תשלוט בה". (נראות רבה צ ג במדרב רבה פרשה יד)

"יוסף ירד למצרים, וגדר עצמו מון העrhoה, נגידרו ישראל בזכותו". ויקרה רביה לב ח

יוסף נתן לכל היהודי היהודי את העוז והכוח להתגבר על צרכו ולהיות קדוש. כפי שצינו הקב"ה: "קדושים תהיו, כי קדוש אני ה' אללהיכם" ויקרא ט ט – מפרש רשי: "קדושים תהיו, היו פרושים מן הערוות". הקב"ה מצפה מכל אחד מבניו שייהיה קדוש, וישתמש בגופו בקדושה ובטהרה, כיאה לבנו של מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא!

וכן אמרו חז"ל: "יוסף מהיחיב את הרשעים", כלומר: אין אדם שיכל להצדך שיצרו תקפו, שהרי יוסף כבר נתן את הכח לכל יהודי שלא לatta ליצרו לשלוט עליו. תעמודו לנו זכותו של יוסף, שנזכה תמיד לעבוד את ה' בקדושה ובטהרה, אמן.

๔- דוד המלך ♀

נתיב של יסורים

דוד המלך – מיללים אלו מעוררות בנו רגש טמייר של CISOFIM וקדושה, של שירה וזמרה, ודבקות לכב"ה. "פרקתי בְּרִית לְבָחֵרִי נְשֶׁבַעֲתִי לְדִיד עֲבֹדִי" ותהלים ט ט – כך אומר הקב"ה. דוד הוא המלך הנבחר ביועני הקב"ה, אשר למעןו מבטיח לנו הקב"ה כי ישלח לנו את משיח צדקו. וכך אנו מתפללים שוב ושוב: "בעבוריך עבדך אל תשיב פנוי משיחך". (תהלים קלב ז)

אולם האם יודיעים אנו, איךו דרך עבר דוד עד שנוכחו כולם לראות במעלו? באלו ניסיונות התנסה? אלו יסורים ורדיפות עברו עליו עד שהגיעו למלוכה, וגם במשך תקופת ממלכתו, עד שהuid על עצמו (תהלים ט ט): "יבפי משערות ראשיו שנאי חנס".

נססה לעמוד על מעט מקורות חייו המאלפים של דוד המלך, נעים זמירות ישראל.

ישי – ירא חטא

בבית לחם גר איש מורים מעם, גדוול בתורה וביראת שמים, הלוא הוא יש, בנו של עובד, נכד לבועז ורות. ששה בנימ נולדו לישי, ואני כמותם צדיקים בכל בית לחם, גבורים במלחמה של תורה, וראי ה'. עיני ישראל כולם היו נשואות לבית זה, שבודאי ממוני יצא המלוכה לעם ישראל.

יש – ירא חטא היה. ומוגדל חרודתו מפני כל שמן של חטא, עלה בלבו ספק לעת זקנותו. אמר: שמא חס ושלום לא כיונו בעז ובית דין אל ההלכה, וחס ושלום לא הינה ראייה סבטי רות לבוא בקהל ה'. אם אכן כך – מואבי אני, ואיך דר אני עם אשתי, שבת ישראל כשרה היא? כאשר עלתה מחשבה זאת בלבו, מיד החליט לפרש ממשה. ואכן, שבת ישראל כשרה היא!

בעבור מספר שניים, בהם היה פרוש מאשתו, אמר יש: אין נאה לאדם לשחות ולא נשא. מה עשה? לקח שפחה כנענית שהיתה בبيתו, ואמר לה: הרי את משוחרת על תנאי, אם כשר אני לבוא בקהל ה' – הרי את משוחרת וגורת, והתהי לי לאשה כדת משה וישראל. אך אם פסול ומואבי אני – הרי איןך משוחרת, ונשארת את שפחה כנענית, המותרת להנשא למואבי.

מווזר הינו לאהוי

אשת יש, נצבת בת עדייל, שהיתה צדקה מאוד, הצעירה צער רב על שצדיק זה, בעלה, פרש ממנה, והיתה רוצה להעמיד ממנה עוד ילדים. ראתה השפחה בצער האשאה, פנתה ואמרה לה: עשי כמו המעשה שעשתה לאה, שנישאה ליעקב תחת רחל אחותה ללא ידיעת יעקב. אף את תבואי במקומי, מבלי שישי ידע על כך.

אכן עשתה אשת ישי עצת שפחתה, והתחלפה עמה ללא ידיעתו של ישי כלל. התעבירה אשת יש, וכעבור תשעה חודשים ילדה בן. הצעיר ישי צער רב, הוא חשב כי בן זה ממאור הוא חס ושלום, שהרי פרוש הוא מאשתו כבר כמה שנים, וכייד נולד הבן הזה!!

ששת הבנים של ישי קנו את קנאת ה' ורצו להרוג את הבן ה"מזר". אמר להם יש: הניחו לו, ולא תוציאו לעז עלייכם. אולם היה הولد מאוס ועובד לכם, ועל ידי כך לא יתעורר בעם ישראל, ולא יבוא בקהל ה'.

אותו בן, מי הוא היה? – לא פחות ולא יותר מאשר דוד המלך.

הוא שאמר דוד בתהילים: (טט ט): "מווזר הינו לאהוי ונכרי לבני אמי".

הרתקת מידעי מפני

תינוק היה דוד, וכבר עמד על דעתו וידע את כל אשר אותו. עוד כשהיה תינוק בערישת לחsha לו אמר: טהור אתה בני, קדוש מرحם. אל יפול לך עליך ביסורים המיצפים לך! קבל אותם באהבה והישעו על ה'!

גדל דוד מעט, ועיניו ראו את המחיצה המבדילה בין לבין יתר אחיו. אמרו חכמים: ישנו גודל בכל עמו היה, וכל מקום שהוא מגע אליו, היו אנשים רבים יוצאים לקראותו ומלווים אותו בכוניסתו וביציאתו. כל בניו חשובים היו כמווה, אף הם היו מכובדים בעיני העם. רק דוד הקטו, רחוק היה מכלום ומאוס.

ראו כל העם שאחוי דוד מרחקים אותו, אמרו: ודאי יש דברים בו. שימושות רבות הילכו על דוד הקטו, וועלילות רבות טפלו עליו. "ישחו בו ישבי שער ונגינות שوتן שבר" (תהלים טט יט). תחילת היו העליונות רך בגדר ספק, אולם כאשר ראו כי אין אחוי דוד מכחישים אותו, הפכו העליונות לודאיות. כל איש ישראל "ידע" על "חסרונותיו" ו"מעשי הרעים", וכבר לא היה איש חושש לפגוע בכבודו. אמרו כולם: הכלמתו של דוד – זהו כבודו של בית יש. אם מקורבו מואסים בו, אנו ודאי צריכים למאוס בו

ולרחק אותו. את "קלקלתו" היו תולמים כולם במקור קדמוני: הרי מורות המואבה הוא בא: נראה כל צדクトו של בועז יוצאה בישוי וששת בניו, וכל ה"פסולת" של רות - דבקה בדור.

ידע דוד על שום מה מוחקרים אותו, והבין כי כוונתם לשם שמיים. אמר: לא אוטי הם מתעניינים, כי אם את העוזן. הוא לא נטר להם شيئا, ואף הוסיף עליהם אהבה בסתר לבבו.

צמאה נפשי לאלוקים

לא מצאו אחיו ובית אביו מנוחה מדויק, עד שהחליטו כי הטוב ביותר הוא, שילך לרעות את צאן אביהם במדבר.

מרוחק מביתו ומבודד מכל עמו, מצא דוד פורקן לנפשו במדבר הצעיר. שם, רחוק מקרבת בני אדם, יצא לבקש לו קרבת אלוקים. אדם הנמצא בתוך חברת אנשים - פעומים שקשה לו להתענג על דבקות בה. תמיד טרוד הוא באהבת הבריות, שואה הוא למצוא חן בעיניהם, מוטרד הוא מאותם אלה שונים אותו ומתנכלים לו. אולם דוד - פניו הוא מטרידות אלה. כל ליבו ובשרו מוננים לאל חי, "וְאַנִי קָרְבֵת אֱלֹהִים - לִי טוּב!!", כל תעוגות העולם הזה - נחשבים בדעתו כאין וכאפס לעומת התעוגות האמיתית על ה'. "טוּב לִי כִּי עוֹנִיתִי - לְמַעַן אֶלְמַד חֻקִּיךְ" - שמה דוד ביסורי ומודה עליהם, שבludeיהם לא היה זוכה לדבקות כה גדולה באלוקים חיים.

שאול מלך ישראל

ובינתיים - מה קורה ב"דרג המדייני" של ישראל? באotta תקופה היה שאול מולך על ישראל. הוא נבחר למורת שלא היה משושלת המלכות של שבט יהודה, אלא משבט בנימין. ומדוע? רצה הקב"ה שיקום מלך משפט בנימין וילחם בעמלק. כי עמלק מזערע של עשו היה, ובשעה שהשתחו יעקב אבינו ובניו לעשו, בנימין עדינו לא נולד ולא השתחו רשותה זהה. אמר הקב"ה: יבוא שאול הבא מבנימין, וילחם בעמלק הבא מעשו. אף יעקב אבינו ברך את בנימין: "בָּנֵימִין זָאֵב יִטְרֵף" - ממנו יצא המלך שאול, שילם בעמלק.

מצות מחיית עמלק

ואכן פונה שמואל הנביא אל שאול ואומר לו (שמואל א טו א - ט):
 "אתני שלח ה' למתחך למלך על עמו על ישראל. ועתה שמעו לך דברי ה': כה אמר ה' צבאות פָּקַדְתִּי את אֲשֶׁר עָשָׂה עָמֵלָק לִשְׂרָאֵל...עַתָּה לְךָ וְהַפִּיכָתָה אֶת עָמֵלָק וְהַחֲרִמָתָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוּ, וְלֹא תִחְמַל עַלְיוֹ וְהַמְתַהֵ מאיש עד אֲשֶׂה מְעוּלָל וְעַד יוֹנֵק מְשׂוֹר עַד שָׁה מְגַכֵּל וְעַד חִמּוֹר".

שאול מצותו להילחם בעמלק ולמהותו כלל, עד שלא ישאר לו שום זכר. אולם שאול החטא את המורה: "וַיַּחֲמַל שָׂאֵול וְהָעָם עַל אֶגֶג וְעַל מִיטָב הַצָּאן וְהַבָּקָר" (שם ט) - שאול מרחם על הצאן והbakar ומותיר אותם, ואף את אגג מלך הוא מותיר בחיים.

קריעת המלוכה מעם שאול

בעקבות כך, פונה הקב"ה אל שמואל הנביא ואומר לו (שם יא): "קְמַמְתִּי בַּי הַמְלָכָתִי אֶת שָׁאֵול לְמֶלֶךְ, פִּי שֶׁב מִאָתָרִי וְאֶת דָּבְרֵי לֹא הַקִּים". ובציווי ה', פונה שמואל אל שאול

ואומר לו (שם כח): "קָרַע ה' אֶת מְלֹכִיות יִשְׂרָאֵל מֵעַל הַיּוֹם וַיָּנַתֵּה לְרַעֵד הַטּוֹב מִפְּנֵךְ" בעקבות כך שלא קיימת את דבר ה' במלואו, תס תפקייך מלך, ותחתיך ישב אדם הרاوي למולכה יותר מכך.

לאחר מעשה זה, ממשיך שאול עדין להיות מלך בפועל, ואולם הקב"ה מכין כבר את מלכותו של המלך הנבחר, משושלת המלכות של שבט יהודה. מיהו אותו מלך נבחר, אשר אותו ראה ה' כראוי למלוך על עמו ישראל תחת שאלות?

מלך משפחחת ישו

זאת מגלה הקב"ה לשימוש הנביא מיד בהמשך (שמואל א ט א): "וַיֹּאמֶר ה' אֶל שְׁמוֹאֵל: עַד כֹּתְּיַ אֲתָּה מַתְאַבֵּל אֶל שָׂאֹל וְאַנְּיִ מַאֲסְתֵּיו מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל. מִלָּא קְרֻנָּךְ שְׁמוֹן וְלֹךְ אֲשֶׁלְחָךְ אֶל יְשִׁי בֵּית הַלְּחֵמי, כִּי רָאִיתִי בְּבָנָיו לִי מֶלֶךְ".

אכן, חושב שמואל, רואה היא משפחתו החשובה של ישו, שמננה תצא מלכות לישראל. שבעת ילדי מוכתרים בתורה וביראת שמים ובכל מידה טובה, ודאי ראויים הם למלכות.

הולך שמואל הנביא אל העיר בית לחם, כשבידו "קרן השמו". היה זה כלי מיוחד, שהיה שמור במשכן באוהל מועד, ומועד למשיח מלכי יהודה. אולם שמואל חשש ששאל ישמע על המלכת המלך החדש, ויתפס אותו כ"מורד במלכות", ולכן בעצת ה' הוא לוקח עמו עגלת בקר, ומודיע לאנשי בית לחם כי הוא בא לעיר כדי ליזוח זבח לה'.

האדם יראה לעיניים

אל האב מאמין שמואל את ישו ובניו. כל הבנים מגיעים חז' מודוד, כמובן. דויד נמצא במדבר, רועה את הצאן, ואף אחד לא חושב לרוגע כי יש להביא את הבן המאוש והמורחק למעמד נכבד זה. מיד כשmagui'im הבנים, רואה שמואל את אליאב הבכור, שהוא בעל קומה והזרת פנים של מלכות. אמר שמואל בלבו, בודאי הוא ההנו ביותר למלוכה, ורצה להמליכו.

אמר רבי יצחק: נטל שמואל את קרן השמו, ובא ליצוק על ראש אליאב. וברח השמו לאחריו. אמר הקב"ה לשימוש: "אֶל תִּפְטֶל אֶל מְרַאֲהוֹ וְאֶל גְּבַעַת קֹמֶתּוֹ, כִּי מְאַסְתִּיחָהוּ... **פי האדם יראה לעיניים והוא יראה ללבב!**" - לא באליאב חפצתי לי למלך? כי האדם מתרשם ממה שרואות עיניו, ואולם הקב"ה רואה דוקא את פנימיות הלב, ויודע מיهو הרاوي באמות.

מעביר ישি את בנו השני - אבינדר - לפני שמואל, אולם גם אבינדר לא נבחר. לאחריו עבר הבן השלישי שמעא, ולאחריו כל אחיו, אולם באף אחד מהם לא בחר ה'. פונה שמואל אל ישי ושותאל אותו: "הַתִּפְנוּ הַגּוֹעֲרִים!!", האם איוו לך בן נסיף, הרי הקב"ה אמר לי בפרוש שאחד מבנייך יבחר! עונה ישי ואומר: "עוֹד שָׁאָר הַקְּטָטוֹ, וְהַגָּה רְגָה בְּצָאן" - אכן "נסאר" לי עוד בן, נחשב הוא כמו "שיראים" [שראיות], איןנו חשוב הוא כמו כל אחיו, רועה הוא את הצאן במדבר.

ויקחו ממלכות צאן

"וַיֹּאמֶר שְׁמוֹאֵל אֶל יְשִׁי: שְׁלַח וְקַחַנִּי כִּי לֹא נִסְבֵּט עַד בָּאוֹ פָה" - שמואל, ששמע כי

הקטן הוא רועה צאן, מבין כי אכן ראוי הוא להיבחר, כיוון שהוא מבודד מהבלתי העולם הזה, ומתבודד עם אלוקיו בשדות.

אמרו רובינו: אין הקב"ה נוטן גודלה לאדם, עד שהוא בודקו בדבר קטן. דוד רועה צאן היה לאביו, ומסר את נפשו כדי לשומר על צאנו. מה היה עשו? בשעה שהיה מגיע זמן המרעה, היה כולה וסוגר את הצאן. תחילתה היה משחרר את הגדיים הקטנים והחלשים, והם היו אוכלים את ראשי העשבים, שהם החלק הרך ביותר. לאחר מכן היה מוציא את התישים הזרים שיאכלו את אמצעם של העשבים, שהם חלק קשה יותר בעשב. ולבסוף היה מוציא את הצערים והחזקים, להם הותיר את העשב הקשה ביותר. אמר הקב"ה: מי שהוא יודע לרעות את הצאן, ולדאוג לכל אחד כפי כוחו, יבוא וירעה את צאן – עם ישראל. וזה שנאמר בתהילים ויה ע"ז: **"וַיִּבְרֶא בָּרוֹד עֲבֹדוֹ וַיַּקְרֹתֶהָ מִמְכְּלָאת צָאן... לְרֻעּוֹת בַּיּוֹקֵב עַפְוֹ וּבִיְּשָׁרָל נְחַלְתּוֹ."**

אדמוני עם יפה עיניים

מיד שלחו להביא את דוד מן המדבר. רואה אותו שמואל והנה הוא "אדמוני עם יפה עיניים וטווב ראיי" (שמואל א ט. ב). היו בדוד שתי תוכנות מנוגדות: מצד אחד – "אדמוני", ומצד שני – "יפה עיניים וטווב ראיי". האדמוניות היא תוכנה של שיפיכות דמים, ואילו "יפה עיניים" היא תוכנה של טוב לב ומיזמות נאצלות. לכן הפסוק מכנה את דוד בשם: "עדינו העצני". שבשעה שהוא יצא למלחמה, היה מקשה את עצמו עצם. ובעעה שהיה יושב ועובד בתורה, היה מעדן את עצמו כתולעת רכה.

היה שמואל חושש שהוא שופך דמים כמו שעשו, גם לעליו נאמר "אדמוני". אמר לו הקב"ה: "עם יפה עיניים" – ככל מה שהוא עשו, הכל לפי דעת תורה. לפני כל מלחמה היה נועץ בסנהדרין, שהם "ענין העדה".

ועל כן "קום מישחו כי זה הוא!" מה שנראה איינו אלא בגלי, אבל אני בוחן ליבות וכליות יודע שככלuously ותוכנותיו מופנים וمفועלים לשם שמיים, ויש לו פנימיות וכוחות נסתרים.

בשם קדשי משחתיו

מיד לקח שמואל את קרן השמו, ובא ליצוק על ראש דוד. והנה, אומרם חז"ל, השמו רץ מעצמו וניצוק בראש דוד! נקרשו טיפות השמו על הראש, וניצזו כאבני טבות ומרגליות. ובתום המשיחה, חזר קרן השמן להיות מלא כתהילה. אותה שעה עמדה 'נצח' אשת ישי וגילתה את הסוד, וידעו כולם כי דוד כשר וישראל מלכות.

באותה שעה אמר דוד ותליס קיו שא: "אַזְּדָךְ כִּי עֲגִיתָנִי, וְתַּהֲיֵ לִי לִישִׁעָה" – אוטם עינויים שהתחunnyתי עד כה, היו לי לבסוף לישועה ונחמה. יש, שהבין עכשו למפרע את כל מה שקרה, אמר: "אָבְנֵ מְאָסָה הַבּוֹנִים – הִיְתָה לִרְאֵשׁ פָּנָה!".achi דוד אמרו: "מֵיאַת ה' הִיְתָה זֹאת, הִיא נִפְלְאַת בְּעֵינֵינוּ". ושמואל בשמחתו, שהחונבא שיוושע דוד את ישראל מיד אויביהם, אמרו: "זֹה הַיּוֹם עָשָׂה ה' גִּנְיָה וְגִשְׁמָה בָּוּ".

"וַתָּצַלְחֵ רֹום ה' אֶל דָּוד" – מהו הtoutourה בדוד רוח מיוחדת של קדושה, נבואה וגבורה. רוח הקודש שרתה עליו, ובהשראתה גם התחל דוד לשורר את מזמוריו התהילים.

"ז'רין ה' סְרֵה מַעַם שָׁאֹל וּבְעַתְתוֹ רִיחַ רְעוֹה מִיאַת ה'" - אין שני מלכים משמשים בכתיר אחד! כיון שנמשח דוד למלך, הוסרה משאול רוח ה', ובאה עליו רוח בער. אותה רוח ה' קפיצה ועברה משאול אל דוד. התחליל דוד לעלות מעלה מעלה, ושהוא החול להדרת. על דוד צלהה רוח נבואה, ושהוא סורה ונסתלקה השכינה.

דוד מנגן לפניו שאל

כשראו עבדי שאל את מצבו הרע, חיפשו עצה לעזרו לו ולרפאתו. אמרו לו: יביאו לפניו המלך איש מנגן בכינור, ובעת שתהיה על המלך רוח רעה, ינגן המנגן לפניו, ובכך ייטב למלך. הסכימים שאל לעצטם, וביקש כי יחפשו לו איש מיטיב לנגן.

"ויענו אחד מן הנערים ויאמר: הנה ראייתי בן לישי בית הלחמי, יודע לנו וניבור חיל, ואיש מלכחה ונבון דבר, ואיש תואר וה' עימו" שמואל א י"ג - אמרו חז"ל: אותו נער שדיבר היהשמו "דוֹאָג", וכל דבריו לא היו אלא בלשון הרע. הוא שיבח את דוד שבחחים רבים, שאיננס שיכים נגנינה, שכובנותו לרעה, להכennis קנהה בלב שאל. ואכן כשם שעאל על מעלותו של דוד נחלשה דעתו והתתקנא בו.

שולח שאל לישי שישלו לו את דוד, "ז'יבוא דוד אל שאל ויעמוד לפניו ויאהבהו מאוד... והיה בהיות רוח אלוקים אל שאל, ולקח דוד את הכינור וניגן בידו... וסירה מעליו רוח הרעה". לא הכניר בלבד היטיב את רוח שאל, אלא גם דוד עצמו, על ידי חן מעלותו ואור נפשו, היה מנעים זמירות ה' לפניו שאל, שאין לאדם להתייאש בשום מצב, אלא להישען על קונו ורוועו - "ה' רועי לא אחשר, בנאות דשא ירביצני, על מי מנחות יהלני". כך הביא דוד נחמה ועידוד לשאל, וחתighbב מאוד בעיניו.

גלית הפלישתי

שמעו הפלשתים, אויבי ישראל, על מצבו וחולשתו של המלך שאל, והחליטו לנצל את ההזדמנות. הם נאספו למלחמה, אולם הפעם רצו להעמיד פנים כאילו אינם מעוניינים בשפה דמים. הם שלחו את גיבורים - גלית: "זיעמד ויקרא אל מערכת ישראל ויאמר להם למה תצאו לערך מלחמה הלויא אני הפלשתי ואתם עבדים לשאל ברז לכם איש וירד אליו" - תבחרו לכם גיבור שילחם בי, ואם הוא ינצח אותו - נהיה כולנו עבדים לכם. אך אם אני אנצח אותו - תהיו אתם לנו לעבדים.

במשך ארבעים ימים, בוקר וערב, יוצא גלית ומשמי דברי חירופים ועזות נגד הקב"ה. רואים ישראל את מראהו הנורא והםבעית - בריון בגובה לעלה משלושה מטרים, חמוץ כולו מכף רגל ועד ראש, ומוציאו בכליו זין. שומעים הם את דבריו הנועזים - "ויהתו ויראו מאד". לאחר שרורה רוח ה' משאול המלך, אחוז את העם בחד וחללה, ולא היה בהם איש שהען להילחם נגד גלית.

דוד בשדה המערכת

והיכן היה דוד כל אותו הזמן? האם לא שמע את דברי הנאצה והחוצתה? אכן דוד לא היה במערכה באותו ימים. בזמן שהוא שאל בשופי ובצלילות הדעת, היה דוד הולך חוזרת לאביו לדרות את הצאן ולשםו. גם בימי מלכחתה אלו שחה הוא עם אביו ועם הצאן, כי המנהג בישראל היה שמקל משפחה יוצאים הגדולים להלחם, ואילו הקטנים נשארים עם אביהם, בפרט אם הוא זקן.

"ודוד הוא הקטו, ושלושה הגדולים הלכו אחרי שאול" - אף על פי שכבר נמשח דוד

למלך, לא גבה ליבו ולא רמו עיניו. דוד הוא הקטן, שהוא מקטינו עצמו תמיד.

כעbor ארבעים ימי מלוכה, שיעיר ישי כי כלתת הצדקה מכליהם של בניו הנמצאים בשדה הקרב, ולכן שלח את דוד לשפק לאחיו מזון. מיד מילא דוד את שליחות אביו, הוא הפיקד את הצאן ביד שומר נאמנו, ומיהר לлечט אל אחיו.

עוד הוא מדבר עם אחיו ודורש בשלומם, והנה יוצא גלית כמידי יום, ומתחילהחרף ולגדף מערכות אלוקים חיים. מזעדיע דוד מן העוזות והחוכמה של גלית, ורוח קנאת ה' בוערת בלביו. הוא שומע את אנשי הצבא של ישראל אמרים זה לזה בפה: הראותם את האיש הזה, שעולה לחרב את ישראל?! אפללו שאלו פוחד ממנה, והוא הבטיח כי האיש אשר יכננו - יעיר אותו המלך עשר רב, ויתן לו את בתו לאישה, ואף ישחרר את כל בית אביו ממשי המלך.

דוד, שרצה שיביאו אותו לפני פניו שאול, כדי להציג לו להלחם בגלית, עשה את עצמו כמותניין בכרזיו שהוציא המלך. הוא הלה מאיש לאיש, שאל שאלות וזראה התעניינות. ואכן, עוברת השמואה כי דוד מעוניין להלחם בגלית, והוא מובה לפני שאול.

גם את הארי גם את הדוב הכה עבדך

עומד דוד לפני שאול ומספר לו: רועה צאן אני, ובאחד הימים באו אל העדר ארי, עם שני גורי יחד עם דוב ושני גורי. הם לקחו מהן העדר, ואני מיד רדף אחרייהם, תפסתו ושיסעתני אותם, וגם את הארי תפסתו בזקנו והכתי אותו, וכך הצלתי את השה מבין שנייהם. ואם כן בקשתاي שטוחה לפניך: "ויהיה הפלשתי הערל הזה כאחד מהם, כי חרב מערכות אלוקים חיים!".

ובאמת כיצד היה בכוחו של דוד להלחם בארי ובדובי את כוחו קיבל הוא מכח הנבואה ורוח ה' ששרה עליו לאחר משיחתו בשמי.

כאירוע לדוד מעשה זה עם הארי והדוב, אמרו: וכי מה אני חשוב, שהכיתי את החיות הרעות האלהי אלא ודאי מאת ה' הייתה זאת, לרמזו לי שעתידה לבוא צרה על "שה פזרה ישראל", והם עתידים להינצל על ידי. דוד בענותונטו לא גילה את הדבר לאיש, אלא שמר זאת בלבו, ואף עשה לעצמו תוכורת תמידית: כששחת דוד את אותו השה, הפשית את ערו ועשה ממנו בגדי, והיה לבוש בו תמיד. רק עכשו בהתייצבו לפני שאל, הוצרך דוד לספר ולגלות את הסיפור, כשהוא מראה לשאול את כנף בגדו שעשויה מעור השה.

לא בחיל ולא בכח

כששמעו שאול את דבריו האמורים של דוד, הוא אומר לו: "לך, וזה יהיה עמדך!". הוא הלביש את דוד בבגדי המלחמה שלו - כובע נחושת, שרירן וחרב. היו אלו בגדים שניטו להרchipם ולהצרים כפי הצורך. ניגש שאול אל דוד להתקין עליו את המדים באופן שיתאימו למידתו, אבל להפתעתו ראה שאין צורך בזה - הבגדים התאימו בדיקם מידתו של דוד. ראה זאת שאול, וקנאה עברה בלבו. הוא חשש שהוא יש כאן רמי שאף כתרו הולם אותו, והכנסיס בדוד עין הרע.

הרגיש דוד בדבר, ולכן הסיר מיד את הבגדים. הוא אמר לשאול: "לא אוכל לлечט באלה, כי לא נסיתתי" - איןני מלומד בכלי קרב ובmdi מלוכה, נוח לי יותר בבגדיו

הרגילים. דוד אף ראה בלבישת בגדים אלו - חסרונו בבטחון בבורא עולם. הפלישתי סומך על כל זינו ושריוינו, ואילו הוא דוד ילש עז וגבורה ובטחוון בה. לוקח דוד את מקלו בידו, בוחר לו חמשה אבני נחל חלקות מאד ושם בתרמילו, וכך הוא פונה להילחם בפלישתי הענק.

באבוד רשיעים רינה

רואה גלית הפלשתי והנה נער מתקרב לקראותנו. והנער איןיו מזוינו ואיןיו משוריין, רק מקל בידו, ותרמיל רועים על שכם. חרחה לו מאוד על כך שעושים לנו "צחוק" לעג וקס ומחתלים בו, והוא פונה אל דוד בкус: "הכלב אונכי כי אתה בא אליו במקלות!!" אמר לו דוד: "אתה בא אליו בחרב ובחנית ובכידוז, ואני בא אליו בשם ה' צבאות אלהי מערכות ישראל אשר תרפה: היום הזה יסגרך ה' בידך והפטיר את ראשך מעליך ונתני פגך מלחנה פלשטים היום הזה לעוז השמים ולחתת הארץ וידעו כל הארץ כי יש אלהים לישראל!"

גלית נבעך מאודם לדברים. הוא כבר התרgal לתשובות של פחד ומורך לב מצד ישראל, ונדהם והתבלבל מול אומץ לבו של דוד. או אז לך דוד אבן בידו, והשליך אותה בכח רב על מצחו של גלית. אמרו חז"ל: חמיש האבנים התוויחו ביניהם, כל אחת אמרה: אני אהרוג את הפלשתי. עשה הקב"ה נס: אמר דוד המלך חמיש מילים מן הפסוק "שמע ישראל" כנגד חמיש האבנים: "שמע ישראל ה' אלקינו ה'", ולאחר מכן אמר "אחד" ואז נתאחדו כל האבנים לאבן אחד.

שהגיעה האבן אל מצחו של גלית, נחסמה על ידי כובע הנחשות. אמרו במדרשו, שהנחות לא רצחה להיבקע. אמרה לה האבן: הבקעי לפני, ובשבר זה תוציאוימו לו מעתה בברזל, במקומות שהיו מלים עד אז בצור [אבן חודה מאוד]. אכן נכנסה האבן למצחו של גלית, וכל כך גдол היה כח הקלייה, עד שהאבן טבעה במצחו. נפל גלית על פניו, ודוד לך את חרב גלית, ערך את ראשו, והביא אותו אל שאל. לאחר מכן סבב עימו בכל מחנה ישראל לבשר לכולם על התשועה הנדולה.

נדף למוטו

מכאן ואילך מתחבב דוד מאוד בעיני העם. בחזרתו משדה הקרב שרדו הנשים ואמרו: "הכה שאול באפפיו ודוד ברבבותיו". היה דוד בכל דרכיו משכיל וה' עימיו. אולם כאו לא תמה מסכת ייסורי. הצלחוונו הגוללה הייתה לצניניות בעיניו של שאל. "ויהר לשאול" מואוד וירע בעיניו הדבר הזה, ויאמר נתנו לדוד ריבות ולית נתנו האלים, ועוד לו אך המלוכה" (שמואל א י"ח) רק חסר שימליךו אותו במקומו למלך. לא ידע שאל כי בעצם כבר נמשך דוד למלך על ידי שמויאל.

במשך הזמן זו שאל את דוד למתיה כ"מלך במלכות", וניסה בדרכים שונות להורגו. בתחילת הסתה, ולאחר כך בಗלו. הוא ניסה להטיל בדוד את חניתו, תוך כדי שהוא מנגן לפניו. ככלא הצליח בכך, ניסה לחבל תחבוללה והתנה עמו תנאי שאם יצא למלחמה בפלשתים ויביא לו מאות ערולות פלשתים, יונן לו את בתו מיכל לאשה. כך קיוה שימוש בקרב. כשהם זה לא עז, ודוד חור מון המלחמה עם 200 ערולות פלשתים, התחיל שאל להתנצל לדוד בדרכם גלוויות. הוא שאל שומרים לבתו של דוד כדי לתופסו ולהורגו, אולם كانوا נחלצה לעזרה מיכל בת שאול, אשת דוד, והבריחה אותו בחכמתה. כך היה דוד נרדף למוטה, עד שהוא זעק ואומרו: (זהילים ט ב) **הושיעני אלהים כי באו מים עד נפש**.

מאת ה' הייתה זאת

חו"ל מאיירים את עינינו להבין, כי שאל לא עשה את מעשו מתווך רשות חס ושלום. אדרבה, שאל מתווך בנביא ובחו"ל כאישיות מרוממת מעם, עניין, צדיק וחסיד. אלא מאות ה' הייתה זאת להפיכת לבו של שאל רוח קנהה בלתי טבעית ובלתי נשלטה, כמו שנאמר: "ותהה רוח ה' רעה אל שאל" - רוח הקנהה הייתה מאות ה', כדי שירדוφ אחורי דוד.

גם לאחר מות שאל, כאשר היה דוד מלך ישראל בפועל, לא תמו צרכיו ייסורי. נרדף היה תמיד על ידי אנשים שונים שהתנקלו להורגו, וביניהם אף בנו - עצמו וברשו - אבשלום. היו רבים אשר אף דאגו תמיד להזכיר לו את ייחוסו ה"מעורער" ולהטיל בו דפי. כה רבים היו רודפיו וציוו, עד שאומר דוד לפני הקב"ה: "רבו משערות ראשיו שונים חינס"! - דברים פשוטים. אדם יש לו בראשו 20,000 שעורות- 30,000 ואולי יותר. ושוני חינס של דוד - דברים יותרי.

כך גורה חכמו יתברך, שהיה דוד נרדף כל ימי, ותדבק נפשו באלוקים. הודה דוד לה' על ייסורי ומכוובי, קיבל אותן באהבה ושבחה, ומצא בהם מקור השראה לשורר את מזמור התהילים, שיריו CISOFIM וערוגה להקב"ה, שיריו אמונה ובטחוו, שיריו תפילה ותחנונים, אותם הנחיל לנו לדורות עולם.

כח שמח היה דוד בירושו, עד שאמרו חז"ל: מוניטין [מטבע] של דוד - היה מצוייר בו מקלו ותרמלו מצד אחד, ומגדל דוד מצד שני. שאפיו בימי גודלו לא רצה לשוכות את מצבו הקודם, שעל ידו זכה בדקות כה מופלאה בבראה עולם.

פטירת דוד המלך ע"ה

אמרו חז"ל: היה דוד משתוקק לדעת כמה שנים יחיה, ובקש מה: "הוזעני ה' קצ'י וממדת ימי מה היא ארצה מה קדול אני!" (זהלים לט). אמר לו הקב"ה: גזירה היא לפני, שאין מודיעים קיצו שלבשר ודם. הוסיף דוד ובירקש: הוודעני לפחות את הימים בשבוע שבו אמות. אמר לו הקב"ה: בשבת המתות. ה策טר דוד ולא רצה למות בשבת, שבו המת מוקצת וישאר מונח כך עד לאחר השבת ללא קבורה. לכן בקש שיסוף לו הקב"ה يوم נספּ, כדי שימوت ביום ראשון. אמר הקב"ה: כבר הגיעו מלכותו שלמה בנד, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלוא נינה. אמר דוד: אם כן תפחת לי יום מחיי, שאמות ביום שני. אמר לו הקב"ה: כי טוב יום בחרץך מאלו בחרתי הסטופף בבית אללה". (זהלים פדיא) - טוב לי יום אחד שאתה יושב ועובד בתורה, יותר מאלו עולות שעתיד שלמה בנד להקריב לפני על גבי המזבח!

ראתה דוד כי אין חכמה ואין תבונה ואין עזה נגד רצון ה', מה עשה? כל יום השבת היה יושב ועובד בתורה בלי הפסקה, כיוון שהتورה מגינה על האדם, ובשבוע שאדם עוסק בתורה, אין מלאך המת יכול לשולט עליו. כאשר תמה השבת, היה דוד המלך עורך סעודה של שמחה והוודה לבורא עולם שהוסיף לו שבוע נוסף של חיים. [לנו סעודת רבייעת, סעודת מלוכה" במלוכה" במושאי שבת קודש, נקרה על שמו של דוד המלך: "דא היא סעודתא דוד מלכא משיחא"].

כאשר הגיע עתו של דוד המלך להפטר מן העולם, הייתה זו שבת שחל בה חג השבעות. עמד מלאך המת מגדי, ולא היה יכול ליטול את נפשו, כיוון שלא הפסיק רגע אחד מלימוד התורה. אמר, מה עשה לוי היה לו לדוד גן מאחורי ביתו, הלק מלאך המת

ונגען את האילנות. חשב דוד שבא איש אגדת לקטו' בשבת, והלך להוציאו כשבדי פיו לא פוסק מלימוד התורה. אך כשלמה במדרגות לנו, נשמטה המדרגה מתחתיו. נשתקה דוד מלימודו לרגע אחד, ואז מיד עלתה נשמו' לגני' מרים.

כיוון שנפטר דוד המלך בשבת, הייתה גופתו מוטלת, ולא ידעו כיצד לנוהג בה, שהרי היא אסורה בטלטול. שלח שלמה בנו בבית המדרש לשאול: אבא מית ומוטל בחמה, מה עשה? שלחו לומר לו: הנה על אביך כייר לחם או תינוק, ואז תהיה הגופה מותרת בטלטול. מה עשה שלמה? קרא לנשרים ופרש עליו כנפיהם, כדי שלא תיקוד עליו המשם.

מיד לאחר השבת קברו את דוד המלך ב"עיר דוד" - בירושלים. רצתה דוד להיקבר בירושלים דוקא, כי מעלה גדרה בירושלים, שם ישבו כסאות למשפט, כסאות לבית דוד, ובירושלים מלך והנהיג את ישראל. זכו'ו תננו עליינו ועל כל ישראל, אמן.

๒ מאמראים לחג הסוכות ט

מרעמסס – סוכות!

יכול היה הקב"ה לעשות נס לצבאותיו, ולבנות להם בתים חזקים וארמונות מפוארים גם בדבר – היפלא מה' דברי! מדוע הוישבים בסוכות ארויות?

מאתים ועשר שנה היו עם ישראל במצרים. ארץ מצרים באותו ימים – **מעצמת על, אימפריה אדירה ועצומה**: עשירים היו המצרים – עשר עצום ורב, הלווא מכל העולם באו לנקות מהם אוכל בשנות הרעב. חכמים היו – כל חכמה הכישוף, חכמה הכוכבים והמזלות, חניתה, חרוטמים, הכל היה מרוץ שם. וחזקים היו – עד שלא היה שום אדם יכול לצאת מצרים. ובעו להם ערים בצדירות וחזקות – את פיתום ואת רעמסס. גאים היו בגבורתם, בوطחן ברוב עושרם וחכמתם: ובני ישראל – השתקעו שם ולמדו מדריכיהם, האמינו כי לגברים הכה, ולעתירים הבטחו, ולעריצים המשל.

ואולם – את את לימד הקב"ה את עם ישראל, עד מה אפסיים הם כוחותיהם של מצרים. מכיה אחר מכיה הביא עליהם, וכך ניפץ את כל צביהם ושרידיהם, הראה לעם ישראל – כי כל הכוחות قولם – אין בהם ממש, הכל כללה ואובד, וכפוף אך ורק לרצונו של הקב"ה.

ונהן – יוצאים עם ישראל ממצרים, ובאים לדור במחיצת ה' יתרוך. לא בbatis מבוצרים, ולא בארמונות מפוארים, אלא בסוכות עריאות.

"למען ידעו דור גולים, וידעו כל דורותיהם אחרים, כי אין מושב בית, ואין מקום דירה, אלא זה שה' בונה אותו, ואם ה' לא יבנה בית – שוא עמלו בוניו בו. ברצונו – הופך בית רשעים, ושם בתיהם קבריםם כמחפקת סדום ועמורה. וברצונו – **סול בים דרך, ושם מדובר לישוב, ונני שמיים – מחסה ממטר.**

אתם, בני אהובי, לא עבדי פרעה אתם, לא עבדים לכל אלילים, ולא משועבדים לאמוןויותיהם! עבדי אתם, ואוציאכם מיד פרעה, ואגאלכם מכל הבלוי – צאו מכל

מחסה שאינו מוחה, עזבו בתיהם ומצעריהם, וボאו חסו בצל כנפי, והוא יהיה לכם מחסה אמת ויציב. ארמוניותיהם פאר ובתיהם כבוד - אך לשמה והדראו עולם יהיו למו. ואתם - בענו שאין בו ממש אקייפכם, והוא יהיה לכם לכבוד עולם".

"וישעו מרעמסס - סוכות", מעריך המסתכוות ומבותי המבצר של פרעה, נסעו, ויבאו לחסותו בצל סוכתו של ה' אלוקים אמת. (ספר התנודה)

๔๘

"אמר לה' - מחסיך ומצודתי, אלהי אבטחה בו. כי הוא יצילך מפח יקוש מדבר הרים, באברתו יסך לך, ותחת גגינו תחסה, צנה וסורה אמתו". (תהלים צא ב-ד)

๔๙

๒๙ "וְשָׁמַחַת בְּחִגָּדָה"

אומרת התורה (דברים טז י-ט): "חג השפט תעשה לך שבעת ימים, באסף מגנץ ומיקבב, ושמחת בחד אתה ובןך ובתך... והיית אך שם".

עלינו להבין: לשמחה - מה זו עשויה? הלווא תמיד צריך האדם לעבד את בוראו בשמחה, ובפרט בחגים ישנה שמחה מיוחדת, אך מהו המצווי המיוחד של השמחה בתаг הסוכות?

๓๐ שמחת האסיף

חג הסוכות נקרא "חג האסיף", משום שבו אוספים את היבול אל הבית.

שמחת האסיף היא שמחה גדולה מאוד. צריך להיות כללאי, כדי להבין: כמה עמל ויגעה השקייע במשך השנה: בחיריה, בזריעה, בהשקייה, בטיפול ובטיפולו. כמה ידע ומיומנות נדרשו לו: מתי ואיך לזרע, כמה להשקי, כיצד להגן מפני המשם, היאך להרחק מזיקים כחרקים למיניהם, אלו ענפים לגוזם ולהרחק ווד ווד. וכמה תפילות ותוקנות! שירדו גשמי ברכה בעיתם, שלא יהיו נזקים ממוג האוויה, שלא יבואו מזיקים ויקללו את היבול.

והנה עתה - התבואה נאספת פנימה, ווגדשת את הבית. איזה ריח משכਰ, איזה מראה מלובב! איזו שמחה!

שמחה טبيعית זו - הפקdet את האדם בעונה זו של השנה - באה התורה לקדש ולורומו! כתוב בתורה (דברים טז יט): "חג השפט תעשה לך שבעת ימים באסף מגנץ ומיקבב. ושמחת בחד אתה ובןך ובתך... ואמתה ועבדך ותתודה ותתודה ותתודה ותתודה ותתודה ותתודה אשר בשעריך. שבעת ימים תחג לה' אלהיך במקומות אשר יבחר ה' בפי יברך ה' אלהיך בכל תבאותך ובכל מעשה ידייך, והיית אך שם".

יהודי צריך לכוון את הרגשות הטבעיים שלו - לעבודת ה'. את רגשות השמחה - עליו לכוון לרgesch של הودיה לה' ושמחה במתנותיו, שהרי כל השפע מאת ה' לbedo הוא, ולא מ"כוחיו ועוצם ידי".

ארבעת המינים שהאדם נוטל בידיו, אף הם באים לקדש ולהשלים את השמחה של

היבול הנוסף. נוטל היהודי בידיו ארבעה מינימום מוריקים ורעננים, הוא חש ומרגיש את השפע שזכה לו, וליבו מלא שמחה והודיה לה' על כל הטוב אשר עשה עמו.

ענין זה מפורש הוא בתורה ויקרא כג טז: "אֶذ בְּמִכְשָׁה עֵשֶׂר יוֹם לְחַדֵּשׁ הַשְׁבִּיעִי, בְּאַסְפָּט אֶת תְּבוֹאת הָאָרֶץ, פְּתַחְנוּ אֶת חַג ה' שְׁבָעַת יְמִים... וּלְקַחְתֶּם לְכֶם בַּיּוֹם הַרְאָזֶן פְּרִי עַץ הַדָּר בְּפַת הַמְּרִים וְעַגְף עַץ עֲבָת וּעֲרַבִּי נְחָל, וּשְׁמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שְׁבָעַת יְמִים..."

וכך כותב ספר החינוך (מצווה שכח): "מצוות הלולב עם שלושת מיניו - מזוה השורש היא, לפי שמיי החג הם ימי שמחה גדולה לישראל, כי הוא עת אסיפת התבאות ופירות האילן בבית, ואז ישמחו בני אדם שמחה רבה, ומפני כן נקרא חג האסיף. וציווה האל לעמו לעשות לפניו חג באותו העת, לזכותם להיות עיקר השמחה - לשם יתרבד. ובהיות שהשמחה מושכת את החומר הרבה [מושכת את האדם אל הגשמיות], ומשכךת ממנו יראת אלקים, על כן בעת ההיא ציינו ה' לऋת בין ידינו דברים המזכירים אותנו, כי כל שמחת לבנו - לשמו ולכבודו היא. והיה מרצינו שייהיה המזיכיר - מין המשמחה, כמו שהעת עת שמחה, כי צדק כל אמריו פיו, וידוע מצד הטבע כי ארבעת המינים כולם מש machiy lab roa'ihem".

כג עבוזת ה' התמידית - בשמחה

זה עתה חלפו עברו "הימים הנוראים": ראש השנה - יום הדין. "הימים הרת עולם, היום יעמיד במשפט כל יצורי עולם". ו"מי לא יראה מיום דין הנורא". בחרדת קודש התפללנו לפני ה', שנזכה לשנה טובה ומתוקה, לגזירות טובות, ישיבות ונחמות.

לאחר מכון הגיעו "עשרת ימי תשובה", שבhem נדרש כל יהודי לעשות תשובה על חטאיהם ולהיטיב את מעשייהם. ובשאים - "יום היכפורים", יום סליחה ומחילה. ביום זה אנו נדמים למלאכים, לא אוכלים ולא שותים, ומרבים תפילות ותחנונים לפני ה' שיתחרנו מעונונתינו, ויחתמננו לחיים טובים ושלולים.

כעת מגיעים ימי חג הסוכות - "ושמחת בחגך... והיית אך שמח!"

האין זה ניגוד? סתריה?

לא ולא. להיפך - זהה השלמה. המשך טבעי ויישיר.

אומר דוד המלך ע"ה (תהלים צ ז): "לִיְשָׁרֵי לֵב - שְׁמָחָה". השמחה hei אמיתית היא, שמחה היוצאת מלבד ישר ונקי. לאחר שאדם זכה ויישר את לבבו, תיקו והיטיב את עצמו, אז לבו נעשה כל קיבול מצוין לקבל את השמחה. שמחה זו היא שמחה hei אמיתית ומושלמת, זכה וטהורה.

מאידך, באה התורה למדנו, כי עיקר עבוזת ה', איןנה מותוך חרדה ויראה, ומותוך סיגור, כמו ביום היכפורים. אמנים צרייכים גם לזה, כדי להכנייע את הלב ולישר אותו לשוב לדרכ הישרה, אבל עיקר עבוזת ה' התמידית היא - בשמחה, באהבה!

בימים היכפורים נדמיינו למלאכים. לא אוכלים ולא שותים. נישאים ומרוממים. היינו צרייכים וחיביכים זאת, כדי שתהייה לנו "נקודות זינוק" גבוהה לכל השנה. אבל לא זה רצון ה' התמידי מאננו. אין הקב"ה רוצה שנעבור אותו מותוך סיגור וביטול הגשמיות, אלא עבוזת ה' התמידית הנדרשת מאננו היא דוגка מותוך הפעולות הגשמיות

והפשוטות שלנו. "בכל דרכיך - דעהו" - דע ועובד את ה' בכל דרכיך, בכל פעולותיך, אף הגשימות והפשוטות, כאכילה ושתיה ושינה.

חג הסוכות מלמד אותנו לישם בפועל את עבודת ה' - בשמחה ובאהבה, בתוך החיים הפשוטים והחמורים. "יכיזד מצות ישיבה בסוכה? שיהיה אוכל ושותה וישן ודר בסוכה כל שבעת הימים, בין ביום ובין בלילה, כדרך שהוא דר בביתו". (סימן תרלט סעיף א')

סוכות הוא היישום המעשי של הימים הנוראים. כיצד אנו פועלים בחיים עם ההתעלות שהתعلינו. היאך אנו מקדשים את כל פועלותינו ומעשינו, ועובדים את ה' בשמחה.

כ) שמחה שלימה - גוף ונפש

רבים יכולים להרגיש ולהיעיד, כי היישבה בסוכה - משראה שמחה מיוחדת. אכן, "פיקודי ה' ישרים, ממשמי לב", כל מצוות התורה משרوت על האדם שמחה. אולם מסבירים רבותינו, כי מעלה וסגולת מיוחדת יש במצבת הסוכה, להשרות שמחה שלימה בנפש האדם:

בסוכה כל גוף האדם נכנס לתוך המצויה, ומתקדש בקדושתה, כמו שכותב חידושי הר"ם, שאין לנו מצואה כזו שאדם נכנס בה כל כולל, אף עם הנעלמים... שאר המצוות יש בכוחן לקדש את אותו אייר בלבד שבו נעשו, שאור הגוף נשאר חולין כמו שהיה, ומהוועה משקל נגד לאותם איברים שנתקדשו על ידי המצויה. וכאשר נפשו של האדם מתואווה להתענג מיקרת קדושתה של המצויה שקיים, בא הגוף שלא זכה לטעום מרבשה המתוק, ומקהה את רגשות הקודש שהחלו להתנווצץ בקרבו. لكن ההנאה אינה מושלמות. לא כן בסוכה, אין עימות בין הגוף לנפש, מכיוון שgem הגוף - כלו - זוכה למשש את הניציאות הקדושים הטומניים במצבה זו, שהרי הסוכה מהוועה מעטה רוחנית קדוש לכלibri האדם, בהיות שכולם נמצאים בה, לפיכך בשעה שמתעוררת תשוקתת הטבעית של הנפש לחוש את קדושת הסוכה, בא הגוף, שהיא חולין ונחפץ להיות קודש - ומסיע לה להשביע את עצמה בצחחות, להתענג על ה'. لكن רגשות קדושת הסוכה בנפש יותר מאשר מצאות.

הגאון מילנא אומר כי ישנו שתי מצוות שהאדם נכנס בהן בכל גופו בשלימות: סוכה וארץ ישראל. ורמז לכך בפסוק תהילים ע': "זיהי בשלום טפו ומעונטו בציון".

רבנו האר"י (שער הכרוניות דורייש הח סוכות ד') אומר, כי צורת הסוכה "שתיים כהלוcontin והשלישית אפילו טפח" (סוכה ד ע"ב) דהinyינו שהדפנות המינימליות הנדרשות לסוכה הן שתיים שלימות, ועוד דופן אחת צרה - זהה צורת חביקהقادם המחבק את חברו בידו - הזרווע והאמנה שם ארכיכים - ועוד טפח שוזהי כף היד. היה שמחה גדולה מזו, להיות חבקים בחיקו של הקב"ה!!

כ) שמחת הארץויות

בחג הסוכות אנו צריכים לשמות. אז מה עושים? מן הסתם, עליינו ללבת לאיזה בית מלאן מפואר, פנסיון מלא, חדרים מאובזרים ומפנקים, וכעת נוכל לשמה יותרי!

והנה, מה אומרת התורה? "בשפטת תשבו שבעת ימים". "צא מדירת קבע ושב בדירת עראי!" לא רק שלא תלך לבית מלאן, אלא גם עוזב את כל הנוחיות של הבית שלך, ושב בדירת ארעי, בצריף שאין בו אפילו תקרה ראוייה לשמה, ושם תשב ותשמה 7 ימים.

מה ההיגיון בזה?

אכן כן. השמחה - **מאיין** [מכלום] תימצא!

שמחה אמיתית ושלימה לא ניתנו להשיג, אלא כשבאים לידי הכרה כי העולם הזה הוא דירתך ארעי. כל עוד סבור האדם, כי עלעולם הזה יש ערך וחשיבותו, לא תוכל לשורות השמחה בנפשו. "הקנאה התאווה והכבד" - מוציאים את האדם מן העולם", מפילים על האדם עצבות וצער ומפח נפש. אם יש לו מהה רוצה מאותים, ולעלום איןנו מגיע לסייעוק ושובע. "מרבה נכסים - מרבה דאגה".

רק כשהבן אדם מפסיק לפתח תלות בחומריות שיש לו, ושמחוותו היא פנימית הנובעת מהלב, אז יכול הוא להשיג שמחה. אכן כן, צא מדירתך קבע ושב בדירתך ארעי, ואז תוכל לשמשך בחגך, מתוך שחרור נפשי, בלי מתחים ולחצים של הישגים חומריים.

ומה גם שהאדם צריך להתיחס לכל העולם הזה - ככל דירתך ארעי. כאמור דוד המלך (תהלים ז:ט): **"ימִי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבָעִים שָׁנָה, וְאַם בְּגֻבּוֹת שְׁמָנוֹת שָׁנָה... כִּי גַּזְחִשׁ וְגַעֲפָה"**. אין זו הדירה הקבועה שלנו כאן,ابل מתחים ולחצים של הישגים חומריים.

פעם אחת הגיעו תייר עשיר מארצאות הברית לבתו של החוץ חיים, ותמה לנוכח הדלות ששררה בביתו של רבן של ישראל. שאל אותו החוץ חיים: ומדוע איינני רואה את הארכמו שלך? - אמר לו אותו תייר: "הארmono שלך בארכוזות הברית, עכשו אני רק בדרך..." אמר לי הרב: "גם אני בעת בדרך. הארכמו האמתי שלי הוא למעלה!..."

אומר האלישיך הקדוש, כי רמז לכך אנו מוצאים במידות הסוכה. גודל הדופן המיניימאלי של הסוכה הוא שבעה טפחים באורך על עשרה בגובה, סה"כ 70 טפחים מרובעים, רמז למי שנוטינו, כמאמיר הפסוק (תהלים לט:ט): **"הַגָּה טְפַחּוֹת נְתַפּה יְמִי, וְחַלְדִּי כָּאוֹן גְּנַדְךָ..."**. הסוכה מלמדת אותנו על ארונות החיים בעולם הזה, לא כדאי להשקייע בהם יותר על המידה, ולפתח תלות בהישגים שנשיג בהם. אלא תהיה כל מוגמתנו לKENNIIMINIM האמתיים של הנפש, אשר יללו אותנו לעולם ועד, וכאשר האדם יודע ומפניים זאת, הוא מאושר ושמח, טוב לו בעולם הזה ובועלם הבא, כפי שאמרו חז"ל (אבות ו:ז): **"פַּת בְּפַלְחָת תָּאכֵל, וּמִים בְּמִשְׂוֶרֶת מִשְׁתָּחָה, וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁו, וְתַּחֲיוּ צָעֵר תְּחִיה, וּבְתּוֹרָה אַתָּה עַמְלֵל, אָם אַתָּה עָשָׂה כֵּן, אֲשֶׁרֶיךְ וְטוֹב לְךָ לְעוֹלָם הַזֶּה וְטוֹב לְךָ לְעוֹלָם הַבָּא"**. אשרי המבון זאת. ועיין ביאור למשנה זו במאמרם שבחברת ימי החנוכה בהלכה ובגדה(ז).

כג שמחת האחדות
הסוכה מכונה: "סוכת שלום". הסוכה היא גורם **מאותה**. אמרו חז"ל (סוכה ז:עב): **"מלמד שכל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת"**.

הישיבה בבית - מביצרת לכל אדם את מקומו, אונקוותו והישגיו. "איש תחת גפנו ותחת תננתו", כל אחד דואג לטיפוח ביתו ו舍כללו. אבל בסוכה, בביטול ההישגיות החומרית, כשיושבים בדירתך ארעי, אז אפשר לקיים ולחשוש: "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחיכם גם יחד" וראויים כל ישראל לישב בסוכה אחת.

אומר הרב דסלר זצ"ל (מכتبת מלאיליה): לא תתacen מציאות של שלום, אלא רק בביטול ה"יש" הגשמי, היינו בראיה בהירה מאוד, שאין ערך לכל השאיות, אלא רק לשאיפה.

לروحניות. כי כל זמו שבני אדם שוואפים למטרות גשמיות ואנוכיות, אי אפשר שהיא שלום בינויהם, כי כל אחד רוצה מה שיש לחברו, וכל מה שיש לחברו ביבוכו ממעט משלי, וכן מוכרכחים לבוא לידי תחרות ומריבות ומלחמות. אך כשוואפים למטרות רוחניות, אין תחרות ואין הגבלות, אין אחד מיצר לחברו, ואדרבה כשותבה לחברו זה מעיל לו, וממילא כולן נוחים זה לזו ושמחים זה בזו.

וכו אמרו חז"ל (סנהדרין ז ע"א בתרגום): **כשהabitנו היתה גדולה, היינו שכבים שניינו על רוחב הסיף והיה לנו מקום, אבל כשהabitנו עצה, אפילו מקום של ששים אמה - איןנו מספיק לנו.**

כג שמחת הבתוון בה'

משל לאדם שמסתగר בبيתו מפני השודדים. אף אם ניעל את ביתו במנועלים חזקים, עדין הוא שרוי בפחד פן יפרצו השודדים ויבואו לידי סכנה. אולם כאשר הוא שומע את קול המלך מבחוץ, שהוא בא עם פמליתו, והוא קורא לו: "צא מחרידך ובוא אליו", מיד הוא פותח את ביתו ויוצא בשמהה להתלוות עם המלך, שכן מקום שהמלך שם, אין השודדים מצויים. ואין הביטחון והשמחה סרים ממנו אף לרגע.

הנמשל: האדם - ישראל. הבית - עיסוקו של האדם כל השנה. השודדים - יצר הרע ומלאכי חבלהתו. המלך - מלך מלכי המלכים הקב"ה. פמליתו - אלו שבעת הרועים הנאמנים: אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרון, יוסף ודוד. קול המלך קורא לצאת - זה חג הסוכות, כמו שנאמר: "בשוכות תשבו שבעת ימים". שמחים ויווצאים לsocה "ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים".

על כל הימים שיישראל בבותיהם נאמר בס (משלי כח): "אשרי אדם מפני תמייד", אולם על אותם שבעת הימים שהם בסוכה, מה נאמר בהם? "והיית אך שמח!" למה? לפי שבימי הסוכות, בעת שישראל יוצאים מ בתיהם וועשים דברתם בסוכת עראי, באotta שעה הכל רואים שאין ישראל חוסים בצל קורות בתיהם, לא בצל שחר, ולא בצל כנפי ארץ, אלא בצל מי שאמר והיה העולם. לכן נקראת סוכת החג בפי חכמיינו בשם "צלא דמיימונטא". הסוכה היא צל אמונהינו ובטוחונו בקב"ה. (ספר התודעה)

בין מזוע הסוכה מסמלת שלום, כמו שאנו אומרים: "ופרוש עליינו ועל ירושלים עירך סוכת שלום". הימצאות בסוכה רעה חסרת מוגן, ולא בבית מבוצר, מעידה כי מצב של שלום שורר עתה. במצב של לוחמה, ההימצאות היא במקלט או בבניון מבוטן ומפולד.

מצב של שלום, המסומל בסוכה, יבוא אך ורק כתוצאה מביטחונו של האדם בה, ולא מחמת כוחו וויצמתו המסומלים בבית אבני מוץק וחזק. אף שלטונו בית דוד מסומל בסוכה: "ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת" (עמום ט יא). דימוי זה בא לומר, כי שלטונו בית דוד וחוסנו - אינם תלויים בכח הפיזי. לא העוצמה הצבאית והכלכלית מבטיחה את הימשכות שלטונו בית דוד, אלא ההליכה בדרך ה' היא המבטיחה זאת. למורות חוסר ההתגוננות [סוכה], בכל זאת מובטח להם החoston והעו.

אם השגחת ה' חופפת על הסוכה ושכינתו שורה בה - אין צורך בהגנה אחרת! מוגינה היא יותר מהבטון היצוק של החדר האטו!

סיפורו: הסוכה הקרויבת של הצלף גוזלן

עמוס גוזלן גויס לסיירת כמעט בעל כורחו. אס היותם שוואלים אותו, הוא היה מעדי להישאר בגדוד הרגיל של גולני, עם סיורי הבט"ש (בטחון שוטף), האימונים וכל הפשטות הכרוכות בחיו של לוחם מון המני. אבל גוזלן - דתי מבית, היה טיפוס כזה שנעתר לכל בקשה. אף פעם לא אומר "לא".

ביקשו שלוחם ילווה נаг, הוא ראשון. ביקשו שימושו יתנדב לאבטחה מוצב דليل, והוא כבר בקבינה. צריך לומר על הצד, לא צריך לחשוב פערומים, כולם במקלחות וגוזלן הלוחם הבלתי נלאה מפרט סביר, שלא ייגנב ולא ייעלם אפילו לא פאוץ'.

היה לו "מיןוס" אחד לעמוס גוזלן. כשהוא עומד בתפילת שמונה עשרה, או בירך ברכבת מזון, הוא היה מנותק לחלוטין מכל העולם. העיניים שלו נעצמו, וכולו היה מרוכז וOMEMOKD באבוי شبשימים. יש אומרם שהז דוקא הפלוס שלו. יכולות הריכוז שלו היתה מדיהימה. וכך שהוא היה מרוכז בתפלות ובברכות, כך גם יכולותיו להתמקד במטרה היו מדיהימות. עמוס גוזלן היה צלף מדרגה ראשונה. הדוקרים שלו חוללו מהפץ גדול בתפיסת העולם של קבוצת הצלפים של הגדור, אבל אלה עניינים צבאים.

השMOVEDה על יכולת הצליפה שלו, גם במהלך הסתערות, כמו במארב, עשתה לה שם בכל החטיבה, וכשמפקד הסיירת שמע לו "דובדבן" בגדוד, הוא ביקש מהמ"ט להעבירו מיידית לסיירת. קודם כל הוא צריך צלף, וחוץ מזה שהגוזלן הנ"ל הוא חייל דיוקן וממושמע שיסופר המונן לאיכות היחידה.

המ"ט זימן את הלוחם המציגו רב"ט גוזלן והודיע לו על המעבר לסיירת, והימים ימי תשורי, ראש השנה מאחורינו. עוד מעט יום הcipורים ואחר כך חג הסוכות. המ"ט החמיא לרבות גוזלן ואיחיל לו הצלחה בתפקידו החדש צלף בסיירות וכלהום ביחידת המובחרת ביותר. הרב"ט הדטי לא ראה שום סימנים של התלהבות, מבחןתו כל מקום הוא מבורך, אם זה המקום שייעודה לו ההשגהה העליונה. הוא ישב מול מפקד הסיירת וקיבל את ההנחיות הדורשות. כהרגלו היה מרוכז בכל מילה של המפקד, והכין את עצמו לנPsiת למשימות קשות ממה שהכיר עד כה.

"יש לי פלוס אחד בולט" אמר למפקד הסיירת "אני דתי, ואני מבקש לתת לי זמן להתפלל... עוד מעט חג הסוכות, אני מבקש ממך שתאפשר לי לבנות סוכה קטנה לאכול ולישון שם... בכל מקום שננחת" המפקד בלע את לשונו והנהן בהסתכמה... "אבל... קח בחשבו רב"ט גוזלן... שיש מצבים קשים שכנראה לא יהיה זמן לבך, או לאכול... גם בסוכה".

הימים ימי מלחמת לבנון הראשונה. עוד באותו לילה הוקפו במסוקים חיל הסיירת לכפר לבוני נידח, והתהפרו להם בשואה עמוקה, לקראת התקפה על יעד מחלבים. גוזלן שזה היה לו המבצע הראשון בסיירת, ניקה היטב את הטילסקופ ומילמל פרקי תהילים שرك הוא שמע ומילך מלכי המלכים. המשימה הראשונה הוכתרה בהצלחה. הצלף גוזלן - בעזרת השם כמובן - הצליח להוריד כמו זkipim של האויב, והסיירת הצליחה לחטוף אישיות בכירה של טרור ולהעבירה לידי המודיעין של צה"ל.

ונהנה הגיע בשעה טוביה ערב חג הסוכות. רב"ט גוזלן, הצלף המהולל של הסיירת איתר כמה קרטוניים ודיקטומים, חיבור אותם אחד אל השני, עד שיצר מהם ריבוע של 2 מטר

על 2 מטר בגובה 2 מטר. אחר כך הוא נע שפוף אל שיפולי הואדי לקוץ קני סוף. המפקד נזעך: "גוזלו, מה אתה עושה. אתה נחשף לאויב!!!"

"סוכה, המפקד. תוכד חמץ דקות אני חזר עם סכך, וברשותך אמוך את הסוכה בתוך השוחה המערבית מאחורי שורת המחסנים... זה נראה לי מקום בטוח".

"שטוויות" Zus המפקד. "הסוכה שלך לא מוצאת חן בעיני... המיקום שלה מסוכן, ואם צלפי האויב יראו תנועה חשודה זה עלול לסכן את כולנו...".

"המפקד" לחש גוזלו ומיקד בו שתי עיני תכלת בצעים רגוע, "אתה ידעת היטב שהפלוס שלי, שאני דתי שומר מצוות. אני לא אוכל חוץ לסוכה, גם במחיר שאצטרך לרעוב... ובאמת, במלוא הכנות, אם קsha לך איתני, אני מוכן עכשו לחזור לנדוד, מהה' גם יבין אותי...".

מפקד הסיירת בלהע את לשונו, והבטיח בחיל המשור המקוץ קני סוף ומיציב את סוכתו בקצה השוחה המערבית. דקות ספורות בטרם התקודש החג לכח רב"ט גוזלו שתי חלות, בקבוק יין ו קופסת טונה ונכנס לסוכה. הוא הדליק את הפנס כאשר אלומת האור מכוננת כלפי מטה. אל תשאלו איך ולמה, אבל תוכד דקות ספורות הגיעו לסוכה מניין של לחמי סיירת. גוזלו שלף את הסידור שלו, מגז יין לכוס הקידוש, והחל לקדש. "אללה מעודע... מקראי קודש אשר תקראו אותן... במועדם. סבירי מרנו... ברוך מקדש ישראל והזמנים".

ענני הכבוד סביב לסוכה הקרבית של הצלף גוזלו, בתוך שדה קרבי שורץ אויבים, הקרינו השראה רוחנית נשגבה בקרבת לחמי הסיירת, שלגמו איש אחר רעהו מכוון הקידוש... הם טפחו על שכמו בהערצת חבירת. "אשריך גוזלו, אשריך".

לפתע נשמע פיצוץ עז, ואחריו עוד אחד, ועוד אחד, ולאחר כך זעקות. השוחה המזרחית חטפה שלושה פגזי מרגמה מדוייקים שגרמו לפציעתם של שלושה לוחמים, אחד מהם קשה. מסוקי הפינוי אחדרו לבוא, גוזלו וחבריו יצאו מן הסוכה השיבו אש למקורות הירি, ובמקביל צוות החובשים טיפול בנפגעים.

למרות לציוו, שכל עשרת הלוחמים שלא נפגעו מלהפצעה, היו אמרורים לשחות באתר הנפילה עם התקודש חג הסוכות. אך הם שהו בסוכתו של עמוס הצלף.

שלושה ימים לאחר כך, כשהסיגרת כבר חזרה לשטח ישראל, התפנה רב"ט גוזלו לבקר את מפקדו, זה שנפגע קשה מרטיסי פגז המרגמה. עמוס גוזלו הגיע עם הלולב שלו למחלקה לטיפול נמרץ בבית חולים רמב"ם בחיפה. המפקד חייך אליו בעיניות בורקות מבעד למסכת התהובות, אחז את הלולב ביד ימינו והarterוג בשמאלו ולהש כמעט בלי קול "תגיד לי עמוס, למה לא הזמנת גם אותך לקידוש בסוכה שלך, אתה לא אוהב אותי?".

"אני אוהב אותך המפקד. אוהב מאד. אבל את הקידוש ברוך הוא אני כי אהוב בעולם...". (המשךה 1)

↳ שער ההלכה ↳

↳ החדש תשע"ה

מן התורה

נאמר בתורה ודברים טז יט: "חג השפט תעשה לך שבעת ימים באסף מגןך ומיקבך", ונאמר ויקרא כג מב-מג: "בשפטת תשבו שבעת ימים, כל הארץ בישראל ישבו בפסכת. למען ידעו דרתויכם, כי בסכונות הוושבתי את בני ישראל בחוצייאו אותם מארץ מצרים, אני ה' אלהיכם".

למוד הלכות החג

על כל אדם להשתדל ללמוד את הלכות חג השפות היטיב קדם החג, לפחות יצליח בקיום המצוות שלא בהלכה מס ושלום, ויש לשים לב ליה, כי על פי רב מצוי שלומדים בחג' אלול את הלכות ראש השנה ויום הקפורים, ומזניחים את הלכות חג השפות, וכן נמצאת שמקומותם את ממצוות החג כפי החריג מיימי הקטנות מבבל ידיעה הלכתית ברורה. והאמת, שרבו פרטיו המצוות בחג השפות, אם במצוות הישיבה בשפה, ואם במצוות נטילת ארבעת המינים ועוד. על פנו טוב ונכוו לשלב את הלכות חג השפות עם שאר למודיו משלשים יום קדם החג [יד' באלול]. וש"י סוכה ט ע"א הריטב"א, המאירי, המוחש"א, פרי חדש, הב"ה, חק עיקב, מהו יהוד עייאש, פרי עץ הדור ח' לא, ועוד. שב

מניחג טוב נוהג בבתי בנטת רבים לאחר תפלה ערבית של ליל כפור, ללמוד בצבור את הלכות חג השפות. ובפרט ביום הקדוש הזה, שחייב להוסיף כפיה שיטור זכיות ומלייצי ישר על עם ישראל, והוא לך רבבי זכיות בלמוד התורה. וכל המזבח את הרבים, אין חטא בא על ידו.

ימין שמחה לישראל

אין אומרים 'יהודים' מיום שלמחרת יום הקפורים עד סוף החדש תשע"ה, לפי שבל אוטם הימים הם ימי שמחה ושווו לעם ישראל.

והבואר בזאת, כתוב בספר שבולי הלקט ונינו תפילה סימן ל' כי הנה הימים שבין כפור לפסכת, ימי שמחה הם, זכר לחנכת בית המקדש הראשון שבחה שלמה המלך שהיתה בימים אלו. ועוד, כי עסוקים אלו בחם בחרבה מצאות, בבניית השפה, ארבעת המינים, ושמחה גודלה היא לנו. וקצת' ע' קלו עשי לא ולآخر מפנו שמונת ימי החג עד אסרו חג, שהוא כ"ג בתשרי. ומימים כ"ד בתשרי עד סוף החדש, כתוב הלאו החיך"א ושות' חיים של חלק בסימנו לה אותן בו על פיו מדרש ליקוט שמעוני (פרשת פנחס): "אמר רבי לוי, בכל חדש וחידש בקש הקדוש ברוך הוא לטו מועד לישראל, בגיןו נטו להם פסח, באחד נטו להם פסח קטו, בסיוו נטו להם שבעות. בתומו היה ברעתו לטו להם מועד גודל, אך מאחר עשו את העגל, בטל המועד של תמאו וגס המועדים של אב ואיל, ובא תשרי ופרע להם שלוש מועדים בוגדים: ראש השנה, כפור וסוכות. אמר הקדוש ברוך הוא: חדש תשרי לאחרים הוא פורע, ואת שלו אינו נוטלי! כן לו יומו! לך נאמר בימים השמיינ עצרת תחיה לכם". ויתכן שכדי לחראות שאנו שמחים גילה לנו על המועדים שחייבים לנו הקדוש ברוך הוא, הוא, לך נטה תקנו אונו הזרות שלא לומר וזה ע"ד סוף החדש, כי שמחת החג אינו כבר פרט זה, כי הגם שמספרבים בשמחה, אך נראה שהוא על החג ולא על חירות המועדים. עכ"ד. (תפז)

נשמה טהורה

דרשו חז"ל (מדרש תנומה) על הפסוק "ולקחتمם לכם ביום הראשון" [שהוא יום ט"ו בתשרין] - יום הראשון לחשבו עזונות. והינוי, כי מאחר וביום הփורים נמחלו כל עזונותינו, ובימים שבעו יום הփורים לשכotta אין שהות כל כך לעשות עבירות, שהרי אנו עוסקים בהרבה מצות, בבניית הסכה, קנית ארבעת המינים וכל צרכי החג - נמצא שאיזום הראשון שאנו פנויים בו, הוא היום הראשון של החג, וכבר יכולים חס ושלום להכ舍ל באיזו עבירה, שכן הוא היום הראשון לחשבו העזונות. אשר על כן, על כל אדם להזהר, בפרט בימים אלו, שלא ילכלך את נשמותו החדרה והטהורה שקבלה במוצאי כפור, ובפרט יתגבור מכך שלא יкус, שאמרי חז"ל: כל הכוус פאלו עובד עבודה זהה, וכל מני גיהנום שולטים בו. מסכת נורדים כב ע"א. ומבס פ"ב מהלכות דעתו

תקון חצות

אומרים 'תקון חצות' בחזרה תשרי ובחל המועד ספotta, אלא שמודלים 'תקון רחל' ואומרים רק 'תקון לאה'. וכן איש כי כו החיים ועוד

๒ בנית הסכה

אין פטור

ראשית, יש לידע את האזכור הרחב, כי חובה בכל בית לבנות סכה לאכילה ולשנה לפחות שבעת ימי החג, ולא יתעצלו במצוות זקרה זו, אלא יבנו את הסכה ברוב פאר והדר. זכויות מצוה זו תננו עליהם אלף המני, ויזכו לכל מלוי דמייטב. על כן, על כל אדם, טרם שקנה או שוכר דירה, להוכיח שיש מקום לבניית סכה, כדי שיוכן לקיים את מצות התורה בהתאם להלכה.

המפרשת לסכה הגוזלה בבניין

בכלatum שרצה רבינו היבבא סאלי לעבר דירה, היה מקפיד לשים לב במספר תנאים שבלעדיהם אי אפשר להפנס לדירה. אחד התנאים היסודיים היה שיתהיה מקום מרוח לעשיית סכה, כדי שיוכן לקיים את מצות הסכה בנהה וכיאה, בשמהחה וב טוב לבב.

ומעשה היהודי ירושלמי שבנה ליד ביתו שבסנהדריה המפרקת גודלה לסכה. כל השכנים התנגדו לכך התנגדות נמרצת, ופנו לעיריה בבקשת צו הריסטה. ב策ר לו פה לרabenו כדי לקבל את ברכתו. כשהשמע רבינו את ספורו, אמר לו: אם בונתך לשם שמים, איש לא יוכל להפריע לך, והסכה תשאיר תמיד... לאחר דבריו אלה, חזר לבתו שמח וטוב לב, מילוה בהבטחתו המפרקת של רבינו, שסכה זו תשאיר תמיד... ואכן כל מאמץיהם של שכניו להפריע לו במלמד הבנייה ולהרס את המבנה עליו בתהה, והמפרקת עומדת על תליה עד היום. וזהי המפרקת לסכה מיחידה בגודלה בבניין. וישראל שבא (290)

ומעשה בנכדו של הגאון רבי יהודה צדקה יצ"ל שקנה דירה ובא לבשר לסתו, שאלו סבו: האם יש מקום לסכה? אמר לו: לא. אמר לו: לך תבטל את העסקה. אמר לו: אם אבטל אצטרך לשלם קנס. אמר לו הרב: מוטב שתשלם קנס ולא תקנה דירה בלא מקום לסכה.

והא לך מודבר מפורר בראשו לאציו רבענו עובדיה יוסי זוקק^ל, בובאו לכחו כאב בית דין במצרים: והנה בובאי לשורת בקדש בעיר קהיר, ראייתי שערוריה בפרט החג תשרי תשעט, כי רק אחד מאלף עושה סכה בדת, ואלו כל שאר המונם העם אוים עשו מזאות עשה באכלה פתليلיה חוץ לסקה, ותמהותי מאז עד היכן מגיעה בורותם, כי לא דרכו ולא בינו שיש מזאות עשה באכלה פתليلיה חוץ לסקה, ולא ישיתו אל מראיהם לאiol במצוות יקרה זו. ועוד, שבכל ימות החג אוכללים ושותים חוץ לסקה, כי גביה הקבטים אינם להודיעם געל מזאות סכה, ורשותי ברבים בישיבת 'אהבה ואחותה' וברחוב היהודים ב'מרשת רשב"ב'^מ, להזוהו נגד התורה. ורשותי חיב לעשות סכה לו ולבניו בראש גגיו, כי גביה הקבטים אינם אלא ארבע או חמש קומות לכל היוזר, והררים בקומות העליונות עלולים יירדים בכל מנות השגה ולא מרגשים טרחה ועיפות, ומהוען לא יטריחו עצם לעלות לראש האג לאקים מזאות ה' יתרבך^נ; ואנשימים יראי שמים עשו כרבבי וצכו במצוות, אך שאר המונם העם גשלו במנחיהם הקלוקל. ומבה ישנה היא, שמצינו לריב"ש בתשובה וסימן שבד^ו שרבאי בעירינו זאת ריבים מעמי הארץ שאינם עושים סכה לחаг, וכל מנות החג אוכללים ושותים בביבטן חוץ לסקה... ראה עתה איך הם טועים במצוות מפרנסות בזאת, ואין אני חפץ בספר בגנותם של ישראל. ע"ש. ואנני בעני בחרוות במצוות עשתי סכה בונג הבית, והייתי עולה לגג לקים מזאות הסכה חחלקת, ולא הרגשתי לא טרכ ולא עמל, כי אין דבר עומד בפניו הרצון. ע"כ. ישמעו חכם ו יוסף לכהן. (קט.)

מחיל אל חיל

מצחה רביה לתחילה במצואי יום הפסחים בבנית הסכה, כדי לצאת ממצוה למצוה, כמו שגאנמר (זהלימים פד ח): "ילכו מחיל אל חיל", וזריזים מקדימים למצוות. (הרמ"א סיינו תרכד. קט)

בנייה על ידי תלמיד חכם

אף על פי שתלמידי חכמים אין להם להתעסק במלאה בפני אנשים זרים, מפל מיקום, ממקום ובנית הסכה היא בניה של מצוה - יתעסקו בה, כי זהו בזודם - להתעסק במצוות ה' יתפרק אף בגלו, ומזה יראו אחרים וכך יעשו. שער תשובה סיימו תרכד. חז"ע שבת א יז

"מצוה בו יותר מבשלוחו"

מי שזקן ותשש כח וקשה עליו לבנות את הסכה, מינה אדם אחר להיות שלוחו לבנות לו את הסכה, ויאמר לו: "שלוחי אתה לבנות לי את הסכה". ומכל מקום ישתדל גם הוא להשתתף בבנית הסכה כפי יכולתו, בהגנת הסכך וכיוצא, כי "מצוה בו יותר מבשלוחו", ולפום צערא אמרא. דהיינו, כפי הצעיר והפאמץ של האדם לקיום המצוות, כך שכרו בשמים גדול יותר. (קט. חז"ע שבת א יז)

בנייה על ידי גוי

מי שקשה לו לבנות את הסכה, מו הדין רשאי לומר לנו שיבנה לו את הסכה, והסכה בשורה שלא ספק. [וישתדל הוא למגין לפחות מעט סכך, טפח על טפח (ט"ז ס"מ)]. אך טוב יותר שימנע אדם יהודי שיתחייב שלוחו לבנות לו את הסכה, כי מאחר וקרשתה של הסכה גדולה מאד, לא נאה ולא יאה שתבנה על ידי גוי. (נו, סב)

סכה ישנה

אם בנה את הסכה עד שלשים יום לפני החג [עד יג באלול], ולא אמר שבנייתו לשם מצוה, ישתדל קודם קדם החג להגין לפחות מעט סכך לשם מצוה. (סב)

בנייה על ידי אשה

מטר לכתילה לאשה לבנות את הסכה, ואין צריך שדווקא איש יגין את הסכה. ולבני אשכנו עדיף שכחתלה יתנו האיש את הסכה. (ס"ד)

בנייה על ידי קטן

מטר לכתילה לקטו לבנות סכה, ואין צריך שדווקא הגadol יגין את הסכה. (ס"ד)

בנייה בערב שבת

אין לבנות את הסכה ביום שני לאחר זמן 'מנחה קטנה' [בערד בשעה 16:00, שעון קיז], בדין כל ערב שבת שאסור לעשות מלאכה מזמנו זה. אולם אם היה טרוד ולא הספיק לבנותה עד ערב החג, רשאי לבנותה עד זמן 'בניתת החג', מאחר ועובד במלאכה שהיא לצורך החג. (שלחו עורך סימן רנא, בכורי יעקב ועוד. ק)

בנייה ספה בחול המועד

אם לא בונה ספה קדם החג, מטר לו לבנותה בחול המועד. ורקאי גם להביא בעל מקצוע יהודי שיבנה את הספה, והוא לו שכיר, מאמר והוא דבר מצוה. (מט)

בפעם הראשונה שיישב בסכתו הניל בחול המועד, יברך נם 'שחחינו'. והטעם לכך כי מאחר וגם על עצם בניית הספה היה צריך לברך 'שחחינו' קדם החג, אלא שאנו פוטרים זאת בברכת 'שחחינו' שمبرכים בלילה החג, אבל כאן, שהספה עדין לא נבנתה בלילה החג. יברך עתך על ביתתך, אף שברך ברך בלילה הראשון בספה אחרת. ועיין שו"ע ורמ"א סימן תרמא הב"ח, משאות משה, רועי ישראל קצין. נא)

מקום הספה

אין בונים את הספה אלא מתחת כפת השמיים, ואם בנה את הספה מתחת גג המרפסת וכיוצא בזו, הספה פסולה. וכן יש להזהר שלא לבנות את הספה מתחת אילו המחבר לקירקע. ובפרט יש להזהיר בזו את בעלי הפסעדות הבונים ספה ברחוב, ומסתה חסר מקום פעמים שנמצאת ספתם מתחת אילו, וספותם פסולה. (סימן תרכו ס"א. אי)

אין לבנות את הספה במקומות שיש שם ריח לא טוב, כמו בסמוך לפחי האשפה שברחוב וכיוצא בזו, כי שמא לא יוכל לישב שם, ויצא מן הספה. (סימן תרכז ס"ד)

הגר במקום שטחיים שם גוים, וחושש שאם יעשה ספתו קבוע לאכילה ושנה, יפרצו גנבים לביתו - תיריו פטור מן הספה. (קצ)

בנייה ספה בבית הכנסת

על גבאי בתיה הכנסת היקרים המשרותים את הציבור באמונה, להשתדרל בבניית ספה בבית הכנסת, מפאת החאים ללמד שם, שפעמים אוכלים אין עונה וכיוצא, וצריכים ספה, ובפרט בלילה 'הושענא רבבה' שלומדים זמן ממושך, וצריכים לאכל מעט כדי להתחזק בלמו. ומכל מקום, את התפלות לא יתפללו בספה, אלא בבית הכנסת, שאין תפלו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת. (קמ)

בנייה סוכה ברחוב

מי שאין לו מופסשת או חצר לבנות בה את ספטו, מותר לו לבנותה על יד ביתו ברחוב, רק שיואר בכל היוטר שלא יפריע לעוברים ושבים. (נ)

סיוע זהה אנו מוצאים בוגביה נחימה, שכשר עלי מגילות אבל לבנות את בית המקדש השני, בנו את ספטותם ברחובות ירושלים, שנאמר ונחימה ח טו-ז: "וְאַשֶּׁר יִשְׂמִיעוּ וַיַּעֲבֹר קָול בְּכָל עֲרֵיכָם וּבְירֵשָׁלִים לְאָמֵר, צָאוּ הַהֶּר וְהַבָּיאוּ עַלְיִ זִית וְעַלְיִ הַדָּס וְעַלְיִ תְּמִרִים וְעַלְיִ עַז עֲבֹת לְעַשׂוֹת סִפְתָּבָב: וַיַּצְאֻוּ הַעֲםָן וַיַּבְאֻוּ וַיַּעֲשׂוּ לְהַמִּסְדָּה סִכּוֹת אֲשֶׁר עַל גְּנוּ וּבְחַצְרֹתָהָם, וּבְחַצְרֹתֵי בֵּית הַאֱלֹהִים, וּבְרוֹחֶב שַׁעַר אַפְּרִים, וּבְרוֹחֶב שַׁעַר אַפְּרִים: וַיַּעֲשׂוּ כָל הַקְּתָל הַשְּׁבִים מִן הַשְּׁבִים סִכּוֹת, וַיַּשְׁבּוּ בָּסִכּוֹת כִּי לֹא עָשׂוּ מִימִינֵי יְשֻׁעָׁא בָּנוּ כֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַהוּא, וַתָּהִי גְּדוֹלָה מְאָז". וכן פסקו האליה רבה, מאמר פרידין, פנות תפיריים, היג'ע'א, בית השאנבה, בכוור עקיב, מרורה"ה אבולייפא, שואל ותשובות, בית מאיר, תשעפות ראמא, קאוורי אורא, מקור חיים לאוואו מליא, חותות יאיר, בגדוי ישע, ועוד רבבי מהפיקדים. כתוב בהליקות שלמה איזרבך: שברושלים, עוד בימי שלטונו הטרקטים, הגיעו רשות מאיות המושלים על בניית סוכות ברשות הרבים, ואחר כך הגיעו רשות בימי שלטונו המנדט הבריטי, ואף היום יש רשות מראשי העיר, רק שיואר ביוטר שלא יפריע להלכה הרבים. (נ)

לא תנגב

אדם שעבר ונזל עצים לצריך בניית הסוכה - אם התחרט על מעששו הרע והחליט בדעתו לשלם את הכספי לבעל העצים, אף אם עדין לא הספיק לשלם - סכתו בשירה, ומברך עליה. אך אם עדין עומד ברשותו ואינו בדעתו לשלם - אין לו לברך על סוכה זו. סימנו תרלו ס"ג, משנ"ב ס"ק טו. (נ)

"תקנת השבבים"

יש להבהיר, כי מודדי, הגוזל עצים ובנה בהם בית או סוכה, אינו חייב להחזיר את העצים עצםם, שכן תקנו חוקים כדי להקל על הגנבים הרוצים לשוב בתשובה, כי אם וכי חוקים להחזיר את העצים עצםם שגנבוakis חמש שחייו גנבים שיתחרטו מלשוב בתשובה ולא יחוירו כלל, מאמר שעריכים הם לפרך את מה שבנו מאיתם עצים כדי להשיבם לבעלים, וכך די בכך שישלמו לבעל העצים את תמורהם. ומכל מקום, אם בא לשלים לאחר החג, אריך להחזיר את העצים עצםם, ולא את הסוכה, הוזיל ולא שנה כלום בעצים ולא בנאנס מפה בבננו. (שו"ע חושן משפט סימנו ט"ס ס"א)

אסור לקחת עצים מעירות 'קרו קיימת לישראל' או מעצים הנוטעים ברחובות העיר, אלא אם כן קיבל רשות מפרקת מהמנגנים. (נ)

כאשר קונים סכך, יש לברר שהסך שיך למוכר ממיש, ואני גוזל חס ושלום מקרוקעות של אנשים פרטיים או חברות מיסימות. (פסקיתeshuvah שני. שיט)

הגוזל עצים מפרקתו, אף אם דעתו להחזירם לאחר החג, לא יברך על הסוכה. (נ)

יש להבהיר, תרי לעיל בארנה, שאם בדעתו לשלם את דמי העצים, אף שעדיין לא שלם - סכתו בשירה ויכול לברך עליה. ואם כה, במקרה זה, שדעתו להחזיר את העצים לאחר החג, אף שעדיין לא החזיר, לפחות לא יוכל לברך עליה וציריך לומר, שבפרקתה הפל, כיון שבדעתו עכשו בחג להחזיר את הסכך - כבר עתה מתוקה הוא את גזלו, והתייר לו חוקים להשתמש בעצים מפני "תקנת השבבים", ומפיריא לא רצה על הסוכה. לא כו בפרקתה זה שדעתו להחזיר את העצים רק לאחר החג, נמצאת שעה בחג הוא גזלו גםו, מאחר ואני רוצה להחזיר עתה בחג לא עצים ולא כספי, ודינו בזלו שלא רוצה לשלים כלל, ולגלו כזו לא עשו חוקים תקנה שהיתה רשאי להשתמש בעצים בבשלו, ונמצא שישוב בסוכה גזלה, והיאך יברך על ישיבתו בה!!

๙ דפנות הסקה

שלש דפנות

הסקה צריכה ליהעשות משלש דפנות, דהיינו שלוש מהירות, ועליהם מניחים את הסכך. ואם עשה רק שתי דפנות - הסקה פסולה. (א)

עמידה בפני הרות

דפנות הסקה מותר לעשותן מכל דבר, באבנים, ברזילים, עצים וכיוצא, ובכלל שחדפו תחיה ראייה לעמד בפני רוח מצויה. אך אם הדפו נרה ברוח אפלו נרנוד כלשהה, אינה נחשבת כmphitchah, ופסולת היא לדפنو לשכה. על כן, סדרינים הטענים כדפו לשכה, הרי סכה זו פסולה, מכיוון שהסדרינים נעים ונדים ברוח.כו פסקו רשי"י, קרמבל"ט, חרא"ה, חרטיב"א, הפראייר, מקר"ל, מהrichtה השקל, קלות ישב מקראלי עפק ברכה, משנה ברורה, שלמת חיים זונגעלה, תלויות שלמה אוירבה, הדר"ש אלישיב, משנה חלכות ועוד. וככתב האגדות משה: ומה שרואים במדינתנו באכזריקה שמוקרים ספות שעשו דפנותיהם מיריעות, פשות שלא היה זה על פי הוראתה. (א)

גם אם יקשר היטב את הסדרינים לעמודים, אוו להתריר, לפי שפעמים מתנתקים הם ברום ואיןו שם על לבו, ונמצאה שהאוכל בה מברך ברכות לבטלה, ונחשב גם כאוכל חוץ לשכה. על כן, מוה שמצוי היום בכמה מסעודות שבונים סכה בפתח החנות והדפנות עשוות מסדרינים, יש לידע אותם ששוכתם פסולה, ומחייבים הם את החיבור בברכה לבטלה ובכך חוץ לשכה. (א) אין להלו את הפטרו לסתות אלו.

אם הדפו השלישית היא דלת שפותחים וטוגרים אותה תמיד, כשרה הסקה, ובכלל שיקפיד שבעה שאוכל ויישו תקיה הדלת סגורה. ומותר גם לפתח ולסגור דלת זו בשבת ויום טוב, שכיו שעתה היא לפתח ולסגור תמיד, אינה נחשבת כmphitchah הפנרת ש אסור לעשותה בשבת. וו

מדות הסקה

גביה הסקה צריכה להיות לא פחות מעשרה טפחים [הטפח = 8 ס"מ. עשרה טפחים = 80 ס"מ]. וארכאה ורחבה לא פחות משבעה טפחים [56 ס"מ] על שבעה טפחים. אבל בפחות משורר זה, בין בגבה בין בארץ בין ברבוב, הרי היא פסולה.כו פסקו מדות אלו הרמ"ע מפאנני, מהר"ם, דברי ישכבה רבי איסר זלמן מלצר, מסורת חילוחין, חרא"ה נאה ועוד. (ט)

סקה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה וhalfה = 48 ס"מ. עשרים אמה = 9.60 מטר), הרי היא פסולה. ואם מעט יותר גבהה, הרי היא כשרה. (יא)

אם הדפנות בגובהות עשרה טפחים [80 ס"מ], אפילו שאינו ממשיכות עד גבה הסקה, ויש מරחק רב ביניהן - הסקה כשרה. מכיוון שבקלה ביןינו הילכה למשה מסעיגי, "אוד [במושך] אסיק [וחולח] מהיצתא [את mphitchah]". דהיינו מהירה שעשויה בדין, בשיט צרה, אוו מתייחסים אליה פalto היא ממשיכה ועולה עד למעלה לשכה. ואמנם, יש לשים לב שהסקה למעלה יהי מכוון בנגד הדפנות למיטה, ואם איןנו מכוון מופש בנגדו - אם הוא בתוך שלשה טפחים [24 ס"מ] בנגד הדפנות, הסקה כשרה. (יב)

דפנות שהניתן במרחק של שלשה טפחים [24 ס"מ] מהארץ, פסולות. כיון שכל שיכול להפנס גדי דרך mphitchah מלמטה, אינה נחשבת כmphitchah. (יב)

דפנות מעמודים

עמודים רצופים, שבעו עמוד לעמוד יש מפרק של פחות משלשה טפחים [24 ס"מ], הרי הם בשרות לדפנות. מכיון שקבעו 'הלכה למשה מסיני' "שלשה טפחים, בלבד [מכחך דמי זומחה]", דהיינו, כשהמפרק הוא פחות משלשה טפחים בין אחד לשני, אנו מחשיבים שהכל חבר אחד, וכאלו אין מפרק ביניהם כלל. (ו)

על כן, מרפסת שיש בה سورגים, ובין עמוד לעמוד יש פחות משלשה טפחים [24 ס"מ], הרי سورגים אלו נחשבים כדופן, ובלבב שיחיה גביהם עשרה טפחים [80 ס"מ]. ואז רשאי יהה להעמיד ארבעה עמודים גביהם מזוינים ולסבך עליהם, או על פי שיש מפרק בין מדפנות לסכך, וכember לעליל. (ו)

וכיווץ באזה, הרוצה לבנות סכה בקלוות, יעמיד ארבעה עמודים מאربעה צדדים, ובין עמוד לשלה שיחוט אחד, ויקפיד שהחותוט יהיה בגבה של פחות משלשה טפחים [20 ס"מ] מהפרק, ולמעלה מפנוי יפתח עוד חוט אחד בתודה שלשה טפחים לחוט הקודם, וכך יפתח עוד שני חוטים לגבה, עד שהחותוט הרביעי יגיע לגבה של עשרה טפחים [80 ס"מ]. והעיקר שיקפיד שבין חוט לחוט יהיה מפרק של פחות משלשה טפחים, והרי זה מועיל באלו עשה גדר מפש של עשרה טפחים. מאחר 'הילכה למשה מסיני' שכלל שטמיוק חוט אחד לשני בפחות משלשה טפחים, נחשב באלו הכל חבר אחד, ונמצא שיש כאן מחייב של עשרה טפחים.

יש לציין, כי עצה זו ממלצת מאי לבני מסעדות, וכיולים כך לבנות סכה בקלוות, ופשוטו, שלאחר שננתנו את החוטים הנ"ל, רשאים לתת סדיןמים מסביב לעמודים, אף שהסדיןמים נעים ברום, מאחר והדפנות כבר עשוות בהקשר גמור.

אם רואה במשך ימי החרג שהחותוטים התורופפו באפنو שהם נרים ברום, ישים לב לבדוק אותם שוב היטב, כדי שלא תפסל הסכה.

סדר בניית הסכה

לכתחילה יבנה קדם את הדפנות, ואמר כך יגיח עליינו את הסכך, ומכל מקום, אם לא עשה כן, אלא סכך על גבי עמודים ואמר כך עשה את הדפנות, הסכה בשורה. וכל שפנו אם בנה את הסכה בהג� ולאחר מכון נפל הדפנות, שבודאי די שייעמיד את הדפנות שוב, ואני אrisk לפירק את הסכך כדי שהדפנות יעשו קדם. (ו, מה,

๙. מדיניות הסכך

תנאי הבשר הסכך

ישנם שלשה תנאים להבשר הסכך: א. שיחיה גדולו מושאר. ב. שיחיה תלוש מהפרק. ג. שלא יהיה ראוי לקבל טמאה. (זהני, שם יגע בו טמא, הוא לא יטמא.)

אי בכך, אין מסככים במיני מתקות, פלסטיק, נילון, זכוכית וכיוצא, מאחר ואין גוזלים מושאר. וכן אין מסככים בענפי אילו המחבר לפרק, מאחר ואני תלוש. וכן אין מסככים במأكلים או בכלי עץ, כיון שרואויים הם לקבל טמאה. (ו, טו, כא)

כל עא, באראז ומנגרה, חרי הם מקבלים טמאה מו התורה, מאחר ויש להם בית קובל. ואם נשבריה אף שעתה אינם מקבלים טמאה, אין לסייע ביהם. שכיוו שרואים היי לקובל טמאה מהתורה, גוזרו חכמים שפָא יטעה ויסכך בכלים שנשבריו רק מעת, שעדריו רואים לקובל טמאה. אולם, כל עץ שתוחים, שאיו להם בית קובל, פמו שלחו מדף, דלת וכדומה, מאחר והם מקבלים טמאה רק מדרבנן - אם נשברו, מתר לסייע ביהם. (ו, יט)

רחוב הקורה

קורות עץ שרכבה ארבעה טפחים [32 ס"מ], אסרו חכמים לסייע בה, משום "זרת תקירה". דהיינו, בזמנם היו בזנים את תקרות הבית מקורות פאלו רחבות, וקסם חSSH שיטעה האדים ויאמר: 'מה החובל אם אסכך בקרות אלו או שאשב פחת תקרת ביתין' ותרי התורה אמרה לישב בסוכה, ולא בבית של כל השנה. סימן תרכט סעיף ית. ל)

גם קורות שרכבות פחות מארבעה טפחים, נהנו שלא לסייע ביהם כלל. אולם אם אין לו סכך אחר, רשאי לסייע ביהם, סימן תרכט סעיף ית. לא

המנהג פשוט לסייע בקרים ודקים [פלפונים] שרכבתם פחות מטפח [8 ס"מ], שחרי אף בזמנים לא היה דרכו לעשות תקרה מקרים אלו כלל. גם פסקו שלמת חיים זונגפה, בית השאהבה, הרוצ'א'פ פנוק, לשפיל עברי, ציז אליעזר, שרית ישראל מינצברג, אז גדרה, ועוד. וכן בגג הפרש'ן אוירבך בסכתו. (ל)

דבר העמיד

מו הדין מתר להנitch את הסכך אף על דבר הפסול לסתוק, בעמודי ברזל וכיוצא, אלא שטוב ונכוו להחמיר ולתנת עלייהם איזה עז, ועליו יניח את הסכך.

והטעים בז'ה, כי הנה בגמרא מסכת סוכה כא"ב) מבאר, שלדעת חכמים אין שום אסור להעמיד את הסכך על גבי דבר הפסול לסתוק. ובدرעת רבי יהודה נחלקו בגמרא אם יש אסור או לא. ורב הגאנזים פסקו בחכמים, וכו' דעת הרמב"ם, הרוז'ה, הר'ר'ץ גאות, רבנו ישעיה מוסראני, שבלי הלקט, הראב'ה וועוד. עיוו משנ'ב ושר החיו סיימו תrol ס'ק ס' ואף הפסוקים ברבי יהודה בטבוי, שלרביב יהודה מתר להעמיד בדרכ' הפסול לסתוק, נומחהקו עס' קבימים היה בעינו אהן. וכו' דעת הר'ר'ש, הטעסיפות בשם הירושלמי, תרומות הדשו וועוד. וכו' מבאר בבית יוסף ובשלוחו ערדז וכו' סיימו תrol סעיף יט. ובגמרא אמרה, שאם מתר להעמיד בדרכ' הפסול לסתוק, ממילא אם צע' שפוזרים של ברזל וסכך עליהם ממש, בשרח הספה לאל כל חשש. וככתוב הparm'ר'יל' שבן גהוי כל רבותינו להקל, וαιו בז'ה ספק. וכו' דעת הט'אי, הר'ר'א, הגר'ח פלאגי, שעורי'ה ערדז אבנוי גזר וועוד. וככתוב הערוז השלחון, מאחר ורבנו רבינו הבית יוסף פסק כהר'ר'ז' והר'ר'ש להקל, וזהו דעת הירושלמי ורב רבותינו הפסוקים ובעל' השלחון ערדז, למלה לנו להחמיר' עכ'ה. אלא שטוב לחוש לדעת הרמב'ן והר'ז' שאסרו להעמיד בדרכ' הפסול לסתוק, גוזרה שמא סכך בו, ולכו יתו איזה עז על הברזל, ועליו יתו את הסכך, אבל יותר מזה איז רידיך להחמיר. ועל כן רשאי לכתהלה לתקע במיטרים את העז שעליו הוא מעמיד את הסכך, וכו' מפרש במאירי, הר'ז' ו/oritev'a. וכו' כתבו פררי מגדים, מכו אברהם, הנאו רבנו זלמן, חי' אדים, הר'א'ר'א רב פעלים, בגין' ישע, וכל ה先后ונים וככתב המשנה ברורה ותרcit ס'ק וכו' שהתר זה הוא לכל הפסוקים. והיה הנאו החזו איש יצ'ל החמיר גם בז'ה. אך בש'ו'ת קליקת יעקב כתוב, וזה לשונו: "יש להחמיר בז'ה לכתהלה, ודלא בהחزو איש שהחמיר געד השלחון ערוד ריב בכל הרשותם, וכו' בדרכ' שאיז חSSH אלא מדרבנן, וכל ראיות החזו איז אינו מכרכחות כלל". עכ'ל, וכו' כתוב בש'ו'ת שבט הלוי: "ובאמת קשה ביוטר לחלק על הפנו אברהם וכל הפסוקים, שלכם התירו". עכ'ל. וכו' כתוב בהיליות שלמה אוירבך: "חומרת החזו איש תמורה, מכיוו שאסרו מעמיד הוא מושום גוזה, אם כו, בעמיד דמעמיד, הוא גוזה לנורה שלא גוזרים, וכשר אף לכתהלה". ומד. ועיין עוד בש'ו'ת שלמה ח"ד סיומו כ ותרוווה נחת).

סכך לניצח

סכך לניצח, העשו מדים קיטים דקיים וארוג בחוטוי צמר גפו, כשר לסכך בו לכתוללה.

והטעם בזו, שהרי אין סכך רחוב ארבעה טפחים שפסול מallow "זורת תקריה", שהרי נבר שהוא מחבר מכביה דיקטום, גם אינו מן מהנפומים כלל, וגם הוא מתקפל. עורך השלחח, בני נוה, חלקת יעקב, ابو יקרה, שבת הלו, הליכות שלמה, אז נדרבה, נתע בגראייל, חכו מומתקים, מצינו אורה וגורה ואף למחייבים להעמיד בדרכם לפסול לסכך כנ"ל, הנה לשיטת התוספות ורבנו ישעה מתר אפל בסכך בצמר גפו. ואף ררמב"ס ורראב"ד שפסולו מזרבונו, כבר כתוב חריטב"א שופער להעמיד בסכך פסול מזרבונו, דעתה לא גוזרים. וכן פסקו הגרא"א, הגר"ח פלאני, בית השואבה, ימי שלמה, שדי חמד ועוד. (כג, כה)

קשיית הסכך

מכל הנזכר לעיל, מבאר שופער מו הדיו לקשר את הסכך עצמו או את המוחצלאות בחוטוי נילו או ברזל או איזוקים העשיים מפלסטיק, לבלי יעיפוי ברום. אך הרוצה להחמיר לקשרים בחוטוי פשטו או דקל וכיוצא, תבא עליי ברכה. וכג, כי, מוד

ספטו של גאון עזנו רבנו מאיר אביתכירה ז"ע"

רבי אברם מלול ספר כי באחת הימים היה לבבא מאיר אביתכירה ז"ע"א צער גדול בעליה וירידה אל הסכה שעלה הגג, והוא החליט לעשות את הסכה בתוך הבית. בזמנים שללים היהת ארבה הנשעת על ארבעה עמודים, והיא היהת מכחה בסוכה של ברזל במשך כל השנה. בבא מאיר בדק את כל צידר ההלכה ובכתב פסק גדול להתריר לעשות שם את הסכה, ולשים בתוך הארבה את הסכך בדיו. ביו השאר דו בבא מאיר בתשובתו על גבה הסכה, על סבכת הברזל מעליונה בגג הארבה, על דפן עקפה ועוד. ופסק כי יעשו שלוש מחזות שיגיעו קרוב לסכך ואינו לחשש לסבכת הברזל. בספוס דבריו העלה בבא מאיר שסכה זו קשרה למחרתו, ואור עשה מעשה בעצמו, ושב בסכה שבתודה ביתו. גם אביו הbabא סאילי השתמש בסוכה כזו על סמך פסקו של בבא מאיר. והכרם היה לכתב פסק להתריר, היה שזה היה חדש בתאfillat. ישראל סבא (292)

סכך פסול בין הסכך והפר

סכך פסול [גנון מוט ברזל] שנחנח בין הסכך והפר, אם יש ברחובו ארבעה טפחים [ס"מ] - נפסלה הסכה, אך בפחות מארבעה טפחים - כשרה הסכה, ומתר גם לאכל ולישן תחתיו. על כן, מה שמצוין באלו מפסיקות, שישנם ברזילים תקועים למליה במקומות הסכך - אין פוסלים, מאחר ורבים מועט, ומתר לאכל ולישן תחתיהם. ואפלו אם בכמה מקומות יש סכך פסול בין הסכך והפר - כשרה, ובלבבד שריה הרב מיחססך הפר. וכל זה דוקא כשלשך הפסול שרחבו ארבעה טפחים, הולך על פניו כל אריך או רחוב הסכה, אבל אם הוא במקומות מסוים, אין פועל אלא תחתיו בלבד. סיימו תרלא ס"ח, ותרבב ס"א, ורמ"א ס"ב ומשנ"ב ס"ק ב וט (ז)

חבי בביסה

סכה שנעשית מחת חבי בביסה - הסכה כשרה, ואפלו אם ישנים בגדים תלויים על החבלים, או חישש בזו. ואור אם בין חבל לחבל אין מרווח של שלשה טפחים [24 ס"מ] - כשרה הסכה, כי הגם שבארנו לעיל שעוד שלשה טפחים נחשב הכל בחיבור אחד ושלשה טפחים בלבד דמיין, מכל מקום אין אומרים זאת כדי להחמיר ולפסל, ואור לשיטת החולקים, מכל מקום, כל שם נזכיר את כל החבלים לא יגיעו לשעור סכך פסול [ארבעה טפחים] - הרי זה שער. ותוספות,

ט"א, מאורוי אורו, מאמר מרדכי, בית יהודה עיייאש, רוע אמת, פנים מאירות בקונטרס אחרוו, בגדי ישע, חמד משה, ערוך החלון, בית השואבה, משנ"ב תרלב ס"ק ב, מקראי קודש, מנחת שלמה, הג"י פלקסר,aben ישראל פישר וועד. פסקי תשובה שיג. סט)

פרגולה

מִתְרַכֵּת לְכַתְּחָלָה לְתַת אֶת הַסְּכָךְ עַל הַפְּרָגּוֹלָה, אֲפִלּוּ שַׁהְפְּרָגּוֹלָה מַחְבְּרָת לְקִיר בְּבָרגִים.

(פסקין תשובה שיד. ועל פי המבוואר לעיל)

אوتם שישי להם מעשה רשות על הפרגולה, דהינו עצים דקים דובוקים יחד ברבק חזק בצורת שתי וערב, ומণיחים אותם על הפרגולה - מאחר ועשוייה הרשות כל השינה לצל, מו' הדיו תרי זה סכך כשר, אך טוב שניענע את הרשות לשם מצוה.

ואף לפמקרים בעמיד - באו, שהפעמייד הוא דבק שאין נבר לעין כלל, לא החמיירו בזיה, ובפרט שלא שיך לסכך ברבק בלבד. שבט לטוי, שמע מהה ח"ה סמכ [ח"ה] וגם אין לפטל מדיו נבר הרחוב ארבעה שגרא בו גזרת תקרה" כב"ל, שהרי רשות זו אינה עשויה לכוסות בה בתים דורך בנוי ותקורה, אלא אצל בלבד, וגם נבר שעיס מוחבים מכפים נסרים. ואף הרשב"א שפקפק להחמיר בה בשל אחד מרבותיה לא פסק להחמיר בה חלול, שהרי סים. "ויש שחילקו עליו להתר, וכיווע שגענו התה, הנח להה". וגם אפשר שהרשכ"א יוזה בחרשת, שאינו דומה לנכס, שהגדר מגן תחתיו מפני הגשםים, אבל הרשות אף תחתיו איןנו מגן. אבל קירה "ה" ס"ס ממכ. וא"ד דברו י"ב אמר אבוי נר תען אותה הילכות שלמה כתה כד אין לפטל מוחם שדר שם כל השינה, אמא כן לא נבר עתה שלשים סכה דר שם, אם כן נבר שדר שם לשים סכה. ומסכת סוכה ח"ב רשי"ה המאיר, ואיליה, ורק עתה בסכנות אוכל יישן שם, אם כן נבר שדר שם לשים סכה. ומסכת סוכה ח"ב רשי"ה המאיר, שלו לולס וווע. בית יייר טוי"ע סימן תרלו"ב אבוי יוו תען אותה ב' יון פסק הלאו רבינו גולדונג בספר אלה הם מועד עמד תפ עיינ אמורוי יוסף יב ברתך ינתק פג שעריו יושר ח"א סימן בכ הוה גס סימן פט

ואולם, אם הרשות הניל תקינה במסמרים ל pragola, טוב ונכוו שיזכיא את הפסמים, וייענע את הרשות לשם מצוה. עיין שמע שלמה ח"ה סי. ה. ועל פי המבוואר לעיל. סב)

אויר בסכך

אם יש רוח אויר של שלשה טפחות [24 ס"מ] בין עץ לעץ בסכך, ורוח האויר חולץ על פנוי כל אורך או רוחב הספה - הספה פסולה. אך בפחות שלשה טפחות - הספה בשירה, אך לא יאכל ולא יישן תחתיו. (收拾) ואם הוא פחוות מטפה, אין משש בזיה, וכמו כל הנקבים הקטנים שיש בספה. אבל ביוטר מטפה, אם ראשו או רבו גנתת האויר, לא יאכל ולא יישן שם. וסימן תרלב ס"ב ורמ"א)

"דפו עקמה"

סכך פסול שפניהם בצדדי הספה, איןו פוסלה, אלא אם יש מנגנון ארבע אמות [1.92 מטר], אבל בפחות מרבע אמות, הספה בשירה, רק פלא יאכל ולא יישן תחתיו. (ס"ו)

למשל: מרפסת המקרה בגנו נפתח, ומণיחים את הסכך במקומות הגנוו, אך הצדדי המרווח אין היג נפתח, אין מאחר ואין בגנוו ארבע אמות [1.92 מטר] ממקיר [הדין] לסכך הקשר - הספה בשירה, ובלבד שלא יישן תחת הגנוו הנשאר סגור. ואם הגנוו פחות מרבעה טפחות [32 ס"מ], מתר אף לאכלי ולישן תחתיו. וסימן תרלב סעיף א)

והטעם בזיה, כי קבלה בידינו 'הלהקה למישה מסיני': "דפו עקמה". ומהני, במקרה שבסכךי הספה יש פחות מרבע אמות בסכך הפסול, אך על פי שבסבעל אין הדפו מוגעה לסכך הקשר, מכל מוקום רואים אותו כאלו הדפו מותעקמת ומוגעה עד הסכך הקשר, ונחשב הסכך הפסול בחלקו מהדפו, והספה בשירה, אך אין לישן תחת הסכך הפסול. וסימן תרלב סעיף א)

יש לציין שדיין זה של "דפו עקומה" הוא באופן שגנשאар בסוכה שעור של סכך כשר, דהיינו שבעה טפחים [6 ס"מ] על שבעה טפחים, אך אם הסוכה קטינה מזאת, ולא גשאאר בעור זה, אז להכשר מדיין דפו עקומה, וכל שיש בה שלשה טפחים [24 ס"מ] של סכך פסול, ביו בצד ובו באכען - הריהי פסולה. אבל רקחות שלשה טפחים, הריהי בשורה, אז ישים ואכלים מוקמי, סימון מרלב סעיף א'

במומיות הסכך

נותנו סכך על הסוכה בנסיבות צו שאל הסוכה יהה יותר מחממתה, דהיינו שהsuccה יהיה מירבה יותר מחרוחים, אבל אם חרוחים רבים מהsuccה, הסוכה פסולה. (וב)

לכתחלה יסביר באופן שיראו הוכבים דרך הסכך. ובדיעבד שגתו סכך הרבה עד שאפלו הגשים אין יכולם לזרת לתוךה - בשורה הסוכה, ומברך עליה. (ול)

שלג - אם נפל שלג רב על הסכך עד שנעshaה כמו תקרת, כמו שפוצוי בחוץ לאירוע בנסיבות מסוימים, בשורה הסוכה. שמיון שהשלג עתיד להיות נמס מALLEי, הרי הוא עתה כמו שאינו. (ול)

נפל הסכך

אם נפל הסכך ביום טוב או בשבת, ונשאר טפה ממנה, מתר להזכיר את הסכך, כדי תוספת אהל שפטר בשבת. אבל אם נפל כל הסכך, יאמר לגוי להזכירו. ואmens רשייא למתח שני חוטים בפחות משלשה טפחים בינויהם, ועליהם יתנו סכך לתוספת אהל. כי בנטילת החוטים או אסור, שלא עשה שום אהל, נשלא אומרים לבדוק להזכיר את אהל. ופרשת הסכך שאחר כה, היא רק תוספת אהל. ומה תוספות, הרא"ש, הרש"ל, יד אליו מלובלוי, מהרש"ם ושכ"ר דעת הרמב"ם. יוקח נא, בנין ציוו עוד. חז"ע שבת הרצט, שא)

משיב הרוח

אם נשבו רוחות חזקות והתרומות הסכך לגובה וינפל שוב על הסוכה, בשורה הסוכה. כי אף אם המתרומות הסכך למעלה משלשה טפחים, שbezza נפסקת הסוכה כי הגוף הסכך עתה שלא לשם כל, מכל מקום, כיון שמתחלקה נעשמה הסוכה בהקשר, שוב אליה נפסקת. (וב)

למה יושבים בסוכה בחודש תשרי ולא בחודש ניסן?

בספר קול אליהו כתוב בשם הפניו מילנה: רבים שוואלים למה עושים את חג הסוכות בתשרי ולא בחודש ניסן, בו הזמן שיצאנו ישראל והקיפו השם יתריך בענייני כבודו ויש לישב לפি שפיכאشر חטאו ישראל בעגל נסטלקו מהם ענני כבוד ולא חזו אליהם אלא עד שהתרחלו במלاكت המשכו. כי פידוע ביום הפורים ירד משה רבינו מטה לומר לישראל שצוה הקב"ה על מלאכת המשכו כדי לכפר על מעשה העגל, וכבר למחמת צוה משה להביא נדבות המשכו הרי י"א בתשרי, וביום י"ב וי"ג הביאו נדבות, שנאמר: "וְהִנֵּה בְּבָקָר", וביום י"ד באו אל משה כל חכם לב ולקחו מידו את הזhab והפסר למלاكت הפסכה, וביום ט"ז התחלו לבנות את המשכו ואז חזו ענני כבוד עליהם, לפיכך אנו יושבים בסוכות דזקא בחודש תשרי זכר לענני כבוד שחוירו.

אולם פרוש זה תמורה מפסיקים מפורשים בגביא נחימה שששם הקתווב מוניה את נסיון של הבזוא יתריך לעם ישראל במדרב, ומפרש שאף לאחר שעשו את העגל עדין לא הסיר הקב"ה את העניים מעם ישראל, שנאמר נהמיה ט יב: "וּבַעֲפֹוד עֲנוּ הַנְּחִיתָם יוּמָם וּבַעֲפֹוד אָשׁ לִילָה לְהַאֲיר לָהֶם את הַדָּרֶךְ אֲשֶׁר יַלְכוּ בָּהּ, וְלַחֲם מִשְׁמִים נִתְחַתָּה לָהֶם

לרבנן, וממים משלל הוצאה להם לצמאמם. אף כי עשו להם על מסכה ויאמרו זה אליהך אשר העלה ממצרים ויעשו נאצות גדולות. ואתמה ברחמים הרבים לא עזבתם בדבר את עמוד הענו לא סר מעלהם ביוום להנחותם בחרד ואות עמוד האש בלילה להאריך להם ואת הדרך אשר ילכו בה. ומnde לא מנעט מפייהם וממים נטחה להם לכמאמם".

אולם בשוו'ת צי' אליעזר חלק ט' סי' ט: ישב זאת על פי ספר עבודת הפרשוני על שיר השירים מבו אחיו של הגאון מילנא שהביא מה ששמע בזה מפני הגאון בעצמו, ואלו דבריו: שמעתי מדודי הגאון החסיד הטעם מה שמצות סבה הוא על מה שחויר הקב"ה ונתרצה לשכנו בתוד בני ישראל ולא למסר אותן למלאך, כי בתחילת אמר הקב"ה שמות ג' כ: "הנה אנכי שלח מלאך לפניה לשמרך בdry ולחבייך אל המקום אשר חכנתי", אך משה רבינו ביקש מהקב"ה שרק הוא יולד אottonו ולא על ידי מלאך ונתרצה לו הקב"ה, כמו שנאמר ושמות לג' ד: "ויאמר פני יילכו והחתי לך". ונאמר אליו אם אין פניך הלכים אל תעלנו מזה. ובמה יודע אפוא כי מצאת חוו בעיניך אני ועמך הלווא בכלתך עמו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פניהם האדמה. ויאמר ה' אל משה גם את הדבר הזה אשר דברתஆעשה כי מצאת חוו בעיני". ופרש שם רשי: ויאמר פני יילכו - לא אשליך עוד מלאך, אלא אני בעצמי אלה. ויאמר אליו - בזו אני חפץ, כי על ידי מלאך אל תעלנו מזה. ובזה יודע מציאות החוו, הלא בכלתך עמו. ע"ב. והתחלת חירות השכינה לישראל היהתה בט' בתשרי, כי ביום זה התחלו בבניית המשכן וחזרה השכינה לישראל, ועל כן צוה לנו השם לעשות את חרג הספרות בט' לחיש תשרי, על שם שזיכינו לישב תחת כנפי השכינה. ע"ב. ולפי זה מבאר שלא דבר הגאון כלל בנווגע לעניini הבהיר, כי אם על חירות השכינה לישראל ולא למסר אותן על ידי מלאך, ואין כל תמייה מהפסיקים בנהמיה. עד ג'או. ודברי פי חכם צו. צט)

๙. מדיני נוי השפה

"זה אליוinanho"

מצויה לעטר ולקשת את השפה בקשוטים נאים וחוובים, כפי שדרשו חז"ל (ומסתה שבת קdeg ע"ב) על הפסוק "זה אליוinanho": התנהה לפניו במקומות; עשה לפניו סבה נאה, לולב נאה, ציצית נאה, ספר תורה נאה. כי כאשר עשה האדם את המצוות בצדקה נאה ומכבדת, מראה את אהבתו וחייבתו להקדוש ברוך הוא, שאנו הוא כאדם העושה מלחמת שאינו לו ברורה, אלא עשה מלחמת שאחוי ה' יתברך ושם הוא לעשות את צוינו על הצד הטוב ביותר.

וכיווץ בזה כתוב הרמב"ם סוף הלכות אישורי המזבח: הקדיש דבר לה' - יקדש מון היפה שבנכסי. האכיל עני - יאכלתו מון הטוב והמשבח שבלחנו. ספה ערום - יכשחו מון הטוב והיפה שבכסותנו. וכן הנותנו צדקה לעני - יטנו לו מטבעות טובים וקלים להוציאה, [ספר מיטו ולא צ'ק דוחין]. (עד

עוד טעם יש לנימינת הקשוטים בספה - מיפויו שצottaה התורה שארם ישב בסתתו כדרך שיזב ביבתו, וכמו שבבית מיפה אדם את ביתו להנעים לו את ישיבתו, כד יפה את סכתו, שתהיה ערבה עליו, ותשירה חרווה וקרת רום לכל היושב בה. והשליה הקדוש) וכל המרבה לנאות וליפות את סכתו, תרי זה משבח. ורש"א. עד)

פרק ח' הקדש

יש נוהגים לחשוף את הספה בפרקת של ארון הקודש, וכן שפוצוי בפסכות של בתיהם הכהנים. ואין כאן חשש שימושים מקודשת הפרקת, כי מאחר שנחגו בו, נחשב שנטרמו מתחלה על דעתם ובלאו הכל, לב בית דין מתנה עליהם, כדי שלא יכשלו. ותרומות הדשו יועדו. עד

סעיף נא

ומתר לעטיו את עצי הסכך בניר צבעוני יפה כדי לפותם. וכן מתר לצבע את הקשרים שמסכך בהםם כדי ליפותם. וכן שעהיד הגרא"מ חרל"פ על הגאון בעל אמרי בינה, שהיה נהוג לסכך את סכתו בעצים העוטפים בניר יפה, לנוי והדרור מצוחה. וטה, לבו

סעיף נא

ומתר לכתחילה לפרס סדרין או נילון נאה ומזכיר מהת הסכך כדי ליפותו, ובלבב שיפורשו בתוך ארבעה טפחים [32 ס"מ] לשכך. והוא הדין שפטר לפרס סדרין נאה, כאשרטרתו גם לנוי וגם להג עליו מפני המשמש. אולם אם תלה את הסכך למיטה מערבעה טפחים - פסולה. כי אין קא בששסדיון בתוך ארבעה טפחים לשכך, והוא נחشب נוי לשכך, ומtabטל לשכך. לא כו בשהוא רוחק ארבעה טפחים מושך, אינו נחشب נוי לשכך, אלא נוי לשפה, ואם כו מtabטל לשכך, ונמצא שיושב תחת סדרין ולא מתחת סכךبشر. (הריטב"א. פר)

גביה הקשות

הקשוטים שתולים בסכך, בשרשראות ניר וכדומה, ישתדל שייהיו בתוך ארבעה טפחים [32 ס"מ] לשכך, ומכל מקום, אם יורדים הם למיטה מזוהה - בשרה הסקה, מאחר ואינם רחבים ארבעה טפחים. ויש מקרים אפילו בקשוטים רחבים ארבעה, ובלבב שיתחיל הקשות בתוך ארבעה טפחים לשכך, אף שיורד למיטה מזוהה. אמת ליעקב קמינצקי, ועיין לנו וינו ריבנו יוסף חי בספרו 'בו איש חי' פרשת האינו הלכה ב. עז)

מנורה

מנורת חשמל - יתלה בסכך בתוך ארבעה טפחים, ומתר לאכל ולישן תחתית, מאחר ואינו ברחבה ארבעה טפחים. (עו) ומכל מקום, אם תלה מנורה מינדת צבעונית כדי ליפות את הסקה, דינה כדי הקשות, מבואר לעיל.

הנאה מהקשוטים

קשוטים או רמנונים שתלה אותם בסכה לנוי, הרי הם מוקצה מחלוקת מזוהה, ואסור ליהנות מהם עד לאחר החג אבל מתר להעיבר קשותים משכה זו לשכה אחרת. (חו"ע שבת ג קמו)

לא רק בשבעת ימי חג הסכות הקשות הם מוקצה, אלא גם ביום השmini, שהוא יום טוב "شمחת תורה", הרי הם מוקצה ולבו, אם נפלו הרמנונים מהסקה בתוג שמחת תורה, אסור לאכל מכם עד מוצאי החג. והטעם לדרב, כי אף על פי שאין מזוהה סכה בימי השmini, מכל מקום עדין נחשבים הם "מקצה מחמת מזוהה", לפי הכתוב: "מפני [תמוד] ראתקצאי ושהקצתה [בבבון] השמשות, אתקצאי [נקצתה] לכלו יופא [לכל היום]". וכיון שהם היו מוקצה בבין השמשות של ערב יום טוב שמחת תורה, נשארו מוקצה לכל היום טוב, וכך מבואר בරhubba בחזורת' השבת בהלכה ובאגדה, עז שם.

ישנה אפשרות, שאם ירצה לאכל מהפרות שהניהם בסכה לנוי יוכל לאכל מהם, על ידי שייעשה

תנאי לפניו חג הסוכות, ויאמר: "אני מותנה על נזוי הסכה, שאיני מסלך את דעתך מיחס כל זמנו בין השמשות". ואז יהיה רשאי לאכלם בכל עת שירצה, כיון שלא נעשה מכך בביו המשמשות בערב החג, שהרי גם בביו השמשות, אם היה רוצח, היה רשאי להוציאם ולאכלם. אלס אם התנה בלשונו אחרת ויאמר: "אני מותנה לאכל את הפירות בשיפולו", איזו זה מועלן, ואSTER לו לאכלם בשיפולו, כיון שבביו השמשות הפירות יהיו מקצתה, שהרי עדין לא נפלו, והוא אמר שרך בשעה שיפולו יהיה רשאי לאכלם.

הנהה מהשכך והדפנות

השכך והדפנות של הסכה גם הם מקצתה, ואסור להשתמש בהם בימי החג לשימושים אחרים. ולא מועיל להונאות מערב החג, שאינו מסלך את דעתו מהם כל ביו השמשות, כמו שמוועיל להונאות בינוי ספרה כפ"ל, כיון שעיל עצי הסכה כל שם שמנים שבעה ימים, ואסורים הם בהנאה, נשאלאם: "חג הסוכות שעתם ימים לה".¹⁶ קשם שחק שם שמנים על הקנייה, אף כל שם שמנים על עץ הסקה] מסכת סוכה ט ע"א. סימו תרלה סעיפים א.ב. עג. פג.

ירדו גשים

אם יש חשש שירדו גושים ויקלקלו את הקשותים, מתר להוציאם מהסכה. וגם אם לא עשה תנאי קודם החג שאינו מקצה דעתו מהם, מכל מקום, לאחר מכן מינה העולים להוציא את הקשותים מפני הגושים, נחשב כאלו התנה עלייהם מראש. והרמ"א, רבנו זלמן, הגוז"א. צב)

אתරוג של שביעית

אתרוג שיש בו קבצת שביעית, מתר לטלותו לנוי בתזוז הסכה, אך לא יתרח בו אייזו מחת או חפש אחר, שבקד מפסיק את פירות שביעית. וטוב שיתנה קדם החג, ויאמר: "אני מסלך את דעתני מהארותוג כל ביו השמשות של שמונת ימי החג". וזה לא יהיה האתרוג מקצה בפסח ימי החג יהיה ראיי לאכלו גם בחג. פמברר בחומרת "מצוות הארץ" הלכות שביעית. שורת להורות נתן.ילקו"י שביעית תנוד)

התיבת פסוקים לקשות

הכוותבים פסוקים על גבי ניר צבעוני כדי לקשט בהם את הסכה, יש להעיר למושמע אונים, שאינם נוהגים נכוון על פי ההלכה הפסיקה בשלחו ערוץ וירוה ועה סיומו רג' ס"ה, שאסור לכתב מילים מהתורה יותר משלש מילים בשורה אחת. ולכו איז לכתוב פסוק "ברוך אתה בבאך ובברוך אתה בצאתך" או פסוק "בפסכות תעשבו שבעת ימים", כל שפיכותם בשורה אחת. בו פסקו הרמב"ם, התש"ב"א, הט"ג מגו אברהム, מהרי"ט, גנט ורדים, השל"ה, בארכיטקט, קאווי אוור, משפה אפרים, משנה ברורה ותרלח ס"ק כד ועוד. ומכל מקום, פסוקים שיבור נכתבו לקשות, מתר לקנותם ולקשט בהם את הסכה, כמו שכתב הרב גנט ורדים, שמוסב שיתלו אותם בסכה לנוי, ללבוד ולהפואר, מפה שייגנוו אותם. (צב)

מי המકשח

אף על פי שמצוות סכה היא על האנשים ולא על הנשים, מכל מקום, מפיו שחייב מצויה גם על מזאות למוד תורה, המכון הוא שיתנו לבנותיו שהו תקשיטה את הסכה והוא יעסוק בתורה, שאיוו לד מעלה טובה ממנה. ואולם, אם לא יזכה לעסוק בתורה כל כך, עדין שהוא יקشت ויכיו את צרכי הסכה, מפיו שגדול המצויה ועוזה יותר מפיו שאינו מצוה וועשה. (בית השואבה. ככח)

ספטו של הבא סאלி זע"א

את ספטו קשط רבני הבבא סאלி במרחב מיוחד של מלכים, שהיה עשוי מקטיפה צבעונית הנקרה בשם "חטי". את הפרבר הזה היה מיחס על דפנות הסכה לכבוד

ולתפארת. רבנו לא הסtopic בזאת, והיה מוסיף ופורס שטיח מפואר לאード כל השפה לכבוד מצות השפה ולכבוד שבעה אישפיין עילאיין קדישין. בsharp; רבנו להתארת בתוכן אצל חתנו, הביא עמו את המרבך החשוב זה, כדי לטלותו בשפה שהוא יושב בה. השטיח מלמיטה, ומרבך הקטיפה מושך הדינוזר, שלו לסכתו של רבנו אף מלכותי כנאה וכיאה לו. ישראל סבא (293)

๙ ערב חג ט

לשמח ולשמחה

נאמר בטורה ודברים ט"ז: "ושמחת בחגך אתה ובגדי ובתקד' ועבדך ואמתך, והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך: שבעת ימים פה' אללהיך במקומות אשר יבחר ה', כי יברךך ה' אלהיך בכל טובאותך ובכל מעשה ידיך, והייתך אך שמח". וכתוב הרמב"ם פ"ז מהלכות ים טוב הלכה יז: "חייב אדם בחג להיות שמח וטוב לב, והוא ואשתו ובני ביתו וכל הגலומות אליו. ומזכה שישמח לכל אחד כפי הראי לו, כיצד הקטנים נוטנו להם קלויות ואגוזים וממתקאים; והצעים קונה להן בגדים ותכשיטים נאים כפי מקומונא, והאנשיים אוכלים בשר ושותים יין. ע"ב. והחידר מוצה תפוח"

והעד רבי חיים ויטאל על רבנו האר"י ז"ל שעיר המצאות לו ע"ב, וזו לשונו: בענינו מזدة הנדיבות והותרנות ראתי למורי ז"ל, שלא היה חושש בעצמו להתכבד במלבושים נאים יותר מדי, גם במאכלו היה האוכל דבר מועט מאד, אבל במלבשי אשתו היה זהיר מאד לכבדה ולהלבישה, והיה מפיק כל רצונה, אף אם לא היה ידו משגת כל כ"ז. עכ"ל. ופשוט וברור, שכל מה ש.charAtך להשתדל להפיק את רצון האשת, הוא במלבושים צניעים הולמים את ההלכה, ולא חס ושלום בגדים צמודים וכיצא בהם, שהלובשת אותם עזברת על אסור תורה חמורים, ומفسילה את תרבים באסור התורה "ולא תתורו אחורי לבכם ואחרי עיניכם". ורי בזה למביו. וועו בחומרת "להיות את" מסורת החוברות "ברחלכה ובצדקה", שם מבארים כלליה ההלכה בבדי הנשים. ובძידיTEM, נשים רבות אמרו שלמדו בחוברת, ורקו את בגדיהם שאינם כהקלח והמלח ללבש בגדת וכחלכה, וכן מעדות ששם היה הרבה אופפת אותו בכל יום, ומראות ספק והריגשה געלה ורוננית, כבנת מלך אמתית].

"והנשים בראו לחים"

בפרוס החג, בקשה הרבניית מרגלית ע"ה אשת מרן הראשון לציוו רבנו עובדיה יוסף זוק"ל, לרכש לעצמה תכשיט יפה לחג, מchniot תכשיטים גדולה שגפתקה בירושלים בסוף שנות השבעים. בsharp; בקשה מפער כסף שאלה: "כמה זה יעלה?" השיבה "300 דולר אוili קצת יותר, 500 דולר", העריכה. מיד שלף מרן 500 דולר וניתן לה, והוא יצא עם ידיה לchniot התכשיטים.

לאחר שסקרה את המצע, בחרה בזוג עגילים משבצים ביהלומים, אך התברר לה לאכובתה שפחים 1,000 דולר. "חבל" אמרה "זה יקר מדי, ואבא יראה בזה בזבוב מייתר".

הבו הגאון הגדול רבוי ז"וד שמע זאת ומיד חמק מהחנות, וספר זאת לאביו. מרן שלף מיד עשרה שטרות של מאה דולר ומסרם לירוי בנו רבוי ז"וד ואמר לו "לך תקנה זאת

לאפוא ובתנאי שזו יהיה הפטעה, ושהזה יהיה בסוד". ואכן בערך המכ מסר לה מרו את ההיפותזה, זוג העיגלים שבחרה, ושם שקיים את ההלכה בהזורה, שהבעל חיב לשמה את רعيתו בתכשיטים ובגדים חשובים.

כתב הרמב"ס: "וכשאובל ושותה בחג, חיב להאכיל לגר, ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האמלים, אבל מי שנובל דלותות ביתו ואוכל ושותה עם בניו ואשתו ואיינו מאכיל ומiska להענינים ולמורי נפש, אין זו שמחת מצוה, אלא שמחת כרטז".

אין שמחה גדולה ומפארה אצל הקדוש ברוך הוא אלא "לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האמלים האלי, דומה לשכינה, שנאמר: להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נרכאים". הלוות מגילה פרק ב הלכה יי' וכתב בספר החנוך ומצוות תפוח: "העובר על זה ואין משמח את עצמו ובני ביתו והענינים בפי יכלתו לשם מצות הרגל, בטל מצות עשה מון התורה".

אשרי משפט אל דין

ספר רבבי מאיר רפאל זצ"ל מיזוד: כשלעתית לירושלים בשנת תרפ"ג, דרתמי באזנה חצר ייחד עם הרב אברם עדס זצ"ל, הרב היה רע למעלה ואני למטה. פעמים היה קורא לי לעשות לו איזו עבودה בביתו, והוא משלם לי שכר לפלים. והייתי אומר לו: אדון הרב, זה יותר מדי, השכר שמתת לי. והיה משביב לי פטוב בתורה, "ואהבתם את ה'ך", ומה הגר שבא במקלו ובתרמילי כל כך ארך לאחובו, אנחנו, בני אברם יחק ע יעקב, ואתת, ששות נפשך בפחד ובאת מהווים לארץ ישראל ולירושלים, לא כל שפכו! ותמיד היה ממצא לי איזו עבודה שלא שווה אפילו שני גרוש, והוא משלם חמשה גרוש.

פעם, בערב ספוז, לא היה לי פרוטה בכיס אפלו כדי לקנות ירק, והייתי עומד ברחובות נגונד, זה קונה וזה מוכר, וולגו עני דמעות בשתן. הרב עבר בדרך וקראו אותו "מאיר, מאיר, בא". נשתי אליו, ואמר לי "בא לביתי ונעשה חשבונו כמה כסף אני חיב לך". השבתי לו "אדוני הרב, אין לי שום חשבונו, יעו מה שעבדתי לך שלמתה לי פפלים" אמר לי: "לא, יש לנו חשבונו, בא אליו לבית". הלחתי אותו ונטו לי עשרים וחמשה גרוש, ואמר לי: "לך תעשה הוצאות יומם טוב הקדוש". אמרתי לו: "אדוני, מודה עתנו לי? הלא איןך חיב לי כלום!" השיב לי: "לך תקנה מצריכים לכבוד יום טוב!"

از הרגשטי בודאי שהרב יש לו רום הקדש, והיו בעניינו עשרים וחמשה גרוש אלו בעשרות וחמש לירות [פי מהה], ושמחתי במוֹצָא שלל רב. ומעין המועד שכא)

בזמן בית המקדש היה מזכה לשמה את הכהנים הלוים [שנאמר]: "ישמחת בחגדת אתה... ומלילך", מפגני שהוא עובדים בבית המקדש ומורים הזראות בישראל, שנאמר: "יזרו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל". ובזמןנו, שאין עובdot בית המקדש, מצוה לשמה את האברכים שלומדים תורה יומם ולילה, ומורים הזראות בישראל, שהם במקום הכהנים הלוים, כמו שאמר חז"ל במסכת מכות קי ע"א: תלמידי חכמים שעוסקים בתורה, מעלה עליהם עסקים בעבודת בית המקדש. וכן שלמה מילנא. (חו"ע י"ט)

ויש להשグル תלמיד לשמה ולסייע את הזקנים, ובפרט בחג הסוכות, מבואר בזוהר הקדוש ופרשת אמר ר' קג ע"ב, וזה תנ"ז דבריו בתרגום: וישמח את העניים, משום שחלק

האשפיזין הראויים הקדושים, שהם: אבות העולם, משה, אהרון, יוסף וזרע, מבואר להלן, שהאדם מזמין לסתתו, הוא החלק של העניים, ואמ מזמין את האשפיזין ואינו נוטנו את חלקם לעניים, הם קמים משפטנו ואומרים עליו (משלי כב: "אל תלחט את לחם רע עין, ואל תתאיו למיטעמו"). כי שלחו זה אינו שלחו של הקדוש ברוך הוא, אלא של רע עין, ואוי לו לאותו אדם בשעה שהאורים האלו, קדושים עלין, עוזבים את שלחנו ואומרים עליו דברים חמורים מאד, מבואר שם בזהר, ה' יצילנו.

אבל האדם הדואג לעניים, ונוטנו להם, ואחר כך לבני ביתו, ומשמח את לבם של העניים, הקדוש ברוך הוא שמה עמו, וכל האשפיזין מברכים אותו בדלהן: אמרהם אבינו מברך אותו (ישעה נח ד): "אַז תִּתְעַנֵּג עַל הַיּוֹם הַזֶּה, וְהַרְכְּבָתִיךְ עַל בָּמְתִי אָרֶץ, וְהַאֲכַלְתִּיךְ נָחָלָת יַעֲקֹב אָבִיךְ". **יעחק אבינו מברך אותו** (תהלים קיב-ב-ג): "גָּבוֹר בָּאָרֶץ יְהִי זָרוּעַ, זָרַע יִשְׂרָאֵל יַבְדֵּל. הַזּוּ וְעַשְׂרֵב בְּבַיתְךָ, וְצַדְקָתָךְ עַמְּדָת לְעֵד". **יעקב אבינו מברך אותו** (ישעה נח ח-ה): "אַז יִבְקַע בְּשָׁמָר אָזֶר, וְאַרְכְּתָךְ מִהְרָה תִּצְמָה, וְהַלֵּךְ לְפִנֵּיךְ צְדָקָה, בְּבּוֹד ה' יָאָסֶפֶךְ. אַז תִּקְרָא וְה' יָעַנְהָ, תִּשְׁעוּ וְיִאָמֶר הָגִニָּה, אִם תִּסְרַר מִתְוֹךְ מוֹטָה, שְׁלַח אַצְבָּע וְדַבֵּר אָנוֹ. וְתִפְאַק לְרָעָב נְפֵשָׁה, וְנִפְשַׁע גָּעָנָה תִּשְׁבַּע, וְזָרָח בְּחַשְׁד אָזֶר, וְאַפְלָתָךְ כָּזָהִים". **משה רבינו אהרון הכהן וויסוף הצדיק מברכים אותו** (ישעה נח יא-ב): "גִּנְחָד ה' תִּמְיד, וְהַשְׁבֵּע בְּצָחָצּוֹת נְפֵשָׁה, וְעַצְמָתִיךְ יְחִילָא, וְהִיָּת בְּנוֹ רָוחַ וּקְמוֹצָא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְבּוּ מִימֵיכּוּ. וּבָנָו מִפְּדַח קָרְבּוֹת עוֹלָם, מָוסְדִי דָּוָר וְדוֹר תְּקוּמָם, וּכְרָא לְדֹבֶר פְּרָא, מִשְׁבָּב נִתְיָבָצָת לְשָׁבָת". **וזוד הפלד מברך אותו** (ישעה נח י): "כָּל כָּלֵי יוֹצֵר עַלְיוֹן לא צָלָח, וְכָל לְשׂוֹן תְּקוּמָ אַתְּדָל מִשְׁפָּט, תְּרַשְׁיעִי". אשרי חלקם וממה געים גורלם, של אותם בני אדם שואבים לכל הברכות האלו מפי צדיקי עולם, שבעה אשפיזין על אין קדישין. עד פא מדרבי מוחר מקודשו.

אדם שיש באפשרותו להזמין את העניים אליו לביתו,uba עליו ברכה. אך אם אין באפשרותו, וכגון שהם ממשפה ברוכת ילדים ואין לו מקום בססתו, או שיש חשש בלהשוו שלהם התבונש כאשר יבוא אליו, אז ישלח את המأكلים לbijtum, או שייתנו להם מכספו בעין יפה ונידיבה עבור הווצאות החג. (פסקית תשובה שפ)

וטוב שיחלק את כסף הצדקה לשבעה חלקים, ויאמר בפיו: 'זה לצדקה בשביל חלק אמרם אשפיזיא קדישיא, וזה בש سبيل חלק יעחק אשפיזיא קדישיא', וכן הלאה. וכל חלק יהיה סכום יפה ונכבד, כדי ה' הטובה עליו. (הר"ח פלאגי, פלא יועץ. פסקית תשובה שפ)

האשפיזין של הבבא סאלוי זיע"א

בימי חג הסוכות היה רבינו הבבא סאלוי מוקמו עשרה עד חמישה עשר עניים על שלחנו בכל שעה, והיה משתדל שלפוחות אחד מון העניים היה שמו בשם האשפיזין של אותו הלילה, והוא מפסיק לו את המנה בפיו ואומר, וזה חלק האשפיזין אמרם.

שנה אחת שהה רבינו בימי הסוכות מחוץ לעיר וחיר רק בחושענא רבה, שאלוינו הרשותה היהנה האם הזמינים עניים לפאה ממנהו בכל שעה ושנה, וכשענו בני המשפהה שלא הזמינים העניים, קרא רבינו לבבא מאיר צוק"ל, נזך בפי, וישראל אותו בשבט פיו בensed חי שעה תמיינה... כיצד ואיך יכולים אתם לשבת להעתenga ולשם מה בחרゴ ולשלכת את העניים!!! בבא מאיר עמד כל אותה העת בעבד לפני רבו, הזריד את ראשו למיטה ולא

עינה דבר... מיד צויה רבינו להזמין את כל העוניים לשני הימים האחרזויים של החג - שמיini עצרת ושמחת תורה, וישב עמם, האיכלים, השקסים, ופית עמם בסעודות החג ושמחים בשמחה גדולה עד מאד.

רבינו נהג להדריך בכל לילה נר לכבוד האשפי של אותו הלילה. ובכל ימי החג נהג לעשות סעודה אחת ביום וסעודה נוספת בתלילה לכבוד מצות הסכה. וכי שזכה להשתתף בסעודתו אליו, הרגש התעלות רוחנית מיחוד. ברוב קשותו וחסידותה, היה סופר ימד עמו את כל הפסbis ואוטם למללה מכל טרודתייהם ורגאנטייהם, לשם כך היה משתמש גם במקאות והיה משקה אותם מאכילים ומפית אותם, כדי לקיים את מצות "

"ישמחת בחגך" הילכה למעשה. ישראל סבא (296)

מקוה טהרה

מניגח חשוב לטbel במקווה טהרה בערב החג.ומי שיכל גם במשך השנה לטbel בכל ערב שבת, תבא עליו ברכה, וזוכה בזו לטהר את נפשו ומחשובתו. וחוו"ע י"ט קב'

חג השפנות ושמחת תורה בחוץ לארכ^א
מאמר ובחוץ לארכ^א עושים "יום טוב שני של גליות", וכך אפשר שיחול אצלם הימים טוב השני של השפנות, והיומם טוב שני של שמחת תורה ביום שני, ואricsים למגין בערב החג יום רביעי ק"ס השקעה ערובה לבשל מים טוב זום שני לשבת. כמו כן, אפשר שבחוץ לארכ^א יחול הימים טוב השני במוציא שבת, ויש כמה פרטיז דיניס בכל אלוי, במבארה בסיעתא דשניא בחומרת' החשבונות בהלהה ובאהדרה, קחני ממש.

אכילה בערב החג

לא יכול לחים או עוגה בערב החג משעה עשרהית של היום [בערך: 15:30, שעון קיז], מאחר וצריך לאכול את בזית הלחים בסכה בלילה לתאבו. ובמקרים צרך יש להקל לאכל עד 50 גראם ולא יותר. ואmens פירות וירקות, בשר, דגים וכדומה, רשאי לאכל, ובלבוד שלא ימלא כרסו מהם, כדי שיأكل בלילה לתאבו. (קכא)

הבנת נר דלوك

אסור חכמים להדליק אש חידשה ביום טוב, כמו מקפת גפרורים או מפץ וצדמת, והתירו להדליק מאש הדלקה מערב יום טוב. אי לכך, יש לשים לב בערב יום טוב ק"ס בניתת החג להכו 'גר נשממה' הוזלך 24 שעות, כדי שאם יצטרך לבשל ולהדריך את הנז ביום טוב, יהיה לו מהיקו לקחת את האש. וזהו הנקרה 'הדלקה מאש לאש', זהינו שאני מתקן מאש שהיתה דלקה מלוקן יום טוב, לאש שעכו מתחדשת. ואמנם, יש להזהר שלא לכבות את הגפרור שבאמצעותו מעביר את האש ביום טוב, אלא יניח אותו שיבבה בלבד.

הדלקת נרות החג

טוב שהנושים ידליקו את נרות החג לפני השקיעה כבכל ערב שבת. ויש הנוהגות להדליק בלילה יום טוב ק"ס הקדוש. ופשט שידליך מאש שהיתה דלוקה. ור' טוב להדליק בסכה שבע נרות, לכבוד שבע אשפיזין עלאיו קידישין. (וחיד"א. ר' י

מקומות להדלקה

אם הספה גודלה, טוב להדלק את הנרות בתוך הספה, שם הוא מקום האכילה, אולם אם יש חשש כלשהו לשפה, ידלקם בבית. ויהי ר' אמר:

הברכה

קדם להדלקה תברך האשה: "ברוך אתה ה', אלתנו מלך העולם, אשר קדשנו במצותו וצונו להדלק נר של שבתינו יום טוב", ולאחר מכן תדלק.

ואף על פי שבערב שבת נוהגות רב בנות אשכנו לברך לאחר שמדליקות את הנרות, מכל מקום, בערב יום טוב אף הן יברכו על הנרות ולאחר מכן ידלקו. מכיון מה שנוהגות הן להדלק ואמור כך לבסוף, הוא רק מחייב שמקובלות שבת בהדלקה, ומהיאך ידלקו לאחר מכן אך ביום טוב שפרט להדלק ממש לאש, נמצא שאו לשיטה שמקובלות את הרג בברכה, רשות להדלק, אך יקחו שלא לכהות את הנר שבו הוא מדלקו. משנ"ב רס"ג ס"ק גז רט).

"שחחינו"

לא תברכנה הנשים ברכבת 'שחחינו' בהדלקה, כיון שمبرכיהם ברכה זו לאחר מכון בקדוש שלليل ליום טוב. ואור זרוע בשם הירושלמי, תורתה הדשו ויהי נמצאה שהمبرכות נכנסות לחיש הפסיק בין הברכה להדלקה, ולכן טوب להעיר להן בנות שיפסיקו ממנהן. וכתבו הגאון יעב"ץ, יפה לבב, חסיד לאפלים ועוד, שמנาง נשים זה אין לו יסוד בהלכה ושנוגה היא.

נשים המברכות 'שחחינו' בהדלקה, אין להן לענות אמו על ברכבת 'שחחינו' ששוממות בקדוש, מחייב הפסיק בין ברכבת 'הגפן' לטעימות היין. ואולם, בנות אשכנו ראשיות לענות אמו בקדוש של החקם, אך לא ב חג השבועות ולא בראש השנה. (שבט הלוי. קנא, ריג. חז"ע ימס נורא מס' ס)

הנה ב חג הפסח, גם אשה ספרדיה שברכה 'שחחינו' בהדלקה, תענה אמו על ברכבת 'שחחינו' שבקדוש, מאמר וברכת 'שחחינו' שבקדוש שicket גם על שאר מצות הסדר כאכילת הפאה והמרור, והאשה שברכה 'שחחינו' בהדלקה לא כוננה על מצאות אלו, אלא על עצם החג. אבל בסוכות שפטורה היא מממצות סבה, אין לה לענות אמו אחר 'שחחינו' שבקדוש מחייב הפסיק. ואולם, בנות אשכנו, ראשיות לענות אמו, מאמר שיש נוהגות לברך אפלו על הישיבה בספה, כל שוכן שעתונינה אף על ברכבת 'שחחינו'. ומכל מקום בחג השבועות ובראש השנה אף בנות אשכנו לא תענינה. (שבט הלוי ח"ג סיימון סט. קנא, ריג. פסח כה)

๙ ליל החג

הבנייה לשפה

כאשר נכנס כל אדם לסהה, יעמוד בפתח הספה מבפנים, ויזמין את האשפיין, כਮובא הנוסח בסדורים. וכתוב באחד המקושים, שכאשר רב המונגה סבא היה נכנס לסהה, היה שמח, ועומד בפתח הספה מבפנים, ומזמןין את האשפיין ואומר: "בפתח תשבו שבעת ימים". תיבנו אשפיין עליאין תיבי, תיבנו אשפיין מהמנotta תיבו", ארמים ידי וחדי ואמר: "זיכאה חולקנא, זיכאה חולקהו דישראל, דכתיב: 'בי חלק ה', עפלו, יעקב חבל נחלתו", ותוהה יתיב. תרגום: "שבו אורחים על יזוםם שבו, שבו אורחי

האמונה שבו". הרים ידיו ושם ואמר: "אשרי קלונא ואשרי קלוקם של ישראל, שנאמר: 'כי חlek ה' עפלו, יעקב בבל נקלתו', והיה יושב. וזה אמר קד"ב)".
לא רק בלילה הראשון יזמין את האשפיזין בנטש הפatio, אלא בכל יום שינכט לסקה יזמין את האשפיזין, כי בלי הזמנה אינם באים. (להלן. פסקי תשובה שפה)

קדושים

מקודשים על היינו בספה, ומברכים ארבע ברכות: 'בורא פרי הגפן', 'මקדש ישראל והזקנים', 'ליישב בספה' ו'שחתינו'. ואם שכח לברך 'שחתינו', רשאי לברך במשך כל שבעת ימי החג. צה, קעד

הנוסח המודיק בברכה: 'ליישב בספה' חיריק נחת הל' ולא צירה. כמו: זואת ליהודה, לייסוד הארץ, לירוז במו אפל, לייני, ליישועתך ועוד. שלמי ציבור, מחת הדבר, הרד'ק. קעב

יש להזכיר לבנות ספרד, שלא תענינה אמר' אחר ברפת ליישב בספה' שטברך' המקדש, כי מאחר והנסים פטורות ממכות סכה, אם כן, עניין 'אמן' נחשבת להו בכהפסק בין הקדוש לטעימת היין. אבל בנות אשכנז רשויות לענות אמן, כדלהלו. (קמיט)

סעודת החג – דיני אכילת הפת בليل החג, יתבארו להלן בדיני האכילה בספה.

פוס של ברכה

בכל השנה כאשר יש זפון, מצוה לברך על פוס יין. וכבר האריכו רבותינו בתו עלת הרוחנית העצומה למברך על הטעון, וזה לתקן את פגס הברית, וגם להעלות את השכינה לרום המועלות ומתברכת על ידו, וזה שגשגו תאייר באור התורה. ועיוי בחומרת "הסודה בהלכה ובאגודה" (עמ"ד 107) פרטיו דיני הocus.

בנטש הזמן או מ' "ברשות מלכאה עלאה קדישא, [יבראות שבת מלכתא] וברשות יומא טבא אשפיזא קדישא, וברשות שבעה אשפיזין עלאיין קדישין". (шибת ציו א רצוי

ברפת המזון

יברך ברפת המזון בשמה גודלה ובכונת הלב. כתוב בזוהר הקדוש, שבסכל שיכו יותר בברפת המזון, ויברך יותר בשמה, כד יזקה לקבל משימים שפע טוביה וברכה יותר, ויזקה גם לנו לדרגות גבוזות מאד ברוחניות. וכף החיים סימן קנו ס'ק כט

ישים לב לומר 'יעלה ויבא' בברפת המזון. ואם טעה ולא אמר, אם נזכר בشرط 'בריך אתה ה', קדם שישים 'בונה ירושלים', יאמר 'למנדי חקיד', שיראה כאומר פסוק, ויתזר לומר 'יעלה ויבא'. ואם נזכר אחר שחתם 'בונה ירושלים', יאמר בשם ומילכותו: "ברוך אתה ה', אלקינו מלך העולם, אשר נתנו בשבתו: שבתות למנוחה לעמו ישראל באבנה לאות ולברית זו ימים טובים לעמו ישראל לשונו ולשחתה, את יום חג הספות הזה, את יום טוב מקרא קדש הזה, ברוך אתה ה' מקדש בשבתו: שבתות ירושאל והזמנים". והוא הדין אם התחיל ברכה רביעית ואמר: 'ברוך אתה ה', אלקינו מלך העולם', ונזכר קדם שאמר 'לעד האל אבינו...', שייאמר שם את הנשת הקודם 'אשר נתנו'. אך אם נזכר אחר שאמר שבת 'לעד...', חזר לתחילה בברפת המזון.

והוא הדיו לאשה ששבחה לומר 'יעלה ויבא'. אלא שאם נזכרה אחר שאמרה שבת 'עלעד', איננה חוזרת לתוכה ברכבת המזון, אלא ממשיכה על הסדר. שאיו זה חזמה ליל רoshן של פסח שהחיבת לחור כורין האיש, כי שם היא חיבת לאכל מצה מהתורה לכל הדעות, אבל כאן כיון שהוא פטורה משכחה, לא בורר שחיבת לאכל פת בגלל יום טוב, וכן מיטפק איננה חוזמת.

אם שכח לומר 'יעלה ויבא' למחמת בסעודת הבקר, דינו כדיו האשה ששבחה. אם לאחר שברך ברכבת המזון הסtopicק אם אמר 'יעלה ויבא' או לא, אינו חוזר, מאחר וקדשת היום גורמת לו לזכור שחייב חג ומון הסtopicם אמר 'יעלה ויבא'. והוא דינו במשמעות אם אמר 'צא' והחלינו בשפט, שאינו חוזר. (ואה)

משניות

נhydro ללמד משניות מסכת סוכה לאחר הסעודה, כי 'דבר בעתו מה טוב'. ומשלו טו כת ועדיף ללמד מספר משניות בהבנה מאשר לקרוא את כל המסכת ללא הבנה, כי בקריאת דברי תורה בלי הבנה, אין מקדים מצות תלמוד תורה. (פוג'א סיינו נ סק'ב)

๙. הישיבה בספר

ענני קבוע

נאמר בתורה ויקרא כג מב: "בשכת תשבי שבעת ימים, כל הארץ בישראל ישבו בסכת". למן ידעו דורתיים כי ב██וכות הוושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים". סcourt אליו שהושיב הקדוש ברוך הוא את אבותינו, הם ענני קבוע שהקיכם בהיותם ארבעים שנה במדבר, לבב יכם שרב ושלם. ואמרו במדרש בספר: שבעה עננים היה ארבעה מארבע רוחות העולם, ענו למעלה וענו למטה, ענו אחד מלפניהם, מומיך את החרים, ומוביה את השפלות, כדי שלא יצטרכו בני ישראל לטהר לעלות ולרדת. וכמו כן היה הורג את הנחשים והעקרבים שבמדבר, ומכבר ומיסדר לפניהם. (זה)

כל רגע - מצוה!

בכל רגע ששווה בסוכה, מקיים מצות עשה מן התורה, שנאמר: "בשכת תשבי שבעת ימים". וטוב שיכיו שצינו הקדוש ברוך הוא לישב בסוכה זכר ליציאת מצרים, זכר לענני קבוע שהקיכף הקדוש ברוך הוא את אבותינו, ובפרט יכיו בו כשהוא כל את ציאות הפת בליל הראשו בסוכה זאת. ומונח מרו קראשו לציו רבינו עובדיה יוסף צדק'ל היה לומר נotch ל'שם יהוד' קדם אכילת ביצה פת בסוכה, ומוציא שהוא זכר ליציאת מצרים וזכר לענני קבוע בצל. ואך על פי שקדם תפלה ושאר מצות, אוו דרכו לומר "לשם יהוד". וילקו יוסף הלכות ברכת החמה והלבנה עמדו קטו

חביבות המצוה

ספר הגאון החיד"א בשם מהר"ס צבאנו: מעשרה בחרב הגאון רבי משה הררי, מגדולי הרבניים בארכץ צובה, שאחר שאכל את סעודתו בסוכה בליל הראשו של החג, וההלך לישון, נזכר שלא כוון לשאכל בסוכה "זכר לענני קבוע". ומיד קם מפתחו ולبس את בגדי החג, נטל את ידיו, ואכל שוב לחם - "זכר לענני קבוע". (זה. אוצרות הסוכה)

ישתדרל לשחות בסוכה בכל היותר, שיש אומרים שאם שוחה חוץ לסתה בלי הכרת מבטל מצות עשה של ישיבה בסוכה, מאחר וצונת התורה "בסתת תשבו שבעת ימים", וכך שאדם דר בתודע ביתו כל השגה, אם לא שיש לו איזה עניין לצאת. והרב"ש, אבודרham מהרי"ל, יуб"א, חתם סופר, חסド לאברהם, יסוד ושורש העבודה, מזהה אברהם וודע. פסקי תשובות שסדו

שבעה אשפיזון. סגלה להצלחה.

בזהר הקדוש מובא, שוזר קרשת שבעה אשפיזון עלאיין קדיישין [או רחים עליונים וקדושים], שהם: אבותה הרים, אברחים, יצחק, יעקב, משה רבינו, אחיו הכהן, יוסף הצדיק ודוד המלך - נמצאה בסוכה. ושבעה שהוא יושב בסוכה, שהיה אל האמונה, השכינה פורשת בגנפיה עליון מלמעלה, ושבעה האשפיזון שוכנים עמו. וושמח בכל יום בפניהם מairות, באורחים האלו שנמצאים עמו. ע"כ. וזה פרשת אמרור דר' קג ע"ב

על פה, עלינו לשבת בסוכה בקבוד והדר פיאות לפני אורחים מכבדים כאלה. ובמיוחד יש להזהר שלא לבעס ולא למתקפיד כלל בסוכה. וכן לא ירים את קולו על בני ביתו, מפאתם כבוד האורחים רמי הפעלה. וככתוב השלה: "לא ישחק בסוכה, שמחל בזיה את גדל קדרתת". וכן כתוב העירות דבר: "חס ושלום לשחק בסוכה". וככתוב הראשית חכמה: "מנוגג מורי נל' שלא לדבר בסוכה אלא בדברי תורה, כי מצות סוכה קדרתת גודלה מאד, והיושב בסוכה הוא מקיף מאור קדרתת". ומה משתדל שלא לדבר בסוכה כי אם בדברי תורה, ה' יתפרק ישפיע עליו שפע קדרתת וטהרה משבעה אשפיזון עלאיין קדיישין, ויצליח בבל דרכיו. (אמ)

שבעת האשפיזון בספטו של המלוב"ז מורהנו רבינו יצחק אביתכרא ז"ע"
אחד מתלמידיו של רבינו יצחק, בנו של "아버지 יעקב" רבינו יעקב אביתכרא ז"ע", העיד וספר את אשר ראו עיניו, כאשר היה נוכח בספטו של רבינו יצחק צוק".

מנגגו של הרב היה לערך מידי ערבי בימי חג הסופות סעדיה רבתיה לבבב' בעלי האשפיזון, ובפרט ביום השני, שבו כל האשפיזיא של יצחק אבינו עליון השלום, הי' מאיריכם בסעדיה ומרביהם בשמחה. באחת מאותנו סעדות, לאחר שהזמין את האשפיזון ונintel ידיו, אחוז רבינו יצחק בפתח ביתו ידיו, אך לא בצע אותה. וכך המשיך לאחוז בה זומו ממושך כשבט שחוק מרוחפת על שפטיו. הפעם נמושך זומו לא קט, לתהווום של כל הנוכחים, שלא הבינו את פשר השחוק תודע כדי הפסקה ארפה בין הנטילה לבכיעה. רק לאחר דקנות ארוכות, בצע רבינו יצחק את הפט והחל לאכל.

מקוביו שהסבירו עמו, לא כללואו את השותומיותם ופרטו באזינו את תפירתם, על מה ראה להאריך בהפסק עד שברך על הפט. נעה רבינו יצחק לעמינות בזו הילשון: "זמה עשו", שראיתי את שבעת האשפיזון מגיעים לבקר אותו בסוכה, כשלעל פניהם ארשת שמחה וחידך בהביעם שביעיות רצון מסעודתנו... לא יכולתי שלא לחיך ייחד עפם... רק כשהרפואי לייה, הצלחתי לנשחט אל הברכה..." ("아버지 יעקב" עמוד 230)

בקור שבעת האשפיזון בספטו של רפול הספר מארם צובה

מעשנה בגאון רבינו מרדכי לברון ז"ל מהעיר מלפּבּ, אשר מידי שנה בשנה, בעת הקדוש של ליל החג, היה זוכה לבקרו של אברחים אבינו ע"ה, שנכנס לסתתו בדמויות של אנשים זכו. והגיה בעירו גור יהודי בשם "רפול החלק", אשר היה ספר מעלה ששמו הילך לפניו.

וכל נכברדי העיר ה'יו באים להסתפר אצלו, ומשלימים לו סכומים הנוגנים, בתוספת טיפים ומוננות.

היה זה ערב חג הסוכות. ידיו של רפובל ה'יו מלאות עבזדה, כמו תמיד. לא היה בדעתו כלל להפסיק ממלאכתו כדי לבנות ספה, כי פך כבר הרגל שנים רבות, שלא לעשות ספה, בטענה שזה עסוק שמתאים יותר לרבעים הנודעים... כל הפעם תקופה של אשתו שעשה ספה לא הוועילו. והינה בא לחנותו עני אחד ובקש אדרחה. מתווך רוח נדריבות, החזיא רפובל מארנוקו מטבע של מג'ידי, סכום מכביד למדי, ונטו לו. שמה העני שמחה גוזלה, שהרי במטבע זו יוכל לקנות בשר ודגים וכל צרכי החג. בשמחתו הרעה על רפובל שפע של דברי תודה וברכות התרכב לבבו של רפובל, והחליט להעניק לו עוד 5 מג'ידי אלא שלהפתעתו סרב העני לקחיהם, כאמור: די לי במטבע שנתת לי, שיפסיק לי לכל צרכי החג, ולשם מה אני צrisk סכום נוסף מה גדול, וכי אכן עמי את הכספי לךבר?! ברוך ה' יום יום, אין לי צורך בכספי מיתרים... פך אמר והלך לו. דבריו עשו רשם רב על רפובל החלק, אשר התהnil לעשות חישבי: הוא צברתי לי הוו רב, המפסיק לי לככלת אלוי שנים... ומה לי ממשיך לעבוד ולעבד ללא הרף! האם חמור עבודהAncient! וכי אכן צrisk לדאג למצב הרוחני! על פנו גמלה בלבו החלטה לסגור את המפסירה מיד ולכאת לבתו לבנות ספה! הוא פנה אל הקיליניטים והודיע להם שאנו קש בטוב, עליו לסגור את הנות, ועפומם השליחה, שיחפשו ספר אחר.

בבאו לבתו, ספר לאשתו על החלתו לבנות ספה, ותשמה שמחה גוזלה. ביוו שלא היו עצים לבנית ספה, הילכו לחטב עצים. עליה רפובל על אחד העצים, התחליל לנסר מפה ומשם בחתיכות מרבה, והינה לפטע מעדר - ונפל על פניו. פניו נחבלו ונשרטה, אף קבל נפיחות, ודם זב מפוקמות רביים בגוף. היא פנה לאשתו ואמר לה: "אתה מה התאמצת באתי לקים מצורה, וכך קרה לי השכילה האשה לפיסו ואמרה לו: "אתה מה תהדים בקיום המצורה, ולבטח אתה עוזה במעשיך נתת רוח גוזלה לך", על פנו שהדם הזה שזב מפה, יהיה כמו דם הקרכנות שעולה לירח ניחוח לה". הנה הדם מהאר יהיה כמו קרבן חטאת, והדם מהיד - לקרבנו שלמים, וכו' הרצל - לקרבנו תודה...". התיעודד האיש מדברי אשתו, והלך בשמחה לבנות את הספה. כאשר הגיע התביש רפובל לצאת מביתו לבית הכנסת פשהוא "מעטר" בפציעים ובחגורות, ועל פנו התפלל בביתו.

והינה באותו לילה, רבי מרדכי לבתו, בבאו לעשות קוז羞, נוכח לראות כי אורחו מיטים ימימה בושש מלheavy. רק לאחר המתנה ארבה סוף סוף נכנס. שאלו הרב: מדוע בבוזו אחרי אמר לו האורח הנכבד אברהם אבינו התעכבותי אצל רפובל החלק. התפלא הרב, מה לך ולוי אמר לו: מיום שנברא העולם, לא היה אדם שהקריב קרבנות להקב"ה כמו האיש הזה - חטא, עולה ושלמים, אשר על לירח ניחוח לפני ה'!

התפעל הרב מזו הדברים, ומיד בסיום השעודה החיש פגמי עם פמליתו לבתו של רפובל. כשראה אותן רפובל מרווחה, התביש וחשב שאולי בא הרב להוציאו על פך שלא בא לבית הכנסת, ועל פו התהבא בבית פנימה. כשהבאו האורחים החשובים, אמרה האשה שבעל האיןנו חיש בטוב. אמר לה הרב: בבקשה תקראי לו בכל זאת. בא רפובל לפני הרב בפיגים נפולות והתחליל להתנצל על העדרותו מבית הכנסת. אמר לו הרב: לא לשם פך באתי, אלא אמר לי בבקשה, האס היה לך אורות הלילה הזאת? אמר לו רפובל: אכו בא לךו אדם אחד, בעל הדורת פנים מיוחדת, ובקש לסייע עפני, וכמוון שחכנסנו במעשי! כי נתת רוח גוזלה זכית לעשות לה, בבניית הספה!

כטא מפואר

יש להביע לסקה כטא מפואר לכבוד האשפיזו, כמו שפביאים כטא לאליהו הנביא זכור לטוב בשעת המילה, ונחגו לעטפו במקפה יפה וlatent עלייו ספרי קץ. (וחיד"א ריד)

דבר בעתו מה טוב

נו הרים לומר בכל יום מימי החג דברי תורה מעניין האשפיזא של אותו יום: ביום הראשון ממדת החסד של אברם אבינו, שהיה מכניס אורחים בימותיו נפשׁו; ביום השני ממדת היראה של יצחק אבינו, שעקד עצמו על גביו המזבח, וכן הלהאה בכל יום ויום, וכਮפואר בהרבה לעיל ב'שער האגדה', קחו משם ותרוח נחת. (פס"ת ו שפ)

דירת קבוע לשבעה

בכל שבעת ימי החג עושה אדם את סכתו קבוע ואת ביתו עראי, שנאמר: "בשכנת תשבו שבעת ימים", ודרשו חז"ל: "תשבו בעין תדורו". דהיינו, כדי שאדם רגיל לדור כל השנה בביתו, כדי יدور שבעה ימים בסכה. על כן יש להשתרל מהכינים בסכה את השלחן והכיסאות היפים והמכבדים ביוטר שיש לו, וכן את המצעדים הנאים שיש לו, כי זהו כבוד המזוזה - ליפותה ולאותה מכל היוטר. (כך)

כלי אכילה ושתייה

כלי שתייה בכוסות וקנקנים, מותר להכינים בסכה. אולם כלי אכילה בסירים ומבחות שבעליים בהם את הפאלל, לא יוכנים בסכה, שאינו זה מכובד בסכה. אלא ניתן את הפאלל בקערה מרופזית, וכל אחד מהמסביס יכח ויתנו לצלחת שלו. (בה"ג רשי) רבנו תם, מרכיבת המשנה, מרוגאי"ת מהר"ש הלוי רבכי יוסף, רב שלמה חכמה ומוסר, משנה בורה וועוד יש להזכיר בזיה, כי לדעת בפה מחראשונים, בשעה שבלי האכילה נמצאים בסכה, מסכה פסולה. ורב"ד ושוכן דעת הררי"ה, רבנו מנוח ושוכן דעת הרמב"ם. וכך)

בסיום האכילה נכוון להוציא את הצלחות והפסכו"ם חוץ לסקה, כדי שרגיל כל השנה בביתו, שאינו מישair את כלי האכילה על השלחן. (כך)

אין להדיין קערות וצלחות בסכה, אבל מותר להדיין כלי שתייה כמו כוסות וכיוצא. וכן מותר לטל ידים בסכה. (כך, קל)

ידענותו של בור

מעשה בשני אחים, האחד - שקד על תלמידיו, עליה וחתعلا בתורה וביראת שמיים ונעשה לרבות נזרע, מכבד ונערץ, ידוע ברקוווק המצוות. השני פנה למסחר והיה בור ועם הארץ. يوم אחד שאל את אחיו: "אמר לי, מודיע כלם חולקים בבוד לאחיך, ואינם חולקים לי אותו בבודו?" אמרה לו: "בי הוא رب ודי, גאון ומדקדק במצוות". אמר לעצמו: אדקדק אף אני במוחו, ויבדוני.

להלן אל אחיו, להתקומות אחר מעשיו. ראה ששאש אחיו מביאה לפניו שאלת בעניין בראשות העוז. הסתכל הרבה ואמר: "בשר, ובכל זאת איןני אוכל ממנה, כי איןני אוכל מבשר שגשלה עליו שאלה".

אותו יום ערב ספות היה, ותרבנית הוזעה לרבות שהבנימים בנו את הסכה כהילכתה. שמח

הרבות, ובדרך כלל הזכיר לאשתו את ההלכה, שאינו מכנים סירירים לשפה מפני מעלהה. החלטת האח הבוד שידי לו בצד לביבותם. שב לביתו והודיע לאשתו שאינו להזכיר סירירים לשפה, ועלה לבית הכנסת להתפלל תפלה החג. כשהשב לביתו סחה לו אשתו "הידוע אתה" ספטנו כמעט נסלה: הבית הכנסת איזו קדרה. גערתי בה, ושלחתי לשאל את הרב האם נסלה השפה בצד, והשיב שלא נסלה".

חוורו פנוי האיש ואמר בחרמיה: "אמת שהשפה בשירה, אבל מודקך במוצאות אני, ואני אוכל מדבר שנשאלה עליו שאלה - על כן לא נאכל הלילה בשפה" - ועל פי ידענותו וחומרתו, אכלו בלילה הראשון של ספות בביבט... (מעיו המועד שダメ)

כבוד השפה

אין להמלחיל חוויל לתינוק בשפה, מאחר ותשמש בזוי הוא. ויש להמנע גם שלא להזכיר גוי לשפה. (קטט)

צקו או חולה שישו בשפה והצרך לצריכיו הקטניים, ורקשה עליו לצאת חוץ לשפה, מפער לו להטילים בתוד כלិ בהצנע, ויקפיד לאחר מכו לבקש את הכלוי כראוי ולהניחו תחת המיטה. והוא שתלויים בשפה פסוקים ודברי תורה - מפרט, מאחר ולא נכתבו ללימוד תורה, אלא לקשות בלבד. (כלא)

הלמוד בשפה

ישתדרל שלמדו יהיה בשפה, ובפרט כשלומד למוד קל שאינו צריך רפואי רב. אולם כאשר לומד בעיוו וקשה לו להתרבע בשפה, ילמד חוץ לשפה, כדי שתתניה דעתנו מישבת עליו כראוי. וכך אשר מחבר ספר, ולצריך למודו צריך לעיו בהרבה ספרים כדי לברר את דעות הפוסקים, ויש לו טרח להביא את כל הספרים לשפה - ילמד בביבתו בחרגלו בכל השנה. (קמוי)

בית הכנסת

אף אם יש מניון בשפה לתפלה, לכתחלה לא יתפללו אלא בבית הכנסת, שאמרו חז"ל (מסכת ברכות ו ע"א): אין תפלו של אדם נושא מטה בית הכנסת. (קמוי)

הפטורים מן השפה

כלל אמרו חכמים: "המצטער - פטור מון השפה". דהיינו, כל ישיבה בשפה שאדם מצטער בה, ואלו היה יושב באותו מצב ביבו היה מונה את מקומו, הריהו פטור מון השפה. זאת מאחר שהתורה אמרה "בשפת השבי", ודרשי חז"ל "תשבו בעיו תדורו" והיהى תשב בשפה כמו שאתה ذר בדרכך. ובמצב כזה אין אדםذر בשפה כדי שדר ביבו. כמובן, ר

נמצא אפוא, שאם יש בשפה זובבים או יתושים המטרידים אותו, או שנושרים קיסמים מהסכך עליו ועל שלוחנו ומctrער מזה, או שיש שם ריח לא טוב וכיוצא, פטור הוא מהשפה, ויצא ויאכל ביבו. (קמוי, קפה)

אם קר לו מעת, ישתדרל ללבש בגדים חמימים, ויאכל בשפה. וישים לב ללבש טוב, כדי שלא יחשב במצטער, ויהיה חיש שברכתו לבטלה. אולם, אם בכלל זאת קר לו ומctrער, פטור הוא מון השפה וילך לאכל ביבו. ואור הלכה. (קמוי)

פשות וברור, שלא על כל צער קטו יכול לומר אדם 'מצטער אני' ויפטור את עצמו מזו הנסיבות, כי רק בדבר שדריך העולם להצער מפניו הרי זה פטור. ומכל מקום, מי שיודע בעצמו שהוא מאנני הדעת, וכל מי שהוא מאנני הדעת במוות מצטער מדבר זה, תריהו פטור מזו הנסיבות. (קצת)

המצטער בלילו הראשון

המצטער פטור מזו הסכה אפילו בלילו הראשון של החג. כמו, אם ירד גשםים בליל החג, או שישנם בסכתו יתושים המטרידים אותו – פטור הוא מלאכל בסכה. (הרמב"ם, רבנו הוריה הבבלי השופט, הרשב"א, הראב"ד סמ"ג, אוור זרע, המאורתו, המגיד משנה הריטב"א וכו') דעת השלחן ערוך, המב"ט, הייעוץ עוז. ולדעתי הגר"א לא יאכל בסכה בעית שחגמים יורדים, שאו אין שם ספק אליו בבל, תריהו באכל חוץ בסכה קכב, קנו.)

אולם אם יכול לילך לאכול בסכת חברו ושם לא יהיה לו צער, יתאזור בכל פחו בשמשחה ובטוב לבב לאכול בסכת חברו כדי לקיים את מצות הבורא יתברך. אך אם יש לו טרחה גדולה לילך לסתכת חברו, יאכל בביתו. (קצת)

אם יורדים גשםים בלילו הראשון, אין לו להמנע משחתה يوم טוב ולהמתינו מלקיים ולאכול עד שיפסקו הגשםים, אלא יכנס לבתו ויקדש ויאכל סעודתו, אך כשייפסקו הגשםים, חיב לילך לסתכת ולאכול בזאת פת למצות התורה. וכו' כתוב מהרי"ל ושכו נהוג רבונו. מגן אברהם, הייעוץ ועוד. קכח)

ירדו גשםים ונכנס לbijתו וקידש וברך 'שחחינו', ולאחר מכן פסקי הגשםים ונכנס לאכול בסכה, לא יברך שוב ברכת 'שחחינו', שספיק ברכות להקל. (קכח)

המצטער בשאר ימי החג

היה אוכל סעודתו בסכה וירדו גשםים [בכמויות כזו שאם היו יורדים בביתו, היה יוצא לאכול בתרד אחר], יצא מוסכה ויכנס לאכול בביתו. ואם לאחר מכן פסקו הגשםים, איןו חיב לחזר לסתכת לסייעו.

וברכות שברך לישב בסכה, אינה ברכה לבטלה, מאיחר ובשעה שברך, דעתו היה לאכול בסכה כדי, אלא שלאחר מכן נאנס ולא יכול לאכול שם. ומכל מקום, אם רוצה להחמיר ולסייעו בסכה, תבא עליי ברכה. (קצת) ואם יכול עוד בביצה [כ-60 גרם] פת בסכה, יש להסתפק אם יברך שוב לישב בסכה, מאייר וכבר שגה את מקומו והשית את דעתו מוסכה, שהרי אין בידו שיפסקו הגשםים, או נאמר שלא תנקו חז"ל יברך פעמים בסערה אמרת.

אם יורדו גשםים ונכנס לbijתו לאכול, ולאחר מכן פסקו הגשםים, אף אם עדין לא ישב לאכול ממש, אלא רק נכנס לbijתו, אין מטריחים אותו לחזר ולאכול בסכה. (הרמב"ם, המכתר, שלחו עורך, מאמר מרדיין, שפת אמות. רוי)

גם אם התחילה לאכול בביתו מפטרת הגשםים, ולאחר מכן פסקו הגשםים, איןו חיב לסייעתו בסכה. ואם רוצה להחמיר ולסייעו לסתכת, תבא עליי ברכה. (קצת) וראיה שלא יברך לישב בסכה, אלא רק אם יאכל פת בביצה [54 גרם] בסכה, אך בפחות מזו לא יברך.

מי שיש לו גנו על הסכה להגנו עליו מפני הגשםים, וכשהיה יושב בסעודתו סיגר

את הנגנו מלחמת הגשםים, וכשפסקו הגשםים חזר ופתח את הונגנו, ועתה ממשיך הוא לאכל בסעודתו - אינו צריך לחרז ולברך לישב בסוכה, מכיוון שאינו משיכת דעתו מהברכה שברך תחולת, ומcta ברכות כל רגע שיפסקו הגשםים ויפתח את גנו. (קפ)

אם במקום מושבו בסוכה יש מעליו סכך הרבה והרבה אין הגשםים מטפטעים שם, יאכל בסוכה, ויברך לישב בסוכה. (קפח) יש מתחסדים לאכל בסוכה בשמירתם בידם ונחל המועד, אך פשוט שאין לברך לישב בסוכה על ישיבה זו. וכן נהג הגר"א מברך זצ"ל. (ופ)

הפטור מזו הסוכה, בגין שמצטער בה, ורואה דוקא לישב בסוכה, אינו אלא חידoot ואינו מקבל שכר על כך. ואם ברך על הסוכה, ברכתו לבטלה. (הרמ"א תרלט ס"ג. קפח)

כשיוצא מהתורה מלחמת גשםים וכדומה, יצא בהכנעה בעבד היוצא בבושא כאשר בא לשירות את פני המלך, ונירשו המלך, שאינו חף בשירותו. (הרמ"א תרלט ס"ג. קפח)

פלאי פלאות

מוינו ורבינו רבינו ציון אבא שאול זצ"ל, שהה שניה אחת בחג הספות בלונדון, וכשהגשם יורד שם, הוא יורד בכוורת חזקה מאד ולזמן ממש, כבהתה מקומות בחוץ הארץ, והיה קשה לאכזר היאך יקים הרבה את מצות הסוכה פאשר הוא רגיל בארץ ישראל, שהאקלים בה נום לקיום המצווה. וראה זה פלא - בכל פעע שרצה הרבה זצ"ל להפסיק לאכל בסוכה, פסקו הגשםים והרב נכנס ואכל בסוכה בנותה, ולאחר מכן יצא הרב מהתורה, קזרו שוב הגשםים. זכו עליינו Amen.

על זה יאות להילץ מה שרגיל היה לומר הנאו רבינו שלמה זלמן אוירבך זצ"ל אוזות הקשי בקיום מצות סכה בחוץ לארץ מפני הגשםים הרבים: "ויהי בשלם סופו - ומיעונתו בציון", שלמות קיום מצות סכה היא רק לדרים בציון. והlictות שלמה כתה

חוללה

חוללה שאין בו סוכה, בגין שחש בראשו או בעיניו וכיוצא, וקשה לעליו לישב בסוכה, הריחו פטור. ואף ממשמעיו פטורים בשעה שהוא צריך להם. אולם ממשמעיו של חוללה שיש בו סוכה פטורים לנגררי, כיון שארכיכים להשגיח עליו תמיד. סימן תרמ ס"ג. (קפח)

אבל

האבל חייב בסוכה עם ברכה, ועלוי לישב את דעתו לקיים מצות סכה, אבל האנו שעמדו לא נגמר מות, פטור מאכילה ושינה בסוכה, לשם שפטור משאר המצאות. וטוב שיאכל פט פחות משעור בבחיצה [54غرם], שאז בלאו הכי, הוא פטור מסכה. ומכל מקום, אם מסר את מותו לחברה קדישא, יאכל בסוכה בברכה, וכן יכול ארבעת המינים עם ברכה. (קנו. חוו"ע אבלות א קע)

ברית מילה

נכון מאי לעשות את ברית המילה בסוכה, ובכלל שתהיה הסכה חזקה, שאינו חלש לניפוי קיסמים מזו הסכה, או שהתינוק יתקבר וכיוצא. (קסב)

סעודת ברית מילה חייבים לאכלה בסוכה, על כן יש להתאמץ להציג סכה גדולה

כדי שתספק לכל המזומנים. ומכל מקום, אם ישנים אנשיים שאינם מוקום בסכה ומכרחים לאכל חוץ לסקה, יהרו שלא לאכל לחם ושאר מאכלים, שחייבים לאכלם דוקא בסכה, וכמברא להלן. (קסב)

שליחי מצוה

שליח לדרב מצוה, כגון שנוסף לקבל את פני רבו או שנוסף ממוקום למקום כדי לגבות צדקה ליתומים ואלמנות - לאחר והוא עוסק בדריך ולא סכה. ורשו אסף טהור מזבחה, ולכו רשאי לאכל או לישון בדריך ולא סכה. ואפלו אם הזמנה לו סכה בדריך, תריהו פטור מלאכל או לישון בה. והטעם בזה, שכלל בידינה: "העוסק במצווה, פטור מזו במצווה". ואפלו באפלו שיכול לקיים את שתי היפות, מאחר והוא עסוק במצווה אחת, תריהו פטור מזו. והנראה נוחש בת ברישת לנגי המצווה שעוסק בה. והוגנים, הרי"ה, הרמב"ם, אור זרוע, הראב"ד, הר"ן, המאירי, רבנו אברהם מו החה, ראב"ה, שלוח ערוד, משנ"ב ועוד. (קסב)

על פה, המארגנים נסיעה באוטובוס לקבל את פני רבס או פני גוזלי הדור, ובדרךם רוצים לאכל או לישון, רשאים לאכל ולישון באוטובוס. ואך אם הזמנה להם סכה בדריך, כגון בתחנות, אין חיבים לאכל שם, ואם רוצים להחמיר ולאכל שם, טוב עליהם ברכה. ורקאים לביך לישב בסכה, כי יש ספק ספיקא שמא הילכה בחרואנים, שאם יכול לקים את שתי המצויות חיה, ואם תאמר שפטורו, שכא הילכה שאשה מברכת אחר שפטורה, והרי איש זה עדיף מਆש, שהוא פטור בעצם והוא אינו פטור בעצם. ובכיו שבמצואה מהתורה עושים ספק ספיקא, יכולם לביך. עיין ב"י"א ח' סימן ואות ח

חולכי דרכים

הנוסעים ממוקום למקומות לצריך פרנסתו או עסקיו, פטור מזו הסכה בשעת הליכתו, ורקאי לאכל או לישון ללא סכה. אולם בשעה שאינו בדריך, וכמו שעוצר בלילה לנوم במקום מסוים - אם יש סכה במקום הזה, חייב לאכל ולישון בה, אך אם אין שם סכה, תריהו פטור ולא מטל עליו לבנות סכה לעצמו. והטעם שהקלו בהולך לעסקייו, כי הנם שאינו עסוק בךבר מצאה מפש, מכל מקום עסוק הוא בךבר שחייב צרה, ומאמור ונם בשאר ימות השנה לא היה גמגע מלאכת מביתו לצריך עסקיו, גם בתקופה אחרת להמנע מלאכת מסכתו לצריך זה, וכן שנאמר 'בסקת תשבר' - בינו תזרועה וכפ"ל. (קסב)

על פה, נהי אוטובוסים הנוסעים מעיר לעיר, מטר להם לאכל חוץ לסקה. אולם בשעורים בךבר להפסקה, אם ישנה שם סכה, יאכלו בה ויברכו לישב בסכה. (משנ"ב תרמ"ק מ. קסטט)

טיולים

המטייל מעיר לעיר לתענוג, חייב בסכה, מאחר ואני רקיע את עצמו מהמצווה בךבר שהוא לתענוג בלבד ואין בו צרך מפש וכי יכול גם לעשותו בזמן אחר. (אגורות משה, הלכות שלמה. קשו)

אנשים בטחון

אנשים בטחון העסוקים בשמירה ביום, פטורים מזו הסכה ביום. והעסוקים בשמירה בלילה, פטורים בלילה. וכן היוצאים לארבבים, או הנמצאים בעמדות - כל זמן שהם עסוקים בעבודתם, הרי הם פטורים מזו הסכה. (סימן תרמ"ט. קצוי)

נשימים

הנשימים פטוריות ממצוות סוכה, שפ"כ נאמרה 'הלכה למשה מסיני' לפטור את הנשים. ומכל מקום, אם יושבות בסוכה יש להן שכר, כדי אדם שאינו מצוה על מצוה מוסיקת ומוקמה, שיש לו שכר על זה.

יש להזכיר, הרי כלל גודול בידינו, שכלל מצוות עשה שהזמננו גראמן צייש לה זמו קבועו, הנשים פטורות, בגין מצוות ציצית, שזקינה ביום ולא בלילו, וכן תפילה מצוות בכל ולא בשבת, וכן שופר ולילוב, וכל פיויצה בהן, שהנשים פטורות ממצוות שמאנו קבעו וANNON נוהגות בכל זמו, למרות ברכת המזון, שתמיד שהאדם אוכל יותר לחתם. חיב לבך ברכות מזון, בו ביום בו בלילה, בו בחול בו בשבת. ואם בו, מודיען צריכים אלו להלכה למשה מסיני למלומנו שהנשים פטורות ממצוות סוכה? הלא בלאו היכי, ביןו לשכה היא מצוה שמנה קבוע, צריכות הנשים להיות פטורות?

שאלה זו היא שאלת הגמara במחלוקת סוכה וכח ע"ב, ועל כך יש שב האמור אבוי, שהייתי חושב לחיב את הנשים בסוכה מכיוון שאותה התורה "בשלת תשבו", ודרשו חז"ל "תשבו בעין תדרוי", דהיינו בדריך שאדם דרכ כל השנה בגביו, מה גביוו אדם דרכ עס אשתו, אך בסוכה היה חייב גם על אשתו. לך באה' הלכה למשה מסיני לפטרו. ורבא ישב, שהייתי חושב למילב את הנשים מגורה שורה מחר מצוות, שלושת הניות חיבות באקליט מצחה, או באנו וויי חיבות בייסיכה בסוכה. ושל מהאחרונים שישבה, שמאמור מצוות סוכה היא זכר לעניין קבוע, ואור הנשים היו בסיס זה של עניין קבוע, אם בו נקבעו למצאות סוכה זכר לעניין קבוע, לך באה' הלכה למשה מסיני לפטרו. (קמיה)

נשים הרוצחות להדר ולאכל בסוכה, תבא עליהם ברכה. אך אם הן מבנות ספרד, אסור להן לברך 'לשכ' בסוכה, והمبرכותת הרי הן נושאות שם שםם לבטלה. כן דעת רשי", קרמבליט, קראב"ד, הסמ"ג אור רושן רבנו אפרים, רבנו ישעיה ונכדו הריא"א, רבנו מנוטה, המגיד משנה, מוחר ויטרי מהר"י קלוזו, התשב"א, ועוד רבים מרובינו האחרונים. (קמיה)

יש מבנות אשכנז הנוהגות לברך על ישיבתו בסוכה, אך הרבה פוסקים מגאנז
אשכנז כתבו, שהנכון יותר שלא תברכה. (קמיה)

האוון חכם צבי היה מורה לנשימים האשכנזיות שלא תברכה, ואף היה מוחה בעשיהם המברכות, וכן כתוב האוון שישעות עקב, שהנכוו שהנשים לא תברכה. וכן ההורג למעשה החאוון רבוי חיים מפאזין, וכן כתוב האוון יעב"א, והאוון מהרש"ג, ואף הרם"א בדריכי משה כתוב וסימן תקפות, שמוסבב שהנשים לא תברכה על מצוות עשה שהמינו רצמאן, וכן כתוב הטויר וסימן זי שטוב יותר שלא יברכו. והרדב"ז כתוב שאיו להן לברכה, וכן כתוב הפרי חדש, הרשל"ז רבנו יעקב אלגאי, מהר"י ט אלגאי, רבנו יונה בן רבו של החיד"א, הרב שמ"ח גאגין, כפ"י אחריו עזורייאל, הגר"י פלאג'י בספרו יפה ללב, ברכות יוסף, מעשה נסים, שלחו גבורה ווזע. וכtablet הרב משה שטרובובך בתשובות והנהגות, שرك בלילה הראשון נצאו ידי חותמן בשותומנות את הברכה מהמקדש, וכי בזזה, ובשאר ימי החג לא יברכו. וכן דעת הגאוון שואל ובשיבת נתנזון. וכtablet היישועות יעקב שנמנחים באשכנז שהנשים לא מברכות, וכן כתוב בספר חמוץ סופר ששמע מאמו נbatchו של החותם טופור, שמעולם לא ברכו הנשים בבתיהם על השיבה בסוכה. ובשוו"ת דרבנן יציב כתוב, שהגאוון רבוי מכאן נהי אומר, "שאשה שלא תברך על הסוכה, אני מבטיח לך שתזוכה לבנים הגוגנים". וכן הנהיג הגרש"ז איזירובץ יצ"ל בביתי, שהנשים לא יברכו על השיבה בסוכה. ומماחר ואף הפוסקים שכותבו שהנשים מברכות, אין דעתם שהנשים חייבות לברך, אלא רק שרשויות לברך, אם כן, לפחות לה להזכיר את עצמה למחלקת כה גוזלה, שלדעת רבים מהפוסקים ברכתה ברכה לבטלה, וובררת שהמציאות היא שהנשים אין מודקחות לאכל בסוכה כפרטי ההלכה ברכות להקלל, ובפרט שהמציאות היא שהנשים אין מודקחות לאכל בסוכה כפרטי ההלכה המחייבת בסוכה. והלכות שלמה אוירבך קען לכך יוצר בכך שטנקט בש"ב ואל תעשה עדיף", ולא עברך. ומכל מקום, בנזות ספרד שקבעו עליהם הוראות מרו השלחו עדיף, אסור להן מו הדין לברך, ולשומות יنعم, ועליהם תפא ברכות טוב. (קמיה)

๙๙ מדריני האכילה בספרה

אכילת פת בלילה הראשונית

מצות עשה כו' הומרה לאככל בלילה [27 גראט] פת בליל יום טוב בספרה, אלא שלכתהלה יאכל פת בשערו מעת יותר מכביצה נס-60 גראט. (ובביצה היא: 54 גראט), כבכל סעודת שבת ויום טוב, כי אין נחשות סעודת קבוע אלא באכילת מעת יותר מכביצה פת. וגם עצת ידי חובת האזורים שמו התורה אריך לאככל בשערו זה בליל החג בספרה. (ק, קיד)

אדם הרגש לאכילת קמח חיטה, יאכל פת מקמח שבלת שעול. (חו"ע פסח עז) טוב לאככל בזאת פת בלי שום לפתו ממושי, כרג או סלט וכיוצא, אוילם רשיין לכתהלה לטבלו ברטב או במרק חם וכיוצא. (קטו)

זמן האכילה

לכתהלה יאכל כל בזאת [27 גראט] פת בתוך זמנו של 4 דקות, ונמצא שכביצה [54 גראט] פת יאכל במישך 8 דקות. אך אם קשה לו לאככל תוך זמן זה, יקפיד שלא ישחה יותר משבע וחצי דקות לאכילת כל בזאת. (קיב)

אם איןו יכול לאככל בביבצה פת בליל החג, יאכל לפחות בזאת פת, ויברך 'ליישב בספרה'. אך ישים לב, שבענוטל את ידיו קדם הסעודה, לא יברך על נטילת ידים', שהרי אין מברכים על הגטילה אלא מאכילת בביבצה פת, כאמור בחומר הלכות סעודה.

צריך לאככל את בזאת הפת קדם חצות לילה [בערך: 00:30 שעון קיז]. ואם נאנס ולא אכל קדם חצות, וכןנו שירדו גשםים ולא פסקו עד לאחר חצות - יאכל לאחר חצות, אך לא יברך 'ליישב בספרה', אלא אם כן יוכל בביבצה פת. (קח)

קדושים

בכל ימי החג, בשמפנדשים על היין [בימים טוב או בשבת חל המועד - בלילה ובבוקר], עומד בשעת הקדוש, ולאחר מכן יברך 'ליישב בספרה', וישב ווישטה. שלחו ערד, הרמ"א, שירוי כנה"ג הלבוש, ברכי ישף, הט"ז, כפ' החאים. קעב) ובני אשכנז נהגו לקדש מישב. (הרמ"א סימן תרמג ס"ב)

מתי חייב לאככל בספרה?

בכל ימי חג הסופות אסור לאככל סעודת קבוע חוץ לספרה, וסעודת קבוע היא קשאוכל פת בשערו בביבצה [54 גראט]. וטוב שיאכל נס-60 גראט, אך אם יוכל פת פחות משערו בביבצה, אף שאוכל מאכלים אחרים בארץ, בשר וכדומה, רשאי לאככל סעודתו חוץ לספרה. ואם מחמיר לאככל בספרה, לא יברך 'ליישב בספרה'. (קלם, קלג, קלד)

היה יכול בספרה ולא היה בדעתו לאככל אלא פחות מכביצה פת, ולאחר מכן חזר בו ורוצה לאככל בביבצה פת ומעלה - יברך עתה 'ליישב בספרה', אף שמאכו והלאה אינו יכול עוד בביבצה. (קלט)

ז' מון הברכה

לאחר שנטל ידיו לסייעה, בעודו עומד, יברך 'ליישב בסוכה', ויברך, ויברך 'המושcia'. [בלבד מימים שיש בהם קדוש, שאז כבר ברך בקדוש, וכambilאר ליעיל]. וזהו, הרמב"ם, מהר"ס מrownhor, בית יוסף, ראש يوسف, היב"א, הנור"ח פלאגי, הגרי פלאגי, בו איש חי וועוד. קעב) ויש מבני אשכנו המברכים 'המושcia' ואחר בך' ליישב בסוכה'. (הרמ"א סימן תרגם ס"ג)

אבל ישכח לברך 'ליישב בסוכה' - כל שעדיין הוא בסעודה ואוכל או שותה ממשהו, רשאי לברך, מאחר וכל מאכלו ומשתקה בסעודה נחשבים כאכילת קבע, ואסור לו לאכלם חוץ לסתה, במלאר למלו. אך אם אין אוכל עוד בלומ, אין רשי לברך. (קעה)

המספק אם ברך 'ליישב בסוכה' או לא, אין מברך. (קעה)

האוכל בסוכה מעמד, וכגון שאין לו כסא לשפט, מברך 'ליישב בסוכה', מפניו שלשו ישיבה אינה דוקא לשפט, אלא להתעכ卜 במקומות, כמו שנאמר: "וთשבו בקדש ימים רבים". (קעה)

מפני דגון

האוכל עוגה או תבשיל מפני דגן, [כאטוריוט, סייגרים, קובה, וכיוצא] משעוור בביביצה ומעלה, חייב לאכול בסוכה, אך לא יברך 'ליישב בסוכה', אלא אם כן אוכל בשעוור ג' ביצים [162 גראם]. (קלד)

והטעם בזיה, כיון שיש מחלוקת הפוסקים אם לברך על בביביצה עוגה, ולהלכה אין מברכים, כי ספק ברכות להקל, אך כשלוכל שעור ג' ביצים, כיון שלדעת הרמב"ם ומvero הרוי זה שעור קבועות סעודה זלזרלים, בשעוור ג' בעוגה, דין כלחם ומברך 'המושcia' וברכת המשווון - אף על פי שלדעת רשי' קבועות סעודה הוא ד' ביצים, מכל מקום יש לנו ספק ספיקא לברך, שמא הלכה שלען שעור בביביצה אריך לברך, ושמא הלכה שקביעות סעודה הוא בשעוור ג' ביצים. ואף על פי שאין לברך לכתחילה על פי ספק ספיקא, מכל מקום, כשהמוציא מו התורה, מברכים על פי ספק ספיקא. (קלד)

ולאזר האמור, מה שמצוי ביום, ברוך הוא, בהרבה בתים בנסת שבתות וימיים טובים שפתחתללים בגע המפה, ומקרים לאחר מכו שעור בהלכה ובאגודה, ורקם השעוור מקדשים על היינו ואוכלים מימי מזונות - בימי החג יקימו את השעוור בסוכה, מאחר ובדרך כלל אוכלים מזונות בשעוור בביביצה. (קמא)

אם מביאים לקדוש קוגל ובורקס, שנמצא אז שבקלות מגיעים לכמות של ג' ביצים [162 גראם] - יעדמו כלם, ויברך המקדש על היינו מעמד שתי ברכות: 'בורא פרי הגפן' ולישב בסוכה, וישבו.

אם חשב שיאכל מעט מזונות, ולאחר מכן נמליך בדעתו ורוצה לאכול בשעוור ג' ביצים [162 גראם], יברך עתה 'ליישב בסוכה'.

שאר מאכלים וממשקים

האוכל פרות, ירקות, ארוח, בשר וכל מיני מאכלים שאינם מפני דגן, וכן השותה כל משקה שהוא, תה, קפה ואפלו וכו', הריוו פטור מוסוכה, ואפלו אם קבע עצמו על מאכלים וממשקים אלו אין חיב בסוכה. ולכך, המבדיל על היינו במוציאי החג או במוציאי שבת של חל המועד, אין חיב להבדיל בסוכה. סימן תרגט ס"ב. קלדו)

המחמיר על עצמו שלא לאכל ולא לשנות כלום חוץ לשפה ואפלו מים, הרי זה משבח, אך יותר שלא יברך לישב בשפה. ומכל מקרים, אפלו תלמיד חכם רשאי שלא להחמיר חמירה זו, וAINO נחייב מפני שאיןנו מודדק במצוות. במקרה מסוימת עט ע"ב, ווסכה כו ע"ב ספרו על התנאים רבוי אלעד בו שמעו ורבוי צדוק שאכלו אכילת עראי חוץ לשפה. וככתב הר' ג': ללמדנו שאם רצה תלמיד חכם שלא להחמיר על עצמו בכך, רשאי, ואין נחייב מפני שלא מודדק במצוות. (בית יוסף מרטל. קלט)

סבת חבורה

יש מבני אשכנז שנגנו לברכ בכל פעם שנכנים לסתת חבריהם אף באפן שאינט טוענים שם כלום, אולם מנהג בני ספרד אינו כן, ואין לשנות. כדעת העיטור, מהחומר וטרוי, צרור החיים תלמיד הרשב", המגד משנה, ארחות חיים, אבודה, תורה, ערך השלחן ושכו דעת הרמא", לחם יהודיה עייאש, מזבח ארמיה, פתח הדביה, מאמר מרדכי, כף החיים ועוד. קען)

אכילה חוץ לשפה באמצעות הסעודה

כשאוכלים סעודת קבוע בשפה, אסור לאכל או לשנות כלום חוץ לשפה, לאחר טעימה שהיא באסודה, נחייב באכילת קבוע. על כן, היוצא באמצעות הסעודה למצבה, יותר שלא יטעם שם שום מאכל, ואפלו מים לא ישתה שם. והוא הדין ש אסור לצאת מwashke בשמאכל בפיו, אלא יגמור המאכל ואחר כך יצא. (קמה)

גם בשקובע עצמו על אכילת עוגות בשפה, יקפיד שלא ישתה ולא יאכל כלום חוץ לשפה, לאחר עתה הוא כאוכל סעודת קבוע.

אוחב מצות

בכל שבעת ימי החג, כשהוא יכול סעודת עם פת בשפה, מקיים מצווה באכילתוז. ונבנו חנןאל, הגרא", סוכת דוד ועוד. קא) וטוב לאכל סעודת פת בבקר ובערב בחול הפוך. וכן אברהם. חוץ ע"ט קסה)

הבדל בין מצה לשפה

יש להזכיר, מודיע בחת הפסח אנו מברכים 'אשר קדשנו במצוותיו וצונו על אכילת מצה' בליל הראשון בלבד, ואלו על האכילה בשפה אנו מברכים 'אשר קדשנו במצוותיו וצונו לישב בשפה' בכל שבעת ימי החג, ולהלא כשם שבhart הפסח אין חובה מהתורה לאכל מצה מהלילה הראשונה, אך גם בחג הסופות אין חובה לאכל פת חוץ מהלילה הראשוני ויש שבפסח יכול אדם להתkehם בשאר הימים בלבד אכילת מצה ויהיה נזון בפרוטות וירקות, מה שאינו כן בשפה, שאין אדם יכול להתקיים בלי שנה שלשה ימים, ואם כן, חייב הוא לישון בשפה, נמצאה שהיה מכרה לקים את המצוה לדור בשפה. והרוזה פסחים כו ע"ב, מהר"ס חלאו אלא שעיל השגה לא תקנו חקמים לברכ' אשר קדשנו במצוותיו וצונו לישון בשפה, מחייב שמא לא ישן, לך תקנו לברכ' על האכילה, ובזה פוטר גם את השגה. (תוספות ברכות יא ע"ב. קצא)

קטנים

קטו בגיל חמיש או שש שנים, חיבים לחתכו למצות שפה, כדי שייתרגל במצוות לכשיגדל, ועל כן יש להסביר לו וללמדו שלא יאכל חוץ לשפה. (קנב)

אסור לחת לילד קטו לגם יותר משעור בכיביצה [54 גרטס] שיאכל חוץ לשפה, לאחר וכל גדול בידינו שאסור לחת לקטן אסור בידים, וכל שמו באו, שהוא אסור מעתה רורה של אכילת פת בכיביצה חוץ לשפה, שבודאי אין לחת לו. וגם הנשים, שאיןו חיבות בשפה, אסור להן לחת לילד קטו לאכל חוץ לשפה. (קנב)

๙๙ הַשְׁנָה בְּסֶכֶת

חיוֹב הַשְׁנָה בְּסֶכֶת

חוֹבָה גִּמְוֹרָה מִן הַתּוֹרָה לִישֵׁן בְּסֶכֶת בְּכָל שְׁבָעַת יְמֵי הַחֲגָה, כְּמַבָּאֵר בְּמִשְׁנָה, בְּרַמְבָּ"ס וּבְשְׁלַחוֹ עָרוֹךְ וּבְכָל הַפּוֹסְקִים. וְאַמְّנוּם, בְּאֶרְצֹתֵינוּ, שֶׁאָדָם מַצְטָעֵר לִישֵׁן שָׁם, תְּרִיחֵוֹ פְּטוֹר מַלְיִשְׁן בְּסֶכֶת, אֲבָל בְּאֶקְלִים שֶׁל אֶרְץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁלَا קָרְבֵּל כֵּד וּבְקָלוֹת אֲפָשָׁר לִישֵׁן בְּסֶכֶת, אֵין להתחמֵק מַלְיִשְׁן בְּסֶכֶת, וּלְעֵבֶר עַל צְוֵי הַתּוֹרָה חָס וְשָׁלוֹם.

(קצתו)

אם קָרֵר לוֹ מַעַט, יַשְׁתַּדֵּל לְלִבְשֵׁן בְּגִדִּים חֲמִים, וַיִּשְׁוֹן בְּסֶכֶת. וַיְשִׁים לְבָב לְלִבְשֵׁן טוֹב, כִּי שֶׁלֹּא יַחֲשֵׁב קַמְצָעָר, שֶׁאָז אַינְיוֹ מִקְּרִים מִצְוָה כָּל בְּשָׁנָתוֹ בְּסֶכֶת. אַוְלָם, אִם אָף כְּשַׁלּוֹבֵשׁ טוֹב עָדֵינוּ קָרֵר לוֹ וּמַצְטָעֵר, יִשְׁוֹן בְּבֵיתוֹ. (קצתו, קצנו)

בְּמִקְומֹת הַקְּרִים מְאֻד, מִה טוֹב שִׁיבְנָה אֶת הַסֶּכֶת סְגִוָּה הַיְטָבָה מְאַרְבָּע דְּפָנוֹת, וַיַּסְכֵּךְ הַיְטָבָה לְמַעַלָּה, וַיְלִבְשֵׁן וַיַּתְפְּסֵה טוֹב, וַיְכִנֵּס לְסֶכֶת תְּנוּר חֲמֹום חַשְׁמָלִי אוֹ הַסֶּקֶת, [פְּמוּבוֹ בְּאָפָו שָׁאוֹן חַשְׁשׁ סֶכֶת] וַיִּשְׁוֹן בְּסֶכֶת. (קצתו) וּכוֹ נַגֵּג הַאֲעוֹר הַחֲפֵץ חַיִם לְחַכְנִיס תְּנוּר חֲמֹום לְסֶכֶת, מָאָר וְהִיא גַּר בְּרָאָדי, שָׁקֵר שָׁם מְאֻד, וּכוֹ נַגֵּג הַגָּאוֹן רַבִּי חַיִם מְבָרִיסֶק צָ"ל. (פסקי תשובה שסז)

הַשְׁנָה בְּסֶכֶת מִצְילָה מִפְּמִיתָה

רַבְנֵי הַבְּבָא סְאֵלִי הַשְׁתַּדֵּל שֶׁלَا לְצַאת מִן הַסֶּכֶת בְּמִשְׁךְ כָּל שְׁבָעַת יְמֵי הַחֲגָה. וְאַפְלוֹ סְפָרִיוֹ הַיּוֹם בְּתוֹךְ סֶכֶתוֹ, וְלֹא נַזְקֵק לְצַאת מִן הַסֶּכֶת לְהַבְּיָאָם. רַבְנֵי יִשְׁוֹן בְּסֶכֶת בְּמִשְׁךְ כָּל שְׁבָעַת יְמֵי הַחֲגָה, וְאַפְלוֹ בְּיִמְעִיד זָקָנותוֹ וּמִתְלַתָּתוֹ, יִשְׁוֹן בְּסֶכֶת. בְּשָׁנָתֵינוּ הַאֲחִירָנוֹת לְחַיִוָּה נַזְקֵק לְאַיִנְפּוֹזִיהָ, וְעַם הַאַיִנְפּוֹזִיהָ הִיא יִשְׁוֹן בְּסֶכֶת.

וְכַעֲשָׂה בְּהַגָּאוֹן ר' חַזְקִיָּהוּ מִדְּנִי בַּעַל הַשְׁדֵי חַמְד זַיִע"א, שְׁהִיא חֹלֶה מְאֻד, וְלִמְרֹזֶת הַפְּאָרָוּתִים שֶׁל בְּנֵי הַפְּשָׁפְחָה, עַמְּדָה עַל דַּעַתּוֹ לִישֵׁן בְּסֶכֶת. בְּמִשְׁךְ הַלִּילָה הַוּרָע מִצְבָּוֹ שֶׁל הַרְבָּה, וּבְנוֹת הַמִּשְׁפָחָה הַתְּלַחַשׁ בַּיּוֹם הַיָּא שְׁגָרָה הִיא שְׁגָרָה לְחַמְרָה בְּמִצְבָּו הָאָנוֹשׁ... קָרָא לְהֹוּ ר' חַזְקִיָּה וְאָמָר: "דָעַנָּה לְכָוֹן, קַי נַגְזֵר עַלְיָה לְמוֹת בָּאוֹתָו לִילָה, וּרְקַבְּזָכָות הַשְׁנָה בְּסֶכֶת זְכִיתִי וּנְשָׁאָרֶתִי בְּכִים". (ישראל סבָא 297)

שְׁנָת עֲרָאי

חוֹבָה הַשְׁנָה בְּסֶכֶת חָסָר יוֹתֵר מִחוֹבָה הַאֲכִילָה בְּסֶכֶת, שֶׁאֲכִילת עֲרָאי [פְּחוֹת מ-54 גַּרְמָן פְּתָן] מִתְּרַתָּה חָסָר לְסֶכֶת, וּכְמַבָּאֵר לְעַלְיָה, אֲבָל שְׁנָת עֲרָאי בְּלִשָּׁהִי אַסְטוֹרָה חָסָר לְסֶכֶת. עַל כֵּן, הַיּוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ וְחַש בְּעִירָוֹת, אָסּוֹר לוֹ אַפְלוֹ לְהַתְּנִמְנָס חָסָר לְסֶכֶת, אֶלָּא יַכְנֵס לְסֶכֶת וַיִּשְׁוֹן שָׁם. וּמְטֻעם שְׁהַחֲמִירוּ חַכְמִים בְּשָׁנָה יוֹתֵר, בַּיּוֹם נִמְנוּם מַעַט מִסְפִּיק לוֹ לְאָדָם לְצַרְךָ שָׁנָתוֹ, וּמַוְתְּרָעָנוּ בְּאָלוֹ יִשְׁוֹן הַרְבָּה. (קצתו)

גְּרָדִים חָסָר לְסֶכֶת

הַרְואָה אֶת חַבְרוֹ שְׁגָרָם חָסָר לְסֶכֶת, טוֹב לְהַעֲירָוּ בְּנַחַת שִׁילְךָ לִישֵׁן בְּסֶכֶת, אַוְלָם אֶם הַעִירּוֹת גּוּבְּרָת עַלְיוֹ מְאֻד וְקַשָּׁה לוֹ לְקוּם, יְגִיחָה אַוְתוֹ וְלֹא יַעֲירָהוּ. וְכֵל שְׁבַּנוּ אֶם אָיו סֶכֶת בְּקָרְבַּת מִקְומָם, שֶׁאָיו צָרֵיךְ לְהַעֲירָוּ בְּלָל. נִמְצָאוּ לְמִדְיָם, שְׁהַרְואָה אֶת חַבְרוֹ בְּחַג הַסּוֹכּוֹת גְּרָדִים בְּנֵסֶעֶת בְּאַוּטוּבּוֹס, אָיו צָרֵיךְ לְהַעֲירָוּ, שְׁמָאָר וְאָיו לוֹ שָׁם סֶכֶת, תְּרִי הוּא בְּגִדְרָ מַצְטָעָר שְׁפָטוֹר מִהַּסְכֶּת. (ו.א. פְּסִיקִי תשובה שסז)

בו הרואה את אביו שנדרם חוץ לסקה, אין לו להעירו, מאחר והוא הדין אין חובה להעיר את הישן חוץ לסקה, אם כן, איןנו יכול לנזול את שנת אביו ולצערו בשבייל חמירה שאינה מeo הדין. אולם אם האב מבקש מבנו, שאם יראה אותו נרדם עירריה, או שיידע הבן שהאב חוץ שיעירוהו אם ירדם חוץ לסקה - מצוח על הבן להעירו, כי רצונו של אדם, זהו בבודו. ולקוט יסוף כבוד אב ואם אעמו תקאה. רדו

על הפאון מווילנא זצ"ל מספר, שהיה בלאויה זמו בבית האסורים בחג הסוכות, ולא היה לו שם סכה, ועשה כל מני פעולות לעורר עצמו, שלא תפל שינה על עיניו. (פסקין תשובות שם)

סכה קטנה

מי ששבתו קטנה ולאינו יכול לישן שם בפשoit ידיו ורגליו, אינו בנדוד מצער שפטור מeo הסכה, וחיב לישן בסכה בכפיפת גופו ורגליו. (הרמ"א סיינו תרמ"ס ד. קצא)

מתהפקד בשנה

מי ששבתו קטנה, ורב רחוב מטוינו נשארת חוץ לסקה - רשאי לישן במלך הקטו שבתודז' הסכה. ואף אם הוא רגיל להתהפקד בשנותו מצד לצד, ויש חיש שיתהפק ויישן חוץ לסקה, מכל מקום לא גורו חכמים בזאת, מאמר ובתחלת השנה ישן בדין. (קצא, קצטן)

מצער

הישן בסכה והחלו גושים לרדת, הריחו פטור מeo הסכה מיד, מאחר ויש צער אפילו ב辚שים מייטים, ויפנס לישן בביתיו. (רו)

ירדו גושים ונכנס לבתו לישן, ולאחר מכן פסקו הגושים, אינו חיב לחזור ולישן בסכה. ואפלו אם לא שכבר עדין במטותו - כל שלקה עמו את בלי השגה ונכנס לבתו, אין מטריחים אותו לחזור ולישן בסכה. (הריטב"א, הרמב"ם, שלחו עורך, מאמר מרדי, בגין ישע, לחם יהורה עייאש ועוד. רה)

הנכיס לבתו לישן מלחמת הגושים, ולאחריו זמו התעוור ורואה שפסקו הגושים, אינו חיב לחזור לישן בסכה. אולם אם הגיע זמו עמוד השחר [בערך: 5:30] בבוקר לפני שעון קיז' והתעוור מעצמו, מו הדין היה צריד לחזור ולישן בסכה, מאחר והגיעו הימים, והימים אינו זמו שנה. אולם בזמננו, שרבות העולים ממשיכים לישן גם לאחר עמוד השחר, אפלו אם התעוור מעצמו לאחר עמוד השמר ורוצה להמשיך לישן, אין מטריחים אותו ללבת לישן בסכה, מאחר וזוקק הוא עדין לשנה. (רו)

הישן ביום בסכה, ונכנס לבתו לישן מלחמת הגושים, ולאחריו זמו התעוור ורואה שפסקו הגושים, צריד לחזור לסקה. ומכל מקום אינו חיב למגנות מישחו שיעיר אותו בשעה שיפסקו הגושים. (רו)

הרוצה לישן בסכה, אך אורחים רבים נמצאים שם, ואי אפשר לבקש מהם לצאת מeo הסכה, הריחו בנדוד מצער שפטור מeo הסכה, ורק חי לישן בבתו. הלכות שלמה אוירבך קע. (פסקין תשובות שם)

"ואהבת לרעך כמוך"

מי שיש לו ילדים קטנים הרגילים להתעוור בלילה ולבכות, וצריך לטפל בהם,

ורעיתו חלשה ואינו ביכולתה לטפל בהם, ואם יישן בסוכה לא ישמע את בכינוס ולא ידע מתי לקום אליהם, רשאי לישן בבית לצורך הטיפול בילדים. (ז)

אם האשה מפחתת לישן לבדה בבית, רשאי הבעל לישן בבית. (קצ)

טוב שגם האשה תישן בסוכה, ובלבד שתתיחה השכה מיוחדת להם בלבד, ואז מצוה גם לקיים עונת בסוכה, ואיינו בזו חישש בזיוון השכה חס ושלטם, כי מקדים את מצות ה' יתרהך, ואזרחה, הוא בכלל צוויי התורה "בשכחת תשכחו שבעת ימים", שדרשו חז"ל: "תשכחו בעו תזרעו" - קדרך שאדם דר בבתוון כל השנה עם אשתו, כדי ידור בסוכה. ואם ישם פסוקים התלויים לקשות בסוכה, אין אריך לכסותם. ומכל מקום, התר גוזא כשייש להם סוכה פרטית שישיגים בה הם בלבד, והכל נעשה בשקט ובצנעה מובילו שיוושו בהם, ובפרט יש להזהיר בזו בסוכה הנמצאת בסמוך לספת השכנים]. אך אם אי אפשרויות בזאת, יכנס לביתו, ולאחר מכן אינו אריך לחזור ולישן בסוכה כלל. (קל, קצד, קלא)

๒ ארבעת המינים כ

צוויי התורה

נאמר בתורה (ויקרא כג ט): "ולקחתם לכם ביום הראשון, פרי עץ הדר, פפת תמרים, וענף עץ עבת, וערבי נחל, ושמוחתם לפניהם ה' אלהיכם שבעת ימים".

הלכה למשה מסיני

חול' קבלו איש מפני איש עד משה רבינו עליו השלום, כי 'פרי עץ הדר', הוא האתරוג. 'פפת תמרים' הוא הלולב. 'ענף עץ עבת', הוא החדס. 'ערבי נחל', היא הערבה. ולחלו נברא את פרטיו דיניהם, בعزيزת ה'. (שכח)

מצוות ארבעת המינים היא: אתרוג אחד, לילב אחד, שלשה החדסים ושתרי ערבות. וכולם מעובבים זה את זה, שאם חסר לו אףלו מין אחד, לא קיים את המצוות. (של)

זריז ונשפר

יזדרז כל אדם לקנות אתרוג ולילב לאחר יום הקפורים מיד, ולא ימתינו לערב החג, ובפרט יזדרז בקניית האתרוג, שלא קל כל כך למציא אתרוג מהדר. ואולם לא ימחר בקניית החדסים והערבות, כדי שלא יתיבשו עד החג. (ויתוצאות חיים, החיד"א וуд. ולקחתם לכט ז)

לא בחג

ישתדל כל אדם לקנות את ארבעת המינים מפספו הפרטוי, וכן בכל המצוות כלו, וכפובה בזוהר הקדוש (מהילת פרשת תרומה): "וישלים אנשים שכיר המצוות משלים בכל מה שיבקשו ממנה, בין רב בין מעת, ולא יעשה המצויה בשום פנים ואפנו בחגנו. כי העושה בחגנו, השטרא אחרת יונקנת ממצוותיו ושורה עליו ומיטפאת אותה. אך לעממת זאת, הקונה מפספו ומשלים שכיר המצויה משלם ומיתאמץ בחוץ לב למצואה - אם חולך בקדרך הישר, זוכה שהשכינה שורה בו ומתקדשת אותה, ומכונייע את השטרא אחרת, ומבעיר מפננו מדות רעות, כמו בעס, גאות, תאוות אסורות, קנאה, שנאה, ועוד". עכת"ד. וזה הקדוש, חרדים ועוד. פרי עץ הדר אלה. ג. ד. יט, כא)

אדם שקנה ארבעת המיןים מכיספו, וקבל גם ארבעת המיןיהם במתנה מ לחברו, אף על פי שהמינים שקנה אינם מהדרים כמו אותם שקיבלים במתנה, עדיף שיטל את המיןיהם שקנה, ולא את המהדרים שקיבלים במתנה. וחוויתiah, תורה לשמה. ד. כא

הוצאות המצווה

ישתדל לננות ארבעת המיןims מהדרים, ובעיקר שהאתרגז יהיה מהדר מאד, ואפלו אם המחריר רב, לא יחוות על כספו, כי ככל שישיף יותר – ישפיו לו מון השמים שפע בפחים יותר, וגם יוסיפו לו ימים על ימיו. שיטה מקובצת, החיד"א. א. לד. ב. כה

לא יתווכח עם המוכר על מהרי המצוות, אלא יקנה בשכר משלים כל מה שיבקשו ממנה, בambilair באליה הקדוש ה"ל. וכן העיר רבנו חיים ויטאל על רבנו האר"י ז"ל, וזה לשונו: "בשחיה קונה מורי ז"ל אויז מצוחה, פנו תפלין או אתרוג, לא היה מקפיד לדעת במא יתו במצוות הרהיא, אלא היה פורע כל מה שהיה מבקשים ממש בפעם הראשונה. והיה אומר למוכר: חרי המפעות לפניך, לך כל מה שתרצה! ". שער המצוות דף לו ע"ב. א. לה וברור שכל זה במקור ישר ונאמנו. ונור עז אבות עמוד פיו

מה שבבש את יצרו ולא הקפיד, עשה רשות בביר בשמים

מעשה בהרב הקדוש רבי ייחיאל מיכל מלוצ'וב, תלמידו של המגיד מפוריטש, שקיבל תפלינו יקרות בבראה מאביו הפלול רבבי יצחק מזרוזוביץ. חסידים עשירים רצוי לקונתם בכספי מלא, והוא למן צבוי הפלילי הקשה והזוחה, לא אהה לשמע מעסקה זו. אשטו הרבנית הפצרה בו שימפר את התפלינו לצריך פרנסתם, כי היו לו תפליו אחרות להתפלל בהו, אך הוא עמד על דעתו וסרב למכרו.

שנה אחת בהגיע פרוס חג הסוכות, לא היה אתרוגים בנמצא, והנה איש בא ובידו אתרוג יפה ומחדיר מאד, ודרש בעדו סכום גדול, אז נאלץ רבבי ייחיאל למכר את התפלוי של אביו בסכום נכבד, וכןנה את האתרוג בשמחה רבה. בsharp הדבר לאשתתו, קפפה עלייו מאד, לאמו: "בבי בידך רעים ללחם ואת התפלוי לא מקרת". עתה בשביב אתרוג מכרת את התפלוי היקרוטי! ברב בעסה, לקחה את האתרוג ובחמות זעם נשלחה אותו במקומות הפטם, ונפסקל. רבבי ייחיאל מיכל לא הוציא הבה מפיו, ואפלו סיימו של כס וקידמה לא הראה, רק אמר: "רבענו של עולם, תפליו מהדרות כבר אין לי, ואתרוג כשר גם אין לי, הריני מקבל את גזרתך באחבה. לידיicus פעס לא אבואה, ואת שלום הבת לא אפר". בليل חגיג, נראה אליו אביו הצדיק בחלום, ונלה לו, שהמעשה האחרון שכבש את יצרו ולא הקפיד, עשה רשות ביר בשמים, ומפני ולהבא ישפע עליו שפע רב, ולא יחסר לו כל טוב. ונור עז אבות ע"מ סב

טרחת מצוה

התורה בקנית ארבעת המיןims, זוכה לבנים צדיקים תלמידי חכמים שייש להם לב לתורה. זוכה לארכיות ימיים, פרנסה טובה, ותועלת גדולה לנפשו ונופו, ונצלול הוא וכל אנשי ביתו מכל צרה וגזרה רעה. אלה רבתה, הפלאה, סדר חיים. ג. ד. י. ולקחמתם לכט ז

עשית המצויות בשמחה

כתב רבוי חיים ויטאל בשם רבנו האר"י ז"ל, בספריו שער המצויות דף א זוז לשונו:

דע כי העולה מצوها, אין מספיק לו בימה שיעשה אותה. שהרי מצינו בדבורי חז"ל (מסכת קידושין לט ע"ב) שאמרו, כל העולה מצואה אחת, מטיבים לו ומאריכים לו ימיו. וכיוצא בזה אמרו, כל המקומות מצואה פלונית, יש לו שכר כז' וכז'. והנה אנחנו ראיינו בפונה וכמה מצאות שעשויים בני אדם ואינם מתקיימים בדברי רבותינו חס ושלום בענינו גדל שכרם אפלו בעולם זהה. אבל השרש שהכל נושא עליו הוא, שבუשתית המצואה אל ייחשב שהיא עליו ממש, וממהר להסתירם מעליו, אבל ייחסב בשכלו כאלו בעשותו אותה המצואה קרוין אף אלפים דינרי זהב, ויהיה שמה בעשותו אותה המצואה בשמה שאיו לה קא, מלך ומגש ובחשך גдол, אבל מפש בפועל נוגנים לו אף אלפי אלף דינרי וזהב אם יעשה אותה המצואה וכו'. וכי גדל שמקתו באמת ובטוב לבב הפנימי, בו יזכה לקבל אור עליון. ואם יתמיד בזה, איי ספק שישרה עליו רוח הקדש. וענינו זה נוהג בקיום כל המצאות כלם, ובין בעת שעוסק בתורה - שהיה בחשך גדור נמרץ בהתלהבות עצום אבל עומד לפניו הפליך ומישרת לפניו בחשך גדור למצוין חוו בעניין, לקבל ממנה מעלה יתרה וגודלה. עכ"ל. וד"ט)

וכتب עוד רבנו האר"י: ודע כי העצבות גורמות מניעת עבודת ה' וקיים המצאות, ובTEL עסוק התוڑה וכינית התפלה, ומבטל מתחשבה טובה לעבד את ה', והיא שער התחלת גורי הסתת היצר הרע אפלו לצדיק, בהראותיו כי אין לו תועלת בעבודה אם יסורים באו עליו... וכשעובד את ה' בעצמו, דומה לעבד העוזב לרבו בפניהם עצבות וזופפות. והעכזב נמשך מזוחמת ס"מ וכו', ועל ידי כך הקדוש ברוך הוא ושכנינו מסתלקים מעליו. אבל להפוך, בהיותו עובד את ה' בשמה, מוסיפה לו השמה חלק רב ואהבה להזבק בו יתברך. ע"ב. ושער קדושה לרבי חיים ויטאל עםוד כד)

עשית המצאות לכבוד ה' יתברך בלבד

אם אמן זכה לקנות ארבעת המינים מהדרים ביוטר ושלם במייטב כספו בשמה, לא תזום דעתו עליו ויתגאה חס ושלום, אלא יודח להקדוש ברוך הוא שער לו וזכה לkiem מצוותיו בהדר, ויכוון שהכל לכבודו יתברך, ולא בשביב שיראווה בני אדם וישחויה, וכambil או בשער המצאות ודו ע"ב בשם רבנו האר"י ז"ל, וזה לשונו: "העולה מצואה, אמן די לו בעצם העשיה, אלא צrisk שיכוון שעשויה אותה לשם ה' יתברך. למשל: בעת שפסתperf, לא די לו בימה שלא ישחית את הפהות, אלא צrisk שיכוון שהוא מוגע עצמו מלחשחותם כדי לkiem מצאות בוראו שצחו על כן. וכן בכל מצואה ומצויה יהיה זHIR ורץ לכו פונה זו, וכן בעת שמתפלל לפני ה' יתברך על אייזו בקשה כמו מזונות, עשר, בגים וכיוצא, לא يتפלל לסתת עצמו שצrisk לבקשת זו, אלא לkiem מצאות יתברך שצנוו להתפלל אליו בעת צרותינו, להזרות כי הוא אלקין ואנחנו עמו ועבדי, ואליו עניינו תלויות, ענייני עבדים אל יד אדוניהם, ואין לנו שום עזר אם לא ממנו יתברך, ושים כל בטחונו עליו". ע"ב.

אני מוכן לחתת את כל שבר המצואה, ובלבך שאוכל לkiem המצואה בהלכה

מעשה שהיה אצל הפניו מילנה, בשנת בצורת אחת לא נמצא אתרוגים. סוחרי האתרוגים יצאו מילנה לבקש אתרוגים עד שהגיעו לעיר איטליה, ונבקשו ולא מצאה, והכל הצטערו שישארו בחוג בלי מצאות ארבעת המינים. שלח הפניו שליח מיוחד לחפש בכל חוץ להביה אתרוג למצויה, אפלו בדים מרבים. ואחר עמל וטרח, מצא השליח אכל איש אחד אתרוג בשער ומחדר להפליא. השליך הפציר בו למוכרו, והלה סרב.

גלה לו השליח, שהאטרוג מיעד להגاؤו מובילנה. בsharp; שמעו האיש כי, אמר: "בשביל קבוע הגאו אני נוטנו את האטרוג חנס אין כסף, אבל בתנאי שחלקו של הגאו בעולם הבא בעדר מצות האטרוג של שנה זו, יהיה שיק לך". השליח התחל ללחץ על האיש לותר על תנאי זה, והציג לו סכום עצום, אבל האיש עמד בסירובו, ודרש לקיום התנאי. בלילה ברירה הכספיים השליח לתנאי ולחק את האטרוג. הגאו שמה מאי על האטרוג שהוא חזר להפליא, אבל השליח נפשו היה עליו בשבי התנאי.

ערב המג הפיע, נכנס השליח ברב צערו וספר להגאו על התנאי שעשה עם הנזון. שמע הגאו ונעה בפנים קורנות, אני מוכן לחתה לו את כל שكري במוצה, ובלבד שאוכל לקיים את המצהה בחלכתה לעשותות נחת רוח ליוצר. (עור עז אבות עמוד יד)

בבוד אב

אם האב זכה תשוש או חולה ואיינו יכול ללבת לטרחה בעצמו בקנית ארבעת הפינאים, מצוה על הבן לטרחה עברו אביו ולקנותם לו, ולא ישלים הבן מכיספו הפרטיא שלו, אלא מכיספו של האב, ממאර לעיל שלא נכוון כלל לקיים את המצות בחייב.

ואולם, כל זה בימי שאביו זכו תשוש או חולה. אך בן שאביו, ברוך הוא, אף על פי שהוא אב ואמ אמיה גדולה מאי, ורוצה הבן לכבד ולהיפר את אביו ולקנות לו במתנה, לא נכוון לעשות פון, מאמר ומפסיד את אביו ממועלות כה גדולות שואה כל אדם בעצם הקבוצה והטרחה לפאותה, על פון טוב יותר שילך אביו ויטרכ בפאותה בעצמו ויקנה מכיספו. ואם אין אביו יודע ובקי בפרט הדינים, י└ך ייחד עם אביו ויבחרו את המינאים המהדרים ביותר, ויזפו ייחד לכל המעלוות שנאמרו בזה לעיל.

אם יש למוכר שני אטרוגים טובים, אך האחד מהדר יותר מיהני, וגם האב וגם הבן חפצים לקנות את המהדר יותר, מון הדין רשיין הבן להוסיף ממעות למוכר על מחיר האטרוג המהדר כדיulk; להקנותו לעצמו, ואינו בזה זולול בכבוד אביו חס ושלום, מאמר ועל כל אדם לקיים בעצמו את המצהה שואה ה' יתברך בהדרך בכל היוטר. עיין שער תושבה ס"ס תרנה. לב חיים פלאגי. רסן

דגמא אישית

אין ספק, כי החנוך הגדול ביותר הוא הדגמא האישית של החורים, על פון, ביצאת האב לקנות את ארבעת המינאים, יקח עמו את בניו הקטנים, כדי להקנות להם את שמחתו, חביבותו והדרכו בפלפי המצות. וראשית חכמה. ג. ד. יט)

מצות חנוך

קטו היודע לנגן לילב, חיב אביו לחנכו למצוה. ואם יש ביכלתו, יקנה לו ארבעת המינאים, אך אין אריך שיהיו מהדרים כל כה, אלא די שיהיו בשירים. (ג. ד. תה)

אולם, מי שבנוי גדולים, שחיבים במצוות, מצוה עליו לקנות להם ארבעת המינאים מהדרים וטובים ביד ה' הטובה עליו, ותבא עליו ברפת טוב. (שצ)

אין פטור

לפני חמישים שנה הייתה עניות גדולה בארץ, והיה מחסור גדול בארבעת המינאים,

על כן במקומות רבים לא كانوا כל ה怆ור ארבעת המינים, אלא גבאי בית הכנסת היה קונה, ומזה היו נוטלים כלם. אך היום, ברוד ה', יש שפע טובה וברכה, ובכל מקום מוציאים ארבעת הפינים, על כן לא יסגד ארים שיקח מאחרים בבית הכנסת, אלא ילך ויקנה ארבעת הפינים לעצמו מכיספו הפרטוי, כי זו תעודה עניות ובושה זו, שפוציאה מכיספו לכל עניינו הפשמי, ואלו בפה שקלים למצוה כה יקרה, פעם בשניהם, מותעצל ומקפץ ממונו. ורי למביון.

קניה בהקפה

הquina ארבעת הפינים בהקפה, וכגון שאינו לו כסף לשלים עתה - יוצא ידי חובה בהם, וישים לב לזכור לשלים לאחר החג. (ו)

קניה מקטן

הquina הוא שלא לknות ארבעת הפינים מילך קטן שלא הגיע לגיל בר מצוה. ומכל מקום, אם אי אפשר להשיג מאחר, וברור לנו שהוא לידו בדין ולא בגיןה חס ושלום, מתר לknות מפניו, ובלבך שאביו מסכימים למעישו. וחשו משפט סימן רלה ס"ב. שיט).

קדם שיצא האלים לקניה ארבעת הפינים, נכון שישנו את הלכותיהם, כדי שידעו היטב מה הם הפינים הכספיים והמהדרים, ויקים את המצויה בתקנה. (ז)

הבהרה: חן אמרת כי רבו מאד פרטוי ורני ארבעת הפינים, אך השתדרנו לכתחבר, בסעיטה דשמייא, את הדינים העקריים, לדעה מה עשה ישראל. וכבר כתוב מרן הבית יוסף סימון תכט: "בי הלולבים והאתרוגים, רבם בשירים", וכל שעכו ההדרים והערבות שרבם בכלם בשירים.

๙) האתרוג

תבנית האתרוג

באתרוג ישנים: חטים, פטימה [דד], שושנה, עקץ. ומהינו, כשנאהו את האתרוג ישר כלפי מעלה כזרך גדול בעא, החלק העליון של האתרוג שהולך בשפוע ונעשה צר כלפי מעלה, נקרא 'חטם'. בראש החטים למעלה, ישנים אתרוגים שיש ביחס עץ קטן בוליט, והוא הנקרא 'פטמה' או 'יד'. על הפטמה ישנו פרח עגל, והוא הנקרא 'שושנה'. ישנים אתרוגים שאין להם פטימה כלל, כזרך האתרוגים התימניים במתכתיות האתרוג ישנו עץ קטן הנקרא 'עקב', שבו הוא ממחבר לאילן.

כמו כן ישנים באתרוג: קלפה דקה, קלפה עבה, בשיר האתרוג. ומהינו, שבמראה החיצוני שלל האתרוג ישנו קרום דק מאד שקוור במו נלווה, והוא הנקרא 'קלפה דקה', וצקופים אותו, נשארת הקלפה הירקה או הצהבהה מתחתיו ישנה קלפה פגימית יותר, ירקה או צבה, והוא הנקראת 'קלפה עבה'. מתחתיה הוא גוף הפרי של האתרוג, עד הפרעינים, שהוא בצעע לבן, והוא הנקרא 'בשר האתרוג'.

גונ האתרוג

אתרוג בינו צחוב או ירוק בהיר,بشر לכתלה, ואפלו ירוק מאד, אם התחיל להציחיב מעט, חרייוبشر וمبرכים עליו. (ו)

ישנה עצה להצדיב את האטרוג הירק, על ידי שינית תפוחים אחים על ידו, והאטרוג בטבעו שוואב מלה את הצבע וונעשה צהוב. אך יש להזהר לכיסות את עזק האטרוג, כי עלול הוא לפל, מפאת שענקלש חבירו מרימות התפוחים. (וינה)

מותר להגין בשבת את התפוחים הצהובים על ידי האטרוג, ואין בזה חשש צובע, שחררי אף בלא תנית התפוחים הוא עתיד להצדיב מalone, ואני אלא כמחיש להצדיב. גם משום שכלל בידינו - 'אין צביעה באקלם'. (וינה)

אם רב האטרוג הוא בצבע שחור [אפלו שחור בהיר], או לבן, או אדם חזק, או חום חזק, תריהו פסול ליום הראשון, מאמר ואיו זה הדר. (א. נג. רנה)

אטרוג המנפער

אטרוג המנפער פסול ליום הראשון של החג, מכיוון שאיןו הדר. ומגניר הינה, שייהיו בו ממראות הפטולים בכמה מקומות, כשהאר, לבן, אדם חזק, חום חזק, פג'ל. ואפלו אם יהיו בו רק שתי נקודות קטנות מאד מפוארות אלו, תריהו פסול, מאחר והם בשני מקומות. אך אם כל הפראה במקום אחד, איןו פסול עד שייהיה ברבו. (וינה)

איו הפראות פסלים, אלא דוקא בשנרגאים לעין תכף ומיד, אבל אם צריך להתבוננו בהם כדי לראותם, או שאיןם נראים אלא בזכות מגדלה, איןם פסלים. (א. נג. רס. ער.)

כמו כן, איו הפראות פסלים אלא בשמרחים הם באפنو שגנבר לעין שהם שני מראות, אבל אם הם קרובים מאד, ורק על ידי התבוננות נבר שהם שניים, איןם פסלים. (א. נג.)

אם נמצאה פראה פסול על החטם, אפלו נקודה אחת קטינה, תרי זה פסול ליום הראשון, לפי שפחים זו נבר לעין יותר מאשר האטרוג. וודקא בפרק טפיקא, שכאשר חיק אין זה מיקום חיק יש להקל בקדחה אהת בחלש, כי יש ספק טפיקא, שכאשר חיק איןו פסול, ושם אין זה מיקום חיק, כי במקרה שיטות בראשונים יש,>Ifico מיקום החטם]. (א. גנט. רס.)

אם נמצאה פראה פסול על הפטמה, האטרוג כשר. שחררי אפלוי אם נפלה הפטמה, כשר, כדרהלו. (ומהרשותם, מנחת פתים, חותם ספר וועוד. רס.)

ישנה אפשרות להסיר את הנקודות הפסלות על ידי שעווה מיחד, רק שיזהר להסירו בעדרניות שלא יתקלף מהאטרוג עצמו, ואז יכשר האטרוג לכתלה. (א. צ.)

אטרוג שהשתנה מראהו או שנעשה מנמר מלחמת שמשמשו בו הרבה בשעת קיומם המצויה, תרי זה כשר. אולם אם השתנה מראהו מלחמת שמשמשו בו הרבה קדם החג, תרי זה פסול. (א. נג. נג. רנס.)

שעור האטרוג

גדל האטרוג צריך להיות לא פחות משעור 'ביביצה' [54 גראם], אך בפחות משעור זה, תריהו פסול, משום שלא נגמר עדין בשול הפה. ויש אומרים משום שאיןו הדר. (א. סא. ער.)

אתרוג שהיה פחוס משעור 'כבייצה', וימים מיעטים קדם החג הזריקו באילו חמרים מסיים ושהקוחו הרבה עד שגדל האתרוג מהר, ובזמן קצר נעשה כشعור 'כבייצה' תרייחו בשר ואינו בו חישש. (א סח)

אתרוג שהיה בו שעור 'כבייצה', אך במשך הזמן הצטמק ועתה אין בו כבייצה, בשר.

שחריר לפי הטעם שלא נגמר בשולו, הרי כאן נגמר בשולו אלא שאחר כד הצטמק. ולטעם שאינו הדר, איןו פסול בשאר הימים. ובלאו חמי יש ספק ספקא להקל, שמא כפוסקים ירושלמי, רב יהודאי גאון, רשי בספר הפרדס, מחוז ויטרי, ראייב"ה, אוור זרוע, הרוחת, ריא"ז ועוד) שאתרוג כشعור אגוז בשר, ושמא כפוסקים שאם היה כבייצה והצטמק, בשר. שואל ומשיב, בית השואבה, חזון איש. א. עא. (רעז)

האתרוג הבינוני הוא המבחר ביותר, שבו יוכל לקיים את המצהה והגענויות בדעת עם הלולב [אתרוג ביניים - יפה לעיניים]. ומכל מקום, גם אם הוא גדול הרבה בנדולabetית, תרייחו בשר. ומעשא ברבי עקיבא שבא לבית הנסת בגה השפות, ומרוב בבדוז של אתרוג, הפיחו על בתפו ונכנס. (א עז)

אתרוג ביניים – יפה לעיניים

מעשא שהי לכבא סאלי שני אתרוגים ממהדרים, הגדול שביהם היה יקרף עם כתם כתו מאד, ולא הקטו שביהם היה צהב ונקוי לגמairy. רבנו בחר דוקא באתרוג הנדוול, משום שההדור של גודל, חשוב יותר מזו ההדרים האחרים.

שוב מעשא היה בנכדו של הכבא סאלי, שהראהו לסבו את אתרוגו, שהיה בו אפלו שעור חזון איש. בשראה רבנו אתרוג זה, אמר בלחישה לחנתו: "לא הייתי לוקח אתרוג כתו בזה, אפלו אם היו מוסיפים לי עליו עוד מאות לירות". (ישראל סבא 300)

צורת האתרוג

אתרוג העגל לגמרי מכל צד, כמו בדור, אף שיש לו פטימה ועקב, תרייחו פסול ליום הראשון, משום שאינו "הדר", אך אם איןו עגל לגמרי אלא הוא רחוב למללה וצר למpta, בשר. (היראים, מחוז ויטרי, המגיד משנה, ריבב"ג, מטה יהודה עייאש, פרי מגדים, ביכורי יעקב ועוד. א. פב. רעט)

אתרוג שהוא עקם וכפוף – בשר, אף שאינו העקץ מכוון בנגד הפטימה, ומכל מקום טוב להדר שייה הunkaz בנגד הפטימה. (א. פ. רעט)

חסרוון ונקב באתרוג

אתרוג שנחסר ממנהו אפלו כלשהו, תרייחו פסול ליום הראשון, משום שנגאמה: "ולקחתם לכם", ודרשו חיז"ל שתהא לキーיה תפימה, שלמה, וכיון שהו חסר, איןו שלם. אבל בשאר הימים, אפלו נקבתו עכברית, תרייחו בשר. (א. כי. רשת)

אם נקלפה קלפתו העליונה הדקה, איןו נחשב חסר וכדמללו, אבל אם נקלפה קלפתו העבה, אף שלא נחשר מבשר התרוג הלבן כלום, תרייחו חסר ופסול ליום הראשון. (הרמב"ם, הר"ג, הריא"ה, הריטב"א, שלחו עורך סיומו תרמה ס"ז ומשנ"ב שם. א. קנד)

נקב שאינו נבר בראית העיו בלבד, אלא בהתבוננות היטיב, וכל שבעו אם אינו נבר אלא על ידי זוכיות מגדרת, אינו נחשב נקב ואין פוטל. (א קיט. ער)

Ấתrogram שיש עלייו ספיק אם הוא חסר או לא, הריחו קשר וمبرך עלייו, מפעם ספיק ספיקא, שפָא בְּהַרְאָבָד שחסיר אינו פוטל, ושפָא אינו חסר. ט"ז, חי אדם, שואל ונשאל, בית השואה, בית כהונה, אצל אברהם, כי החיים. א קית. רשות

חויזית באתרוג

חויזית היא כמו אבעבועות שלקה האתרוג מחמת שחתעפש, והוא גבוה משאר האתרוג ונבר במושך, ומראהו שוניה מכל האתרוג. אם עלתה חוותה על רובו, תריה זה פסול ליום הראשון, אבל בمعוטו קשר, וכיום מנמר לעיל. (א קכח. רס)

אם עלו שתי קדוזות קטנות של חוותה, תריה זה פסול ליום הראשון, ובתנאי שאין אריך להתבוננו בחנו כדי שיויכל לראותו, אלא נראות הן לעיו פוך ומיד, וכן מרחוקות הוא מעט אחת מהשניה ונבר שהו שתים, וכיום מנמר לעיל. (א קלב. רס)

אם עלתה חוותה על החטים, אפילו נקדזה אחת קטנה, תריה זה פסול ליום הראשון, לפי שמקום זה נבר לעיו יותר מאשר האתרוג, וכיום מנמר לעיל. (א קנט. רס)

עלים שעל האתרוג

פעמים שמחמת שהיו העלים שבצעץ מניחים על האתרוג, עגבוהו מלוחזיא את מראהו הטבעי, ומפnilא נראת על האתרוג במקומות מסוימים "עלים", שהם כמו קромים ירק בהיר מאד - אתרוג זה קשר אפילו ליום הראשון, ואפילו אם העלים שבו גבוהים שאפשר למשם, ואילו נמצאים הם על החטים. ביתו יוסי בשם תרומות הרשו שהמנוג להקל, הרמ"א הג"א, דוגל מרבבה, חותם סופר, שואל ונשאל, ועוד. א קלוי, קסוי. רס)

ישנה אפשרות להסביר את ה"עלים" הנ"ל על ידי שעווה מיחודה, ואז יהפוך האתרוג לממהדר, רק שיואר להסביר בעדרנות שלא יתקלף מהאתרוג עצמו. (א קלז)

נשברת הפטימה

אם בחטבה השווגה, או הפטימה באפו שנשאר ממנה אפילו בלשחו על פני האתרוג, תריה זה קשר. אבל אם נחתכה הפטימה עד פני האתרוג בשוה - נפסל האתרוג ליום הראשון, ורק קשר לשאר הימים. משומש לנו זה הדבר. ויש אומרים ממש שזה חסר. וא קלה. רבב

- אם נשברת הפטימה עד פני האתרוג בשוה, אך עדין אחוזה היא מעט באתרוג - קשר. שפָא כפוסקים ורבינו יצחק הלוי הובא ברש"י, רבנו גרשום, והר"ץ גאותו שאפילו נשברת הפטימה לגניי קשר, ושפָא במתיריים באחיזה באתרוג, שאין זה נחשב חסר. שבות יעקב, קרבו נתנא, עיקרי חד"ט. א קמד)

- אם נשברת הפטימה עד פני האתרוג בשוה, וחזר והדביקה יפה בדקן וכיוצא - קשר. שפָא כפוסקים הנ"ל שאפילו נשברת לנמיי קשר, ושפָא במתיריים בשתור והדביקה יפה. (מעשה רוקח, שאלת שלום, בית יעקב. א קמה)

ופשוט שכל דיןים אלו דוקא באתרוגים הגדלים עם פטימה, אבל אתרוגים הגדלים
ללא פטימה כלל, בדומה לאתרוגים התימניים, אין בהם שום חשש וכיורם לכתולחה,
אף שאין להם לא שונגה ולא פטימה. (א קמא. רבב.)

נשבר העקץ

אם נשבר העקץ שבתחתית האתרוג ונעשה מקומו במו גופה, הרייו פסול ליום
הראשון, משום שנחסר ממנו. אולי אם נשאר מעט מהעקץ ומכך את הגנה,
כשר האתרוג אפילו ליום הראשון. (א קמו. רסוי.)

אם נשבר העקץ, אך עדין אחו הוא מעט באתרוג, יש להקל. שמא כפוסקים ורבינו
יעקב בר יקר רבו של רשי", רשי", ריבב"ו נשאפו נשבר העקץ למורי, בשר, ושמא כמתירים באחו
עדין באתרוג, שאין זה נחוץ חישר. שבות יעקב, קרבו נתנא, עיקרי הד"ט. (א קמו)

אם נשבר העקץ לגמuri, וחיזר והדיקו יפה בדק וכיוצא, יש להקל. שמא כפוסקים
הנ"ל, שאפלו נשבר העקץ לגמuri בשלה, ושמא כמתירים כשהדיביקו יפה. שיטה במאירי בשם התוספות,
בית יעקב, יד אהרון, לקט הקמנה, בנין ציון ועוד. (א קמו)

נסדק

אתרוג שנסדק בקלפטו העבה, מראהו עד עקצו - אם נשאר מעט למעלת ומעת
למיטה שלא נסדק, הרי זה בשר, אבל אם לא נשאר, הרי זה פסול ליום הראשון.
(א קנו.)

והוא הדין בשנשדק האתרוג לרחבו משני צדדיו, ונשאר משחו מהקלפה שלם מצד
זה ומשחו מצד זה - הרי זה בשר. אבל אם לא נשאר משני צדדיו, הרי זה פסול
ליום הראשון. (א קנו.)

נקלף

אתרוג שנקלפה קלפטו העליונה חזקה, הרי זה בשר, שכל שלא נקלף מקלפטו
העבה, אוño זה נחוץ חישר. אולי אם מלחמת הקליפור השתגה מראהו למראה פסול,
[שחו, לבו, חום חזק, אדם חזק], דין באתרוג המנזר לعلي, שאם ישנו שתי
נקודות קטנות, הרייו פסול ליום הראשון, אבל במקומות אחד אין פסול, אלא אם
השתגה מראהו ברבבו. ורבב"ד, מן אברהם, מטה יהודה, ווע אמרת, המ"א, היי אדם, ערוץ השלהו ווע. א
קנו, קנה)

אם נקלף האתרוג והשתגה מראהו מלחמת משימוש הידים בעשיית הפוצה בחר,
הריהו בשר. (א קנו. רנטן)

"הדר"

בכל האפנים שהتابארו לעיל, שהאתרוג פסול ליום הראשון מטעם שאינו 'הדר',
הריהו בשר לשאר הימים. וכו' פסק מרן בסימן תרמ"ט ס"ה, וכדעת הרישומי, הרמב"ם, הרבי"ץ גיגאות,
תשובה הנאניס, המנהמי, רשי"י העיטורה, בני יונה, הרב המידי, הרוז"ה, הריבט"א, המכטם עוז. וכ"פ
הרבד"ג הט"א, מאמר מרדי, מטה יהודה. רפה אולס בני אשכנז מחמירים בזה לפסל גם בשאר
ימי החג. (הרמ"א שם)

Ấתrogram מركב

Ấתrogram המركב עם עז לימונו, הריהו פסול בין ביום הראשון ובין בשאר ימי החג והمبرך עלייו הרי הוא נושא שם שמיים לבטלה, ולא יצא ידי חובת מצות נטילת ארבעת המינים. על כן יש להקפיד שלא לקנות אטרוג, עד שנדע בברור שהוא לא מרכיב, ויש להתייעץ בזה עם חכם שבקי וידוע היטב בעניינים אלה, כי קשה לסמן על כל ההכשרים הכותבים על קפסאות האטרוגים: "חזקת בלתי מרכיבים", מאחר וחלק מהם הורעה חזקתם, והרבה פעמים נמצאו באטרוגים שלחם מזין, בדומה לימיון. ובפרט היום, שהמקלאים המכחים להרכבה התהכמו להצמיח אטרוגים מרכיבים שנראים בדיקות כמו האטרוגים שאינם מרכיבים. (רכג, רמא)

אשר על כן, יש לרבניים היקרים, ה' עליהם חיינו, לידע את הקהל שלא יטעו לקנות מכל הבא לידי, וכמו שמצו היום שתולים מודעות בbatis הכנסת מארגונים שונים למכירת סט ארבעת המינים, ורבה אטרוגים מהם נמצאו שהם מרכיבים, ומכללים את האכזר בברכה לבטלה ואי קיום מצות ארבעת המינים. (רכג)

Ấתrogram הבאים מפורך, כבר העידו עליהם רבינו ונגוי מרוקו שאינם מרכיבים, וגם הם כשרים ומהדרים לברכה, ללא חיש ופקפק כלל.

כו בתבו הגאון הראשל"ץ רבוי חיים ז"ה עריך השלחן ועוד. ובשו"ת מגחת יצחק וייס, דקה בשתי ידיהם את דברי המערערים על אטרוג מרוקו, ובכתב שעשי תאתודות לרבניים בארצות הברית בקשרו שם, וחקרו את הדבר היטב, ולאחר מכן פרסמו, שאין שום חשש ופקפק בנסיבות. וכתב הגאון בכוריו יעקב: "ובשנה הזאת קבלתי מפורך יפה ומהדר בכל מני הדר, ובכל סיוני הקשר, אשר עדין לא ראייתי כמותו". ע"כ. ובאמת אטרוג מרוקו נחמדים למראה מאד, ומהדרים לברך עליהם, תבא עליהם ברכה. (רלח)

הẤתrogram המרוקאי של בבא סאלி

רבנו הבבא סאלி נהג לקחת אטרוג מרוקאי, ממוקומת שהיא היה לו חזקה שהם אינם מרכיבים. בذرיך כלל מפורסם מדורנן ששם הייעות קדמוניים והערבים לא הריכיבו אותן, אך לא מАЗור מראכש שם היה חיש שהẤתrogramים מרכיבים. (ישראל סבא 298)

רבנו הבבא סאלி הקפיד לקחת אטרוג עם פטם, מכיוון שאטרוג הוא בנגד היסוד. וכך לא רצה רבנו לקחת אטרוג תמנני, כיון שאינו בו פטם. שניה אחת לא הגיעו האטרוגים ממרוקו, ולכן הchein לו חתמו אטרוג תמנני מהדר. אך לא נחה דעתו של רבנו מון האטרוג הזה, והיה עזם ומצפה שעד יגיעו אליו אטרוג מרוקו המיחלים, שבחם אין שום חיש של הריבבה או בעיות של שטחה, ואו יש בהם פטם. עד השעות המאוחרות של ערב חג הסוכות המתיו רבנו לאטרוגים, ואכן מן השמים סעי בדיו, וברגעים האחרונים, כשרבנו היה מתפלל מנהה של ערב חג הגיעו האטרוגים מפורך, ואלה נטול רבנו בחג, בשמה ובטוב לבב. (ישראל סבא 300)

מהו האטרוג המהדר ביותר?

מצורה מן המברחר שהיה האטרוג בגורו צהוב, עם בליטות ולא חלק כמו לימונו. גודל בינוני, לא קטן מדי ולא גדול מדי. שהיה העץ בוגר הפטמה ולא עקס. שתוחיתית האטרוג תהיה יורדת מעט בשפווע, ותהיה בולטת סביבה העץ הבולט. שהיה העץ

נבר קצת למעלה. וככל שהוא יותר נקי, ואין בו שום מראה שונה אפלו נקייה קטינה, ואין בו עליים כלל, הרי זה מחרד ביותר. (א' לע')

רוח רעה

אתරוג שהנעה תחת המיטה וישנו עליו, כאשר האתרוג למצוה ולבך עלי. והטעם בזה, מאחר ואכל ששינוי עלי, בדין חד מתר באכילה. וכן יש אומריס, שהריהו רעה רק בקרקע עולם, אבל לא במרקצפת, ושמיר מצה לא ידע דבר רע. (וועא)

אתרוג שאחزو בידיו קדם שגטל ידיו בקומו משנתו בבקר, כאשר למצוה ולבך עלי. וכןו שישפך עליו מים שלש פעמים. (ערד)

ערלה. טבל.

אתרוג של ערלה או של טבל שלא הפרישו ממנה תרומות ומעשרות, הריהו פסול לכל ימי החג. לבו יקפיד לקנות אתרוג עם הקשר, שלא יוכל חס ושלום. ורמי, רבנו

๙๖ הלולב

תבנית הלולב

הלולב, בעת צמיחתו, יוצא עם העלים שעלי, ולאחריו זמו נפתחים העלים מעת מעט ומתרחקים זה מהו, עד שנעשים בענפים שמסוכבים בהם.

בלולב ישנים: שדרה [אחוורי], עליים [פנוי], ותימת. השדרה היא חלקה במקל, ומצדיה יוצאים העלים, ועליהם לביוו מעלה. העלים גודלים שניים שניים, ודבוקים הם מgebש, ונוב זה נקרא **תימת**, מלשון תואמים. (ג' ח' קנ. רצח)

lolb p'sherbit

מצהו מו המברח לטל lolb שהעלים שלו עלולים עם השדרה בשרביט אחד. ומכל מקום, גם אם היו העלים מפרדים ואיינם עלולים יחד עם השדרה, הרי זה כשר, אלא שטוב לקשרם ולארכטם יחד. אולי אם העלים נדילדו כל כך עד שנתלים הם בלבד מטה, הרי זה פסול. (רצח)

ארך הלולב

מו הדין כי בלולב בארץ 27 ס"מ, שבו פסק מרנו משלחו עריך וסימו תרג ס"א. אולי טוב להדר שヒיה הלולב לפחות 32 ס"מ, וublisher זה הוא מתחילה הלולב למיטה עד סיום השדרה, ואין פולל את גבה העלים היוצאים ממנה. (ששב)

נפתחו העלים

lolb שנחלקה התיימת ברוב העלים שבו, ומהינו שנפתחו רב העלים מgebש - הריהו פסול, ובכלל שונפתחו העלים לרוב ארכם, אבל אם נפתחו מקצתם, כשר. (ג' קדו)

אם יש עלה אחד ארך בראש הלולב, ונחלקה כל התיימת שלו עד השדרה או רב

התימת - הריחו פסול. וכן אם ישנים שני עליים בראש הלולב ונחלקה התימת של שנייהם - פסול. אך אם נחלקה התימת של אחד מהם - כשר. (רכז)

נקוטם ראש

לולב שרב עליו ה

- העלויונים [הגבוהים מהשדרה] נקטמו ברוב כל עליה ועלה, הריחו פסול.

(סימון תרמה ס"ו. רצוי)

יש להשגיח על העלה העליון שבראש הלולב שלא יתקל במשחו ויקטם, כי יש אומרים שם נקטם ממנהו אפילו בלהשו, הריחו פסול. אולם מעקר הדין הריחו בשר. (ש)

lolav ukom

לולב שההעקמה שדרתו מ��צעית השדרה בלבד פניו [לצד העלים], עד שנעשה בגבו או במלג, הריחו פסול. וכן אם נעקמה השדרה כל כך לאחד הצדדים, הריחו פסול, מפעמים שאינו "הדר". ויש אמרים מטעם שהוא מום בלולב. אך אם נעקם מעת, בשר. ואם נעקם לאחריו [לצד השדרה] אפילו הרבה, הרי זה בשר, שכן הוא בראתו. ומכל מקום, לכתחה יקח לולב שאינו עוקם כלל. (וג. קנא. שא)

lolav pufon

לולב שראש שדרתו כפוף לגמרי - בין לפניו, בין לאחריו, בין לאחדיו - הריחו פסול. אבל אם העלים שבראשו כפופים מעט, כמו שמצוין בהרבה לולבים, הריחו בשר. (ונאיו ההפוף דומה לעוקם, כי עוקם זה מותען במלג, אבל כפוף הוא כعرو שבירה, שנראה כמו שנכפפה השדרה לשנים) (וג. קלב, קג. שא)

מהו הלולב המהדר ביותר?

מצורע מו המבחר לטול לולב שהעלים שלו בעליים עם השדרה יחד ואינם מפרדים כלל. ושיהיה ישר בשרביט ללא שום עקמומיות. ושהעלה העליון לא נחלק בתימת אפילו מוקצטו, ולא נקטם ראשו של העלה העליון אפילו בלהשו. (רצת, שא)

יהי ממון חברך חביב עלייך בשלך

הו אמת שחשיבות מודדת לטול לולב מהדר כנ"ל, אולם יש לנו את הדעת על מה שישנם אנשים, שמקמת התלהבותם למוץוה, פעמים ובחפושים אחר לולב מהדר, מקהלים הם לולבים אחרים, על ידי שפטוחים את העלים העליונים לראות שעהלה האמצעי לא נחלקה התימת שלו, וחיבים הם לשלים למועד הלולבים, מאחר והפסידיהם, וכבר כתוב להזיר על זה בספר מאמר מרדכי, וזה לשונו: "בפה פעמים ראייתי שמספרדים את העלים העליונים זה מזה, כדי לבדוק אם נחלק העלה האמצעי, ועל ידי בדיקתם אחר העלה האמצעי אם נחלק فهو, הם מספרדים את שני העלים העליונים ופושלים אותו. וכן לא יבדקו אלא בראשיה בלבד. וכל שרואים שהם דבוקים על ידי דבר אדם [וקורא], לא יגעו בו, כדי שלא יפרידו את העלים הדבוקים, שפנו הסתם לא נחלק העלה האמצעי. ופשוט". (ורחץ)

ערלה

עד תמר שנטעוהו כדי לטול הלולבים למצויה, התמורים שבו חיבים בערלה, אבל הלולבים אין בהם דין ערלה, שהרי אינם פרי. שכ. ובמובואר בחוברת "מצוות הארץ"

לולבו של הבבא סאלי ז"ע"

רבינו הבבא סאלי הקפיד לקנות לולב עבה וגדול, קשה היה למצא לולב יפה שימצא חוץ בעיניו. יהורי מפושב "יד רמב"ס" הביא בምיד שתיל של דקל מתאפיינת שבמרוקו, ושתיל אותו בוגנו שב"יד רמב"ס", והוא נהג להביא לרבנו לולב מו הארץ שבוגנו.

כשרבנו בדק את הלולב, היה בודק את העלה העליון בעיניו, ולא היה מפיריד את העלים, בגלל אedor גזל ומថה הבאה בעברית [cmbואר לעיל].

בערב סוכות בברкар היה עוטר את הלולב בסרט טיפה, ומעטר אותו במנハג מרוקו, ואחר כך קשור אותו עם המדים והערבה. ישראל סבא (302)

• הדרס •

"ענף עץ עבת"

מה שאמרה תורה "ענף עץ עבת", הוא הדרס שעליו חופים [מקשיים] את עצו.

תבנית הדרס

בדרכ ישנים: עץ, עלים, שרש - עץ. העץ, בו תלויים העלים הירקיים. ומקום חיבור העלים בעץ, נקרא עץ או שרש.

והחותם השלישי

לכל ארץ הדרס השלישי שלשה עלים על גבי שלשה עלים, אבל אם היו בו שני עלים על גבי שני עלים, הרי זה פסול. (sha)

בעגול אחד

צריך שראשי [עקצין] שלשות העלים יהיו סמוכים זה לזה בשורה בעגול אחד, ואולם אין צורך שיצאי הראשים בשורה מפסיק, עד שלא יהיה זה גבולה מזמן אפלו בחוט השערה, אלא די בזיה שапלו מיקצת מושגים נפוצים זה עם זה בקו שווה. כמו איש, קלות עיקב קנייבסקי, פקר"ח פריימון פקר"ז אוירבך, פקר"ש אלישיב ועודן אבל אם היו שני עלים סמוכים ואחד למעטה מהם או למטה מהם, הרי זה הדרס שוטה, ופסול. (sha)

ארך הדרס

מו הדין כי בדרס באורך 20 ס"מ, שבע פסק מרו השלחן ערוך (סימן תרנ ס"א), אולם טוב לחדור שיזיה הדרס לפחות 24 ס"מ. (שב)

רבו בכלו

אם ברוב הדרס [11 ס"מ] היו שלשה עלים על גבי שלשה עלים, אבל במעטו היו שני עלים, או עלה אחת, או שגפלו לנכרי, הריהם כשר. וכן אם ברוב הדרס היו שרש שלשות העלים סמוכים זה זהה, ובמעטו לא היו סמוכים, הריהם כשר. וכן צריך שיזיה רב השלוגן יחד בקטוע רצוף, אלא גם אם הם מפוזרים, הרי זה כשר. (ב כ. שי)

זה שאמרנו שדי ברובו משלש כדי להכשירו, הוא גם באמ היה הדרס ארך ביותר

למשל: 40 ס"מ, שאינו ציריך שיאיה רב ארכו 21 ס"מ מושלש, אלא די ברב השערור הכספי בחרס, שזה 11 ס"מ. (שיא)

ומכל מקום ישתדל לקנות הדס שכלו מושלש, כי לבד מזו המדור שיש בזיה, ירויים שגס אם ישרו מעט מהעלים בחר, לא יפסל לו הדרס. (ב) א)

עליו חופים [מכסים] את עצו

מצוה מון המברר לטל הדרס שראשי עליו מגיעים לעקץ של העלים שמעליהם, ובזה נמצאה שעליו מכסים את כל עצו, אולם גם אם איןם מגיעים לעקץ של העלים שעלייהם, איןו פסול, כי די בזיה שהעלים מכסים את רב העצ. (שה)

גדל העלים

ראוי להזכיר שלא יהיו עלי הדרס רחבים ונדולים הרבה, כי יש פוסלים הדרס בזיה, שלדבריהם גם זה נקרא הדרס שוטה פסול. על גו עדיף שייהיו בס"מ וחצי. (שה)

נקטם ראשו

אם נקטם העז שבראש הדרס, הריוו בשר, אלא שלבתיחה יש לטל הדרס שלם.

ואף על פי שאם נקטם ראש הלולב או הערבה הרי זו פסול, מכל מקום בחדס, כיון שעליו חופים [מכסים] את ראשו, אין קטימתו נכרת. נמצא אפוא, שאם נקטם העז עם העלים שסבירו ונשאר פרוץ ונכרת קיטימתו, יוחיק את העשär מרווח עד העלים שלמטה, כדי שהעלים יכסו אותו ויהיה בשר. אך לא יעשה כן ביום טוב, מפני שנראה כמתתקו. משנ"ב סימן תרמו ס'ק כת. שע"צ אותן לב. (שה)

פארות ועגביה הדרס

פעמים ויזאים עליים ופארות קטנים מעץ הדרס, בין שלשה עליים לשלהם עליים, וטוב לקטם אותן, כדי שלא יפסקו בין שלושי העלים. (шиб)

הדרס שעלו בו בקינוי עגבים - אם הם ברקوت, הריוו בשר. ואם הם אדומות או שחורות, והם קרוב יותר מהעלים, הריחו פסול. לכן יתלש את העגנים ויחזר להכשרו, אלא שלא יתלש ביום טוב, מפני שנראה כמתתקו. (шиб)

מהו הדרס המהדר ביזתנו?

מצוה מון המברר שיאיה הדרס שלם - שאינו ראש קוטום, שיאיה כלו מושלש ושרשי העלים סמוכים זה לזה, שיאיה ראש העלים מגיעים לעקץ של העלים שעלייהם, שיאיה העלים קרובים לעז ומכסים אותה, ושהעלים לא יהיו גדולים ורחבים הרבה. ובaterno, שא, שח, שי

ערלה - אין בחרס דין ערלה, כיון שאיןו פרי. (שה)

• הערבה •

"ערבי נחל"

מה שאמרה תורה "ערבי נחל", היא הערבה היידועה, ומארח ורב מיו זה גDEL על הנחלים, וכך נקרא שמו "ערבי נחל". (שטי)

תבנית הערבבה

בערבה יישנים: עליים, פה, וקינה [עא, בד]. **העלים** משוככים בנהל ולא עגלים. וכי העלים, דהיינו שפת העלים מסביב, הוא חלק, ואינו בו שניים גדולות ממשור. ובקינה שבו תלויים העלים, אדים ולא ירכ. וד. לב. נא. שט)

יש עוד מין ערבה מצוי שדומה מאד לערבה זו, אלא שפי העלים שלו אינם חלק למורי, אלא יש בו שניים קטיניות, וגם ערבה זו כשרה למצוה. וד. נא. שט)

ארך הערבבה

מו הדריו די בערבה באורך 20 ס"מ, שבו פסק מרנו השלחנו ערוץ (סימן תרג ס"א). אולם טוב להדר שתהיה הערבבה לפחות 24 ס"מ. (שכ)

נקטים ראשיה

אם נקטם הצע שבראש הערבבה, הריחי פסולה ליום הראשון, משום שאינו זה 'הדר', אבל אם נקטם העלה שבראשיה, הריחי כשרה. וד. ר. שי)

נקטמו העלים

אם נשרו מזחת עלי הערבה, הריחי כשרה. אך אם נשרו רב עלייה, הריחי פסולה ליום הראשון, משום שאינו זה 'הדר'. אבל לשאר הימים, הריחי כשרה, ובכלל שישאר לפחות עלה אחד בערבה, לצורך דעתנו שדי בעלה אחד לכתוללה. ומ"ב רמ"ג י"ד קסג. שייח)

התחררו העלים

אם רב עלי הערבה נקבע בהם נקבים, או שגחניך מהם, אין הערבה נפסלת ליום הראשון, אלא רק אם נקב או נחניך רבו של כל עלה ועלה. (שכ)

בלבול

יש מrophicים לקחת דוקא ערבה שיש לה לבלוב, שהיא עלה קטן בראש הערבה. אך אין זה מו הדר בצל, ואני אלא חמירה בעלמא. ופשות שעربה שאין לה לבלוב, הריחי כשרה ומחרדרת לכתוללה. ובמספר ארכות רבנו מובא שהגנו הטעיפל זצ"ל לא הקפיד לקחת ערבות עם בלבול כל. וד. ריא. שייח)

מהי הערבה המחרדרת ביוטרי?

מצוה מו המבחן שתהייה הערבה שלמה עם כל עלייה, ושביל העלים יהיו שלמים ולא מחררים כלל. (שייח, שייח, שכ)

הדור מצוחה

טוב להדר ולהמלחין את הערבה בחול המועד כל יום או יומיים, מאחר והיא נכממת מהר מאד. (שכ)

בשמחלייף את הערבה, לא יתחב את הערבה בתוך האנד של הלולב, שיש לחוש שפמא ינשרו העלים, אלא יתיר את האנד, ויתנו את הערבה ויקשר שיב. (שכ)

ערלה - אין בערבה דין ערלה, מאחר ואינה פרי. (שכ)

• מדיניות ארבעת המינים בשנה השביעית

אתරוג

אתרוג שיש בו קדשת שביעית, בשר למצוה. ומטר למשמע בו בידים, אף על פי שהקפלפה קצת נפסחת. (ורידיב"ג, הר צבי, צי' הקודש, וכמברואר בחוברת "מצוות הארץ בהלכה ובאגודה" בהלכות שביעית)

אף אם עבדו בעץ באסורה שביעית, או שלא הפקירו הבעלים את פרות העץ בדין, כשר האתרוג למצוה, שחררי אף לא כלו מתקר. (ירושלמי, רשב"ג, הרמב"ג, רבנו ששישון, הרמב"ן, הרשב"א, הריטב"א, המארוי, החינוך, הכרך השני משנה ועדו. וכ"פ באגדות משה, צי' אליעזר ועוד. רפה)

אתרוג שוחט [שגדל שליש] בשנה הששית, ונקטר מהעץ בשנה השביעית, אין נהג בו קדשת שביעית, כיון שוחט בששית. אך ראוי להחמיר לנוהג בו קדשת שביעית, כדי לחשש לדעת הרמב"ס שהולכים באתרוג אמר לקיטה. (שו"ע י"ד סי' שלא סע' קכו' חוברת "מצוות הארץ")

אתרוג שוחט בשנה השביעית, ונקטר מהעץ בשנה השמיגנית, יש בו קדשת שביעית, ובماחר ומפקרים את פרות העץ, פטור הוא מותרונות ומעשרות. ומכל מקום טוב להחמיר להפריש עלי טרומות ומעשרות בלי ברכה, להלשם לדעת הרמב"ס הפ"ל.

הניתן אתרוג עם הארץ – אין לקנות אתרוג של שביעית מעם הארץ שחויר שלא ניתן בקנשיה בדמי הארץ, אלא אם כן קונה ממנו גם לולב אז חוץ אמר שאין בו קדשת שביעית. שאז, מכיוון שבולוב אין קדשת שביעית, מבלייע לו את רמי הארץ בולוב, ככלומר שכביבול משלמים יותר על הלולב במקומו על הארץ. למשל: אם הלולב עלה 30 ש' וחותרין 60 ש', יאמר לו: אני משלם לך 90 ש' עבור הלולב, וכן מצא שקבל את הארץ במתנה מהמור. זכבר התבאר בהלכות שביעית, שיכולים גם לקנות מפניו את הארץ בהקפה או צק או ביטיס אשראי, שבתשלומיים אלו או בכספי קדשת שביעית.)

שוק אתרוגים לחוץ לארץ – אסור להוציא פרות שביעית לחו"ל. ומכל מקום, אם עברו והוציאו אתרוגים לחו"ל, יוצאים בהם ידי חובה, ויזהר לנוהג בהם קדשת שביעית.

מצוות גוררת מצוה – טוב לקחת אתרוג ששמרו עליו את דיני השמטה בהגנו ונוננת בו קדשת שביעית, שכןו שנעשתה בומצוות שביעית, תעשה בו עוד מצוה אחרת, רק שיזהר לנוהג בו בקדשה.

כתב בשוו"ת אגרות משה פיניישטיין: בדין אתרוגים שנשלחו מארץ ישראל לחוץ לארץ בסוף שנת השמטה, מעת פרדסנים שעשו על פי התר המחייב של הרבענות הראשית בארץ ישראל, ורב אחד מחוץ לארץ אסר אותו מפני שהוא מתנגד להתר המחייב, ולדעתו יש בזה מושום אסורת סחרה בפרות שביעית. והшиб, שאין לחוש לדבורי האוסר, וכי יכולים לכתתיליה לצאת ידי חובת הפיצה באתרוגים אלה, כי פשוט שמכיוון שסתוריהם אלו עושים על פי הוראת בית דין של הרבענות הראשית, אין בזה אסור כלל, כי בודאי העושה על פי הוראת בית דין, אין עליו שום חטא. שאפלו אם תמצא לומר שאין הילכה במוותם, כל צמו שליא עמדו כל חכמי הדור למניין, ונפסק שלא כמוותם, העושה במוותם יש לו על מה שישמן. ואף על פי שידעתני שיש רבנים הפונגדים להתר המחייב, שלדעתם אין המחייב מועילה כלל, מכל מקום הם בטילים במוותם נגד גאנז הייספרדים בדור שלפנינו שהתרו הדבר. ע"כ. (חו"ע י"ט מה)

ישנם עוד פרטים מסוימים לגבי גدول הארץ בسنة השמטה, במברואר בהרחבת "מצוות הארץ בהלכה ובאגודה" בהלכות שביעית, קחנו משם.

ולוב. הרס וערבה.

ולוב, הרס וערבה – דינם בסוגם עצים שאין בהם קדשות שביעית, ומטר לסתור בהם. (הרמב"ם, הר"ה, רבנו עובדיה מברטנורא, הרדב"ג, כתות תמרים, שאלת יуб"ץ, טורי אבא, דברי יציב, או רשות, מהר"ל ויסקון, ציון הקודש, חשב האפור, ציון אליעזר, הגרש"ז אוירבך. שב, שטו. וכמבוואר בחוברת "מצוות הארץ בהלכה ובאגודה" הלכות שביעית).

שזה שעבדו בו בשביעית באסורה, מטר לקחת מפניהם לולב, הרס וערבה לאربعת הפיגים. (כנ"ל באתרוג. ועיין בית יוסף יו"ד סוף סימן צז. חוברת "מצוות הארץ בהלכה ובאגודה" עמוד 194)

❖ מדיני נטילת ארבעת המינים ❖

שומר מצוה

אחר שזכה ל�נות ארבעת המינים מהתדרים, ישים לב לשمرם היטב שיישארו לחים ורעננים. ועל כן יעטן את הלולב, הרס וערבה במגבת לחחה ברטיק סגור הרטמית, ובזה מתהפך לחותם היטב. (ב.ה. ד.כו. שכט)

"זה אליו ואנו הוו"

טוב ונכון לתת את האתרוג בתוך קפסה יפה ומתקרטת, וכי שבאפשרותו, ניתן את האתרוג בקסמת פסח מתקרטת, וגם את הלולב יתנו בנטיק מיחד, יפה ומתקרטר, כדי להראות את אהבתנו וחותמו להקדוש ברוך הוא ולמצוותיו. (תיקו)

zman המצוה

מצוות לילב ומיניו ביום ולא בלילה, שנאמר: "וילקחتم לכם ביום ראשון", וכן נאמר: "וישמחתם לפניהם אלקיים שבעת ימים", ימים ולא לילות. (שسط)

בית המקדש

בזמן בית המקדש היו נוטלים את הלולב במקדש כל שבעת ימי החג מזמן התורה, שנאמר: "וישמחתם לפניהם אלקיים שבעת ימים", אבל בשאר הזמן מקומות לא היו נוטלים אלא ביום ראשון בלבד, שנאמר: "וילקחתם לכם ביום ראשון".

משחרב בית המקדש, תקו נשיין ישראל, רבנו יוחנן בן זכאי ובית דין, שיטלו לולב בכל מקום שבעת ימים, זכר למקדש. נמצא אפוא, שבזמן שאו בית המקדש מצוות נטילת לולב מזמן התורה היא רק ביום ראשון של חג, אך בשאר ימי חל המועד המצוה היא מדברי חכמים. (שלג)

ירושלים עיר הקדש

יש המהדרים לטל לולב ביום חל המועד על יד הפטל המערבי, כדי לחוש לדעה האומרת, שבירושלים העתיקה נוהגת מצוות לולב מזמן התורה בכל שבעת הימים כמו בזמן בית המקדש. אולם, מאחר ורב כל הפוסקים חולקים על דעה זו, אין צורך להחמיר בזה, ויפנה את זמן לעסק בתורה, שאוין לד מעלה טובה ממנה, וכבר אמרו חז"ל: "כל מצוותה של תורה, אין שות למלחה אחת של תורה". וירושלמי פאה פרק א הלכה א, שנות אליהו לר"א. וכמבוואר בחוברת "חג השבעות בהלכה ובאגודה". (שלג)

שבת קדש

אין נוטלים לולב ביום שבת, ואפילו אם חל יום הראשון של החג בשבת, שמצוותו מון התורה, אסרו חכמים לטל הלולב, מחושש שמא יטעה מישחו ויזnia את הלולב ארבע עמותות [כ-2 מטר] ברשות הרבים, ויעבר על אedor תורה של הוצאה בשבת. (כמוואר בהרבה בחוברת "השבת בהלכה ובאגודה", שלדי)

אגודה אחת

מצוה מה המבחר לאגד את הדרים והערבות עם הלולב בשני קשרים זה על גבי זה, ויתלש מעט מעלי הלולב למיטה ויקשר בהם. ויראים, מרדכי, אוור זעיר, סימן תרנא ס"א. (שוב)

ביצד אוגדים?

כתב הגאון רבי אברהם אבלי בחיבורו 'מג' אברהם': על פי הקבלה יש לאגד בפ' ינין את הלולב על השלחן **בשהשדרה מול פניו והעלים למטה**.гинיה הדרש אחד מצד ימיו של הלולב, והדרש אחד משמאלו, ומהדרש השלישי יגיח בינייהם על הלולב, ויהיה נוטה יותר לצד ימיו. לאחר מכן יקח ערבה אחת וייניח על הדרש הימני, וערבה שנייה על הדרש השמאלי, ויקשר. ע"כ. כתוב רש"י, שיאזר את הדרים והערבות למעלה ולמטה, גבורה יותר מערבה, ויראה יותר. ויקשר את הדרים והערבות למעלה ולמטה, כדי שלא יתפזר ענפי הערבה לכלאנו ולכאו. ומחריו ומ"א סימן תרנא. שמוא

כתב החתם סופר: "מכיוון שהאנד בלולב הוא ממש 'זה אליו ואנו'ו" - התנהה לפניו במצוות, אין לנו אלא מה שהتورה מיפה עליינו ולא מה שאנו ממצאים יפויים והודיעים, וכלכו עקר 'אוננו' - לאגד את הלולב בחויט הלולב, ולבשות שני קשרים זה על זה, ולא כמו שיש נזנים לעשوت כמיון טבאות של עלי לולב יפה ומחד, ותווחבים לתוכו הלולב עם המתד והערבה, שקוראים 'קוšíקלאך', שאנו זה 'אוננו' שאמרה תורה, אלא צריך להיות קשור על קשור, ולאחר מכן יכול ליפותו כמו שירצה לחבוב מצחה". ע"ד. וכן כתבו בכורי יעקב, בית דוד ועוד. וכן נזהג הגאון רבוי אהרון יהודה ליב שטיינמן שליט"א. ומכל מקום, מה שיש מבני אשכנו שתווחבים את הפינים ב'קוšíקלאך', יש להם על מה לסתוך. פסקי תשובה תא. שם, שמוא

כשאוזד את הפינים יחד, ישם לב לאנדם באפ"ו שדרת הלולב תראתה תמיד למעלה מהדרים והערבות לפחות בשעור טפח [8 ס"מ]. מלבד גבה העלים שמו השדרה ולמעלה, ואפילו אם הדרים והערבות גבויים הרבה, יקפיד בזאת. (שיט)

זמן האgod

לאגד את הלולב עם הדרים והערבה בשני קשרים זה על גבי זה קדם החג. ואם לא קשור קדם החג, לכתチילה לא יקשר שני קשרים ביום טוב, אלא קשור עניבת, בינו שאסור לקשר קשור של קיימת שעומד לשבעה ימים. אבל אם יתיר בتوز שבעה ימים [כפי שפטלייפים את העrobot שמתיבשות], מתר. ויש מקרים לקשר שני קשרים, מאחר וזה קשור של מזווה. אבל לדעת הוחMRIים בינו שאנו חובה, לא נחשב במצוות גמורה. (חויד"א, חמota ימים, עורך לנר, היעב"א, חותם סופר, צץ אליעזר, פתח שערים ועוד. שי ס"א. שdam. חזו"ע שבת ה סל)

מ tether לטלש מעלי הלולב ביום טוב בשביבל לאגד בהםם, שהרי אין אסור לטלש מדבר תלוש. וככתוב מהרש"ס, וכי שנаг שלא לטלש חרי זה מנוג בטעות. ותוספותא, רשי, שבולי הלקטן, מהר"ס מרטונבורג, הרש"א, בית דוד, פרי מגדים וועה שדרמן

טלטול ביום טוב

מ tether לטלטול את הלולב, ההדס והערבה בשבת, מישום מזקה [שם באגדים, שאין מזקה, אך שענין לא הגיע זמו מצותם]. אוור זרען, פרי מגדים, בית מאיה, בכורי עקיב, דבר משה אמריליו, הרש"ג, נחלת בנימין, מחצית השקל, הגrho"פ, מהרש"ס, דעת קדושים, מנהת שלמה, שבת הקהתי. שבעה אמריליו,

טלטול בשבת

אסור לטלטול את הלולב, ההדס והערבה בשבת, מישום מזקה [שם באגדים, שאין עליהם שם כלוי, ואינם עומדים לשימושו, ואסור לטלטלם אפילו לצריך גופם או מקומם]. ואולם האתרוג אינו מזקה ומ tether לטלטולו, כי ראוי להריח בו. אך לא יברך עליו ברכבת "הגנוו ריח טוב בפרות", בכלל שיש פרלקת אם לברך על אתרוג של מזקה אז לא. וכן יברך על פרי אמר שיש בו ריח טוב, כגון לימון ויבונו עליו. ועשה ועינו בחוררת "השבת בחלה ובאגודה")

ויש לשאל, هلא גם החרס ראוי להריח בו, ולמה הוא מזקה? אלא מאחר וורך האדים למזכותן [ולהריח] מודיעו את השימוש שרגיל באיזו חפה, בשביבל המזקה. וכיון שהחדס עקו ריח, נמצא שמזקה דעתו מלחרימה בו, אבל האתרוג שעקרו לא יכול יותר מזרחה, כמו מזקה דעתו מלאלו ולא מלחריחו. ומסכת סוכה לו ע"ב)

זהירות

הנותנים את הלולב בנטתיק יפה, ואת האתרוג בקפסה יפה ומידרת, ישימו לבקדם לכתם לבית הבגnet בבקיר, שהם מתכוונים שלא לצאת ידי חובה בלקירה זו, מאחר ומבאר בשלחו עורך סיומו תרנא ס"ז, שאם לך את הפינאים על ידי דבר אחר בذرיך של בבוד ותדר, יצא ידי חובת המזקה. (תיט)

חיציצה

בסיום חזרת השליח צבור של תפלה שחרית, נוטלים את ארבעת הפינאים. וקדם שקייהם, יקפיד שלא יריה שום דבר חזץ בו ידו לולוב, ואפלו טבעת יש להסירה. ואם יש לו פלסטיר על ידו וקשה לו מאי להסיר, רשאי שלא להסירו. ואם יכול, יטל הלולב בראשי אכבעותיו, בשפהפלסיטר לא מגיע לשם. (שע, תי)

הברכה

יקח את הלולב עם ההדסים והערבות האgodים בו, ויאחזו את הלולב בידיו הימנית, בשחשדרה מול פניו, ועמדו בשמהה רבבה, ויכונו ביום הראשון של החג לקים מצות עשה מן התורה של נטילת לולב, ויברך: "ברוך אתה ה', אלקינו מלך העולם, אשר קדשו במצוותינו, וצונו על נטילת לולב". "ברוך אתה ה', אלקינו מלך העולם, שהחינו וקיינו והגינו, זמו זהה". ולאחר מכן יקח את האתרוג בידיו השמאלית, ויכמידו ללולב וינגענעם ימץ, כדרלהן. ולא באוותם הלווקחים את האתרוג קדם ברכבת שהחינו. (סימן תרנא ס"ה. פסקי תשובה תנכד שנב, שנה, טיע, תעז)

אין מברכים 'שחחינו' אלא ביום הראשון של החג. ואמנם, אם חל ביום הראשון

בשבת, מארח ואינו נוטלים לולב בשבת, מברכים 'שחחינו' ביום השני. והוא הדין אם היה אнос ולא נטול לולב ביום הראשון, יברך 'שחחינו' ביום השני. (שו"ע, הל' ט)

סמכים לעד לעולם

בכל הנענווים וקריאת הallel, יקפיד להצמיד את האתරוג לlolב, ולא יפרידם.

וכتب הבית יוסר (סימן תרנא) בשם רבנו מנחים ריקנבי וסוד זה נגלה אליו בחלום בלילה יום טוב הראשון של חג הפסכות, בתרთל כסון אצל חסיד אחד אשכנזי, שמו ברוך רבבי יצחק, ראייתי בחלום שהריה כתוב שם הויה ברוך הוא בספר תורה, והיה מרוחיק אותן ה' אחריו משלש האותיות הראשונות של שם ה', ואמרתי לו: מה זה עשייתך והשיב לי כך נוהגים במקומנו. ואני מחייבי בו, וככתבתי אותו שלם. ואשתותם על הפהראה, באנו מבינו פשר הקלות, בעת נטילת הלולב ונענוו, ראייתי שהריה מרוחיק יד שמאלו שבה האתරוג, מיד צמינו שבה הלולב ומניינו, ואז הבנתי פתרון חלומי, ואמרתי לו שכך ראייני בחלומי, ופתרונו כי שם הויה ברוך הוא רומו בארכעת הפמיגנים, ועל כן ציריך לחתור את הפמיגנים יחד, וחוץ בו. כי אמרו חז"ל במדרש: 'פרי עץ חדר' - זה הקדוש ברוך הוא, שנאמר 'וזה הקדוש ברוך לפניו'. 'כפת תנאים' - זה הקדוש ברוך הוא, שנאמר 'צדיק פתרם יפרח'. 'ענין עץ עבת' - זה הקדוש ברוך הוא, שנאמר 'זהו עמד בינו החודשים'. 'ערבי נחל' - זה הקדוש ברוך הוא, שנאמר 'סלו לריב בערבות'. הנה רואה שבל ארבעת הפמיגנים רמזים לה' יתרה, ואינו להפרידם. ע"כ (שנבר)

בדרך גדיותם

יקפיד לטל את הפמיגנים בדרכם גדיותם בעז, עקריהם למיטה וראשיהם למעלה, וכן כ Ichach את האתරוג כשהוחתם למעלה. ואם חפכם, לא יצא ידי חובתו.

ואף על פי שבמציאות, בשאר אתരוג תלוי באילו, העקץ למעלה והחטים למיטה, מכל מקום בתחלת גדוילו החטים למעלה והעקץ למיטה, בדרכם כל פרות חайл, ורק לבסוף מפני פבוז נחפה חטמו למיטה, וכן הדבר בכל הפרות הכבדים. ור"ץ גאות, המנagua, שם

ארבעת הפמיגנים של אמריקה
כתב בספר בפורי יעקב: הסתפקתי בארכעת הפמיגנים שנדרלו באמריקה, שיושבים תחתינו, ואנשי הארץ אומרים שנרגליים נוד רגליינו, ומה שאינם נופלים לאורי השמים, מפני שתנו ה' יתרה בכ' מישיכה בארא. ואם כן, הפמיגנים שנדרלו שם, קשנתפלים אגלו בירג'יניה, והוא הפק גדיותם. אז שמא יש לומר, שביינו שנוטלים את הנגל השמור לארץ למיטה, נחשב דרך גדיותם. וכן מסתבר. (שם)

אפן הצענווע

לאחר הברכה, שהlolב בימינו והאתרוג בשמאלו צמודים יחד, יסתובב לצד דרום וינוונע שלש פעמים, דהינו שיוליך ויביא את הפמיגנים שלש פעמים לכוון החוצה. לאחר מכן יסתובב לצד צפון, וינוונע בו כ' פעמים. אחר כך יסתובב לצד מזרח וינוונע בו ג' פעמים. לאחר מכן יגיביה את ידיו וינוונע שוב ג' פעמים לכוון מועלה, וויליך ויביא לכוון החוצה. לאחר כך יוריד את ידיו וינוונע ג' פעמים לכוון מיטה, וויליך ויביא לכוון החוצה. לאחר מכן יסתובב לצד מערב, וינוונע ג' פעמים לכוון החוצה. בו פשט הפיניג ברבנו חאר"י ז"ל. (שנבר, שז)

בשגענווע לכוון מיטה, יותר שלא יהפוך את הפמיגנים שראשיהם יהיו למיטה, אלא ימשיך לאחיזם דרך גדיותם, ורק יוריד את ידיו בפנים מיטה ג' פעמים לכוון החוצה. (שם)

מן אחר ולא כל האמור בקיאים הינו הם הצדדים: מזרחה, מערב, דרום, צפון - וכך טוב שהאחראים יידעו את הצבור בזיה קדום הנענווים. ויש בתני בנסת שתוללים שלט גדול בכל צד, וכחותבים עליו בגדולו: מזרח, מערב, דרום, צפון.

הגענווים של בא סאלי זי"ע"

בגענווים לא היה רבנו שם לב לזריות ולדיוקים בצדדים. וכשהשאלה רבו און חתנו הינו המזרח, נסה חתנו לדיק ולהראות לו את הפנה של החדר, רבנו גער בו ואמר און צרכ' בדיוקים משליכים כאלה, אלא ההיכל הוא המזרח, ועל פי זה מנענווים לכל הצדדים. (ישראל סבא 303)

מניגים שוגנים יש בסדר הגענווים, וכל מניג יש לו על מי לסמק. ואף אם בבית בנסת אחד, חלקיים נוגנים כך וחלקיים כך - אין בזיה משום "לא תתגזרו", שדרשו חז"ל (מסכת יבמות יג ע"ב): "לא תעשו אגדות אנגדות". (הרמ"ה, רבנו ירוחם, מהרש"ס, מהרש"ג ומהרש"ם ועוד. שנג.)

מניג בני ספרד שלא לכפס את העלים בעת הגענווים, כי עצם זה שפומליק ובביא - הוא הגענוו, אולם יש מבני אשכנז שניגו לכפס את העלים ולנענעם חזק. (רצט)

קריאת ההלל

לאחר הגענווים בסדר הנ"ל, קוראים את ההלל כלו עם ברכה, בקהל רם ובגעינה קדושה, ויבנו להוזות להקדוש ברוך הוא על כל נסיו וונפלאותיו וטובותיו שעוזה עפינו בכל עת, ויאחו את הפיניכים בכל זמו קריית ההלל. (שע)

אסור להפסיק בדברור באמצע ההלל. ואולם, השומע ברכה מוחברו, או חמשה אמנים הראשונים של הקדש, או קדשה, או ברכו באמצע ההלל, ואפילו סמוך ממש לברכת 'יהלוד' - עננה עפהם. (חו"ע פסח רלט. חנוכה רכח. שע)

הגענווים בהלל

בקריית ההלל מנענווים עוד ארבע פעמים, פרט להלן:

כש蔑יעים לפסוק "הוזו לה' כי טוב, כי לעולם חסדו", מנענווים לארבעה צדדים בסדר המבוארת לעיל [AMILIK ומביא כפעמים לכוון החזקה]. בסדר חזקה. כשאומר: 'הוזו', ינענו לדרום. 'לה', לא ינענו כלל. 'מי', ינענו לצפון. 'טוב', ינענו למזרח לאמצע. 'בי', ינענו למזרח למעלה. 'עלום', ינענו למזרח למטה. 'חסדו', ינענו למערב.

וכו כשבמגיעים לפסוק "אנא ה' הושיעה נא", שוב מנענווים הנ"ל בסדר חזקה. כשאומר: 'א' של 'אנא', ינענו לדרום. 'נא', ינענו לאפסון. 'ה', לא ינענו כלל. 'הו', ינענו למזרח לאמצע. 'שי', ינענו למזרח למעלה. 'עה', ינענו למזרח למטה. 'נא', ינענו למערב. ויחזר על פסוק זה פעמים, וינגע בשתי הפעמים בסדר חזקה. (שנה)

כשבמגען בתבה את כתמה פמה פעמים הנ"ל, ישים לב שלא להפסיק בנסיימה באמצע התבה, שאז נמצא שמחلك את התבה לשניים ומאניך את משמעויתה, אלא יאריך

לומר את כל התבהה בנסיבות אחת, וינגען בה. ואם קשה לו להאריך, יאמר את התבהה בלה, ואמר בך יגען מה שצרכיך בתבה זו. (שנה)

לקראת סיום ההלל, כשמגיעים לפסוק "הוזו לה' כי טוב כי לעולם חסדו", מנגנים שוב כנ"ל. ואר שפופלים את הפסוק פעמים, לא מנוגנים אלא פעם אחת. (שנה, שעז)

סדר ההקפות

אמר קריית המהיל פותחים את החיקל ואומרים "בריך שמיה", ומוציאים את ספר התורה מהחיקל ומניחים אותו על התבהה. ומפני שבזמן של הספר, יעדמו מישחו על יד הספר, וכל הקובל מקיפים את התבהה עם הלולב ומינו, זכר לבית המקדש שהוא ישראלי מקיפים את המזבחעם לולביהם. וכך ראיינו מינהו של מרן קראשו לציוו רבינו עזרא היה איזוקל בבית הכנסת "חוץ עזריא", שטהילות לאל תירבד זיכרנו להתפלל עליו פהו שלמים שם. ולא כאמור שאלות מקפות, ומஹירים אותו אחר המקפות, ושוב פותחים את החיקל ואומרים "בריך שמיה" ומוציאים הספר וברך וזהו מוריים את דעת רבינו עזרא גאון, שאנו להחايا את ספר התורה שלא לזרע, מאחר והוא קוראים בו. (שפנא)

גם בזמנו המקפה ישתדל לתפס את הלולב בימינו והארוז בשמallow צמודים, ויתפס את הסדור בשתי ידיים. אולם אם לא נוח לו בכך, יאחז את הלולב והארוז ביד ימין, והסדור ביד שמאל. וכן נוהג מרן מיר"א, כמו שהעיד עליי בספר לקט הקציר, וזה לשונו: "בחיותי בעיר ליורנו בשעת התקסט", ראייתי את מורהנו ובנו הגאון החכי"א, שהחיה אהוח את ארבעת המינים כלם בידיו הימנית לאחר קריית ההלל". ע"כ. וכך ראיינו מינהו של מרן רבינו עזרא היה יוסף צוק"ל לאחיז את הפיגים ביד ימינו והסדור ביד שמאל בעת שמייף את התבהה. וגינת ורדין, ירים משה, אבל ישראל פישר. (שפנא)

לאחר ההקפות אומר השליח צבור קדיש 'תתקבל', ומגביהים את ספר התורה בתבהה להראותיו לעיני כל הקובל, וקוראים בתורה. (שפנא)

שבח לברך

אם שבח לברך על הלולב בנטילתוז - כל שלא סיים להקייף את התבהה, רשאי לברך, כיון שעוסוק עדיו במצויה, אבל לאחר המקפה לא יברך. שבולי הלקט, ריבב"ג ערוץ לנר, ערוץ השלווח ועוד. (שנו)

חוליה

חוליה שאינו יכול לבא לבית הכנסת, ינימ כesa באמצע החדר בביתו, ויתנו עליו ספר תנ"ה, או חמישה חמשי תורה, ויקיף עם הלולב ויאמר את גשם המקפה, כדי שלא יפסיד את המקפות, שמעלתו גודלה עד מאד. (בו איש חי. שפה)

אבל - שנפטר לו אחד משבעה קרוביים בחג, לא ימנע מלקייף את התבהה עם הלולב, בכל הצبور. בית יוסף, מהריך"ש, יуб"א, ערוץ השלווח, כי החיים, הגרי"מ טוקיניסקי, מנוח יצח וועוד. חז"ע אבלות ב רעה. ג קלדו

ישנו מנהג אצל חלק מבני אשכנז שהאבל אין מקיף את התבהה עם הלולב, וכן כל י"ב חוץ על אביו ואמו. והפעמים כתוב הגר"א, מושום שנגאמר בלולב: "ושמחתם לפמי ה' אלוקיכם שבעת ימים", והמקפות למזבח קי משים שמחה, והאבל אינו בשמחה. אך רבים מוחאךוניס תמהו על

מינdeg זה. גם בשו"ת דברי מלפיאל כתוב, היכו מאיינו ש'ייחה אבל אסור בשמירה של מצואה זו. והיעב"ץ כתוב, שאבל של שני מקורי התבהה, הפסיד מצאה בחםם. ומכל מקרים אף למונח זה, אם הרוב מרא דאתרא אבל, פיו שבדרכ' כלל הוא צודר לפניו כל הקקל הפקיפים בלולוב, לא יפנעו מלתקייו בדרכו, משום אבלות בפרהסיא. עירך השלחן, מדת שאיל, מנוח יתרה, אוורות משה)

שבת קדש

אין מוקפים את התבהה בשבת, ואיין אומרים את גשם המקפה כלל. (שצ)

"לכים" – משלכם

נאמר בתורה: "וְלֹקַתְּתָם לִכְסָם בַּיוֹם הַרְאָשׂוֹ", ודרשו חז"ל, "לכים" – משלכם. שאין אדם יוצא ידי חובה ביום הראושון של החג, אלא ארבעת המינים שלו דקה ולא של חברו. על כן, אדם שקנה אתרוג ונודע לו בחג שהאתרוג מרכיב ומילא הוא פסול ואין יכול לברך עליו, איןנו יוצא ידי חובה באתרוג שיש אל מחברו. (שצ)

אולם רשאי לקחת מחברו את האתרוג באופן של מטען על מנת להחזיר, דהיינו שחברו נתנו לו את האתרוג במתנה, בתנאי שיזירחו לו בשינמר לנגע. נמצאו שבמתנה זו האתרוג נעשה שלו לבמרי, יוצא בו ידי חובה, ובלבד שבגמר המזווה ייזירחו לחברו, ואם לא החזירו, לא יצא ידי חובה. (שצ)

בשמקבב מחברו את האתרוג, צריך להגביהו טפח [8 ס"מ] כדי שייזכה במתנה. (שצ)

בשאר ימי החג יוצא אדם ידי חובה בארבעת המינים ששאל מחברו. (שצ)

אין לטל ארבעת המינים גנובים או גזולים אפילו בשאר ימי החג, משום שאין מזויה הבאה בערבה. (סימן תרמשט סעיף א' ובביאור הלכה)

אווי לו לזה שנעשה סנגורו קטגורו

"ולקחתם לכים", לקייה תפיה – שלמה, שלא תהא גוזל לולב ומונגע בו, ונמצא סנגורו קטגורו... משל למה הדבר דומה: לשיליח של מלך שהמלך לobot את המפסים בעיר. משלשים לבנות, הלהך לדרכו, והנה פגע בו אחד התושבים, הכהו ונintel את כל החפצים והםמו שבדו. לאחר ימים היה לאותו תושב דיין אצל השלתו, בא לשפר לו אדם שילמד עלייו זכות. פגש אותו שליח הפליך הגבאי, אמר לו: הגד לי מה אתה עוזה באוי אמר לו: יש לי דיין אצל השלתו, ואני מבקש אדם שילמד עלי זכות. אמר לו: תנו לי את הזיב והחפצים שנעלמת מפנוי, ואני מלמד עלייך זכות. לakhir קשאתה עוזד בדין לפני השלתו ואמר לך השופט אם יש לך מי שילמד עלייך זכות – תאמר איש פלוני, ואני בא ומלמד עלייך זכות. נטול ממני מקצת מהחפצים והזיב והלהך לו. למןחר, כשבעמד לפני השלתו, אמר לו: יש לך מי שילמד עלייך זכות? השיב ואמר לו: איש פלוני. פגעה השופט אל הגבאי ואמר לו: מה זכות אתה מלמד על זה? אמר לו: אドוני, אני אמר לך דבריים שעשה לי חבירי זה. כשההלך בדרכ' לגבות מסים בעיר פלונית, עמד עלי בדרכ' והבנוי נטול כל מה שהיה בירדי. והחפצים הללו שאתת רואת בידי, הם מקצת ממה שהחביר לוי קרי שאלם עלי זכות. כד אין אדם מישראל יכול לנגע בלולב גוזל אלא אם כן יקנה אותו בדים, שנאמרו "ולקחתם לכים". (מדרש תנומא אמרו יח)

נשימים

הנשימים פטורות ממצוות נטילת ארבעת הפתיעים, מאחר ומוצאה זו היא מצוות עשה שזמנתה קבועה, וכל מצוה שזמננה קבועה, הנשים פטורות, וכך מבואר לעיל.

נשימים הרוצחות להדר ולטול את ארבעת הפתיעים, תבא עליה ברכה, אך אם הן מבונאות ספרד, אסור להן לברך על נטילת לילב', והمبرכותת תרי' הן נושאות שם שפמים לבטלה. כו' דעת רשי', הרמב"ם, הרא"ב"ר, השם"ג אוור זעיר, רבנו ישעיה ור' קדו' הריא"ג, רבנו מנון, המגיד משנה, מנוח ויטרי, מהר"י קולון, התשבי"א, וקרו' השלוחו ערוה, ועוד רבנים מרבותינו האחרונים. (קמיה, שלט)

יש מבונאות אשכנז' הנזהגות לברך על נטילת ארבעת הפתיעים, אך כמו פוסקים מגאנוני אשכנז' כתבו, שהגכו' יותר שלא תברכה. (קמطا')

הางן חכם צבי היה מורה לנשימים האשכנזיות שלא תברכה, ואף היה מורה בגנישים המברכות. וכן כתוב הางן שעשו עזיקב, שתងכו' הווא שתחושים לא תברכה. וכן התניח למשחה גאנאו' רבי חיים מצאנז', וכן כתוב הางן עיב"א, והางן פרחים"ג, ואר הרמ"ג ברכי מטה כתוב סימנו תקפטו שמוסטיב שהגנו' לא תברכה על מנותה עשה שהחומר רוקח, וכן כתוב הטהור סימנו י"ז שטוב יותר של אלא' ברוכה, ודררב"ז כתוב שאין לנו' לברך, וכן כתוב הפרי חזש, הרשל"ץ רבנו יעקב אללאזיז, מהר"יט אללאזיז, רבנו יונה גבון רבנו של החך"א רב שמן"ח נגאיי כפי אחריו הרצ"י פלאג'י בפפרא' יפה ללכ' ברכות יוסף, שלחו' בוגה' בעוד. ומماחר ואיל' הפטיגים שכתבו שהגנישים מברכות, אין דענים שחתנישים יביבות לברך, אלא רק רשאיות לברך, אס' כה, לפחות לה הנקביס את עצמה למלחת כה גודלה, שללעת רבי'ם מהפוסקים ברכמה ברכה לבטלה, וועברת על' לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא', וגם תלא' כל בירניינו שפק ברכות לחשוף, לך' יותר נכו' שחגנקט בשב' ואיל' תעשה עדין, ולא תברך. ומכל פוקום, בנות סטרד שקבלו עלייה הראות מך' השלחו' עריה, אסור لكن' מון פיז' לברך, ולשומעות יעים, עלייה' תבא ברכות טוב. (קמطا')

נשימים הרוצחות להדר ולטול ארבעת הפתיעים, איןן צרכיות לנגען לאربعה צדדים כמו האנשיים, אלא די שיגבירו את הפתיעים בלבד. כו' כתוב הางן רבנו יוסף זצ"ל בשווי' רב פעלים וח'א סוד ישרים סימנו יב', ושבו התניח ביבתו לבונתי. (שנה)

๒ מחלכות يوم טוב טה

טעה בתפלת יום טוב

טעה בתפילה ואמר 'אתה חוננו' במקומות 'אתה בחרתנו', יסים את הברכה, וייחזר ל'אתה בחרתנו' [קדמו הטועה בשתת]. וכשלול יום טוב במזואי שבת, וטעה כי לא אמר 'אתה חוננו' באפשר' את חוננו', פיו' שבלאו הכי תker' יאמר 'יתוזעינו', אלא יסים ברכות אתה חוננו' ויחזר ל'אתה בחרתנו'. (וח'ע שבת בשות)

המתפלל ביום טוב, ופתאותו מצא את עצמו בברכת 'מודים', והסתפק אם אמר 'עליה ויבוא' סים על הסדר 'זהשינאו', או 'שהמשיך' י'אתה ברכמיך' ו'יתהינה עיגנו' - בני אשכנז' כמו בראש חיד' וחיל המועד, צריך לחזור לומר 'ומר' י'זהשינאו' ולהמשיך מושך על הסדר. ואם סים תפלו' והסתפק כו' חזר לראש ומתרפלשוב. (וח'ע ייט' רכו, תנ"ה)

יום טוב שחל בשבת - אם טעה במתימנת הברכה בעמידה, ובמקום לסייע 'מקדש השבת' וישראל והזמנים', חתם 'מקדש ישראל והזמנים' בלבד - איןו חזר, מאחר וכבר הזיף שבת באמצע הברכה. והוא הדי' אם טעה וחתם 'מקדש השבת' בלבד. וכן אם טעה והתפלל תפלה שבת רגילה והזיף 'עליה ויבוא' ב'רצה', יצא. שם רכט

י"ג מדות - אין לאמרו בפתחת ההיכל, מפני קדשות המזוז ושהשמחה שבז. (תלי, מס' טט)

הלכות חג ב חג

משה רבינו תקנו לישראל שהיינו דורשים את ההלכות החג בכל ימי החג, בלבד ממה שדרשו קדום לחג לכדי על הנגאים לארכו שעורים בהלכה מפני הרבענים שליט", א' ולחזק את לב ישראל באמונה בבייאת המשיח ובגאה מהקרובה, בעזרת ה'. (מסכת מגילה ד ע"א י"ט רנаг)

מלכות המתרות והאסורות ביום טוב

כל המלכות האסורות בשבת, אסורות ביום טוב, חז"ן ממלכות שחון "אכל צרף נפש", פלומר, לצרפו של האדם, ובלבך שחייו אותן המלאכותמצוות ושות אכל כל אדם, בשול, והדלקת הנר כדי להאיר את החשכה. אבל מלאות המשמשות בערך لأنשיים מסוימים בלבד, כמנקנים ומנגנים, אין התר לעשונם ביום טוב.

הדלקת האש ובשול

אסור חכמים להדלק אש חמשה ביום טוב, כאשר היוצאה מומכית ונפרורים, אבל התירו להדלק מאש שכבר נמצאת. וכך כל אדם יוכל מערב يوم טוב נר נשמה דלק כדי שיוכל להדלק ממנה לשול, להאיר ולכל צרכי. (ט)

חסTEL – אין להדלק חשמל ביום טוב, כיון שמדליק אש חמשה. וכך יש להעיר בначת ובגעינה לאוטם המקלים בזה, ותבא עליהם ברפת טוב. (נ)

תנור – הרוצה לאפות בתנור עופות ותפוחי אדמה וכיוצא, יפעיל את התנור מערב החג על שעון שבת, ויתנו את המאכלים בחג בתנור, ומהනור ידלק ויכבה מלאלי. (ע)

מלח הייסיר – מתר למלאות את הייסיר ביום טוב בבראש או ברגים כדי לבשלם, וכן על פי שאנו צריך לאכל אלא חתיכה אחת, מפני שתוספת החתיכות מטעינה יותר את התבשיל, וכן נמצאת שה התבשיל כלנו נעשה משבח יותר לכבוד יום טוב. (ח)

בשול לצריך מחלל שבת – אסור לבשל ביום טוב לצריך יהודי המחלל שבת בפרהסיא, דהיינו שמחלל שבת בפניו עשרה, וכן שמעשו סיגריות בשבת ברחווב או נוסע ברכבת בשבת, וכך אין להזמין יהודי לכך לביתו ביום טוב, שכאיבשל בשביilo במקיח. אולם אדם שיש לו קרוב משפחה או מכר שמחלל שבת בפרהסיא, ורוצה להזמין אותו לחג כדי שאלי יתקרב לתורה ויזפה לחזור למוקומות האמנים אל חיק בורא עולם, ישים לב לבשל את כל התבשילים מערב החג, כדי שלא יצטרך לבשל בשביilo בחג. ומכל מקום, אם לא לבשל קדם לכך, מעקר הדין, אגב שבסביש לעצמו ולבני ביתו, רשאי להוציא עוד בתבשיל בשביilo חברו המחלל שבת. (הרדי"א, פרי מגדים, מהר"ס שיק ועוד. לח)

עשווון – יש אוסרים לעשות סיגריות ביום טוב, כיון שאין זו הנאה השווה לכל אדם. ולהלכה, אדם שאם לא עשו ירים לו צער, יש להקל לו. אבל אותן החובבים סיגריות מדי פעם, יקנעו מלעשו. וכך לדעת כי העשו מזיק מאד לבリアותו של האדם, ויש חיש גודל שעובר על "ונשמרתם מאד לנפשתיכם". (מד)

כבוי האש

אסיר לכבות אש ביום טוב כל שאין בזה צריך אכל נפש. וכך, למעשו סיגריה, אין את הנפרור והסיגריה בעדינות שיכבו מלאלים. (נ)

כבוי ג' – אסור לכבות את הָנָא, אולם מותר לכבותו על ידי גורם אחר, כגון שימלא קומוקים כתו במים על גודתו יוניחו על האש שירתח, ויגלשו המים ויפכו על האש ותפבה האש, וזה יספור את פטור האש. ויקפיד לשותות את המים שרתתחו, כי אסור לבשל שלא לצרך. (נה) במקורה שיש לו ממס מים, ואני צריך את המים שטרתחים בקומוקים, ישתדל לרתחים ביצה ומיתוי שיגלו המים ויאכל את הביצה.

הנמכת האש – תבשיל שתחלת בשולו הוא על אש גבואה, ולאחר מכן צריך לבשלו על אש נזוכה, כמו תבשיל אווז וכיוצא, מותר להנמיך את האש ביום טוב לבשלה לצריך התבשיל שיתבשל בהגנו ולא ישראף, שפיו שהתרו חכמים כל מלאכה שהיא לצריך אכל נפש, התיר גם להנמיך, ולא האצרכו להדרlik אש חדש נזוכה. כן פסק הפאה רבי יהודה אמר קי' א' סוף טהרה, ח' זרם טהרה לא החריף טהרה על פי בדינו הרשות. וכן תיר קאנו כי עזקה דנאיה ישתי' ישילeki וכו' כתוב בש"ת קניון תורה, ועוד פסחים רבים. (נה)

הנחת נר במים – נר שעווה דלوك, אין להניחו במים כדי שיבשיגיע בעוד זמו למים יפהה [כיון שעזה גרים בכבי של תורה, שעושה חמס]. אבל מותר להניחו במים בשעדיין איןו דלוק, ולאחריו מכון יקליקחו מאש אחרת [שאינו אלא פמדליק נר קטו]. סימן תקד סעיף ג' (נה)

בזר

מלאת בזיר ביום טוב – מקלים בה יותר משבת, וכגון שיש אכל ופסילת מערבים, אף על פי שבשבת מותר להוציא 'ביד' רק את האכל מתוך הפסלה, ובתנאי שיأكل אותו 'לאלתר' [מיין] – ביום טוב הקלה, שאם קל יותר להוציא את הפסלה, יוצא את הפסלה, ובתנאי שיבזר לצריך يوم טוב, ואף על פי שאיןו אוכל לאלתר. (עה)

טוחן

מותר לחתקך ירך דק דק להכנת סלט, אף אם איןו אוכלו לאלתר. לאכו בשבת שאסור לחתקך את הירק דק דק, אלא אם אוכלו לאלתר. כמברא בחרחה בחומרת "השבת בחליה ובאגודה". (עה)

פומפיה – מותר לגרר בפומפיה צנון, גזר, תפוח, תפום אדרמה וכיוצא בהם. (עה)

סוחט

אסור לסתח את כל הפרות העומדים למשקים כזיתים, ענבים, תפוזים, אשכוליות, וכל/pi> כיווץ בהם, אבל לימון מותר לסתח. ואפלו בשבת מותר לימיון לצלחת ריקה, כמפרש בשלתו ערוץ ויטו ש"ס ובעוד פוסקים רבים. וכך העב"ז שוחמי שבת, הינה ביום טוב שופטר. וכמבואר החתר בטוב טעם ודעט בחומרת "השבת בחליה ובאגודה", קחנו משם והרואה בחת. (עה)

לישה ואפייה

קמה שנופה קדם يوم טוב, מותר לולש מפניהם עשה ביום טוב, לאபות לחם או עוגה. ואם נתנו קמה בשעור חלה, [קילו ו-560 גרם], יפריש חלק עם ברכה, ולא ישראף את החלה אלא במווצאי יום טוב. (ס'ג, סה)

מקצת

מקצת ביום טוב החמירו בו יותר משבת, כודחלהו. אבל כshall يوم טוב בשבת, דיניו כמו בשבת. והטעים בזו, מכיוון שישים טוב כל בענייני האנשיים, שחררי מותר להדרlik ממש לאש, ומותר לבשל, רק חזשי חכמים שכא יוללו העם בקדחת היום, והחמירו במקצת שלו יותר משבת. אבל כshall בשבת, שישנה חמת שבת, לא האצרכו להחמיר במקצת מצד היوم טוב עצמו. (וה, סה)

כליפות הראות למאכל בהמה בקבילותות בנות, אבטיח, מלאו וכיוצא - אף על פי שבשבת אין מקצתה, ביום טוב הרי והוא מקצתה, ואסור לטלטלו בידי אלא על ידי מגב או ספין וכןומה.

מקצת לצריך אכל נפש - מכיוון שההתירה התורה מילאת אכל נפש ביום טוב, גם חכמים התירו לטלטל מקצתה ביום טוב לצריך אכל נפש, כגון אם מנהות אברים על דברי מאכל, שבשבת אסור להוציא את האברים בינו שהאבנים הם 'מקצת מהמת גוף', ואסור לטלטלו אפילו לצריך מקומו - מכל מקום ביום טוב, לצריך אכל נפש התירו חכמים להוציאו. כאמור בהרבה בחומרת השבת בחלקה ובאגודה.

אף על פי שבארנו לעיל שאסור להידליק אש מגפרורים, מכל מקום הגפרורים אינם מקצת ביום טוב, ומתר להשתמש בהם כדי להידליק מיאש מצויה. (נ)

רוחיצה

אסיר לחם מים ביום טוב כדי לרוחץ בהם את כל הגוף, כמו שאין זו הנאה השווה לכל נפש, וທרי לא כל אדם רוחץ את כל גופו בכל יום. אמנים מתר לחם מים כדי לרוחץ את פניו, ידיו ורגליו בלבד. ולחו ערך סימן תקיא סעיף ב. מא)

מים שהתקפמו ממערב يوم טוב - לבני ספרד מתר לרוחץ בהם את כל הגוף. והוא הדין שמתר להתרחץ במים חמימים שהתקפמו בדור שמש, שלא אסרו חכמים אלא לחםם את המים ביום טוב, אכל כל שהתקפמו ממערב يوم טוב או שהתקפמו מאליהם, מתר לרוחץ בהם. (סימן תקיא סעיף ב. מא)

כל ההתרמים הנ"ל להתרחץ במים חמימים, הם דוקא באmbutia פרטית שבבית, אכל בבית המרחץ של רבים [טמיוה], גרו חכמים שלא להתרחץ בו אפילו פניו, ידיו ורגליים בלבד. מפני שהרי בזמנים רשיעים שמחפמים מים ביום טוב באסורה, והיו אומרים שהחפמו את המים מערב يوم טוב. ואולם במים צונניים מתר אפילו במרחץ. (נ)

מנาง בני אשכנו להחמיר שלא לרוחץ את כל הגוף באחד, אפילו במים חמימים שהתקפמו מערב يوم טוב. ואמנים יש להקל לרוחץ כל אחר ואחר בלבד. ולצריך תינוק, יש להקל לרוחזו במים חמימים. (הרמ"א סימן תקיא סעיף ב. משנ"ב. מא)

מחיאות כפים וركוד

גם ביום טוב אסור למחיא כפים ולקראן, כמו משמות תורה פמבר להלן וכן הודיע שאסור לדפק על החולחו עם קצב השיר, כמו שאסור בשבת. פמבר בחומרת שבת ח"א שט

רפואה

מי שיש לו איזה מחוש או כאב, אף על פי שאיןו שוכב במטה אלא הולך בבריא, מתר לו לחתת תרופה או לבלו כדורים ביום טוב, מה שהוא כן בשבת. (נ)

יום טוב שחיל ביום שני - מתר לכון את ה'שעון שבת' [שאיינו דיניטיל] ביום טוב לצריך השבת לאיזה שעונות ידלק ויבטה. (נ)

๒) מוצות הכהל

המקור מן התורה

נאמר בתורה (ובברא פרק לא פסוקים י-ט): "וַיְצִוֵּוּ מֶשֶׁה אֲזֹתָם לְאָמֹר, מִקְץ שְׁבֻעָ שָׁנִים בֶּןֶד שָׁנֶת שְׁמַטָּה בְּחַג הַסּוֹכָתָה: בָּבוֹא כָּל יִשְׂרָאֵל לְרֹאֹת אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹהֵינוּ בַּמְקוּם אֲשֶׁר יָבֹחר, וְקָרָא אֶת תּוֹרַה הַזֹּאת נֶגֶד כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאַזְנֵיכֶם: הַקְהֵל אֶת הָעָם הָאָנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְהַטְּפָחִים וְגַדְעָן אֲשֶׁר בְּשֻׁעְרֵיכֶם, לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְלִמְדּוּ וְיִרְאְוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם, וְשִׁמְרוּ לְעֹשֹׂת אֶת כָּל דִּבְרֵי תּוֹרַה הַזֹּאת: וּבְנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא יְדֻעָו יִשְׁמְעוּ וְלִמְדּוּ לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם כָּל הַיּוֹם מִיָּם עַל הָאָדָם, אֲשֶׁר אַתָּם עָבֹרִים אֶת הַיּוֹם שָׁפֵה לְרַשְׁתָה".

בזמן בית המקדש

כתבת הרמב"ס והלכות חגיגת פרק ג: מוצות עשויה להקהיל את כל ישראל, אנשי נשים וטף, בכל מוצאיו שני שטוח בעלותם לרجل לבית המקדש, ולקרא באזניהם מעת התורה פרשיות המזרזות אותם בקיום המצוות, ומחזקות את ידיהם בדת האמת.

אם תמייני היו קוראים? במוציאי יום טוב הראשון של חג השפנות, שהוא תחולת ימי חלו של מועד של השנה השמינית. והמלך הוא שהיה קורא באזניהם. כיצד הוא קוראי? תוקעים בחצוצרות בכל ירושלים כדי להקהיל את העם, ו מבאים במה גדול, והמלך עולה ויושב עליה כדי שישמעו את קראתו, וכל ישראל העולים לחג מתלביצים סביבו, וпотום ורואה ומברך, וקורא בפה פרשיות מחפש דברים, ומברך שבע ברכות, ובברכה האמורה מתחנו ומתיפלל לטובה ישראל כפי יכולתו.

אפלו חכמים גדולים שיזעדים את כל התורה כליה, חביבים להכין להם לשמע באימה ויראה ונילה ברעה, ביום שנגנה בסיני, שלא קבעה הפתוחה אלא לחזק את דת האמת. ויראה עצמו כאלו עתה נצטויה בה ומפני הקדוש ברוך הוא הוא שומעה, שהמלך שליח להশמע את דברי האל יתברך. עד כאן מלשון הרמב"ס.

זכור למוצות הכהל

יהי רצון שיזכה אותנו בזורא עולם שיבנה בית המקדש בימינו, ונקיים "מצות הכהל" מזו התורה בדת וכדי, ומלאך המשיח יקרה בספר התורה לאזני כל קהל ישראל. אך כל עוד שעדינו לא נבנה בית המקדש, יש לנו הננים לעשיות "זכור למצות הכהל", ולהתאסף ברוב עם באחד מימי חל המועד ספות בשיריד בית מקדשו - "הכתול המערבי", או בbatis בנטיות שבכל עיר ועיר, ולקרא מתוד ספר התורה מהפרשיות שהיה קורא המלך בזמן בית המקדש. [כמו שכתבו הגאון האדר"ת רבי אליהו דור רבינו בז' תאויטס] בספרו זכר למתקדש, ובש"ת היל יצחק הרצוג, ובש"ת יביע אcker מלך ייירה דעה סיימו כב[ן] מפלו היה מתחמי נפש דברים עד סוף פרשת שמע ו ט, וណגד להזיה אם שמע ויא יכאה, ואחר כד עשר תעשר ויד כב-כט) עד מלבד הברית אשר פרת אתם בחרב וסוף פרק כה]. רמב"ס חגיגת פ"ג ה"ג]

ומה טוב להביא תלמיד חכם במעמוד זה, שידבר דברי חזק וההעזרות, כי זו בעצם המטריה בקריאת זו, שגאמרא: "לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְלִמְדּוּ וְיִרְאְוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם, וְשִׁמְרוּ לְעֹשֹׂת אֶת כָּל דִּבְרֵי תּוֹרַה הַזֹּאת". וכמו שכותב הרמב"ס: "לִזְרֹז אֶת הָעָם בקיום המצוות, ולחזק את ידיהם בדת האמת".

๒) מהלכות חל המועד

ההנינה בחל המועד

כתב הרמב"ם (פ"ז מהלכות י"ט ה"ז): "מצות עשה כו' התורה להיות שמה וטוב לב במוועד, הוא ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים אליו. וכן על פי שאכילה ושתיה במועד מצות עשה היא, לא יאכל וישתחה כל היום כלו, אלא כד היא הדעת: בברך משבכים בכל העם לכתמי בנסיות ומתקללים, וחוזרים לבטיהם ואוכלים, והולכים לבתני מדשאות קוראים ושונים עד חצי היום, ואמר חצי הימים מתפללים מנוח וחוזרים לבתיהם לאכל ולשנות שאר היום".

אמרו חז"ל (מסכת סנהדרין ז ע"א): תחולת דינו של אדם בעולם הבא - על דברי תורה. וככתב הפלא יועץ (מורצת חול המועד): יש אדם שיבא בטענה שהיה טרוד בפרנסתו להביה טרוף לביתו, וילכו לא עסק בתורה, אך המועד יסתר טענתו, שהרי במועד פניו הוא מפלאכה, ומובוץ את החומו בטויים ופטוטים, ויטענו בשמים בגונדי. תרי היה לך פגאי למד תורה, ולמה אבדת זמיך?! אבל האיש הירא את ה', וקבע את המועד ללימוד תורה, אז דנים אותו לזכות, וממחשייבים לו פאלו עסוק בתורה גם בשאר ימים שהיה טרוד בפרנסתו. וזה שאמר ר' ה' המלך ותלמים ע"ה: כי אקח מועד - אני מישראלים אשפט", שעל פי התנינהותו במועד, ישפטו הקדוש ברוך הוא למישרים.

ומה טוב ומה נעים מה שנחנו בכמה קהילות קדושות להתאסף ביום חל המועד בשעותים בברך [11:00 עד 1:00], ובמ>vאים חכם שיםסר שעור בהלכות החג מתבלים בדרברי אגדה, משלים וממשיות המשוכחים את הלב. אשרי חלkos ומה נעים גורלם. ובאמת, כמו יזכיר דרב זה בעניין ה', בפרט שאנשי רבם נשלרים בימיים אלו בקבitem, ומסכת כתובות נט ע"ב: "בטלה מבאה לידי שעומום" [שגעון]. ובאים לידי ריב ומחלוקת חס חז"ל ומסכת כתובות נט ע"ב: "בטלה מבאה לידי שעומום" [שגעון]. ובאים לידי ריב ומחלוקת חס ושלום, אך על ידי שהולד מבתו לשעור תורה, ראשית - מקרים מצות תלמיד תורה ששלוקלה נגננד כל הפכוות. שניית - בsharp לבתו, כלו שיש שם שגאל את זמנו ל תורה ו/or את שמים. ואשרי בית שאביהים נזונו להם דיבא אישית לנצל הזמן, ואשרי האשה הקדרנית את בעלה ובכחלה לקביעת עתים לתורה, שעליה אמר שלמה המלך ומשלי יד א' עליו השלום: "מכמות נשים בונתה ביתה", אשרי חלקה ומה נעים גורלה, ותשא ברכה מאית ה'.

שמחת החג - כתוב הרמב"ם: "וכשאוכל ושותה ושם במועד, לא יפheid ביןו ושותוק וקלות ראש, ויאמר שבל מי שיוציא בזיה, ירבה במצוות השמחה, שהשכירות והשחוק תרבה وكלות הראש, אין שמחה אלא חלומות וסכלות, ולא נצטווינו על הוליות וסכלות, אלא על השמחה שיש בה עבودת יוצר הכל, שנאמר: "תנתן אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב", הוא למדת, שה العبודה בשמחה, ואי אפשר לעבד את ה' לא מותך שחוק ולא מותך קלות ראש ולא מותך שכירות".

אם ימי חל המועד, צריך לכברם בגדים נאים ובמאכל ובמשתה מיחדים. ואמרו חז"ל ואבות פ"ג מ"א: המבזה את המועדות, אף על פי שיש בזיה תורה ומעשיים טובים, אין לו חלק לעולם הבא. ופרש ר' רשי, המבזה, שנזהב בהם מנגה חל באכילה ושתיה. כתב בספר החנוך (מצווה נה): "משרתי מצוה זו של שמחת החג, לפי שטבח האדים לשמחה לפරקים, כמו שהוא צריך אל המזון, ועל המנוחה, ועל השינה. ורצה האל

לゾכינו אנחנו עמו וצאן מרעינו, וצונו לעשות השמחה לשם, למענו גזפה לפניו בכל מעשינו. והנה קבע לנו זמנים בשנה למועדים, לזכור בהם הנסים והטובות אשר גמלנו, ואז בעתים ההם צונו לכלל החומר בדבר המשמחה הארץ אלי. וימצא לנו תרופה גדולה, בהיות שבע השמחות לשם וילזכו, כי המחשבה הזאת תהיה לנו גדר, לבב נצא מזרך היישר יותר מdead". ע"כ.

עובדת ה' האמתית במועדים

"וזכר ידוע הוא, שהעובדת השלהמה היא עבودת הגוף. ועובדת הגוף היא להתעגג במאכל ומשתה, כמו שפטוב בתורה במצוות המועדים: 'עובדת שלמים ואכלת שם'. ועובדת הגוף היא לשבח ולזכר נשוי ונבלאותיו. ובשניהם יחד תהיה העבודה שלמה, כמו שאמרו מסכת פסחים ס"ה: חלקחו ח齊ו לה' וח齊ו לכם. ובאותה שעה, אפלו הדברים הגוגניים, שהם הפאל והמשחה והתענוגים האחרים, כלם נעשים רותניים, והם עובדות ה'. אבל אם חס ושלום אין לנו, אלא מתפנו להנאת גופו, ואיןנו עובד לה' יתעללה העובדה חרואה, איןם מועדים ומקראי קדש. ועל זה אמרו חז"ל: 'אללה הם מועדי' - בזמן שעתם עושים הפסחות ומוקדים המועדות באספת העם בbatis נסיות, ומחללים ומשבחים לה' ועוסקים בתורה, אז 'אללה הם מועדי', ואם לאו - איןם מועדי אלא מועדים. וככמו שהשביב רביע עקיבא לאוינו מין שאל אחד, למה אתם עושים עתה מועדים, והלא כתיב יעשה איז' חדשיכם ומועדיםיכם שנאה נפשי, היו עלי לטוח? אמר לו: 'חדשיכם ומועדיםיכם' כתיב. בזמן שעתם מכנים להנאת גופכם בלבד, הם שונים, אבל אם אתם מכנים לעובודתי, איןם שונים ואיןם עלי לטוח אלא אהובים וחייבים הם לפני". ודרשות רבי יהושעaben שועיב)

עללה ויבוא

מצירירים 'עללה ויבוא' בשחרית, מנחה וערבית. ואם טעה ולא אמר - אם נזכר כשאמיר 'ברוך אתה ה' קרי לומר 'המוציא שכינתו לציוו', יסרים 'למנני קקיד', ויחזר לומר 'עללה ויבוא'. אך אם כבר אמר 'המוציא שכינתו לציוו', יאמר 'עללה ויבוא' לפני 'מוציאים'. ואם הטעnil אפלו תבה אהות 'מוציאים' ונזכר, חוזר לתחלה ברכבת 'רצחה'. והוא הדין בשניכר בהמשך התפלה קדם שבא לעкар רגליו, אבל אם נזכר כשבא לעкар רגליו, חוזר לתחלה העמידה. וכן זה אפלו בתפלה ערבית, ולא כמו בראש חיש, שבערבית לא חוויה וסימן תעסער ב'חו"ע חנוכה רסה'

קריאת התורה - שלים צבור שטעה בקריאת התורה בחול המועד, וקריא קריאה של יום אחר של סכונות - אם נזכר קדם שעלו כל ארבעת העולמים, די שיקרא לשאר הקוראים את קריאת היום. אך אם נזכר לאחר שעלו כל העולמים, יחו"ר לקרוא לעוד עללה אך את הקריאה של אותו יום, ויברך לפניה ולאחריה. פסקי תשובה תמה

אומר 'עללה ויבוא' ברכבת המזוזו. ואם טעה ולא אמר - אם נזכר אחר 'ברוך אתה ה' בונה ירושלים', אומר [בלי שם ה'] בלאשון זו: "ברוך אשר נתן מועדים לעמו ישראלי לשון ולשםחה". סימן כփ סעיף ז'

מלאה בחול המועד

מטרת חול המועד - אמר רבי אבא בר ממל: אלו היה מי שיצטרף עמי, הייתה מתייר לעשות מלאכה במועד, כי כל מה שאסרו לעשות מלאכה במועד, כדי שייחיו אוכלים

ושותים ועוסקים בתורה, אבל הם אוכלים ושותים ופוחזים. ומפניו גראה, שאסור שחוק וקלות ראש במועד, חמור יותר מעשיות מלאכה בו, כיון שבל מטרת התורה במצוות להדק ביה' לתפרק ובתורתו. וחוזע"י ע"ט עקב

דבר האבד – אסור לעשות מלאכה בחול המועד, אבל 'דבר האבד' שאמם לא יעשה את אותה מלאכה, יכול להגיע להפסד, מתר, וכדלהלו. וקען

לא משתלים לעבד בחול המועד

היה זה בחול המועד ספות תש"א. עבר הפאנו רבי מצליח מזו זצ"ל ברוחות העיר תוניס וראה יהודי עובד בחנותו, במלאתה הזרופות. אמר לו: "שמעא שכחתי שאסור לעבד בחול המועד?" אמרו: "יודע אני, אבל עבודה דחופה לי לעשوتה". אמר לו הרוב: "איין זה דבר האבד, ואסור לעשותתו במועד". לא צית האיש, והמשיך במלאתו.

בעבר שלשה שבועות, ביום שלישי, הגיעו אל בית הרב נערה בוכיה: אבי החורף נעצר בעיליה שקנה תכשיטים גנובים. מיד קם הרב והלך למתנת המשטרה, ביקש שישחררו את העצור לשפט, וחתם ערבות אישית לשובו לפלא ביום ראשון. בדין ספר העצור כי מחמת העוניים הודה בנכונות העילה, למורות שהאמת היא שלא סחר בתכשיטים גנובים. אדרבא, מפנו נגנוו תכשיטים יקרים.

אמר לו הרוב: "אספר לך ספר. מעשה באחד שהחמייצו לו ארבע מאות חייותיו. ערך חשבונו נפש, והבינו שקופה מעט את האריס שעבד בכרמו, ועל פיו ארע לו הפסד זה. פאה את האריס – ופתאום התיקר מחייב החמצן ונمبر במחיר מייו וכשה את הפסדו... כדי גם לך לערד חשבונו נפש: עבדת בחול המועד כדי להרויים עוד מעט ממונו – ולבסוף, ראה מה הרוחוף..."

אמר: "טעיתי, רב, לא אוסף עוד לחילל את קדשת המועד". ביום ראשון שב האיש לפלא. אמר לו החוקר: בשרأتي שהרב מזו עבר לשידך ומשתדל למעןך, הבנתי שאתה אדם ישר. פתחתי בחקירה נמרצת וגיליתי שהפועל הערבי שלו, הוא שרכש את הסchorה הגנובה, ולא עוד, אלא שהודה בגיןות שגנבו אצלך וחתיריו (מעיון המועד)

אבל נפש – כל מלאכה שהיא לצריך אבל נפש במועד, מתר לעשותתה אבל על ידי אףו, ואפללו יש בה טرح גדול. ולכו מתר לתקן בחול המועד מקרר חשמלי, כיריים של גז, מנור אפייה, ברז מים شبפתח, וכיוצא בזה. ומתר לפועל לקבל שכרו משלם עבור עבודתו זאת, אם אין אמנים שיעשו מלאכות אלו בחנים. וקפו

לא רצה לקחת בסוף

מעשה שהיה בחול המועד בביתו של מrho הראשו לציון רבני עובדייה יוסף זצוק"ל, שנשבר צנור המים במטבח. הרבנית מרגלית ע"ה הומיה פועל ירא שמים שהיה מהקובעים בשעריו של מrho, שיבוא ויתקו את הצור. בוגר העבודה חיצעה לו תלлом הג�ו, אך הפועל סרב לקבל את הפסח, חזרה והפיצה בו שוב, אך הוא עמד בשלו שלא לקחת את הפסח. מrho שהיתה באותו זמן שוהה בחדרו הסמוך, שמע את הדו שים שבבניהם, ואמר לרבניו: "תעבבי אותו, הוא יוציא מה הוא עשה". קרא לו מrho, ונתנו לו במתנה את ספרו יביע אמר חלק ו' שיצא לאור באותו זמן, וכתב לו הקדשה באהבתו והערכתו אליו.

כבושים – אסור לכבש חמושים, אלא אם כן יכול לאכל מהם במועד. אבל אם לא יהיה ראויים לאכילה במועד, אסור. ומאכל שלא יהיה מצוי לאחר המועד, מותר לקנותו ולכברשו. וכן אם יש חשש שיתליע או יתקלקל אם לא יכברשו במועד, מותר לכברשו, שתרי זה 'דבר האבד'. (קפו)

גולות ותספרת – אסורים במועד, ואפלו היה אнос ולא הספיק בערב החג, או שהוא אבי הבן או מוחר או סנדק, אסורה. אבל לסידר את השפט, מותר לכל אדם. (קצ) אפלו התגלה בערב החג, אסור להתגלה במועד, ואפלו רגיל להתגלה בכל יום. (קצ) היוצא מבית הסחר במועד, מותר לו להסתפר ולהתגלה, ואפלו היה יכול להסתפר בערב החג, כיון שאינו לו מצב רוח להסתפר בהיותו בבית הסחר. (קצב)

מותר לספרield קטון במועד. על כן, מותר להשותה לתל המועד את שמתה התספרת [עליה] במלאות ליד 3 שגיים, שאז מחייבים אותו במצוות פאות הראש. (קצת)

אבל על אבי או על אמו, שהסתימו השלשים يوم במועד, ונגרו בו שיסתפר, מותר לו להסתפר. ורקאי לומר לאחר שינער בו כדי שיסתפר. (קצת)

בבוס – אסור לכבס בגדים אפלו לצרך המועד. ואולם, מגבוט ידים ורמחה שמתלבכים תמיד, מותר לכבסים. וכן בגדי ילדים קטנים שדרבים להתלבך תמיד בעפר, מותר לכבסים. ואינו לצרף עמם בגדי גודלים למוכנות הכביסה. (קצת)

גרבים ולבגנים [וחולצות] שפהילייפיםMRI יום, מפני שמתלבכים תמיד בזעה – אם אין לו אחרים להחליפם, מותר לכבסים במכונות ביבסה. ובגד שמתלבך בכתם, מותר לנוקתו בחמרי נקי, שאינו זה בכלל בבוס שאסרו חכמים. (קצת, ר)

צחוח נעלים ושתיפת הרצפה – מתרים במועד, שאינם בכלל בבוס. (קצת, קצח)

צפרנים – מותר לגוז צפרנים במועד, ומנהג בני אשכנז להחמיר בזה. (קדzo)

משקפים – שנשברו במועד, מותר לתקן אפלו על ידי מעשה עצמו. (קצת)

תפירה. גחו. צלום – אם הצרך לתפר בגזו במועד, ואיןו אףו במלאת התפירה, רשאי לתפר. ומתר לנחש בגדים. וכן מותר לצלום במצלמה במועד. (קצת, רוי)

רכב – אין לתקן רכב במעשה עצמו, אפלו כדי להעביר בו מאכלים, כל שאפשר להעביר בדרך אחרת. אבל תקו שאינו מעשה עצמו, הגו להמלחף גלגל, מותר. (קעה)

ארבי ריבים – מתר לעשותם אפלו על ידי עצמו בשכר לצרך המועד. ואוטובוסים או משאיות העומדות לשירות הצבור להעביר מאכלים, מותר לתקןם. ואולם לא התירו אלא ארבי ריבים הנזכרים לנוו' האדם, אבל לא ארבי מצוחה, ולכן אין לבנות או לסייע בית הנטשת במועד, אבל מותר להזכיר טפסלים כדי לישב

בבבנית בית הכנסת, מטר לחייב את האדם. ואולם אם ישנים רשיעים שעיניהם צרה לו לאפשרת מטר להמשיך לעבד, שיאו לד דבר האבד גדוול מזה. ומיקוח טהרה פשוט לבענותו כדי להציג לרבים מעוזו, שזה חשוב יותר מאשר גוף האדם. (תוקם ס"א. קעה, רא)

גוי - מלאכה שאסורה לעשותה במועד, אסור גם לומר לגוי לעשותתה. [ואם עבר ואמר לו לעשותתה, מטר להונז ממנה.] ולצד גדוול או לצרך מצוה לבנית בית הכנסת, מטר לומר לגוי לעשותתה [כפי שהוגה לעבד בקבלה, והגוי עבד על דעת עצמו לומר מהר יותר].

הטעם לכך, כי הינה לגביה שבת נחלקו הפוסקים, האם מטר לומר לגוי לעשות מלacula האסורה מוטה או לצרך גדוול, ולחילכה פסק מרוח השלהן ערוד וסימן ש"ח לאסורה. אולם מלאכה האסורה מודרבנו, מטר לומר לגוי לעשותתה לצרך מצוה. וזהו הפקרא בלשון ח"ל: "שבות אסור דרבנן בעצם האמירה לגוי דשבתות [בצורת הפלאה שהיא עוד אסור דרבנן] במקומות של מצוה". ובחול המועד שאינו אסור הפלאה בו כמור כל כך כמו בשבת, כתבו הפוסקים להתריר לצרך מצוה, אפלו בשבות אמרת דהינו עצם האמירה לגוי וכן אמרת ריבים הר' ר' ר' וככל שפכו לפיה ההלכה שאסור מלאכה בחול המועד הוא מודרבנו, וכשהוא אומר לומר לעשותתה, הרי שוב הגענו ל"שבות דשבתות במקומות מצוה" בפ"ל.

פועל - שאם יתחמק מלביד יש חשש שיפטרו הוי, רשאי להמשיך לעבד, כל שאינו יכול לקבל חפשה על חשבונו חפש שנתי הפגיע לו, שודאי נחשב דבר האבד. (קפה)

בעל עסק - המעביר פועלם קבועים, ואם לא עיסיק אותם יצטרך לשלים להם משכורת שלמה - רשאי להעסיק אותם. וישתדלו לעבד ב贇ה בכל האפשר. (קפה)

חנות - בעלי מפלת ומוכריו יר��ות רשאים לפתח את חנותם, פיו שעיזוע שקונים לצריך המועד, שהרי מוכרי החלב ומירകות אינם מתקיימים זמו רב. אבל מוכרי פרות יבשים, ארו' וכדומה שמתיקיים זמו רב, ימפרטו ב贇ה, שאם היהנה החנות פתוחה לרשות הרבים - פותח דלת אחת ונועל אותה, שלא יחשדו אותו שמכור לחול. ומכל מקום, בערב שמות תורה מותר למכר בפרקcia, מפני כי ביום טוב ותקלט עלי, יא. ק"ג)

בתיבה - רגילה שלנו [שלא מופיע שתהיה מתקנת יפה] או במחשב - מעשה הדירות היא, ומתרת לצריך המועד. וכן מטר ליתת לילדים קטינים לצир ולצבע. ובקשי תורה תקכו

מטר ומצווה לכתוב חדש תורה במועד, והוא בכתב יד והוא במחשב. ודו

בשורות מון השמותים וסימנו לבו כתב שהшибו לו על די זה מון השמותים כד: "אוהב ה' שערם המציגים בחלכה, כשלוחדים חישב בחלכה ומעמידים אותה על ברורו, אותם שערם נאחים לפני המלך הגדול, יותר מכל משכנות יעקב המקימים בהם שאר המצוות. וכל מי שמחשב מחשוב וסובר סברות, בקהלות הנקומיות ובפסוקים הנקומיים, נאהב ונחמד לפני הפלך עליון, ותדרירים והמחשובות ההם, הם בIALIZED היקורות בעיניו. ואם על אבדת מקומות ממוני, התר לעשות מלאכה במועד, כל שפכו שיש לחוס על אבדת הIMAL היקורות האלה, לכתובם ולהתפכם למען לא יאיבר, והפותב וחחותם קבל שכר עליות". וכותב המשנה ברורה וסימן תקמה ס"ק מז: אין חליק בין אם שמע את החדש מאחר או שחדש בעצמו, כי קצוי שאדם שוכת גם מה שחדיש בעצמו. ואפלו כלל טעם שכחה, פיו שבעל רגע מטל על האדם לעמל בתורה ולהחדש בה כפי ייכלתו, אין שיק לומר שיקתיו עד אחר המועד לכתוב החדש, כי באוטו זמו יהיה עליו חייב אחר למדש חדשים

אחרים. ואם יתעכב בכתיבת החדשושים, יצטרך ללמד שנית מה שלמד כבר, וולחצפר מה שחדש מכך, וזה יבטלנו מלמדו החדשושים אמרים באוֹתָה שְׁעָה, ואיו' לך דבר האבד גדול מזה.

תלמוד תורה – מפרק לשפץ החודרים ולעשיות ספסלים לתלמידים, שייהיו מוכנים מיד לאחר החג, ולא יתבטלו מלמוד תורה, מפני שנחשב למצוה עוברת.��וי. מבקשי תורה תעב

קבלת פנוי רבו ברג'ל

מצוה על כל אדם לקבל את פנוי רבו בחג, ואפלו אם רבו גור מחוץ לעיר, ישתדל לנסע אליו לראותו. ומכל מקום, גם במשך השנה, בכל פעע שאדם הולך לקבל את פנוי רבו, מקיים בזזה מצוה. מסכת ראש השנה טז ע"ב. סוכה י ע"ב,כו ע"א ועוד. רמב"ס פ"ה מתלמיד תורה ח"ז

כבוד תורה אמתני

זכורי לפנוי בשלשים שנה, היאד היו נאספים אלפים ורבעות בבית המקדרש "חו"ז עובדיה" בשכנית קסטמן בירושלם, מדי שנה בחג פסח וחג סוכות, כדי לקבל את פנוי מורהנו ורבנו מרן הראשון לציוו רבנו עובדיה יוסף צוק"ל. והוא באים רבנים גדולים, רבני ערים, אבות בית דין ואדמוראים גדולים, ובמיגניהם היינו רואים את מורהנו ורבנו רבינו יהודה צדקה צ"ל ראש ישיבת פורת יוסף, שאף שהייתה גדול בגיל מפרו צוק"ל, היה בא באבבה וחבה והערצה גדולה. והוא אומרם חדשניים ופרפראות, והדברים היו מתויקים ושמחים בנטיניות מסיני.

ופעם כשהרבנו יהודה צדקה אמר איזה חדש למן צוק"ל, התפעל מירו מהחדש ואמר: "הביאו לי מהר עט ודף, כי זה דבר האבד, שפה אשכח אותו עד לאחר המועד". וכשספר זאת הרב צדקה לתלמידיו בישיבה, אמר להם: ראייטם, כך צריך, לכתב מידי מה ששותמעים, ולאחר מכן זמו נאספים חדשניים רבים, וכך יש לאדם מה לומר תמיד, כמו שנאמר למשל יג יא: "קbez על יד לרבה".

ופעמים רבות לאחר החג בשותרו התלמידים לישיבה, היה הרב שואלם בזו הלשון: "קבלת פנוי רבכם ברג'לי", ובנותו הייתה על מירו צוק"ל.

הבט נא וראה, היאד העריציו והעריכו הגדילים זה לזה, איזו התבטלות וענוה. ה' יזפנו ללמד מאורחותיהם הנעלמים והנסגבים, ולכבד את כל גודלי ישראל באשר הם, ואת כל יהודי באשר הוא, אף אם אינו משתיק לעדרתי ולקהלתי.

עליה לרגל

הו אמת שעיקר מצות עליה לרגל הייתה בזמן בית המקדש, שייהי מבאים הקרבנות בכתוב בתורה, מכל מקום, גם בזמן הזה מצוה לעלות לירושלים ולכתר המערבי, מפני שקדשו קיימות לעולם מפני השכינה, שנאמר מלכים א ט ז: "יהיו עניין ולבי שט כל הימים". וכן אמרו בפדרש שיר השירים רבה ב: מעולם לא זהה שכינה מכתל המערבי. וכמו כתוב הרמב"ס ופי' מבית הבהיר הט"ז, שקדשות בית המקדש וירושלים לא בטלה לעולם. ובפסר חסידים (סימן תרל) מובא, שרבנו האי איזו היה רג'ל לעולות מבעל לירושלים בחג הסוכות מרד שנה בשנה, וזה מזכיר את הר חיזיטים ביום הווענאה רבה שבע פעמים. ובשוו"ת המתשב"ז ח' ג סימן רא כתוב: והעידו מגדי אמת, כי עדינו נשאר מהנסים שהיה בירושלים בזמנו המקדש, שלא

אם אדרם לחייבו צר ליה הפוקום, כי בית הכנסת שבירושלים שאריכה למעט אנשי המקום הדרים שם, מהתמלאת מפה לפה בעת התקבץ עולי הרגל החוגגים ב חג השבעות יותר משלש מאות איש, וכולם נכנסים ווישבים רוחמים, כי עדיו היה בקדשתה. וש"ת יחוה דעת ח"א סימן מה

אף על פי שבכל השנה, אם עברו שלשים יום שלא ראה את הפטול, עומד ואומר את הפסוק וישעה סד י"ז "בית קדשו ותפארתו אשר הלוד אבתינו היה לשפט את אש, וכל מחותינו היה לחרבה", וקורע את בגדו עד כנגד לבו, מכל מקום, אם בא בחג, אין קורע, מפני קדשת ושמחת החג. ובכל אופן, הגר בירושלים אין צריך לカリע, אף אם לא ראה את הפטול שלשים יום. סימנו תקסט. חז"ע ארבע תעניות תל"ה

ויש להזכיר ולהזכיר, שהכגינה לשיטה הר הבית פioms אסורה בהחלט, מאחר וככלנו טמא מתים, והנכנס לבית המקדש בשחווא טמא מת, פיב ברת. ובעורת ה' בקרוב, שיבא משיח צדקנו, ונטהר כלנו באפר פרה אדמה, נכנס בשמחה ובטוב לבב בבית המקדש השלישי, שיריד לנו כו' השמים מעשה ידיו של הקדוש ברוך הוא. ועל פה, לא يتפתח אמר אוטם חוטאים ומחייבים את הרבים, שננו בנים מיחדת להר הבית, ועמי הארץ מעתפים להכנס לשם. וזה הטוב יכפר بعد. וש"ת יחוה דעת ח"א סימון מה

שמחת בית השואבה

בזמן שבית המקדש היה קיים, היו עושים בכל ליל חל המועד "שמחת בית השואבה", דהיינו, שמחה על שצכו לשאוב מים למצות גטום הפימים על הפזבח, שהיתה נוהגת רק בחג הסוכות, ולהחוב מצוח זו היה שמחה ומשוררים לה' יתברך במשך כל הלילה, פמובה במשנה מסכת סוכה נא ע"א: "מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מייניו. מנורות של זהב היו שם, וארבעה ספרדים של זהב בראשיהם, וכי מטילים לכל ספל וسفל מאה ועשרים לג שמו [כ-40 ליטר שמן]. ולא היה חצר בירושלים שלא היאר מאור בית השואבה.חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים בפניהם באבוקות של אור שבידיהם, ואומרים לפניהם דברי שירות ותשbezות, והלוים בכנורות, ובנבליים [קנוו], ובמצלטים, ובחצוצרות, ובכללי שיר שלא מספר".

ואמרו בתלמוד ירושלמי, שמשמחה זו היו שואבים רום הקדש, שאיו השכינה שורה אלא מותו שמחה, שנאמר מלכים ב ג ט: "יריה בנוו מתנו ותני עליו יד ה". ויוניה הנביא זכה לנבייה בזכות שהייה מעוזי רגלים לבית המקדש, והיה שמח שמחה גroleה, ובשמחה בית השואבה שרתה עליו שכינה. ותוספות סוכה נ ע"ב

מנาง ישראל קדושים לה比亚 כל נגינה, ולשיר ולרכד לכבוד ה' יתברך, בליל חל המועד, זכר לשמחת בית השואבה. כמו שאמרו בגמרא וראש השנה לה ע"א, סוכה מא ע"א) מני שיעושים זכר למקדש? שנאכ"ר ירימה ל יז: "איו היא דרש אין לה", משמע שאריך דריש. ואוטם היעושים זאת יחד עם סעודה ומשתה, יש להם להזכיר שלא להפסיק אמר היין, כדי שלא יגיעו לשחוך וקלות ראש חס ושלום, שאיו השחוך והקלות ראש - שמחה, אלא חוליות, ולא נצטוו על חוליות ושותה, אלא על שמחה שיש בה עבורת היוצר ברוך הוא, שמתוכה נגיע לאהבת ה' יתברך, להודות לו ולברך בשם על כל הטוב אשר גמלנו. ומב"ס וש"ע סימנו תקסט. רכ

שמחת בית השואבה בעיר הקדש ירושלים

כתב רבנו משה חאנזיו צ"ל: "וゾכר אני כי בארץ מולדתי, היא עיר קדשנו ירושלים תבנה ותפוננו, בחל המועד סכונות היו מתאפסים כל ראשי עם קדש, ועל ראשם הגאוז המפרנס מך זקנינו רבנו משה גלנטין [טפלמידי של מרן השליח ערוד רבנו יוסף קארו צ"ל], זכרונו לברכה לחמי העולמים הבא, בפני היכל הקדש, ובאבותות ביה"ם, וכל נعمים, וכל בעלי כל זמר היו עומדים בשירים וرنנות ותשבחות, וראשי עיר הקדש היו מරקדים לפני היכל זכר לשמחת בית השואבה. ובשעת הסיום היו אומרים: "יהי רצון שנזכה להראות בשמחת בית השואבה בבית המקדש" - ואינו אחד שהיה חושש לכבודו ה' יתב�ך זיכנו לשוב לחסות בבית ה' ובנעמות קדשנות, ונגיליה ונשמחה בו ובתורתו! מעין המועד ש(

והיה מחניך קדוש

כתב מרן השליח ערוד וסימו תקסט סעיף ד: חיבים בית דין להעמיד שוטרים בתגים, שייהיו משותפים ומחפשים בגנות ובפרושים ועל הנחרות, שלא יתקבצו שם לאכל ולשתות אנשים ושים, ויבאו לידי עברה, חס ושולום. וכן יזהרו בדבר זה לכל העם, שלא יתערבו אנשים ונשים בבגדיהם בשמחה, ולא יפשכו בין, שמא יבוא לידי עברה, אלא יהיו כלם קדושים. ע"כ. וכtablet הרב משנה ברירה: ורקר זה יש חיוב תמיד להזהר עליו ולמחות בכמי שיש בידיו, אלא שבחגים מצוי הקלקול ביזטר. ובעוונותוינו הרבים נתפרץ קלוקול זה בזמןנו באיזה מקומות גם בימות החל, ועוון גדול הוא, ומני שיש בידו למחות, בודאי מחייב למחות. עכ"ד.

אבל

האבל, טוב שיפגע מלחתתך בשמחת בית השואבה שיש שם כל נגינה, אך במוקום צרה, רשאי להשתתף. כמוyar בחומרת "האבלות בהלה ובאגודה"

בשווות זכו אפרון ולפני כ-300 שנה התיר לאבל בתוך י"ב שבועות פורים ובחול המועד עם רעים ותברים, שכיוון שהוא يوم שמחה שלו שתרי גם הוא מצה לשמה, זו שמחת מצה, הרי זה מתר. וכן פסק בכר הימים וסימן תרצו ס"ק קנו פסק שפרט לאבל לאחר השבעה, לא לישיב בשמחת פורים. ובשווות זו ערת אמתה וזה סימנו פסק שפרט לאבל לאחר השבעה, לנוון בכל שיר בחול המועד סכונות, כי זה נחשב מצה. ובשווות מעין אמר וח"ד רמא התיר מרן זקוק לאבל תוך י"ב חדש להשתתף בהקבלה פנוי רבו ברקל, ורק יסימ את דעתו בעית שפנוגים שם.

רב קהלה שאם לא ישתתף בשמחת בית השואבה של בני נגינה, חסרוונו יהיה מרגש, ברור שישתתף עפ"ה אף שיש שם כל נגינה, כי אם יפגע, יהיה נראה בנווג אובלות בפרהסיא בלחג. וח"ד אבלות ח"ב שד. מעין אומר ח"ד רטוא

כתב הפניו הראשו לציוון רבי מיויחס בכ"ר שמואל בספרו פרי הארץ, לעניין שמחת בית השואבה שנותגים פה עיר הקדש ירושלים, שמרקדים ומשפקים, בדרדי הוה יעבדא [אצל ה' היה מעשה] והכrichtוני רבבי ירושלים להיות שם. גם כי מאחר שמקומי שם, ולהשתפט ממש הוא זך ופרהסיא פורה, קימתי דביריהם אני ואחי, וכן פסקו עוד אפרונים. ובשווות זו ערת אמתה וזה סימנו קנו התיר לאבל שפרט לו מות בחול המועד, לנוון בليل החשענא רבבה בזרכו בכל שרה, כמו שחכלי שריה מגנו בו היה מינח, ובלעדיו לא היה שאר כל הזרם נחشبם. ורתי זה בדין תלמוד גורה שאם היו רבים צרייכים לו לאבל, מתר, כד כאן רבים צרייכים לו. ועוד שאם היה נמנע מלובא בדרכא, הרי זו אבלות בפרהסיא שאסורה במועד. ע"ש.

❧ חוֹשְׁעָנָא רַבָּה ❧

מעלת היום

יום השבעה של תג הסכotta נקרא יום "הושענא רבבה", ומרבים בו בלמוד תורה וסליחות ונחנונים. ואמרו במדרש: "אמיר הקדוש בריך הויא לאברהם אבינו: אני יחיד בעולמי - ואתה יחיד בעולמך. עתיד אני למת לבנייך יום מיחד לכפר בו עונוניהם, וזהו יום הושענא רבבה. שאמ אין פפרה לבנייך ביום ראשונה - תחיה להם פפרה ביום הփורים, ואם לאו - תחיה להם פפרה ביום הושענא רבבה". (تلוי)

רמז אמורנו: "אריה שאג מי לא יירא". "אריה" ראשי תיבות: אלול, ראש השנה, יום הփורים, הושענא רבבה. שהימים הללו, הם ימי תשובה ומיחילה לעם ישראל. (تلוי)

עורו ישנים

גהנו ישראל קדושים להיות געורים כל הלילה של הושענא רבבה, ועוסקים בתורה בסדר המתקו' קרי אי מועד, וקוראים בו: חמש דברים, מדרש רבבה על פרשת יזאת הברכה, ולאחר חצות לילא בערך בשעה: 00:25, לפי שעון קיזן קוראים את כל ספר תהילים עם מעת קטיעי סילוחת, עד אור הבוקר. (טלוי)

עקר התకוו בלילה זהה הוא בחצי הראשו של הלילה. על כן, מנו הראיו לקבע את צמו ביאת האנשים לבית הכנסת בלילה לפחות כשבטים וחציו קדס חצות [21:00], כדי שעוד חצות יספרו לסיס את חמץ דברים, ולא באוטם בתמי הכנסת שמתחללים את הלמוד בשעה מאוחרת, ומפסיקים בזה את עקר התקוו של הלילה. (טלוי) רבי חי ציון מוצפִי שליט"א כתוב בספרו סוף ציו עמוד ננו: ותמודוקים מתחילה את הלמוד בתחלת הלילה, באפ"ו שמסים ספר דברים קדס שתורת הלבנה, שהוא בערך בשעה: 20:00 בשעו קיזן ע"ב.

ארם שיזע בעצמו שאינו יכול להחזיק מעמדו להשר ערני עד אור הבוקר, הנקו שילמוד בתחלת הלילה את כל התקוו חוץ מקראית התהילים, וכך לומד מעט על משתו בשפה, וכשיקום של קדי וירד על הגטלה וברכות התורה, ויקרא את תהילים עם הצבור, ובבקර לא בברך שוב' ברכות ההיורה קדס התפללה.

אכילה בספקה – באשר טעםים מיני מזונות במשך הלילה, יש לשים לב שלא לאכל כביצה [54 גראט] עוגה חוץ לשקה, ומ מבאר לעיל בדיין האכילה בספקה.

הנήגתו ונכונה

שאלה: בבית הכנסת שלנו מפרקמים את תחלת הלמוד שלليل הושענא רבבה בשעה 22:00, ואת את באים הצבור לאחר שעשו בבייטם זמו ממש מתחלה הלילה, ובאמצע הלמוד לערך בשעה 2:00/3:00, חלקיים עיפים מaad ומיתנמנמים, ומושכים את עצם בצער עד הבוקר לתפלת שחרית בנים החפה. האם לא כדי שיתחילו את הלמוד בתחלת הלילה בערנות ואחר כך ילקכו לישן?

תשובה: לצערנו, רבים מערבים את תחלת הלילה בפטופוטים או בשנה, ורק בשעה 23:00 / 22:00 באים לבית הכנסת ומתחילה את הלמוד, ולמחרת כל היום עיפים, רודומים וישנים, ומלהיכים בעצלתים לקרה יום "שמחת תורה". ואנכם דע לך,

שambil'א ר' בדרכי רבנו האר"י ז"ל שעיקר התקוו שיל לילה זה, היא בחצי הראשון של הלילה עד חצות [לערך: 12:35], ולכון המתחילה את הלימוד בשעה מאוחרת, מפסיקים את העקר. על כן, מי שפיבור בעצמו שפונצ'ל את כל הלילה כיאות, אשריו ואשרי חילקו, ויתחיל ללמד את התקוו כבר בתחילת הלילה, ואמר שיגמרתו יעסוק בתורה עד אור הבוקר בתפלת שחרית. אבל מאחר ורב בכל הצבור קשה עליהם כן, הנכו יותר ששבתי הכהשת יתחלו את הלימוד לאחר תפלה ערבית, [ואם יש שעור קבוע, לא בטלותו חס ושלום]. אלא יתחלו את הלימוד לאחר השער. וכשכל הווענاء רבה במוציא שבת, יתחלו את הלימוד מעט מאחר יותר, באפ"ו שיספיקו לכלת לביטם להבריל על היין, ולא כל סעודה רבעית]. ולאחר חצות ילכו לשון, ויקומו להתפלל בנט החפה, וכך במשך היום יהיו ערנאים ויעסקו בתורה כיאות. וברור שהנהנה זו נוכחה יותר מאותם שפעבירים את תחלת הלילה בש"ה פ"ה [שיותות הבל ופטופוטי הבל], ואחר כך באים ללמד, ואמר כך ישנים כל היום.

וזו לשׂו ר' בנו האר"י ז"ל ודורשו ה' הסוכות ברקומה הנה לקפנו גבר עגנו החותם הנעשה בליל זה, ולכון ציריך להיות נעור כל הלילה חזיה, יען כי בו נודנים כל הגבראים. וזה הסדר שטעשה: הנה בחצי הלילה הראשון תקרא ספר "ואהה הדברים" בלו עד סוף פרשת "זאת הברכה". ואם תשלים קרייתו קדם שיחיה חצי הלילה, תעסוק בתורה ובטהורי קבלה אם תרצה ולא בדף אחר, ועקר הדיו הוא גדו לחצי הראשון של הלילה, ולכון אחר חצות לילה הוא שיעזרים לראות צל שלחים בלבנה, כי כבר נגמר הדין. וזהו טעם אוטם שנוהגים לומר סlichot בليل הווענاء רבה אחר חצות קרוב לאישורת הבוקר. האקען, אסור לומר ויעבר ו"ג מדות או סlichot אשר הם וכיוצא בזה, אלא יאמר רחמנא אדרב לוי קיימה וכו', אלוקינו שבחמים וכו', דעני לעני וכו', ה' הוא האלקים וכו', ה' מלך וכו', עשה למך שמח וקייא באלי יכול לומר. גם ביום הווענاء רבה בתפלת שחרית יאמר על דרכ' הנזכר חוץ מ"ג מדות של ויעבר וכיוצא בה.

וכتب עוד דורשו ח' הסוכות דרוש זו: ואמנים אמתות העניין היא זה, כי הנה עקר הדין גדו ונגמר בחצות הראשון של ליל הווענاء רבה, ואז בעת חצות ליל נגמר החותם להחותם במלכות שבה ונגמר הדין, ואז תכר אמר חצות ליל' א'תעד' צולמא מעיל רישיהו דמאיו דאת'תס' [הסתפק הצלם מעיל ראשם של מי שנחטף] חס ושלום לימותה, ואז הוא ימען שיזכאים בגין אדם לראות את צלם באור הלבנה שוחרחת אחר חצות. ולכון נהוגים לעסוק בתורה בחצות לילה הראשון עד זמן זרחת הלבנה וקוראים ספר אלה הדברים, ויכו בקריאתו... ואמנים עקר הדין שנדרו העולם עתה, הוא להפיסר הפטקים שנחטפו בגעילת יום הכהורות אותם שלא חזרו בתשובה כל הימים שבינתיים שפנו ים הכהורות עד יום הווענاء רבה, ומיסרים ביד השלווחים לפועל הדין המשפט לפני שעתה. אבל אף על פי שנמסרו הפטקים בידם לא נתנו להם רשות לפעל המשפט והענש הקטווב באוטם הפטקים עד יום שמייני עצרת, כדי לתחת עוד זמן אל החותאים שישבו בתשובה ביום והוא של הווענاء רבה יום אחרון של הלולב והסבה. ואם ישובו יתזרו לקחת הפטקים מידם. אם לאו, אוו עוד פקנה בתשובה מאו ואילך... ואז על פי שאמרי כי ביוו דנקבי [שיאו] פטקים מבוי מלכא [מגבית הפלך],תו לא הדרי נויתר לא חורדים]. דבר בהזה, כי ביל' ספק שמי שלאל גוער לשונם בתשובה מעת געתית יום הכהורות עד יום הווענاء רבה, לא ישוב ביום ההוא, וכו' שלא ישוב בו ביום,תו לא הדרי, אבל ודאי שאם יזדמנו מי שישוב, ודאי שיקראו גור דין וכו' וימירו לקחת פטקה שלו מיד השלווחים. וראיה לזה ממה שכתב בספר הרקאנטי, כי געשה הדבר הזה באוטם אחר שגסטבל באור הלבנה ולא מצא כל על ראשו, ורק בלילה והתפלל בבכה וشب בתשובה וחזר וראה צל על ראשו וחזר הצלם למוקומו, ולכון כל יום הווענاء רבה, יש בו קצת דין אם על פי שנגמר הדין בחצות הראשו של הלילה בג"ל, והטעם הוא לפי שעדיין הדין תלוי עד יום שמייני עורת בנזבר לראות אם ישבו בתשובה, ולכון יש נהוגים לומר סlichot אחר חצות ליל הווענاء רבה קרוב לאישורת הבוקר, אף על פי שנגמר הדין בחצות ליל הראשו. גם ציריך להזהר לכון האדם דעתו במאז מאי בתפלת יום הווענاء רבה ובכל מעשייו ביום מהו באיו שעדיין יש לו תקנה אז, כי אחר כך אין לו עד תקנה בג"ל. עכ"ד.

ומבואר שעקר הדין הוא עד חצות, שאז נמסרים הפטקים, רק שיישנה אפשרות לתקו ולשובה עד שמנוי עצרת. גם נראה שאין הבדל בו תלמוד שלאחר חצות לילה ללימוד שבמחדש היום למחתרת, כי כל יום הווענאנא רבבה יש בו עדין קצת דינים. על כן היידע בעצמו שאם ישאר ער כל הלילה, לא ייגאל את זמנו פיאותו, לא בלילה ולא ביום, הגכו שיתחייב את הלימוד מיד בתחלת הלילה עד חצות, וילך לישון, ובבקיר יתפלל בערנות ויעסוק בתורה ביום נורא זה, ושקרו כפול ומכפף מון השמים.

אבל יכול לבוא לבית הבגשת ביהושענא** רבה וללמוד ברב עם את התקו המסדר ללילה זה.** מזבח אדרמה, שלחן מלכים, רבני ירושלים, מחזק ברכה, שלמי צבורה. שות'ת יביע אומר ח"ט יורה דעה סימנו מה. חוץ' אבלות ג' קלו. ב ריא, רכט

ברכות השחר

הגעור כל הלילה, מברך בעמוד השחר 'ברכות השחר' ו'ברכות התורה', בלבד מברפת על נטילת ז'ים, שנוטל ידיו אך לא מברכ. וכן בرفת 'אשר יציר' לא יברך, אלא רק אם הצריך לצאת לבית הפסא. ואמנם, יש מבני אשכנו הנוגנים לשמע את 'ברכות השחר' ו'ברכות התורה' מزادם אחר שישו שנת קבע בלילה, והוא מברך ומכוו להוציאם ידי חوبתם. אך מנהג בני ספרד אינו כן, אלא כל אחד ואחד מברך לעצמו, ואף בני אשכנו רשאים לברך בעצםם. מבואר בחברת "חג השבעות במקה" ובאהרה."

זמן עמוד השחר - 72 דקות זמניות לפני הצהריים, [עמוד השחר בערך בשעה: 5:30. נז המהמה בערך: 6:30, שעו קייז]. ומברך ברכות התורה קדם הזמן הזה, תרי הוא מברך ברכות לבטלה לדעת מרנו השלחו עורך ותרם"א ורב הפוסקים. ומכל מקום, ברכות השחר רשאי לברך מעker הדין מזמן חצות הלילה [בערך בשעה: 00:25, שעו קייז]. (תלח)

תפלת שחרית

יתגבר בארי שלא יתמנם בשעת קראת שמע ותפללה ויצא שכרו בהפסדו. ויטוב שהשליח צבור לא יאריך מדי בונגונים בתפלה, אלא יתפלל מלא במלחה ובਮירות מעט, כדי שלא יתמנמו האנשים בתפלה.

לאחר ההليل נ嚎ו להקיף את התבבה שבע הקפות עם הלולב וכמינו, שעל ידי המ Kapoorות לתבבה, הדומה למזבח ה', נוכל להחיל את חומת האובייס ולהכריתם, כשם שעם ישראל הקיפו שבע פעמים את יריחו עד שנפללה חומתה. (מלח)

חבשת הערבה

אחר תפלה נוספת לוקחים חמיש ערובות קשות יחד, ואחד כל ערבה לא פחוחת משלשה טפחים [24 ס"מ]. וחובטים אותו בקרקע שאינה מרצפת חמיש פעמים ולא יותר, לקים מנהג נביים שהנהיינו לישראל כן. (תמ, מהג)

והטעם שהנהיינו לנביים כן, כי בזמנו בית המקדש הייתה נוהגת מצוות נטילת ערבה כל שבעת הימים מהלכה למשה מסני, ובכל יום היו מקיפים בה את המזבח פעמיים, ובזום השבעי שבע פעמים. ואפלו אם היה כל יום השבעי בשבת, היו מקיפים בה את המזבח. בשרבב בית המקדש, באו הנביים האחרוניים - מגי, זכריה ומלאכי, שהיו פאנשי בנסת הגדולה מתנקני

תקנות, והנヒנו לטל ערבה ביום השבעה - 'hoshegna Rabba' - זכר למקדש. ומה שאננו חוביים בפרקע, כתבו הגואים, מאחר והערבה דקה לשפטים, ובחוויות שעדר 'hoshegna Rabba' ישראל מרבים במצבות, ואם היה בא השטו לקטירג בגדום, היה מוטבל על ידי רבי הפטורות שעושים, אך מכאן ולהאנו רוקזים בחבטה הערבה בפרקע, שבל פה שיקום ויקטירג עליינו, לא יוכל לנו ויפל ארץ, כמו שנאמר: "כל kali יוצר עלייך - לא יאלת, וכל לשונו תקומו אתה למושפט - תרשיע". (תמן)

בכל פעם שהוחבט בפרקע, יכו פגוד את אחת מהמשאות אחרות מגצפ. דהיינו בחבטה הראשונה יכו אותה מ', בשניה אותה נ', וכו' הלאה. (תמן)

מאחר ויש אומרים ונש"י שמצוות הערבה היא בגיןו ערבבה, ויש אומרים הראמ"ס שഫיטה היא בחבטה בפרקע - טוב להחמיר ולעשוו את שתיהן, גם לחבט בפרקע וגם לעינן. והרמ"א סימן תרס"ד. (תמן)

נשمة כל חי

נהגו ישראלי קדושים לאחר חבטת הערבה להכנס לבית הכנסת, ופותחים היכל, וכל האזכור מרגננים יחד באכירת נשמה כל חי עד ימיעולם ועד עולם אתה אל', ולאחר מכן אומרים בזו חלשו: "חרי אנחנו מקבלים עליינו בלי גדר קבלה גמורה", לומר 'נשימת כל חי' ביום השבעה רביה לשאה הבאה, בעת הזאת אחר תפלה שחרית ומוסף. יהיו מפני אבינו שבשמיים שייחתם אותנו בספר חיים טובים, ונזכה ונחיה שנים רבות ונעימות, ונגילה ונשמרה בישועתו". (תמן)

כתב הגאון רבינו דוד פרידמן: כל מי שהוא בעת צרה, יאמר שפְּקַבֵּל עַלְיוֹ בְּלִי נֶדֶר, שפְּאָשָׁר יאילו ה' יתברך מארתו, יאמר סדר' 'נשימת כל חי'. (תמן)

קשה להפרד מהשפה

קדם שליך לבית הכנסת בערב שמחת תורה, יכנס לסכתו ויאמר: "יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואلهי אבותי, שbezochot קיוס מצות סכה זאת שקייננה נchia ונזכה לשנה הבאה לישב בסתת עוזו של לוייתנו, כמו שנאמר (איוב מ לא): "התמלא בשפונות עורו, ובצלצל רגיים ראשו". כל בו. הרמ"א סימן תרס"ז

שנתיים מקרא ואחד תרגום

שנתיים מקרא ואחד תרגום של פרשנות זואת הברכה, קורא אותה בהשענא רביה או בליל שמחת תורה או ביום. וישתדל לקרוא קדם שישים החזו את הפרשה, כדי שיחשב לו שפישלים פרשיותיהם עם האזכור ממש.

כתבו הארכות מים וחלב בו, שיקרא בליל שמחת תורה. ויש כתבו בשם הרמ"ע מפניו שיקרא בהשענא רביה, כיון שאין לך תרגום ביום טוב. אך עתה נמצא מאמר מעין גניים של הרמ"ע מפניו ושם מבאר שחויר בו, ואפשר לקרוא את התרגומים בשמיini עצרת או שמחת תורה, וכן שנים מקרא ואחד תרגום של פרשנת בראשית קרא ביום טוב וכיוון של שמחת תורה בחוץ לארץ ביום שני, כיון שהיא מצהה בשעתה, ואין צריך לקרוא בהשענא רביה. ובלאו לכך במקרה פקפק על דברי הרמ"ע מתחלה, כיון שלא הזכיר בודברי רבינו האר"י. וחו"ע שבת א שבת)

๙ חג שמחת תורה

שמיני עצרת – שמחת תורה

היום השמיני של אמר שבעת ימי חג הסוכות, הוא יום 'שמיני עצרת', והוא חג בפני עצמו, ואין קשור ביןו לחג הסוכות כלל. ונזכר גם ביום שמחת תורה, שבז' מס'ים את קריית חמשה חמיש תורה בספר התורה. אולם בחוץ לארץ, שעושים יומיים טובים, אם פנו היום השמיני הוא 'שמיני עצרת', ולמחרת, ביום התשיעי, הוא 'שמחת תורה', שבז' המס'ים את התורה. (תנא, תסז)

תפלת ערבית

בכל הימים יתפלל השליח צבור בונגנו ובנעילה קדושה, בשמחה ובטוב לבב, שמצוות עשה מני התורה לשמה בלילה הזה. מסכת סוכה מה ע"א תנא ויש להזכיר לציבור קדום התפלה, שמצוירים בעמידה את יום שミニ חג עצרת הזה, ולא את יום חג הסוכות הזה. ואם טעה והזכיר סכונות, חייב לחזור ולתקן. ואם נזכר אחר שהתחיל רצחה, חוזר לתחלת אותה בחרטנו. ואם סים את העמידה ובא לעזר רגליו, חוזר בראש התפלה. (תנא)

הקבות

לאמר תפלה ערבית, מנהג כל ישראל להזכיר את התבה שבע הקבות עם ספרי תורה בידיהם, לכבודה של תורה. וששים ושמחים בשירים ותשבחות לה' יתברך ברקדים ומימיות פפים, וכל המפרבה הרי זה משבח. (תנא)

כתב מרנו החיד"א: קדום המקבות יניחס ספר תורה על התבה, ויעמוד איש ירא שמיים על יד הספר, ויאחז בו ידו בספר התורה כל זמו המקבות. כי בו קיבלתי מהמקובל המשפלה מוריינו הרש"ש זלה"ה שהיה מקפיד על זה. ע"כ. ועובדות הקודש צפורה שמיר ס"ס יב

מעלת הרקודים והשמחה לכבוד התורה

ככו להודיע לציבור את גדר מעלת השירה והרקודים לכבודה של תורה והפעלות שואכה האנשים בהם, וכמו שכתב הגאון רבי יעקב ישראלי אלגאיו ולמי חיינה סיימו יאאות ט"ז: "אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחיק בה בשמחה של תורה, ויתתקו בזה את פגמי נשמהו אשר פגס בכבוד תורה ה' תמיינה. וכבר בתבוי הראשונים, כי כל זההיר בשמחה של תורה כהיום זה, בטומת הוא שלא תפסк התורה מזרעוו. והעידו שראו לרבות גדול בישראל שהיה מרובה בשמחה של תורה כהיום זה, והעידו עליו שעד שלשה דורות היו מיוצאי ירכו שלשלת חכמים וידועים ומריביצים תורה בישראל זה אחר זה, וידעו הכל שזכה בזה על רב שמחתו ביום שמחת התורה, מה שHAM לא ראו מעולם בשום גדול בתורה שעשה כן, וברב גודלו היה מכרבר בכל עז, ומעורר לבוז בני אדם לאמר, שמחה בה' וגילו צדיקים והרינו כל ישראל". ע"כ. וככתב רבנו חיים ויטאל שער הכותנות קד ע"א: "רראיתי למורי הארץ ז"ל שהיה נזהר ביוטר בזה, להזכיר עם ספר התורה או לפניו או לאחורי, ולרקוד ולשזרר לפניו בכל עז ותעכומות". ע"כ. ובספר מעשה רב כתוב: "הגאון מווילנא היה מקיף לפני ספר התורה בשמחה רבה, ומספק ומרקם, מפוז ומרקם בבל עז, עד שהיו פניו בזערות בלפיד אש". ואם גודלי עולם אלו לא חסוי על כבודם לכבודה של תורה, מה נאמר אנחנו, איזובי הקירן!

וכיידוע שמייכל, בתו של שאול המלך, נענשנה בעבור שלא מצא חן בעיניה היאך בעלה דוד מלך ישראל מפרק ומפרק לפנוי ארון ה', כמו שנאמר בנביא שמואל וב ו טז: "וַיְמִיכֵל בָת שָׁאוֹל נְשָׁקֶפֶת בַּעַד הַחֲלוֹן, וַתַּרְא אֶת הַפְּלֵד דָוד מִפְזָז וּמִכְרֶבֶל לִפְנֵי ה' וַתַּבְצֵז לוֹ בְּלִבְבָה: וַתִּצְא מִיכֵל בַת שָׁאוֹל לְקַרְאַת דָוד, וַתֹּאמֶר מִה נְכַבֵּד הַיּוֹם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר נִגְלָה הַיּוֹם לְעֵינֵי אַמְהוֹת עָבְדָיו, כְּהַגּוֹלֹת נִגְלוֹת אַחֲד הַרְקִים: וַיֹּאמֶר דָוד אֶל מִיכֵל לִפְנֵי ה' אֲשֶׁר בָּחר בָּי מְאַבֵּיךְ וּמִכְלֵב בַּיּוֹתָנוֹ לְצֹאת אֶתְתִּי נְגִיד עַל עַם ה' עַל יִשְׂרָאֵל, וְשַׁחַקְתִּי לִפְנֵי ה': וְנִקְלַתִּי עוֹד מִזְאָת, וְהִיִּתִי שָׁפֵל בְּעֵינֵי, וְעַם הַאֲמֹהוֹת אֲשֶׁר אָמַרְתָּ, עַם אֲכַבְּדָה: וְלִמְיכֵל בַת שָׁאוֹל לֹא רִיחָה לָה יָלֵד עַד יוֹם מוֹתָה".

אמרו רבוטינו בפזרש ובמדבר רבה ד כ: "היאך היה עוזה דוד לפנוי ארון ה' היה לבוש בגדי זיהב מזוקים הדומים לפא, והיה מפה בידיו זו על גביו זו [נמיין על שמאל] וטופם, וכשריה מכרפה, ותניון שר: בירוי [אזהוני] רם, פירוי רם, היה מפז. ומהו מפז? שהיה החזב המשק משמש קול פז [פז פז] בפעמונגים. ויזטר מעה היה דוד עוזה - מגביה את פפות רגליו וскопא לבובד התורה, והיה כל הגשים מציצות עלייו מעו הగנות ומו החלונות, ולא אכפת לו. שאינו לך אך לב"י - בשעה שמשחני עצמו על המצות יותר מזו, וזהו שאמר דוד ותמים קלאי: "ה' לא נבה לב"י" - בשעה שמשחני שמואל למלאך. "ולא רמו עניין" - בשעה שהרגתי את גלית. "ולא הלכתاي בגדלות" - אם לא שהחיזירוני למכלותי ולאור מדר אבשותום. "זבנפלאות מפז" - בשעה שהעלית את הארון. "אם לא שוויתי ודוממתני נפשי, נגמר עלי אמור" - כסם שחתנוκ הזה איינו מתרבש להתגלוות לפנוי אמור, כד שיתתי נפשי לפניך, שלא התבישתי להתחזתי לפניך לבובד. "גבעול עלי נפשי" - כמו התינוκ שיצא ממעי אמו ואין רווח פסה לינוק משרדי אמו, בו נפשי עלי, שאיני מתרבש ללמד תורה אפילו מקטעני יישראלי". ע"ב. ועוז בוחר הקודש (משפטים קז ע"א) שדור הפלד היה הבןוק [בקבוק] המשפelim של הקדוש ברוך הוא, ואף על פי שפעמים היה הוא עצמו בצער, אך כיון שהיה לפנוי הפלדה, היה חוזר לבדוקנותו כמו שהיה, כדי לשפט את הפלד. ע"ש.

וכתב הרמב"ם הלכota לולב פ"ח הט"ו: "השמחה שישמח אדם בעשית המצווה ובאהבת האל שצוה עליוו - עבודה גודלה היא ומעבודת ה' היא, וכל המונע עצמו ממשמה זו, ראוי הוא להפרע מפניו, שנאמר בקהלות: 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב'. וכל הפוגט דעתו וחוליק בבוד לעצמו, ומיתכבד בעיניו במקומות אלו בהונגנו משמחה של מצור זה - היא חוטא ושותה, ועל זה החקיר שלמה ואמר משה כה בו: 'אל תתחדר לפניך מלך', ואדרבא, כל הפשipel עצמו ומקל גופה במקומות אלו הוא הגדול והמקבץ העobar מאהבה. וכן אמר דוד מלך ירושלים: 'וְקַלְתִּי עוֹד מִזְאָת וְהִיִּתִי שָׁפֵל בְּעֵינֵי, וְאַנוּ מְגֻדָּלָה וְהַכּוֹדֵד אֶלָּא לְשָׁמָךְ לִפְנֵי ה' בְּשִׁמְחָה שֶׁל מצוות', שנאמר: 'הַפְּלֵד דָוד מִפְזָז וּמִכְרֶבֶל לִפְנֵי ה''. ע"ב.

וכך ספר הגאון רבי יהודה צדקה צ"ל ראש ישיבת פרת יוסף, על חכם יעקב עובדיה ז"ל, שהיה רוקד ושם מאיד בשמחת תורה, ומפרק את האחים בעז ותעיזומות, ובזכותך זכה לבנו, הלא הוא מרו הראשון לציוון רבינו עובדיה יוסף ציוק"ל. אשרי אדם שלוקח את הדברים לתשומת לבו, ומשתדל בעז ותעיזומות לרകד, לשיר ולשם לכבודה של תורה, ומעורר גם את האחים לזה.

וכתב הרב שפתוי כהו, שזכות הקפות עם ספרי התורה בשמחה ושירה ורקדים, ראייה היא שתהנו שלא תהיה עצירת גשמי חס ושלzos. ויב"א ח"ז סימנונו את ה. תס)

בערב שמחת תורה, טרם יציאתו לבית הכנסת, טוב לאכל ולשתות מעט, כדי שלא יקשה עליו להאריך בהקפות מחמת רעבונו, וכך לא ימהר בכל רגע את האכזר שיסיםמו, וחכם עיניו בראשו.

מי שקשה לו להמתינו עד גמר ההקפות, וכגון שפתחת ארחה אצל מפerryו, ורוצה להזדרז בהקפות כדי שלא ימתינו לו המארחים, רשאי להזכיר את התבהה לבדו ולומר את גשם ההקפות, אך יזהר שלא לזרז את האביר שיסיםמו מהר בשבילו.

התורה התורה: אנו בפרטך!

תמיד היה רגיל מרו רבנו עובדיה יוסף זוק"ל לדבר בשפה בני ספרד, שבלם אוחבי תורה, וכיاش להבה יוקדת בלבם לעבודת ה'. ופעמים שעמצעי מפיו שספר בחתפלוות, שבצעירותו הזדenco לבית הכנסת של פשוטי עם בשעת ההקפות בשמחת תורה, וראתה אותו שרים ורוזרים ואומרים בחריגות: התורה התורה: אנו בפרטך! מתורה מתורה!

אנו בפרטך!

ואגב אזכור, כי בהקפות של שמחת תורה בשנת ה'תשס"ח, באמצע הפינות "שמחת תורה יש יש", שר מרו ברנש רב: "שמחת ספה! שמחת לילו שמחת אתרונו שמחת הדס! שמחת ערבה!", ומקהל ענו אמריו בשמחה עצומה, בראשותם את הרבה שם בחתנו ביום חפטו. (אבי הרועים ח"ב עמוד 92)

וזוכרני, כי בעת ההקפות בשמחת תורה שנת ה'תשע"א, ומרו זוק"ל היה כל פלו שמן ועומד בכל עת ההקפות על אף היומו כבר בגיל 90. ובאמצע ההקפות נכנס פנים מן הפחאה הגאו רבוי דוד עטיה שליט"א בנו של מונרו הגדול רבנו עזרא עטיה זוק"ל, ורקד וקפץ כאיל בפניו מרו. ובעת זרות הדעת, בקש ממו שירקע עמו גם הוא, ענה לו מרו בבריחותא: "נראה אוטיך בשתיה ביגלי...".

עמנוניים

אף על פי שבעל שבת ויום טוב אסרו חכמים לרקד ולמחאה במקומות, כמبار במשנה מסכת ביצה לו ע"ב) ובלילה ערוך וסימן שלט סעיף ב), מכל מקום, לכבודה של תורה התירו חכמים בשמחת תורה לרקד ולמחאה במקומות, ואפלאו אם חל בשבת. ומכל מקום אסור לקשש במקומות של ספר תורה, וכן אסור להריע בחוצצרות זבלאו הכי החצצרות מקצהו, וכן אסור להכחות על השליך או על בקבוק בדורך הרגלים להכחות בשעת השירה, וכן שפסקו תרמיב"ס ומכוון שהליך ערוך וחרפ"א. ויש להעיר בנהמת למקרים בזיה מפאת חסר דעתה. וכן כתב רבינו חיים פלאגי שמחאה רבה לבטל מנהג, וכן כתבו הפרי מגדים, הגאו רבנו זלמן, המשנה ברורה, והכפ' חמורת' השבת בהלכה ובגדה. (ונח)

קדשה וטהרה

אינו ספק, שעל כל רבני בית הכנסת והאחראים להיות תמיד בעינו פקיודה ולהשגיח שתהיה הפרדה גמורה בין הגברים לגנישים, לבב מהיה מצוה הבאה בעברה חס ושלוט. ונשים הבאות לעירת הנשים, עליהם להקפיד לבדוק אם לבושים חס באנוניות אמתית "ברצון ה' יתברך" ולא בגדדים צמודים וקצרים, ושליא תעשיינה אסיפות מחוץ לבית הכנסת בעת יציאת הגברים מבית הכנסת, שגורמות מכשול לרבים, ודי בזיה לפניו. וכן בו יש להזuir את האפשרות הייקרות שלביבשו את בנותיהם באנוניות, ויקפידי על כך כבר מגיל 3 ומעלה.

יש לשמור על הבנות לביל יכנסו לבית הכנסת, אלא יהיו בעזרת הנשים. ולצערנו, יישנו בנות קצת גדולות שנכנסות לבית הכנסת ומיתערות עם הבנים, וברדי שלא נאה ולא יאה להיות כה, וכל שכו בבית ה'

כבוד התורה

כתב מירו בשלחו עורך ווירה דעה סימנו רבב ס"א: "חייב אדם לנוהג כבוד גדול בספר תורה... ולא יפשת רגלו בNEGDA, ולא יניחו על ראשו במשא, ולא יחויר לו את אחוריו, אלא ישב לפניו בכבד ראש וביראה ופחד, ויכבדו כפי חזו". על כן יש לשים לב בעת הרקווים שלו ימסרו את ספר התורה מאחד לשני בעו זריקה, ושלא יתנוו על הראש, וכיוצא בזה. וכן לא יתנו את הספר לילדיים, שמא יפל מידם חס ושלום.

לעומץ בעת ההקפות

כתב בשלחו עיריך רבב בו "הרואה ספר תורה כשהוא מהלך, חייב לעמד לפניו, והוא הכל עומדים עד שיעמד זה שמוליכו יוגיענו למקוםו, או עד שיתכסה מעיניהם". על כן, בשעת ההקפות, שرونדים ומוליכים את ספרי התורה, על כל הקhal לעמד לכבוד ספרי התורה, עד שיחזירו את ספרי התורה להיכל. אולם זקנים, או הטובלים מחלשה ברוגיהם, רשאים לשבט בין הקפה למקפה, ודין שיעמדו בעת הוצאת הספרים ומהירותם להיכל, ובעת המקפה ממש בספר תורה סיבוב התבבה. (תשא)

הגאון החזון איש צ"ל היה יושב בעת המקפות כספר תורה קטו בידיו, ופעמים אמרת התישב לידי רב אחד כדי לשוחח עמו בדרכו תורה בעת המקפות, וכשקס והלה, אמר לפניו הטובלים הווים בפראה שהללה שכח מוחלט שאסור לישב בשעה שעומדים עם ספרי תורה. (תשא)

אם ישנים אנשי שטועים ויושבים בשעה שספרי התורה מסתוובים, כדי שניינו אמרת הספרים על התבבה וירקדו בלעדיהם, כדי להציג אותם ממכוול.

קריאת התורה בליל החג

יש מבני אשכני שנוהגים לקרוא בספר תורה בליל שמחת תורה לאחר הקפה ראשונה, ואם היזמו מי מבני ספרד לעלייה לתורה, רשאי לעלות ולברד. וכן היה מעש רב לפניו למלחה מרבעים וחמש שנה, שגבחר מרו הראשון לציוו רבנו עובדיה יוסף צוק"ל לר' הראשי לטל אביב, הזמיןוו בליל שמחת תורה לבית הכנסת של בני אשכני, ועלה בספר תורה וברד. (תנו)

יהי רצון

לאחר כל הקפה והקפה, טוב לומר את נסח בקשת 'יהי רצון' המובה בסודרים, שסדר הגאון החיד"א, לחזק בעסק התורה ובמצוות ומעשים טובים. ויכו בזה מאי, וכמו שכתב הגאון רבי חיים פלאגי בספריו מועד לכל חי וסימנו כה אות א: "מאי יזהר האדם בתפלות של שמיini עצרת לאמרם בכוונה גודלה, כי מלבד שבכל תקווה הימים שמרראש בתשנה עד يوم שמיini עצרת הוא נשלם, והכל תלוי בזום זה - עוד בה, כי אין בכל אלו הימים يوم רצון לשמע ה' תפלהו בכל מה שרוצה האדם בהיום הזה, כמו שאמרו באחר הקדוש ונرشת צו לא ע"ב: שבל מה ששול האדם מהקדוש ברוך הוא ביום זה, מקבל תפלו וועשה בקשותו". ע"ב.

אבל - מי שארע לו אבל בחג, מתר לו להשתתף בהקפות כנהוג בשמחת תורה,

ולרకוד ולשיר, שams לא יעשה כו', הרי זו CABALOT בפרהסיא 3 בחג. מועד לכל חי, כב' החיים, מנחת יצחק, גשר החיים, ספר רביעי בקדוש, וכו' נהג הנגנו ממוני הארץ. חז"ע אבלות ב ששה)

חזרת ספרי התורה מהיכל

כשמחזירים את ספרי התורה מהיכל, ישירו כל הקהל מזמור "הוזיו לה' קראו בשמי", שאמרו דוד המלך בעת שהכניס את הארון. פומבה בדברי הימים (א ט). (תסה)

קדוש

מזכירים בקדוש את יום שמיני חג עצרת זהה. ואם טעה והזיך את יום חג הסוכות זהה, יחוור ויתקנו. ואם נזכר אחר ששים את הקדוש, יחוור ויקדש. (תנה)

מברכים 'שהחני' בקדוש, מפני שהוא חג בפני עצמו, ואיןו קשור לחג הסוכות.

תפלת שחרית

על האחראים לכובו את זמני התפלות באfon שיטפיקו האבור במשך היום הקדוש והנורא זהה לקבע בו עת ללימוד התורה. על כן, נכוון להקדים מעת את זמנו תפלה שחרית יותר מפל שבת, מאחר וסדר התפלה ארך מאד, ובפרט כשלח הכהן בשבת, וצריכים להספיק לאכל גם סעודת שלישית. עיינו מועד לכל חי סימן מהאות א)

קריאת תורה

מוסכמים שלשה ספרי תורה; בספר הראשון קוראים האבור וחנות תורה בפרשת 'זאת הברכה', בספר השני קורא חנתו בראשית, ובספר השלישי קורא המפטיר. (תסה)

בכל פעם שלושים ספרי תורה, בשמחת תורה או ראש חדש בטבת, אדר, וניסן שללו בשבת, נהנו לומר את הפסוקים ולחלו בפתיחה מהיכל: ירמיהו פרק י פסוק ה, ז, ג. שמע ישראל, أنا ה' הושיעה נא. אנא ה' הצילקה נא. (הר"ח פלאין הלבוש)

המנוג למנות שלשה חתנים: 'חנתו מענה', 'חנתו בראשית', 'חנתו מענה' עולה לפני חנתו תורה, והוא כמו שושבון שלו. חנתו תורה מסים את התורה, ולאחריו מיד עולה חנתו בראשית ומתחילה שוב את התורה מ'בראשית. (תסתט)

לא יפסיק באmrת קדיש בין חנתו תורה לחנתו בראשית, כדי שלא ליתת פתוחון פה לשונו, שיאמר: כבר סימנו את התורה ואינם חפצים לקרוא עוד. וכן, מיד בגמר עליית חנתו תורה, עולה חנתו בראשית, ובסיום עליית חנתו בראשית, יאמרו שניהם חצוי קדיש. (תסתט)

נהנו שחתנו בראשית אומר "בסיום טבא". ויאמר זאת קדם שיברך את ברכת התורה, ולא לומר הברכה קדם מהקריאת, שהרי זה הפסק בין הברכה לקריאת. (תסתט)

חנתו תורה

מעלה גדולה יש לחנתו תורה, שעיל ידו נעשה בבוד לTorah בסויומה, ועליו נאמר:

"כִּי מִכְבָּדֵי אֲכָבָד", וזו כה שמתכופרים לו כל עזונוטיו. על פה, מו הראי לכבוד בעיליה זו את הרב מריא דאנטרא או את רב בית הփנסת, הפרוביצים תורה בישראל. וכתיב בספר קנסת הגדולה, שבמקומו היו נוהגים למחר את עליית חתנו תורה ברים מרבים, ועמדו גדוֹלִי הקהָל ובטלו מיניהם, והנהיגו שהחננים יהיו מן החשובים שבקהל. ועל כל פנים, ישנה אפשרויות לחלק את הקהָל לשני מנינים, ובמנינו אחד יכבד את חשבי הקהָל, ובמנינו השני ימכורו את עליות החננים. וטה, תעב, תען

אשרי עין ראתה כל אלה

מה נפלא היה לחזות בזמנים 'וילבר בהיכלו, בבית מדרשו של מרנו בראשון לציוו רבני עובדי יוסוף זוכה' ל', בשעה שטומוכרים את עליית "חתנו תורה", וכל אחד מעלה את הפمير גבורה יותר לכבודה של תורה, בהיותו יודע כי יזכה לכבוד בה את מרנו מלכא זוכה' ל' לחתו תורה, כי לו נאה ולו יאה להיות מוכתר בכתיר תורה. ובשעה שפכו קם מפסאוי, כל הקהָל עומדים על רגליים, ופוצחים בשירה זומרה בהתלהבות של קדשה ברשפי אש שלחה ית, ונשארים על עמדם עד סיום הקרייה.

למה נקרא שמו "חתנו תורה"?

במדרש שיר השירים ופרשא אותן ט' הובא משל לאחובו של מלך, שהיה בו בית בהיכלו של מלך, והוא עושה רבות וצורות לבבונו של הפלד. יום אחד קראו המלך ואמר לו: שאל מפני מה אתה לך, ואת בקשך לא אשיב לך. חשב האחוב בלבו ואמר: אם אני שואל מכם הפלד בספר זהב - הוא לנו לנו, אבל מפני טבות ומרגליות - הוא לנו לנו, אבל בפה עשרים יש בעולם. ואם אבקש מפני שימנה אותו לשאר - הוא ימינה אותו, אך פהו שרים יש בעולם. נמלך בדעתו והשיב: אדוני הפלד, שאלה אתה אבקש? יש לאדוני הפלד בת יחידה, יפה לבנה ברה במחנה, ואהבת עולם אהבתה,תו לי אותה לאשה, וואזה להיות חמו המלך. נתנה לו הפלד, וגם נתנו לו נדוניה, אוצר של זהב ומרגליות, וגם מגנו שר. הרי ששאל בקשה יחידה - אך הכל נכלל בבקשתו. כד שלמה הפלד, אמר לו הקדוש ברוך הוא: שאל מפני מה אתה לך? אמר שלמה: אם אשאל בספר זהב ואבאים טובות ומרגליות - הוא לנו לנו, ומה בצע בספר זהב? אלא רחיני מבקש את החכמה - והכל בכלל, שנאמר: "איך ימים בימינה, בשמאללה עשר וכבוד". על פה, גם המסייעים את התורה, יאה לו להקרא' חתו תורה, שהכל כלול בו. וטה

ברב עם הדורות מלך

נחנו להעלות את כל הקהָל לשפר תורה ביום זה, לכבודה של תורה, וחוזר וקורא החז'ן לכלם שלשה פסוקים "ולאشر אמר...". ואמנם, פאשר יש קהָל גדול, כדי למנוע טרח צבור, יוציאו עוד ספר תורה לחדר אחר סמוך, ויקרא שם קורא אחר לקהָל הבאים עמו, וכשמשים, מחזירים את ספר התורה למייל, וועלם החננים כשל הקהָל יחד בבית הփנסת. (טסט)

עין טובָה

הנשׁ ש אין עולים אב ובנו או שני אחים זה אמר זה לשפר התורה, משום חישש עיו הרע, מכל מקום בשמחת תורה רשאים לעלות - זה חתו תורה, זה חתו בראשית, וזה מפטיר, מפני שיזדים שלם עולים לכבודה של תורה, וגם מפני שקריאתכם היא בשלשה ספרי תורה שונים, ותני זה נחשב בפסק בין האחד לשני. (תעד)

שנוי כהנים

ה גם שאין עולמים שני כהנים זה אמר זה לספר תורה, מחייב שפמא יאמרו שהכהן הראשון הוא פגום וכלכו העלו פהו אחר אהריי, מכל מקום בשמחת תורה ראשונים לעלות הכהנים זה אמר זה - זה חנתו תורה, זה חנתו בראשית, וזה מפטיר, מהטעים הנ"ל. והוא הדין בשניהם או שלשה לוים זה אמר זה. (תע"ז)

פהו חנתו תורה

פהו שקנה של כהן ונס חנתו תורה. ואינו פהו אחר בית הכנסת - רשאי לעלות גם עליה ראשונה של כהן וגם חנתו תורה. אולי אס קנה חנתו בראשית, לא עלה לעלית פהו, אלא לחנתו בראשית בלבד. מאמר ואינו אדם אחד עלה בשני ספרי תורה מחייב שייאמרו שהספר הראשון פגום, וכלכו עליה גם בספר השני. והוא הדין בכל זה כלל. (תע"ז)

קטנים

גם הקטנים עולים לספר תורה, אולי רק לאחר שהגיעו לגיל חנוך [מגיל ש' ומעלתה, לפי שללו וחריפותו], אבל בפחות מזה אין עלה. ויב"א ח"ב סימן יג. ח"ט סימן קח אתם קב. תע"ז

יש לדעת ולהודיע לציבור, שאפלו קטו שהגיעו לגיל חנוך, אם לא ברור לנו שגופו נקי בחנו, דהיינו שמקצת עצמו היטב במים, אין לעונות אחריו 'אמו'. ע"פ מגן אברהם, ישועות יעקב, מן מינוריהם ועדו. כתוב הרבה גנץ פריד בספרו פאת השלחן מאחר והברכה אינה יוצאת מגוף טהור, גרע יודר מברכה לבטלה שאסור לעונת אהrichtה, ובקטו פחות כגיל ש', אפילו אם הוא ורקאי נקי, אין עוגים אחרים, ואינו מצטרף לזומו. ולכערנו, הרבה לא יודעים זאת, ונכשלים באסור ענית אמו יתומה, חס ושלום. כמו שכתב הריב"ש, שאפלו הוא חריף וודע לפני מברכים ולמי מתפללים - אין כלום. והרי הוא כמו שאין בו דעת הרא"ב"ה, הרשב"א, הטור, מתר"ש אבוחב, שלפו עורך וטו ס"ג, פפי מגדים, פתח הדביר, שיר כי סכת הדרולה, הגר"א, פיאמר מרכבי הגר"ח פלאגי חקרי לב, שדי חמד, עריך השלחמו, משנה בדורות, ברכותיהם ו עוד. ויב"א ח"ב סימן יג

המלך הagan

נוהגים להזמין ילדים רבים שאינם יודעים לבירה, ומעלים אותם כלם לתורה בבת אחת, ופורים טלית מעל ראשם, והגדול מביך ברכות התורה וקורא بعد כלם, ולאחר מכן השליך צבור מביך את כלם בפסוק: "המלך הagan האל אני וכו'", ובברכת כהנים, ושאר פסוקי תורה שיש בהם הרבה ברכות, כמו: "ויתנו לך האלקים וכו'", "yal shdi yibrach atah וכו'". ומה שפורים את הטלית, אין זה נחשב בעשית אלה עראי, מכיוון שאוחזים את הטלית בידם, וגם לא נעשה כלל, אלא לבבוד בלבד. (חו"ע שבת ה רצ. תע"ז)

אונו - מי שפט לזו מות בשמחת תורה, ואינו קוברו עד מוצאי החג, בינו שאינו אונו בחג, רשאי לעלות לספר תורה בכלל שאר הציבור, כדי שלא תראה אובלות בפרהסיא. (cmbואר בחוברת "האבלות בהלכה ובאגודה")

משיב הרוח ומורייד הגשם

מתחללים לומר משיב הרוח ומורייד הגשם מתפלת מוסף. ואם טעה ואמר מורייד הטל, אם נזכר קדם שאמר ברוך אתה ה' טוב שיזהר ל'אתה גבור' ויאמר 'משיב הרום', אבל אם נזכיר אמר שאמר ברוך אתה ה', אינו חוזר. (ילקו"י א רמב. תפה)

סעודת לגמרא של תורה

מניג יישרָאֵל לעשות סעודה לכבודה של תורה, שפבייעים אנו בזה את שמחתנו שזכהנו להיות בניו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שבחר בנו מכל העמים, ונתנו לנו את תורתו הקדושה. וכתב האור זרע וסוכה סיינו:^{๒๔} וועליזים חתני התורה סעודה לכבוד גמר התורה, ויש שעושים סעודה גמורה במאללים טובים, איזים ותרנגולים. ובשבלי הלקט וסוכות שב עבד: ומיניג חתו תורה לעשות סעודה ישמחה ולחלק לצבור מגדים ומניין מתניתה.

בתיה בנסת אשר בכל שבת מגישים קבוע לצבור לאחר התפלה, אricsים לשים לב בשמחת תורה להוציא פיד' ה' הטובה עליהם, במאכל ומשתה חשובים ומכבדים יותר, כדי להראות את המעלה והחשיבות ביום זה, ולהביע את שמחתנו לתורה. ואם אין אפשרותם של החתנים לעשות סעודה כיאות, יעשוי כו הנכאים מקפת בית הכנסת, ונקנו ביד רחבה לכבודה של תורה, ולא יבטלו מיניג זה בשום פנים ואפ'ן. וכבר הזיר על זה הרב משנה בדורה וסומו מס' וכתוב: מהרי"ק האריך מאד שלא לבטל שום מיניג שזכה לכבוד שמחת התורה. וכך רעה עושים בהרבה מקומות במה שבטלו מקרוב שלא לעשות משתה ושמחה בשמחת תורה. ובעוונזינו הרבים באיזי כבוד התורה גרים זה, שהתורה מגחת בקרו זויות ואין דושן ואינו מבקשomi. וכי יתנו ישיב וירחם שבר בית ישראל, בדורה בימינו, אם. (טס)

אבל – מטר אבל לילכת עם כל הצבור ולהשתתף בסעודת הג"ל, אף אם לא עורךים אותה בבית הכנסת אלא בבית החתו תורה.

כו כתוב בנסת הדולה, ושכו ראה הילכה למעשה מתלמידי חכמים נזולים שהוזרו לבחורים אבלים להשתתף בשמחת סיום מסכת, שהיא סעודת מצה. וכתב רב אברהם פלאג'י, שסעודה לגמרא של תורה, אין לך סעודת מצה גדולה מזו, ועדיפה ממשית סיום מסכת. מה גם ששמחה זו, היא שמחת כל ישראל ולא רק לחתנו תורה בעצמו. חז"ע פורים קפ. אבותות ב שננו

רകודים בסעודת

גם בסעודת הדולה, ומטר למחרא כפים ולקוד לכבודה של תורה. וכן ראיינו מעשה רב בפני מר' הראשו ציוו ציק"ל, כאשר זכינו לישב על שולחנו בסעודת החג ביום שמחת תורה, ולאחר ברכת המזון, עמדנו כל הפסביס וركודנו במעגל סביב ברכו, ואז הרגשנו יותר וייתר קיה היא "שמחת התורה", בשרוקדים לפני ספר תורה חי, שביל בלו מורה ותורה ותורה. אשרי עין ראתה כל אלה.

הकפות

המניג להקיף את התבאה עם ספרי התורה כס בברך, וגם לאחר תפלה המנחה, כמו שהקיפו בלילה. כו כתוב מהר"ץ שפה נוה רבנו האר"י, וכן כתוב מר' היד"א שראה להרשות שפעה כה ואמר שיש בזה סודות עליונים. (טס)

יש שמוציאים את ספרי התורה בעת המקפות לרוחבה של עיר, כדי לשפתח את כל שכונות העם בשמחתה של תורה, לרקוד ולשם עפיהם, ולחבקה בעיניהם. (טס)

shmachת תורה שחיל בשbeta – אוכלם סעודה שלישית בבל שבת, על כו ישים לב לאכל מוקדם מעת את סעודת הבקר, כדי שיأكل סעודה שלישית לתאובו.

טוב ונכון לאכל את השעודה השלישית לאחר תפילה מינחה [בבסיסים ההקפות]. ואולם, אם השעה מאוחרת, או במקומות שחקק מ恰恰ר, לאחר שעבאים לבית הפסחת להנחת מינחה, אינם חוררים שוב לבייטם לאכל סעודה שלישית ונשארים בבית הפסחת עד לתפילה ערבית, אזי כדי לא להפסיק את מזאות סעודה שלישית כס ושלום, יש לעז לחים למשות כד: לחלק את סעודת הcker לשתי סעודות, והינוי שיטלו ידים ויאכלו בביצה [54 גרא] לחם עם סלטים [ומינה ראשונה], וירכו ברכבת הפזון, וכייחו דעתם מעט באיזה עגנון, כייאה לחוץ, ואז יטלו את ידים שוב עם ברכה לסעודה שלישית, ויאכלו בביצה לחם עם התבשילים של החג, בשר שמו וכוביצא. ופושט שבל זה כאשר אוכלים את השעודה השלישית לאחר חנות הימים, כי קצם חנות לא הגיע עדין זמנו הנטענה. (ורצא ס' לג' ובאחרונים שם)

๙) מוצאי החג כט

הकפות שניות

נוהgo להזכיר את התבה עם ספרי התורה גם במושאי שמחות תורה בלילה, וטוב להבא כל' נגינה, כדי ה' הטובה עליהם. פ' בת מהר"ז שבעה נרג' ובנו הארי להזכיר, וכן בת החיד"א שראה להרשות שיעשה פה ואמר שיש בזה סודות עליונים, וכן בת הגר"ח פלאני, וכו' היה מונגו של מר' חרשו לצייר רכשו עבריה יוסף זוקול. (ותנה, תס)

מה שיש ערים שמארגנים בהן "הකפות שניות" בחוץ קרייה מטעם העירייה, לאחר ולכערנו הרבה, הנסיוו הוכיח שיש שם תערבת אנשים ונשים, ורבות נשים באות בפריצות, אין ספק שאסור להשתתף בהקפות אלו, ושומר נפשו ירחק מהם, שאין השכינה שורה שם, אלא הסטרא אחרת, ה' יאלנו. ודי למבחן.

תושב חוץ לארץ שנמצא בארץ ישראל במושאי חוג שמחות תורה, אף שאצלו עדין يوم טוב שני של גליות, מתר לו לכתלה להשתתף בשמחת "הarendra שניות" המתקיימת עם כל' נגינה ולשם ולקוד עפיהם. (חו"ע שבת ה רלט)

אסרו חג

יום שאחרי שמחות תורה נקרא 'אסרו' חג, ונזהגים להרבות בו קצת באכילה ושתיה לכבודו של היום. (הרמ"א סימן כתף סעיף ב)

כתב מר' החיד"א: יתאפשר ביום זה ביראת שמים ובלמדות תורה לשמה, כי הוא תחלת השנה וסימנו טוב לכל השנה. ומועד כל חי סימנו מה

שירי מצוה

לאחר החג לא ישתמש בעצמי הספה שפירוש של ביאון, ולא ידרך עליהם ברגליו ולא ישיליכם לאשפפה, אלא יניחם במקומות צנوع או בצד הרחוב, ואף שלא אמר מכון באים פועלם הנקיו וזרקים אותם לאשפפה, אין בזה אסור. (צד, טמן)

הנה ישנה הלכה שיגר חנכה בתונך חצי השעה הראשונה של המהדרקה, נאסר הנדר מהשכו לכל שימוש שהוא, מפני שהקאה [יחידן] למאתתו, ועליו לשורפו כדי שללא ישתמשו בו בטעות. ויש להבוי, מדוע אם בו עצמי הספה אינם נאסרים גם הם בשימוש לאמר החג, והלא שיחסם יקדם למצווה ועתה הם שירי מצוה [שריר] בשכבה הנר בתונך החצי שעיה, כבר הסתימה מצוות שריר אין חובה להדריקושוב, ועתה הוא רק שירי מצוה?

ויש לישב, כי בגר חנכה מאחר ועשוי החשו שבסמות חצי שעיה להתבער כלו, נמצא שמתחלת

יחד את כל הפתוחות הוא למכוחה עד שתתכללה ותתבער, שהרי אין מczęה שכבה הנר בתודע החזי שעה ושתפוש בשמו, לבו אם נשאר מהחומר שבטווז זמו זה, הרי הוא אסור במשוש, כי יחו למכוון לא בו בעאי השפה שאינם עשיים להתפלות להתרבע למכוון, אלא להשתמש בהם בלבד בימי החג, לכך לאחר החג, שומר להשתמש בהם למכוונות, מתרמים הם בכל שמוש. עתה מונה שאם כביה הנר לאחר החזי שעה, שומר המשמו בכל שמוש, מאחר ושם זה הוא כמו עצי השפה לאחר זמו מכוחם שמתירים בשמוש, מאחר שלא הקצו אלא לemo מכוון מצטטם בלבד, והוא גם המשמו לא הקצה אלא בכוונות של זמו מכוון בלבך, דהיינו חזי שעה ולא יותר, והנותר לאחר חזי שעה, הוא שמו אחר שלא הקצה למכוח מעוזם. (וראינו בית יוסף סס' מורה. חוו"ע תונכה קא קב קסא)

ולפי האמור יש לישב מה שקהשה הגאון האבנוני גוז מהגמרא מוסכת סוכה מו"ב, אדרם שהפריש שבעה אתרוגים לשבעת ימי חג הפסח, ובכל يوم מניען הוא באתרוג אחר, רשייא לאכל למןרת את האתרוג שנענע בו אטמול אבל באחדו יום אסור, כי מאחר שראווי למכוונו שוב לענע בו, אזי הקצה למכוונו לכל אותו יום. וקsha, הלווא שם בבר חנכה, המשמו הנוטר לאחר החזי שעה, ראוי למכוונו שוב להדרlik בו במשח הלילה, ואם בו נאסר את שרarity המשמו כל אותו הלילה אד לפי האמור לעיל לא קsha, כי ורקא אתרוג זה שהקצה למכוונו וראווי הוא למכוונו במשח כל הימים, אך נאסר באכילה כל אותו היום, אבל בבר חנכה המשמו שהקצה להרחקת הנר במשח חזי שעה, בבר חל' הלא לו והתרבע מון העולם, ושאר המשמו שנוטר לאחר האתרוג, מעולם לא הקצה למכוון, שאין מקצים אלא את המשמוazarik למכוון בלבד ולא יותר, לבו לא שיד לאוזרו לכל אותו הלילה. וחוו"ע תנכה קב)

בעור האתרוג של שביעית

אתרוגים הקדושים בקדחת שביעית, יש להකיד לאחר החג שלא לזרקם, וטווב לבשלם ולעשותם מרקחת (רbatch) ולאכלם בקדשה. וישתדלו לאכלם עד ט"ז בשבט של השנה השמינית, זהה זמו בערומות. ואם נשאר לו מהאתרוגים, טוב שייקרים. [יש אומרים שאין ארך להיקרים, מאחר וכל השנו יש אתרוג בעין] ומכל מקום, אם יש לו רק שני אתרוגים, אין חיב להמקרים, כיון שאין לכך שעור של שלש סעודות. ובמבחן ברהנכה בחומרת "מצוות הארץ בהלכה ובאגודה" ההלכות שביעית (מנחת שלמה, משמרת השבעית)

מרקחת – רביה

נהנו ישראלי קדושים לאחר החג לבשל את האתרוג עם מים וספר ולבשותו מרקחת (רביה), ולאכלו בט"ז בשבט, שהו ראנש השנה לאילנות, ולא יברכו עלייו 'שחחינו'. וכפי החינוך. תפטל, תנ

סגולות נפלאות

מעולות וסגולות רבות ישנו באתרוג שברכו עליו בכוניה. ובדורות ומגשיה שפועיל גם לאשה עקרה, שבצערת ה' תזכה לפרי בטן. ובעשרה בשתי שישים, אחת לא חייה לה ילדים שמונה שנים, ואחת לא חייה לה ילדים שתים עשרה שנה, וקיבלו תחינה מאתרוגו של מר' הראשו לציוו רבני עוביה יוסף צוק"ל, ובאותה שנה נפקדו בزرע של קימא, ברוך ה' (תמתו)

סגולת לנשיות מעברות, שנשכו את הפטם של האתרוג, ויתנו צדקה לעניינים, ויתפללו שיהיה להו הריוון קל, ושתלדנה לחיים טובים ולשלומים, ברוח ולא בצר. ולא ינסכו את האתרוג אלא לאחר שמחת תורה ולא קדס לבו, מאחר והאתרוג עדין אסור באכילה, במבחן לרעל. (תמתו)

סגולת למני שיש לו כאב לב, שיקח את האתרוג שברכו עליו בבחג, ויבשל אותו עם מעט במכוון, ויסנו את הפנים ויישתעה שבע לגימות כבנד שבעת ימי החג, ויהיה לו לב בריה וחזק לעבוזת ה' יתברך. (סגולות ישראל. לבוש יוסוף)

בז'כות האתרכוגים

מעשה באדם שהיה נתנו צדקות לרבים. פעם, ביום הושענא רבה, נתנה לו אשתו עשר מטבעות שיקנה משחו מהشيخ לבני הבית. האשר יצא, פגשו אותו גבאי צדקה ואמרו לו: עסוקים אנו עתה במצוה חסובה להשיא כליה יתומה. נתנו להם את כל עשר המטבעות שחיו לו, והתביש לחזר לבתו בידים ריקות. הלא לביית הנסחת וראה שם את האתרכוגים של הילדיים הקטנים שמשחיקים בהם, לך מרים ומלא את שקו באתרכוגים. הלא אנחנו ואנחנו עד אשר נשאווה רגליו למדינה אחת. בינו שהגיעו שם, פתואם קיבל המלך של אותה מדינה כאבי מעיים חזקים, ובאו אליו בחולום ואמרו לו, שלא יתרפא אלא אם יאכל מהאתרכוגים של היהודים שמתפללים עפם בתה הסוכות ביום הושענא רבה. חפשו שליחי המלך מהאתרכוגים הללו - ולא מצאו. לפטע מצאו את האיש הזה ישב על השק שלו, שאלווה: מה יש לך בשקי אמר להם: איש מסכו אני, ואין לי כלום למכר. חפשו בשקו וממצאו מהאתרכוגים הללו. אמרו לו: מאין אלה? אמר להם: מהאתרכוגים שהיהודים מתפללים עפם בתה הסוכות. לקחו את השק והביאו אותו לפני המלך. אכל המלך והתרפא. וננו את השק מכל האתרכוגים ומלאו אותו זינרי זהב, וחזר לבתו בכבוד גדול. ויראה רבה לו ב

לא יירק את הלולב, ההדים והערבותزرך בזיוון. ועזה טובה להנחים בסמוך לפתח הבית לשמייה, ולהנצל מכל צרה. ופה ללב, סדר חיים. פסקי תשובה תנא. (טמן)

הערבות שחובטים בהו בחושענא רבה, לא יזרכו באשפה. וטוב שישמרו בביתו, כי יש בהו סגלה נדולה לפרנסת, ולהנצל מפחדים. וכן המפח בלילה ומקלומות רעים, יגיחו תחת הכricht שישו עליה, וירוחו לו. ואין צרך להגיח את כל העARBOT מהת הכרית, אלא די שיתנו עליה אחד בנוילו נצמד, ושבב וערבה שנטו. ופה ללב, המדות, פסקי תשובה תנא)

סנלה להפקד בזרע של קימא, לבשל את העARBOT במים ולשתותם. (פסקי תשובה תנא)

בז'כות העARBOT

מספר על רבנו מאיר שמחה הכהן זצ"ל [מחבר ספר אור שמחה], שנטו עליהם מהערבה שלו לחילים יהודים שניסו לצבאו במלחת העולים הראשונה, וכל אותם חילים שנטלו מעARBOT אלה, נצלו בנסים גלויים, וחזרו לבתיהם, ברוך הוא, בריאות ושלם. (לבוש יוסוף)

שבת בראשית

בשבת בראשונה של אחר החג מתחליםשוב את התורה מחדש וקוראים בפרש בראשית, וטוב שקדם הקראייה ישירו שירים לכבודה של תורה. ויש מקומות שמזכירים את העליה הראשונה בכספי רב, ונזוננים את הכספי עבור המאור של בית המקדש. ורב האי נאון, מהר"י קולו)